

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GEORGE SAND

THÉRÈSE VE
LAURENT

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
VOLKAN YALÇINTOKLU

TÜRKİYE BANKASI

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Genel Yayın: 1821

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüphanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüphanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamayacaktır.

23 Haziran 1941

Maarif Vekili

Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLÎ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

GEORGE SAND
THÉRÈSE VE LAURENT

ÖZGÜN ADI
ELLE ET LUI

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN
VOLKAN YALÇINTOKLU

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2010
Sertifika No: 11213

EDİTÖR
ALİ ALKAN İNAL

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
ALEV ÖZGÜNER

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I. BASKI ŞUBAT 2010, İSTANBUL

ISBN 978-9944-88-768-7 (CİLTLİ)
ISBN 978-9944-88-767-0 (KARTON KAPAKLI)

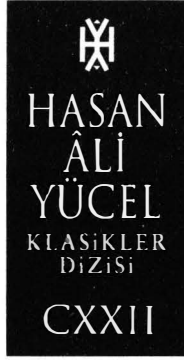
BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.

Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, NO: 144/4 BEYOĞLU 34430 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Fax. (0212) 252 39 95

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GEORGE SAND THÉRÈSE VE LAURENT

FRANSIZCA ASLINDAN ÇEVİREN:
VOLKAN YALÇINTOKLU

TÜRKİYE BANKASI
Kültür Yayınları

MATMAZEL JACQUES'A

Sevgili Thérèse, çünkü matmazel diye hitap etmememe izin verdiniz, dostumuz Bernard'ın *sanat camiamız olarak adlandırdığı çevreden, size önemli bir gelişme var haber vermem gereken*. Bakın! Kafiye oldu, ama sözünü edeceklerim ne kafiye, ne akla, ne mantığa sığacak türden.

Dün canınızı sıktığım ziyaretimden sonra eve döndüğümde bir İngiliz lorduyla karşılaştım... Belki de lord değildi, ama kesinlikle bir İngiliz olduğunu ele veren şivesiyle dedi ki:

- Ressam mısınız?
- Yes, milord.
- Figür çalışıyor musunuz?
- Yes, milord.
- El çiziyor musunuz?
- Yes, milord; ayak da çiziyorum.
- Güzel!
- Çok güzel!
- Evet, eminim!
- Peki, portre yapmak ister misiniz?
- Sizin mi?
- Neden olmasın?

Naif bir şekilde söylediği *neden olmasın* sözleri üzerine, İngiliz evladının ne kadar muhteşemse, o derece de akli başında bir adam olduğuna karar verdim. Adeta bir İngilizin omuzlarının üzerine Antinous'un başı yerleştirilmiş, Britanya usulü ilginç kıyafetler giydirilmiş, kravatla süslenmiş bir

gövdenin üzerine altın çağını yaşayan eski Yunan'ın bir yurttaşının kafası oturtulmuştu.

— Aman Tanrım! Siz harika bir modelsiniz, dedim, sizinle bir deneme çalışması yapmak beni çok mutlu eder, ama portrenizi yapamam.

— Ama neden?

— Çünkü bir portre ressamı değilim.

— Ah!.. Fransa'da sanatta herhangi bir uzmanlık alanı için patent ödemeniz mi gerekiyor?

— Hayır; ama sanatseverler, özellikle de çok gençsek bir alanda uzmanlaşmamız konusunda çok titiz davranıyor. Ben de henüz oldukça genç olduğum için, sizin güzel bir portrenizi yapma bahtsızlığını yaşırsam, bir sonraki sergimde portreler dışında herhangi bir temada başarılı olma şansımı zora sokmuş olurum, ayrıca vasat bir portre resmedersem, bir başka denemede bulunmama izin verilmez, böylece yeteneği bu iş için elverişli olmayan, boyunu aşan işlere girişen bir kendini beğenmiş olarak mimlenirim.

İngilize sizi dinleme zahmetine sokmayacağım ipe sapa gelmez birçok şey daha anlattığımda, gözlerini fal taşı gibi açıp gülmeye başladı, yüz ifadesinden gerekçelerimin onda küçük hizmetkârınız için olmasa da, Fransa için aşağılayıcı duygular uyandırdığını hissettim.

— Açık konuşalım, dedi. Portreyi sevmiyorsunuz.

— Nasıl! Siz beni kimin yerine koyuyorsunuz? Henüz portre yapmaya cesaret edemediğimi, portrenin resmin başka temalarından çok farklı bir uzmanlık alanı olması ya da muhteşem bir yetenek istemesi nedeniyle bu işe kalkışmaya niyetli olmadığımı söylemeniz daha yerinde olur. Hiçbir şeyi betimleme yeteneği olmayan bazı ressamlar canlı bir modeli aslına tam anlamıyla sadık kalarak, göze hoş görünecek şekilde resmedebilirler. Modeli aslına en uygun bir şekilde kop-ya edip, onu günün modasına göre giydirmeyi becerdikleri sürece bu tipler için başarı kaçınılmazdır, ama benim gibi henüz kabul görmemiş, cırak sayılabilecek yeni yetme bir res-

sam, bu işin uzmanlarıyla baş edemez. Size itiraf etmem gerekir ki, şimdiye kadar bir siyah giysinin kıvrımları, bir yüz ifadesinin özgül ayrıntıları üzerine hiç çalışmadım. Duruşları, tavırları, tiplerleri, ifadeleri henüz yerli yerine oturtmadım. Tüm bunların temama, düşünce tarzıma, hatta düşlerimde canlandırıdığım görüntüye uygun olması gerekiyor. Sizi kendi beğenilerime göre giydirmemi, kendi değerlerime göre resmetmemi isterseniz, bu, görmeyi umduğunuz, metresinize... ya da eşinize göstermek istediğiniz kişi olmayacaktır. Her ikisi de bunun siz olduğunuza inanmayacak, sizi tanıyamayacaklardır. Bu yüzden, benden bir gün tesadüfen bir Rubens ya da Tiziano olabilirsem yapabileceğimi şimdiden istemeyin, çünkü o zaman görkemli gerçekliği fazla çaba harcamadan ve hiçbir kaygıya kapılmaksızın kavramış bir şair ve yaratıcı olarak çalışabilirim. Ne yazık ki, şimdilik bir deli ya da ahmaktan daha fazlası olarak değerlendirilmem mümkün değil. Bazı bayların neler yazdıklarını okumalısınız.

Thérèse, iyi bilin ki, o İngilizce size anlattıklarımın tek bir kelimesinden bile söz etmedim: Kendi kendinize konuştuğunuzda kafanızdaki düşünceleri daha net bir şekilde yerli yerine koyabiliyorsunuz. Portresini yapamayacağım konusunda kendimi affettirmek için ona tüm söylediklerim arasında yalnızca: “Ama bu konuda neden Matmazel Jacques’a başvuruyorsunuz?” sözleri etkili oldu.

Üç kere *ah* çektikten sonra bana adresinizi sordu ve beni, portre konusundaki değerlendirmelerimi tamamlamama izin vermeden, kafası karışık, huzursuz bir halde bırakıp, hiçbir şey söylemeden çekip gitti, huzursuzdum temiz yürekli Thérèse, çünkü bu tatlı ama biraz ahmak İngiliz tahmin ettiğim gibi bugün gelip, *amatörler* ve büyük üstatlar konusunda size yazdıklarım ama ona söylemediklerimden söz açarsa, sizi herkesin hoşuna giden şirin portreler çizmek dışında hiçbir yeteneği olmayan ressamların önde gelenlerinden birisi olarak değerlendirirse, nankör dostunuz hakkında neler düşüneceksiniz! Ah! Sevgili dostum, gittikten sonra,

ona sizin hakkınızda söylediklerimi duysaydınız!.. Bildiğiniz gibi, siz benim için, revaçta olan, aslına çok benzer portreler çizen Matmazel Jacques değil, kadın kılığına girmiş üstün bir erkek, tıpkı modellerle çalışma konusunda hiçbir deneyimi olmasa ve akademik bir eğitim almasa da bir beden ve ruhun tüm ayrıntılarını gözü kapalı çizebilen eski çağların ünlü heykeltıraşları, rönesansın büyük ressamı gibi bir yeteneksiniz. Ama susuyorum; hakkınızda düşünülenlerin dile getirilmesinden hoşlanmıyor, bunları iltifatmış gibi kabul ediyorsunuz. Thérèse, çok kibirlisiniz!

Nedendir bilmem bugün kendimi çok huzursuz hissediyorum. Sabah neredeyse hiçbir şey yemedim... Bir kuzinem olduğundan beri hiç bu kadar kötü bir kahvaltı yapmamıştım. Üstelik artık iyi tütün bulmak zor. Reji bizi zehirliyor. Üstelik bana ayağıma tam uymayan yeni çizimler getirdiler... Üstelik yağmur yağıyor... Üstelik, ne bileyim üstelik! Bir süredir günler hiç bitmeyecekmiş gibi uzun, sizce de öyle değil mi? Hayır, sizce öyle değil. Huzursuzluğun, can sıkıcı zevklerin, insanı kendinden bezdiren can sıkıntılarının, size geçen akşam, şu anda da orada olmak istediğim o leylak renkli küçük salonda anlattığım tanımlanamaz kaygı hislerinin ne anlama geldiğini bilmiyorsunuz. Bugün resim yapamayacak kadar sıkıntılıyım ve resim yapamayacağım bir günü sizi sohbetimle bunaltarak geçirmek beni çok mutlu edecek.

Demek bugün sizi göremeyeceğim! Sizi seven dostlarınıza vakit ayırmanızı engelleyen katlanılmaz bir aile hayatınız var! Demek bu gece korkunç saçmalıklar yapmak zorunda kalacağım!.. İşte sevgili deneyimli dostum, benim için yaptığınız iyiliklerin sonucu bu. Sizi göremediğimde kendimi boşluk içinde hissediyor, sizi incitmek pahasına sarhoş olup kendimden geçmek istiyorum. Ama içiniz rahat olsun, gecemi nasıl geçirdiğimi size anlatmayacağım.

Dostunuz ve hizmetkârınız,

LAURENT

11 Mayıs 183...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

MÖSYÖ LAURENT DE FAUVEL'E

Sevgili Laurent, bana karşı biraz dostluk besliyorsanız, sizden öncelikle sağlığınıza bunca zararı dokunan saçmalıklara bir son vermenizi istiyorum. Diğer saçmalamalarınıza sesimi çıkarmıyorum. Benden bunlardan birini söylememi isteyeceksiniz, işte işin en zor yanı da buna yanıt verebilmek; çünkü sağlığa zarar vermeyen çok az saçmalık biliyorum. Geriye saçmalığı nasıl tanımladığınızı öğrenmek kalıyor. Söz konusu olan, geçen gün bana sözünü ettiğiniz o uzun içki âlemleriyse, sanırım bu alışkanlığınız sizi öldürüyor, buna çok üzülüyorum. Tanrım, böyle değerli ve güzel bir varlığı bile bile yok etmek nasıl bir anlayışa sığar? Ama vaazları sevmiyorsunuz, ben de yalnızca dua etmekle yetineceğim.

İngiliz sandığınız Amerikalıya gelince, kendisiyle görüştüm. Ne yazık ki, bu akşam ve belki de yarın sizi göremeyeceğim için, portresini çizmeyi kabul etmemekle hiç de iyi yapmamış olduğunuzu burada söylemek isterim. Adam sizin önünüze bir hazine sunmuş, hem de Dick Palmer gibi bir Amerikalının hazinesini; bu sizin için, ihtiyacınız olan ve saçmalıklar yapmanızı, yani kazanma umuduyla kumar masasına oturmanızı engelleyecek büyük bir meblağ anlamına geliyor. Hayal gücü zengin insanlar oynamayı bilmedikleri için kumarda asla kazanamaz, sürekli kaybederler, sonra da borçlarını nasıl ödeyecekleri konusunda o prensese, hayal güçlerine danışırlar, oysa bu dertlerine

çözüm bulacak yetilere sahip olmayan prenses, çare üretmeye çalışırken ikamet ettiği beyni aşırı zorlayarak onu fazlasıyla yıpratır.

Çok iyimser ve kolaycı olduğumu düşünüyorsunuz, öyle değil mi? Benim için fark etmez. Zaten meseleye daha geniş bir bakış açısıyla yaklaşırsak, Amerikalınız ve benim için ürettiğiniz gerekçeler beş para etmez. Portre yapmayı bilmiyor olmanız mümkündür, hatta burjuva beğenileri söz konusu olduğunda başarılı bir iş çıkarmanız imkânsız gibi görünebilir; ama Mösyö Palmer sizden böyle bir şey talep etmemiş. Onu dar kafalı, sıradan biri zannederken yanılmışsınız. Oldukça düzeyli ve ince zevkleri olan, size hayranlık besleyen bu adamı elimden geldiğince iyi ağırladığımı tahmin ediyorsunuzdur! Bana kötünün iyisi sayarak geldiğini anlamam hiç de zor olmadı, ona bu ziyareti için minnet duyduğumu da söylemem gerek. Bu yüzden onu portresini yapmaya sizi ikna etmek için elimden geleni yapacağımı söyleyerek teselli ettim. Bu konuyu sizinle yarından sonra görüşeceğiz, çünkü sizden portresini yapabileceğiniz konusunda söz alabilmem için bana açıklaması gereken düşüncelerini dinlemek üzere ona bu akşam randevu verdim.

Sevgili Laurent, beni göremeyeceğiniz iki günü mümkün olduğunca iyi değerlendirin. Bu sizin için zor olmayacak, sanat ve bilim camiasında birçok tanıdığınız var, ayrıca seçkin ortamlara da yabancı değilsiniz. Sizi çok seven yaşlı bir vaiz olarak geceleri geç yatmamanızı ve her türlü aşırılıktan kaçınmanızı tavsiye edeceğim. Buna hakkınız yok: Dâhi olmanın bazı yükümlülükleri var.

Dostunuz,

THÉRÈSE JACQUES

MATMAZEL JACQUES'A

Sevgili Thérèse, iki saat içinde Kont S. ve Prens D. ile birlikte bir kır partisi için yola çıkıyorum. İddia edildiğine göre orada yalnızca gençlik ve güzellik dolu anlar yaşanacak. Sizde saçmalıklar yapmayacağıma ve şampanya içmeyeceğime söz veriyorum... Ama ne yapmamı bekliyorsunuz! Elbette ki, büyük atölyenizde aylak aylak gezinmeyi ve leylak renkli küçük salonunuzda zırvalamayı tercih ederdim; ama taşradan gelen otuz altı kuzeninizle birlikte olacağınız için, hiç kuşku yok ki öbür gün orada bulunmayışımı fark etmeyeceksiniz; gece boyunca Angloamerikan aksanının eşsiz müziğini dinleyeceksiniz. Ah! Demek o temiz yürekli Mösyö Palmer'ın adı Dick'miş. Dick'in Richard'a hitap için yakınlarınca kullanılan bir kısaltma olduğunu sanıyordum! Doğrusu bu ya, Fransızcadan başka bir dil bilmiyorum.

Portreye gelince, bundan hiç söz etmeyelim. İyi yürekli Thérèse, bana bir anne şefkatiyle yaklaşıyor, benim adıma kendi çıkarlarınızdan feragat ediyorsunuz. İyi bir müşteri çevreniz olmasına rağmen, cömertliğiniz yüzünden çok para kazanamadığınızı biliyorum, ayrıca paranın benim yerime sizin elinizde olması çok daha hayırlı olacak. Siz onu keyifli bir şekilde harcayacakken, ben dediğiniz gibi hepsini kumar masasına yatıracam.

Zaten resimden hiç bu kadar uzak kalmamıştım. Bunun için sizde var olan iki şey gerekiyor: İmgelem gücü ve ilham; birincisine asla sahip olamayacağım, ikincisi ise bir zaman-

lar vardı. Ondan tıpkı Apocalypse'in atının zayıf sağrısında, beni tarlaların ortasında dolaştırarak pestilimi çıkaran çılgın bir ihtiyar gibi usandım. Karşı çıkmanıza rağmen, bende neyin eksik olduğunu iyi biliyorum, henüz hayatı yeterince yaşamadım ve üç ya da yedi günlüğüne Opera'nın bale topluluğunun su perilerinin görünümü altında Madam Gerçeklik'le yolculuğa çıkıyorum. Umarım dönüşümde dünyanın en olgun, yani en bıkkın ve akli başında adamı olurum.

Dostunuz,

LAURENT

I

Thérèse daha ilk bakışta, Laurent'ın bu mektubu kaleme alırken yaşadığı küskünlük ve kıskançlık duygularını anlamıştı.

— Yine de, dedi içinden, bana âşık değil. Ah! Hayır, kuşkusuz o asla kimseye âşık olmayacak, hele bana âşık olma ihtimali başka kadınlara olma ihtimalinden çok daha az.

Düşlere dalmış bir halde mektubu yeniden okuyan Thérèse, Laurent'ın kendi yanındayken hiçbir tehlikeye atılmadığına inanmakla kendi kendine yalan söylediğinden kaygılanıyordu.

— Ama hangi tehlike? diyordu hâlâ içinden: Tatmin edilmemiş bir kaprisin acısını hissetmek mi? Bir kapris yüzünden ne kadar acı çekilebilir? Bunu hiç yaşamadığım için, bu konuda bir yorum yapamıyorum!

Ama saat akşamüzeri beşi gösteriyordu. Thérèse mektubu cebine koyduktan sonra, şapkasını getirmelerini istedi. Hizmetçisine bir gün izine çıkmasını söyleyip, yaşlı sadık Catherine'ine özel talimatlar verdikten sonra arabaya bindi. İki saat sonra, hafifçe kamburu çıkmış, arabacının bile yüzünü göremeyeceği şekilde bir peçe takmış, ufak tefek, zayıf bir kadınla geri dönüp bu gizemli kişiyle odasına kapandı. Catherine onlara leziz bir akşam yemeği getirdi. Thérèse kendisini derin bir esrime ve hayranlıkla izlemekten yemeğini yiyemeyen dostuna büyük bir özenle hizmet ediyordu.

Laurent ise eğlenceli kır partisi için hazırlık yapıyordu; ama Prens D. arabasıyla onu almaya geldiğinde, Laurent kendisine hiç hesapta olmayan bir iş yüzünden iki saat daha Paris'te kalması gerektiğini, akşam kır evinde kendilerine katılacağını söyledi.

Aslında Laurent'ın hiçbir işi yoktu. Alelacele giyinmiş, saçlarını özenle düzeltmişti. Sonra elbisesini bir koltuğun üzerine atıp, ellerini saçlarının nasıl görüneceğine aldırma-
dan tam anlamıyla simetrik, uzun buklelerinin arasından geçirdi. Atölyesinde kâh hızlı kâh yavaş adımlarla gidip geliyordu. Kendisiyle birlikte gelmesi için defalarca acele etmesi gerektiğini söyleyen Prens D. yola çıkmak üzereyken, ona beklemesini ve yapması gereken işten vazgeçtiğini söylemek için merdivene koştu; ama ona seslenmeden geri dönüp kendisini yatağının üzerine bıraktı.

— Neden iki gün boyunca bana kapısını kapıyor? Bunun altında bir şeyler yatıyor olmalı! Üstelik bana iki gün sonra-
ya, hiç tanımadığım bir İngiliz ya da Amerikalıyla tanıştırmak için randevu veriyor! Ama hiç kuşku yok ki kısaltılmış adıyla hitap ettiği o Palmer'ı iyi tanıyor! Bana adresini sor-
ması da nereden çıktı? Bu bir oyun mu? Benle neden oyun oynasın ki? Thérèse'in âşığı değilim, onun üzerinde hiçbir hakkım yok! Thérèse'in âşığı! Tanrı korusun, hiçbir zaman ona âşık olmayacağım! Benden beş yaş, belki de daha büyük bir kadın! Bir kadının yaşını kim bilebilir ki, hele onun hakkında kimse bir şey bilmiyor. Böylesine gizemli bir geçmiş, bazı tuhafıkları, belki de kılıfına uydurulmuş bir utancı barındırıyor olamaz mı? Öte yandan iffetli, sofu ya da filozof gibi görünüyor, kim bilebilir? Her konuya tarafsız, hoşgörülü ya da ilgisizmiş gibi yaklaşıyor... Neye inandığı, inanmadığı, ne istediği, neyi sevdiği, sevebilme yetisinin olup olmadığı bilinebilir mi?

Laurent'ın genç bir eleştirmen olan dostu Mercourt içeri girdi.

— Montmorency'ye hareket edeceğinizi biliyorum, bu yüzden size Matmazel Jacques'ın adresini sorup hemen çıkacağım, dedi.

Laurent'ın içi titredi.

— Matmazel Jacques'tan ne istiyorsunuz? diye karşılık verdi sigara sarmak için kâğıt ararmış gibi yaparak.

— Ben mi? Hiçbir şey... yani evet! Onunla tanışmak istiyorum; ama onu yalnızca duyduğum ve gördüğüm kadarıyla tanıyorum. Adresini resmini yaptırmak isteyen bir adam için soruyorum.

— Demek Matmazel Jacques'ı görmüşlüğünüz var, öyle mi?

— Elbette! Şu sıralar çok ünlü, onu fark etmemek mümkün mü? Adeta dikkatleri üzerine çekmek için yaratılmış!

— Böyle mi düşünüyorsunuz?

— Evet, ya siz?

— Ben mi? Ben hiçbir şey düşünmüyorum. Onu çok seviyorum, ama sözünü ettiğiniz konuda bilgi sahibi değilim.

— Onu çok mu seviyorsunuz?

— Evet, duyduğunuz gibi, bunu söylemem ona kur yapmadığımın kanıtı değil mi?

— Onu sık görüyor musunuz?

— Bazen.

— O halde onun dostusunuz... ciddi bir ilişki mi?

— Evet, biraz... Ama neden gülüyorsunuz?

— Çünkü buna inanmıyorum; yirmi dört yaşındayken, genç ve güzel bir kadınla ciddi bir ilişki kurulamaz.

— Pöh! Ne genç ne de güzel. İtici görünmeyen iyi bir dost, hepsi bu. Yine de tipi benim beğenilerime uymuyor, kumral olmasına katlanmam gerekiyor. Kumralları yalnızca resimlerde severim.

— O kadar da kumral değil! Hoş siyah gözleri var, ilginç bir şekil verdiği ne kumral ne kestane rengi saçları ona çok yakışıyor. Zaten temiz yüzlü bir sfenksi andırıyor.

— Hoş bir tanımlama... Demek siz uzun boylu hanımlardan hoşlanıyorsunuz!

— O kadar uzun sayılmaz, ayakları ve elleri küçük. Gerçek bir kadın. Onu dikkatle inceledim, çünkü ona âşığım.

— Bak sen, siz neler diyorsunuz!

— Bu sizi ilgilendirir mi, ne de olsa ondan kadın olarak hoşlanmıyorsunuz, öyle değil mi?

— Sevgili dostum, ondan hoşlanabilirdim. Bu durumda, ona olmadığım kadar iyi davranmam gerekecekti, ama onun âşığı olmayacağım, böyle bir şey yapıma uygun değil; bu yüzden kıskançlık hissetmiyorum. Beğeniyorsanız, sonuna kadar gidebilirsiniz.

— Ben mi? Evet, fırsat bulabilirsem, ama onu arayacak zamanım yok, ayrıca ben de tıpkı sizin gibi yaşım ve renkli yaşam tarzım nedeniyle sabredebilirim... Ama tanıdığınız bu kadından söz ettiğimize göre, size sırf merakımdan kaynaklanan bir soru sormak istiyorum, dul mu, yoksa...

— Yoksa ne?

— Demek istediğim eşinden mi, yoksa âşığından mı ayrılmış?

— Bu konuda hiçbir fikrim yok.

— Ama bu mümkün değil!

— Sizi şerefim üzerine temin ederim ki, bunu ona sordum. Benim için sorun değil.

— Hakkında söylenenleri biliyor musunuz?

— Hayır, merak da etmiyorum. Ne söyleniyor?

— Bakın, merak ediyorsunuz! Zengin ve soylu bir kişiyle evlenmiş olduğu söyleniyor.

— Evlenmiş mi?..

— Evet, belediye başkanı ve rahibin önünde.

— Ne büyük bir palavra! Öyle olsa ismini ve unvanını taşırdı.

— Evet! İşte bunun altında esrarlı bir şeyler var. Zamanım olduğunda bunu araştırıp sizi durumdan haberdar edeceğim. Çok özgür bir yaşam sürdürmesine rağmen bilinen

bir âşığı olmadığı söyleniyor. Zaten tüm bunları biliyor olmalısınız, öyle değil mi?

— Hiçbir şey bilmiyorum. Ah şuraya bakın! Günlerimi kadınların özel hayatlarını araştırmakla geçirdiğimi mi düşünüyorsunuz? Ben sizin gibi vaktini boş işlerle geçiren biri değilim! Hayatı hem yaşamak hem de çalışmak için çok kısa buluyorum.

— Yaşamak... bu konuda bir şey söyleyemem. Görüldüğü kadarıyla yaşamaya bolca zaman ayırıyorsunuz. Çalışmaya gelince... yeterince çalışmadığınız söyleniyor. Durun bakalım, oradaki de ne? Bakmama izin verir misiniz?

— Hayır, önemli bir şey değil, henüz bir yapıta başlamış değilim.

— Bence başlamışsınız, şuradaki baş... vay canına çok güzel! Bırakın bakayım, yoksa sizi bir sonraki sergide zor durumda bırakırım.

— Bilirim bunu yapabilirsiniz?

— Evet, hak ederseniz; ama bu baş muhteşem görünüyor. Bundan nasıl bir yapıt çıkarmak istiyorsunuz?

— Ben biliyor muyum sanıyorsunuz?

— Size söylememi ister misiniz?

— Memnun olurum.

— Bunu bir kâhin kadın haline dönüştürün. Saçlarına dilediğiniz şekli verebilirsiniz, o zaman kimse bir şey iddia edemez.

— Evet, bu da bir düşünce.

— Ayrıca benzediği kişiyi de zan altında bırakmamış olursunuz.

— Birine mi benziyor?

— Elbette! Bu kötü bir şaka, onu tanımadığımı mı sanıyorsunuz? Haydi, dostum, en basit gerçekleri bile inkâr ederek benimle alay ediyorsunuz. Bu yüze âşıksınız!

— Bu yüzden Montmorency'ye gidiyorum! dedi şapkasını alan Laurent soğuk bir ifadeyle.

— Bu hiçbir şeyi değiştirmez! diye karşılık verdi Mercourt.

Laurent'la birlikte merdivenleri inen Mercourt, onu küçük bir kiralık arabaya binerken gördü; ama Laurent, Boulogne ormanına gidip, akşam yemeğini küçük bir kafede tek başına yedi ve hava kararırken düşlere dalmış bir halde yaya olarak geri döndü.

O dönemde Boulogne ormanı bugünkü gibi değil, daha küçük, ihmal edilmiş, gizemli ve taşravariydi. Orada düşlere dalınabilirdi.

Bugünkünden daha gösterişsiz ve تنها olan Champs-Elysées'de oluşmaya başlayan yeni mahallelerdeki şirin, minik bahçeli küçük evler hâlâ uygun fiyatlara kiralanabiliyordu. Orada yaşanabilir ve çalışılabilirdi.

İşte Thérèse leylakların ortasında, yeşile boyanmış geniş bir akdiken çitiyle çevrili bu beyaz, tertemiz ve ufacık evlerden birinde oturuyordu. Mayıs ayıydı ve hava çok güzeldi. Laurent, saatin dokuzunda, henüz sokak lambaları bile takılmamış, yokuşu hâlâ ısırganlar ve arsız otlarla kaplı bu ısız sokakta, bu çitin önünde ne aradığına kendi bile yanıt veremiyordu.

Çit oldukça kalındı. Laurent, Thérèse'in misafiri olduğu akşamlarda sigarasını içtiği masanın üzerinde duran bir ışıkla hafifçe parıldayan yapraklardan başka bir şey göremeden sessizce çitin etrafında bir tur attı. Demek bahçede kimi zamanlar olduğu gibi sigara ya da çay içiliyordu. Ama Thérèse, Laurent'a tüm ailesinin kendisini taşradan ziyarete geleceğini söylemişti, oysa iki sesin gizemli fısıltısından başka bir şey duymuyordu. Seslerden biri Thérèse'inkine benziyordu, diğer alçak ses ise bir erkeğe mi aitti?

Laurent kulaklarına fısıltı halinde gelen bu konuşmayı dinlemeye devam ederken Thérèse'in ağzından çıkan şu sözleri duydu ya da duyduğunu sandı:

— Bütün bunlar beni hiç ilgilendirmiyor! Bu dünyada sevdiğim tek bir kişi var, o da sizsiniz!

— Şimdi içim rahatladı, dedi kendi kendine, hemen ıssız sokağı terk edip Champs-Élysées'nin gürültülü kaldırımlarına geri dönen Laurent. Bir sevdiği var! Aslında bu sırrını bana açmak zorunda değildi!.. Yine de her fırsatta bana kimseyle birlikte olmak istemediğini söylemesi gerekmezdi. O da başka kadınlar gibi her şeyden önce yalan söyleme ihtiyacı duyuyor. Bunun bana ne zararı var ki? Ona zaten inanmayacaktım! Hatta ona biraz fazla eğilimim olduğunu kabul etmek gerek, çünkü konuştuklarına kulak kabartarak, kıskançlık söz konusu olmadığında yapılabilecek en alçakça işi yaptım. Aslında çok da pişmanlık duymama gerek yok: Arzu edilecek hiçbir yanı olmayan, içten davranmayan bir kadını arzu etmek gibi bir eziyetten, oyuna gelmekten kurtulmuş oldum.

Boş geçen bir arabayı durdurup Montmorency'ye giden Laurent kendi kendine orada bir hafta geçireceğine ve on beş günden önce Thérèse'i görmeyeceğine söz verdi. Buna rağmen, kırdaki iki gün kaldıktan sonra, üçüncü akşam kendini Thérèse'in kapısının önünde buldu. Tam o sırada Richard Palmer da oradaydı.

— Ah! dedi Amerikalı elini uzatarak, sizi gördüğüme çok memnun oldum!

Elini uzatmak zorunda kalan Laurent, Palmer'a tesadüfen karşılaşmalarına neden bu kadar sevindiğini sormaktan kendini alamadı.

Yabancı, ressamın bir hayli küstah ses tonunu önemsemedi.

— Sevindim, çünkü seviyorum sizi, diye karşılık verdi karşı konulmaz bir içtenlikle, ve seviyorum sizi, çünkü çok hayranım size!

— Nasıl! Burada mısınız? dedi Laurent'ı gördüğüne şaşırان Thérèse. Bu akşam sizi göreceğimi sanmıyordum.

Genç adam bu sıradan sözlere alışılmadık bir soğukluğun damgasını vurduğunu hisseder gibi oldu.

— Ah! diye karşılık verdi alçak sesle, kararınızı kolayca almışsınız, sanırım buradaki varlığımla baş başa geçireceğiniz güzel saatlere engel oluyorum.

— Acımasız davranıyorsunuz, diye karşılık verdi Thérèse aynı neşeli ses tonuyla, siz de bir araya gelmemizi istemiş gibi görünüyordunuz.

— Randevunuzu iptal etmediğinize göre, beni bekliyor olmalıydınız! Gitmem gerekiyor mu?

— Hayır, kalın. Size katlanmayı kabul ediyorum.

Amerikalı, Thérèse'i selamladıktan sonra, kendisine iletilmek üzere verilmiş bir mektubu cüzdanından çıkararak ona uzattı. Thérèse aldırılmaz bir ifadeyle pusulaya bir göz attı.

— Yanıt vermek isterseniz, dedi Palmer, bu aralar Havana'ya gidebilirim.

— Teşekkürler, diye karşılık verdi Thérèse, elinin altındaki küçük bir komodinin çekmecesini açarken, yanıt veremeyeceğim.

Thérèse'in tüm hareketlerini dikkatle takip eden Laurent, mektubu aralarında görünümünden ve el yazısından tanıdığı ve önceki gün gönderdiği mektubun da bulunduğu bir destenin arasına yerleştirdiğini gördü. Bu mektubu Mösyö Palmer'inkinin yanına koyduğunu fark ettiğinde, nedendir bilinmez içinde derin bir sarsıntı hissetti.

— Hayatındaki yerim işte orada, dedi içinden, kendinden uzak tutmaya çalıştığı âşıkalarının arasında. Ama bu onura erişmeye hakkım yok ki. Ona aşktan hiç söz etmedim.

Thérèse, Mösyö Palmer'ın portresinden söz açtığı anda, Laurent alttan alıyor, bakışlardaki en ufak parıltıyı, ses tonlarındaki değişimleri dikkatle gözlemliyor, sürekli olarak onlarda boyun eğdiğini belli edecek bir izlenim bırakıp bırakmadığının gizli kaygısını yaşıyordu; ama ısrarları o kadar iyi niyetliydi ki, yumuşamaya ve şüphelerinde haklı olmadığını kabullenmeye başladı. Özgür ve yalnız yaşayan, kimseye hesap vermekten hoşlanmayan ve kendisi hakkında söylenen-

lere aldırmayan Thérèse bu yabancıyla bir ilişki yaşıyorsa, âşığı sık sık ve uzun uzun ağırlamak için bir portreyi bahane etmeye gerek duyar mıydı?

Yatışmaya başladığında, Laurent merakını gidermenin utancını daha fazla engelleyemedi.

— Demek Amerikalısınız? dedi, zaman zaman konuştuklarını yeterince anlayamayan Mösyö Palmer’a İngilizce açıklamalarda bulunan Thérèse’e.

— Ben mi? dedi Thérèse, size yurttaşınız olma onuruna sahip olduğumu söylememiş miydim?

— İngilizceyi o kadar iyi konuşuyorsunuz ki!

— Anlamadığınıza göre iyi konuştuğumu nereden biliyorsunuz? Ama neyi anlamaya çalıştığınızı tahmin ediyorum. Dick Palmer’la dün mü, yoksa uzun süreden beri mi tanıştığınızı merak ediyorsunuz. Tamam, o zaman kendisine sorun.

Palmer, Laurent’ın kendisine sormaya karar veremediği böyle bir soruyu beklemiyordu. Fransa’ya ilk kez gelmediğini, Thérèse’i genç bir kızken ebeveynlerinin yanında tanıdığını söyledi. Ama hangi ebeveynler olduğundan söz etmedi. Thérèse her zaman annesini de, babasını da hiç tanımadığını söylerdi.

Matmazel Jacques’ın geçmişi, resimlerini yaptırmaya gelenler ve özel olarak davet ettiği az sayıda sanatçı için, vâkıf olunması imkânsız bir sırdı. Paris’e nereden, ne zaman, kiminle geldiği bilinmiyordu. Yapmış olduğu bir portrenin zevk sahibi kişilerce takdir görmesi ve birdenbire bir üstat olarak kabul edilmesi sayesinde ancak iki üç yıldan beri tanınıyordu. Böylelikle, aniden az sayıda müşterisiyle sürdürdüğü yoksul bir yaşamdan, tanınmış bir sanatçının refahına ulaşmış, ama sade zevklerinden, bağımsızlık tutkusundan, neşeli tavırlarındaki ölçülülüğünden vazgeçmemiştir. Kendini hiçbir kimlikle tanımlamıyor, düşüncelerini ve duygularını açıkça ve büyük bir cesaretle dile getiriyordu. Özel yaşamı-

na gelince, kendisine sorulan soruyu duymazlıktan geliyor ya da başka bir konuya geçiyordu. Israr edilirse hiçbir ipucuna yer vermeyen birkaç sözcükle soruyu geçiştiriyordu:

— Söz konusu olan ben değilim, anlatılacak ilginç bir öyküm yok, zamanında acılı günler yaşamış olabilirim, ama artık düşünecek zamanım olmadığından onları hatırlamıyorum bile. Şu an çok mutluyum, çünkü bir işim var ve çalışmayı her şeyden çok severim.

Laurent, Thérèse ile ortak sanatçı dostlarının davetlerinde tesadüfen tanışmıştı. Sosyete ve sanat camiasında ismini duyurmaya başlamış seçkin ve soylu bir beyefendi olarak tanıtılan Mösyö de Fauvel henüz yirmi dördünde olmasına rağmen, kırklı yaşlarda bile yaşanamayacak deneyimlere sahipti. Bundan kimi zaman gurur duyar, kimi zaman da sıkılırdı, ama düzensiz bir yaşam sürdürenlerin hayatında yer alması mümkün gözükmeyen gönül ilişkileri konusunda hiç tecrübesi yoktu. Her haliyle belli ettiği şüpheliği yüzünden, Thérèse'in dostu olarak tanıttığı herkesi aslında onun âşığıymış gibi görmeye başlamıştı. Ancak, zamanla bu kişileri tanıyıp, onunla yalnızca temiz bir dostluk ilişkisi içinde olduklarını anladıkça, Thérèse'i tutkuları olan, ama aşk oyunlarından uzak duran bir kadın olarak kabullenmişti.

O zamandan beri, genç, güzel, zeki, kimseyle aşk yaşamayan ve gönüllü bir şekilde yalnızlığı tercih eden bu kadının bu garip ruh halini her şeyden çok merak eder hale gelmişti. Önceleri onu sık sık ve zamanla neredeyse her gün görebilmek için çeşitli bahaneler yaratmış, ardından ciddi bir kadına yaklaştırmaya yeltenmeyecek kadar coşkulu, ama çikarsız bir dostluğun bedelini hissettirmemek için ondan sevgi beklemeyecek kadar idealist bir kişiliğin tavırlarını sergilemeye başlamıştı.

Prensip olarak tüm bu davranışlar bir gerçekliği yansıtırsa da, aşk genç adamın yüreğinin derinliklerine süzülüyordu. Laurent hayatında ilk kez hissettiği bir duygunun tüm benli-

ğini kaplamasına karşı mücadele verdiğini hâlâ hem Thérèse'den, hem de kendinden saklamaya çalışıyordu.

— Ama, dedi Mösyö Palmer'a portresini yapmayı deneyeceğine söz verdiğinde, benim kalemimle belki de hiçbir şeye benzemeyecek bir portreyi, hiç kuşku yok ki mükemmel bir şekilde resmedecek ve kendisini tanıdığınız için bu işi üstlenmeyi reddetmeyecek olan Matmazel Jacques'a neden yaptırmadığınızı anlayamıyorum.

— Portremi yapmayı kabul etmiyor, diye karşılık verdi Palmer çok naif bir ifadeyle, ve bunun nedenini bilemiyorum. Benim çok yakışıklı olduğumu zannetmek gibi bir zaafı olan anneme, bir üstadın elinden çıkmış, ama gerçeğine çok benzerse, ben olduğuma inanmayacağı bir portre yaptıracığıma söz verdim. İşte bu yüzden sizin gibi idealist bir üstadı başvurmayı uygun gördüm. Beni reddederseniz, annemi mutlu edememenin hüznünü ve başka bir ressam bulabilmenin sıkıntısını yaşayacağım.

— Ama bu uzun sürmeyecek ki: Benden daha yetenekli birçok ressam var!..

— Sanmıyorum; ama varsayalım ki böyle birini buldum, bana şu an için bu işe ayırabilecek zamanı olmadığını söyleyebilir, oysa portremi bir an önce göndermem gerekiyor. Dört ay sonra doğum günüm var ve nakliye yaklaşık iki ay sürüyor.

— Bu da demek ki, Laurent, diye ekledi Thérèse, bu portreyi tamamlamak için topu topu altı haftanız var, bu yüzden yarın işe koyulmanız gerekiyor. Tamam, anlaştık, söz veriyorsunuz, değil mi?

Mösyö Palmer elini uzatarak Laurent'a şunları söyledi:

— İşte sözleşme yapıldı. Paradan söz etmiyorum; koşulları Matmazel Jacques belirleyecek, ben hiçbir şeye karışmıyorum. Yarın kaçta müsaitsiniz?

Saatin kararlaştırılmasıyla Palmer şapkasını aldı ve minnet duygusuyla daha fazla saygı göstereceğini uman Laurent

yanıldı, Amerikalı Matmazel Jacques'ın elini öpmeye bile gerek duymadan bir el sıkışmasıyla yetinerek gitti.

— Benim de gitmem gerekiyor mu? dedi Laurent.

— Buna gerek yok, diye karşılık verdi Thérèse; akşamları kabul ettiğim kişiler beni iyi tanırlar. Yalnızca bugün onda gideceksiniz, çünkü son zamanlarda sizinle sohbet ederken farkında olmadan saat gece yarısını buluyor, sabahları beşte uyanıp bir daha uykuya dalamadığımı için kendimi çok yorgun hissediyorum.

— Ama bana kapıyı gösterebilirdiniz.

— Hayır, bunu aklımdan bile geçirmedim.

— Kendini beğenmişin teki olsam, bu sözler gururumu okşardı!

— Ama kendini beğenmişin teki değilsiniz. Tanrı'ya şükür bu meziyeti hakkını verenlere bırakıyorsunuz. Şimdi üstat Laurent, bu iltifata rağmen sizi paylamam gerekiyor. Duyduğuma göre çalışmıyormuşsunuz.

— Demek beni çalışmaya zorlamak için Palmer'ın başını bir tabanca gibi boğazıma dayıyorsunuz.

— Evet, neden olmasın?

— Çok iyisiniz Thérèse, bana rağmen hayatımı kazanmamı istediğinizi biliyorum.

— Yaşam standartlarınıza burnumu sokmaya hakkım yok. Anneniz olma mutluluğuna ya da bahtsızlığına sahip değilim; ama sizin ablanızım... klasik yazarımız Bernard'ın dediği gibi *benliğimin tüm aydınlığıyla* kardeşinizim, bu yüzden aşırı tembel olmanıza üzülmemem mümkün değil.

— Ama bu sizi neden bu kadar ilgilendiriyor? diye haykırdı Laurent.

Ses tonundaki mutluluk ve gücenme duygularının karışımını fark eden Thérèse onu içtenlikle yanıtladı:

— Dinleyin sevgili Laurent, birbirimizi anlamamız lazım. Size karşı büyük bir yakınlık hissediyorum.

— Bundan büyük gurur duyuyorum, ama nedenini bilemiyorum!.. Ben bir dost olmak için bile iyi sayılmam,

Thérèse! Bir erkekle kadın arasında dostluk ya da aşk ilişkisi kurulabileceğine inanmıyorum.

— Bunu daha önce de söylemiştiniz, benim için sorun değil. Ben hissettiğime inanırım ve size karşı ilgi ve sevgi beslediğimi hissediyorum. Ben böyleyim: Yanımda kendisine bağlanmadığım ve mutlu olmasını arzu etmediğim birinin olmasına katlanamam. Bana minnet duyup duymamasına aldırmadan onun için elimden geleni yaparım. Hem siz herhangi biri değil, dâhi ve dahası yürekli bir adamsınız.

— Yürekli bir adam, ben mi? Bundan kastınız herkesin düşündüğü gibiyse evet öyleyim. Düellodan çekinmem, borçlarımı öderim, kim olursa olsun yanımdaki kadını savunurum. Ama beni yüreği şefkat, sevgi dolü, naif...

— Kendinizi olgun, yıpranmış, bıkmış biri gibi göstermek istediğinizi biliyorum. Ama bunlar benim için hiç önemli değil. Şu sıralar böyle görünmeye özenmek oldukça revaçta. Sizin için gerçek ve acı veren, ama istediğinizde geçecek bir hastalık. Siz kesinlikle yürekli bir adamsınız, çünkü yüreğinizdeki boşluğun acısını çekiyorsunuz, bir kadın uygun bulursa ve siz de buna izin verirsiniz gelip oraya yerleşebilir. Ama bütün bunlar benim ilgi alanımın dışında; ben sanatçıyla konuşuyorum: İçinizdeki erkek, sanatçının kendisinden memnun olmadığı için mutsuz.

— İşte burada yanılıyorsunuz Thérèse, diye yanıtladı Laurent ateşli bir ifadeyle. Söylediğinizin tam tersi geçerli! İçimdeki erkek, sanatçıdan acı çekiyor ve onun bunaltısından kurtulmak istiyor. Görüyorsunuz, ne yapacağımı bilemiyorum. Can sıkıntısı beni öldürüyor. Neyin sıkıntısı olduğunu soracaksınız. Her şeyin sıkıntısı! Altı saatlik bir çalışma boyunca sizin gibi dikkatli ve sakin olamıyorum, bahçede bir tur atıp, serçelere ekmek verdikten sonra dört saat daha çalışmaya ve ardından akşamları uyku zamanı gelene kadar kendim gibi birkaç can sıkıcı adamla sohbet edip gülmeye katlanamıyorum. Uykum düzensiz, gezintilerim çok huzur-

suz, çalışmalarım çok hummalı geçiyor. Yaratacağım eserin temasını bulmak beni allak bullak ediyor; kendimden kaynaklanan neden yüzünden çok ağır ilerleyen uygulama süreci yüreğimde korkunç çarpıntılara neden oluyor, beni kendimden geçiren bir düşünceyle ağlayarak ve haykırmamak için kendimi güç tutarak uyumaya çalışıyor, ama ertesi sabah ölümcül bir utanç ve tiksinti ile uyanıyorum. Bu düşünceyi dönüştürmeye kalktığımda, daha da beteri oluyor, zihnimden uçup gidiyor. Bu durumda en iyisi onu unutmak ve bir diğerini beklemek oluyor: Ama yenisi öyle karmaşık ve devasa boyutlarda geliyor ki, zayıf benliğimle onu kontrol altına almam mümkün olmuyor. Gerçekleştirilebilir boyutlara inene kadar bana eziyet edip, beynimi altüst ediyor, ardından yeni bir işkence anlamına gelen ve tanımlayamadığımı fiziki acılara neden olan yaratma süreci başlıyor. İşte içimdeki dev sanatçıya boyun eğdiğimde hayatım böyle geçiyor ve sizinle konuşan zavallı, iradesinin forsepsiyle, can çekişen cılız fareleri zihninden teker teker çekip almaya çalışıyor! Anlayacağınız Thérèse, en iyisi düşündüğüm gibi yaşamam, her türden aşırılıklara kaçmam ve benzerlerimin mütevazı bir şekilde ilham, benimse açık yüreklilikle rahatsızlığım olarak adlandırdığım o kemirici kurdu öldürmem.

— Tamam, karar verildi, dedi Thérèse, zekânızı, entelektüel birkiminizi yok etmek istiyorsunuz! Ama ben bir kelimesine bile inanmıyorum. Size yarın milyonlara sahip olan Prens D.'nin ya da eşsiz atları bulunan Kont S.'nin yerine geçmeniz önerilse, o kadar küçümsediğiniz zavallı paletiniz için, "*Bana sevgilimi geri verin!*" diyeceksiniz.

— Küçümsediğim paletim mi? Beni anlamıyorsunuz Thérèse! Onun kişiye ün sağlayan bir araç olduğunu iyi biliyorum ve ün dediğimiz, yeteneğe karşı duyulan, unvan ve servetinkinden daha temiz ve zarif bir saygıdan başka bir şey değildir. Bu yüzden, büyük bir keyif ve üstünlük duygusuyla kendi payıma şunları söyleyebilirim: "Hiçbir varlığı olma-

yan kendi halinde soylu bir beyefendiyim ve sistemin kurallarının dışına çıkmak istemeyenler bir orman bekçisinin yaşamını sürdürürlerken, karşılığını çalı çırpıyla ödedikleri ilişkilerde odun toplayıcısı kadınlarla gönül eğlendiriyorlar. Ben toplumsal anlamda kabul görmüş normlara aldırmadan kendi yolumu çizdim ve yirmi dört yaşında, Paris'in on bin franklık atların üzerine kurulmuş en zengin ve yakışıklıları arasından küçük bir dolap beygiriyle geçtiğimde, Champs-Élysées'nin kaldırımlarında zaman öldürenlerin arasında ince zevkli bir adam ya da zeki bir kadın varsa takdir edilen onlar değil ben olacağım." Gülüyorsunuz! Yoksa söylediklerimi saçma mı buluyorsunuz?

— Hayır, ama çok çocuksu buluyorum. Tanrı'ya şükür, kendinizi öldürmeyeceksiniz!

— Ama ben kendimi öldürmek istemiyorum ki, sizi temin ederim, kendimi de bir başkası gibi bütün kalbimle seviyorum! Ama acı çekmeden çalışmadığım için, ün ve başarı kazanmamın aracı olan paletim bana bir işkence aleti gibi görünüyor. O zaman kafam karışmış bir halde, bedenimin ya da ruhumun ölümünü değil, sinirlerimin yıpranmasını ve yatışmasını bekliyorum. İşte hepsi bu Thérèse. Tüm bunlarda makul olmayan ne var? Ancak yorgun düştüğümde hakkını vererek çalışabiliyorum.

— Bu doğru, dedi Thérèse, bu gariplik benim de dikkatimi çekti; ama bu çalışma tarzının sizi öldürebileceğinden endişeleniyorum. Durun, bana cevap verin: Çocukluğunuz çalışma ve yoksunluklar içinde mi geçti, uyuyabilmek için yorgunluktan bitip tükenmenizin gerekliliğini hissettiniz mi?

— Hayır, tam tersine. Koleji bitirdiğimde resmi seviyor, ama kendimi zengin sandığım için, resim yaparak hayatımı kazanmak zorunda kalacağımı düşünmüyordum. Babam bana yalnızca otuz bin frank bırakarak öldüğünde, hayatımın en azından bir yılını refah içinde geçirmek için har vurup harman savurdum. Meteliksiz kalıp fırçayı elime aldı-

ğımda kâh sert eleştirilere maruz kaldım, kâh hak ettiğimden fazla övgü aldım, günümüzde en büyük başarı da budur. Şu sıralar param bitene kadar birkaç hafta ya da birkaç ay lüks ve zevk içinde yaşıyorum. Gücüm tükenip arzularım tatmin olduğunda ve elimde hiçbir şey kalmadığında, öfke, acı ve esrime içinde yeniden işe koyuluyor ve görevimi tamamladığımda yeniden sefih ve savurgan yaşantıma geri dönüyorum.

— Uzun zamandır mı bu şekilde yaşıyorsunuz?

— Benim yaşımda uzun zaman söz konusu değildir! Üç yıl oluyor.

— Hiç de öyle değil! Yaşınız için çok uzun bir süre! Hem sonra kötü bir başlangıç yapmışınız: Zihinsel faaliyetlerinizin gelişmesine izin vermeden onları ateşe atıp, serpilmenize engel olmak için ucuz şarap içmişiniz. Yine de, her şeye rağmen dehanız ve zekânız bunlardan etkilenmemiş; ama belki de yüreğiniz körelmiş, belki de asla tam bir erkek ya da tam bir sanatçı olamayacaksınız.

Thérèse'in hüzünlü bir sükûnetle söylediği bu sözler Laurent'in canını sıkıyordu.

— Yani, dedi ayağa kalkarken, beni aşağılıyor musunuz?

— Hayır, diye yanıtladı Thérèse elini uzatarak, size sitem ediyorum!

Ve Laurent iki iri damlanın Thérèse'in yanaklarından yavaşça süzüldüğünü gördü.

Bu gözyaşları onda şiddetli bir sarsıntıya neden oldu: Yüzünü kaplayan gözyaşı seliyle, aşkını ilan eden bir sevgili gibi değil, itiraflarda bulunmaya hazırlanan bir çocuk gibi Thérèse'in dizlerine kapandı.

— Ah! Zavallı sevgili dostum! diye haykırdı ellerini ellerinin arasına alarak, sitem etmekte haklısınız, çünkü buna ihtiyacım var! Gördüğünüz gibi utancımın ne kadar bahtsız olduğumu söyleyemiyorum! Göğsümde yürek yerine ne taşıdığımı bilmiyorum, neden hiç durmadan haykırdığını, onu nasıl yatıştıracağımı bilemiyorum. Tanrı'yı seviyorum,

ama ona inanmıyorum. Tüm kadınları seviyorum, ama hepsini hor görüyorum! Arkadaşım ve dostum olduğunuz için bunu size söyleyebilirim! Bazen kibar bir fahişeyi taparcasına sevdiğime şaşarken, bazen kendimi bir meleğin yanında mermerden daha soğuk hissediyorum. Tüm değerlerim altüst oldu, belki de tüm yaşamımı içgüdülerim yönlendiriyor. Artık şarapla neşeli düşüncelere dalamıyorum! Evet, görünen o ki, sarhoşluk bile bana hüznün veriyor; önceki gün Montmorency'deki içki âleminde tumturaklı bir dille ürkütücü olduğu kadar gülünç, trajik şeyler söylemişim. Siz bile benim için endişelenmiyorsanız Thérèse, ben ne yapabilirim?

— Elbette ki sizin için endişeleniyorum zavallı çocuğum, dedi mendiliyle Laurent'ın gözlerini silen Thérèse, ama bunun ne yararı olabilir?

— Beni sevebilseydiniz, Thérèse! Ellerinizi geri çekmeyin. Size dostluğun ötesine uzanan bir duygu beslememe izin verir misiniz?

— Sizi sevdiğimi söylediğimde yanıtınız bir kadının yakınlığına güvenemeyeceğiniz olmuştu.

— Belki sizinkine güvenebilirim; gücünüz ve yeteneğinizle bir erkeğin yüreğine sahip olmalısınız. Onu benimle paylaşın.

— Size paylaşmayacağımdan söz etmedim, sizin için bir erkek olmayı deneyebilirim, ama bunun gereklerini yeterince yerine getirebilir miyim bilemiyorum. Bir erkeğin dostluğu biraz daha katı olmayı ve benim başaracağımı sanmadığım kadar otoriter davranmayı gerektirir. Elimde olmadan azarlamak yerine, size sitem edeceğim, tıpkı az önce olduğu gibi! Bugün kendime sizi aşağılayacağıma, hem kendinize, hem de bana kızmanızı sağlayacağıma dair söz vermiştim, ama işte gördüğünüz gibi sizinle birlikte gözyaşı döküyorum, bu da meseleye hiçbir çözüm getirmiyor.

— Elbette, elbette getiriyor! diye haykırdı Laurent. Bu anlamlı gözyaşları belki de yüreğimin yeniden yeşereceği

toprakları suladılar! Ah Thérèse, bir keresinde bana yüzümün kızarması gereken bir olaydan övünerek bahsettiğimi, bir hapisane duvarına benzediğimi söylemişsiniz. Ama bir şeyi, bu duvarın arkasında bir mahkûmun olduğunu unutmuştunuz! Kapıyı açabilseydim, onu görebilecektiniz; ama kapı kapalıydı ve iradem, inancım, dışa vurmak istediklerim, sözlerim tunçtan duvarı aşamadılar. Böyle yaşayıp, böyle ölmem mi gerekecek? Size soruyorum, *sevmek* sözcüğü hiçbir yerde yazmıyorsa, hücremin duvarlarını garip resimlerle boyamanın ne anlamı var?

— Sizi doğru anlıyorsam, dedi Thérèse düşünceli bir ifadeyle, yapıtınızın duygularla coşması gerektiğini düşünüyorsunuz.

— Siz de öyle düşünmüyor musunuz? Tüm yakınmalarınız buna işaret etmiyor mu?

— Tam anlamıyla değil. Yapıtlarınızda çok ateşli çizgiler var, bu özelliğiniz eleştirilebilir. Ben gelecekteki büyük sanatçının müjdesini veren ve hayranlık dolu bakışların hataları görmesini engelleyen, gençliğin taşkınlıklarıyla dolu resimlere her zaman saygıyla yaklaşırım. Yapıtlarınızı soğuk ve tumturaklı değil, tam aksine yakıcı ve tutku dolu buluyor, ama içinizde var olan bu ihtirasın kaynağını keşfedemedim: Bunu şimdi anlıyorum, tutkularınız ruhunuzun arzularının içinde gizleniyor. Evet, kesinlikle, diye ekledi aynı düşünceli ifadeyle, adeta zihninin derinliklerinde saklanan bir düşüncenin üzerindeki örtüyü kaldırmak istiyordu, arzu tutkuya dönüşebilirdi.

— Aklınızdan neler geçiyor? dedi Laurent dalgın bakışlarını izlerken.

— Kendi kendime içinizdeki bu güçle mücadele etmemin doğru olup olmayacağını soruyor, sizi mutlu ve huzurlu bir yaşam sürdürmeye ikna etmekle içinizdeki gizemli ateşi söndürmekten endişeleniyorum. Yine de... Bu taşkınlığın bir zihinde kalıcılığını uzun süre sürdüremeyeceğine ve doruk

noktasına ulaşp, canlı bir şekilde ifade edildiğinde, zayıflayıp söneceğine ya da bizi mahvedeceğine inanıyorum. Siz ne diyorsunuz? Her yaşın kendine özgü bir gücü ve dışavurum üslubu yok mudur? Üstatların değişik tarzları dedikleri, onların yaşadıkları sürekli dönüşümün bir ifadesi değil mi? Otuz yaşına geldiğinizde hiçbir şeye bağlanmaksızın her şeyi arzu edebilecek misiniz? Bir noktada karar kılmanız gerekemeyecek mi? Fanteziler âleminde yaşadığınız bir yaştasınız, ama yakında aydınlanma çağı gelecek, aşama kaydetmek istemez misiniz?

— Bu bana mı bağlı?

— Evet, yeteneklerinizin dengesini bozmaya çalışmazsanız. Beni, yorgunluktan yıpranmanın içinizdeki alevi açığa çıkarmanın ilacı olduğuna ikna edemezsiniz: Bu yorgunluk kaçınılmaz sonuçtan başka bir arılama gelmiyor.

— O zaman bana hangi ilacı öneriyorsunuz?

— Bilmem, belki de evlilik.

— Korkunç! diye haykırdı Laurent kahkahalar atarak. Ve bu kahkaha krizinin nereden kaynaklandığını kendisi de bilmeden, gülmeye devam ederek ekledi:

— Siz olmadıkça bunu kabul etmem mümkün değil, Thérèse. Hey! Bu hiç de fena bir fikir değil!

— Çok sevimlisiniz, diye karşılık verdi Thérèse, ama bu tamamıyla imkânsız.

Thérèse'in bu sakin ve kesin yanıtı Laurent'ı altüst etti ve nükteli bir atılganlıkla söyledikleriyle adeta zihninde yer etmiş bir düşün sönüp gittiğini hissetti. Bu güçlü ve bahtsız kişiliğin bir şeyi arzulaması için *imkânsız* sözcüğü yeterliydi ve Thérèse az önce tam da bu sözcüğü kullanmıştı.

Aşk konusundaki kararsızlığı, kuşkuları, kıskançlığı ve öfkesiyle birlikte hemen geri gelmişti. O ana kadar bu dostluğun cazibesi onu bir beşikteymiş gibi kendinden geçirerek huzurla sallamıştı, ama aniden buz gibi bir ifade takınarak eski katı kimliğine büründü.

— Ah! Evet, dedi gitmek için şapkasını alırken, işte bir şakanın ya da ciddi bir önerinin sonunda her zamanki gibi karşıma çıkan hayatımın sözcüğü: *İmkânsız!* Siz bu düşmanı tanıımıyorsunuz Thérèse; her şeyi dingin bir iyimserlikle seviyorsunuz. Soğuk ve akılcı olduğunuz için sizi kıskanmayan bir âşığınız ya da dostunuz var! Bu da bana saatin ilerlediğini ve *otuz yedi kuzeninizin* belki de orada çıkışımı beklediklerini hatırlatıyor.

— Siz neler söylüyorsunuz? diye sordu Thérèse şaşkın bir halde; aklınızdan neler geçiyor? Yoksa bu, bir çılgınlık nöbetinin başlangıcı mı?

— Bazen böyle oluyor, diye yanıtladı Laurent çıkarken. Bunu mazur görmek lazım.

II

Ertesi gün Thérèse aşağıdaki mektubu aldı:

“Sevgili ve temiz yürekli dostum, dün sizin yanınızdan nasıl ayrıldım? Size karşı çirkin bir davranışta bulunduysam, lütfen unutun, bilincim yerinde değildi. Gözlerim dışarı çıktığımda bile eski haline dönmeyecek şekilde kararmıştı; arabaya nasıl bindiğimi bile hatırlayamadan kendimi evimin kapısının önünde buldum.

“Dostum, bu başıma çok sık geliyor, beynimin karşı çıktığı sözcüklerin ağzımdan dökülmesine engel olamıyorum. Halime acıyın ve beni bağışlayın. Haklıydınız, ben hastayım, iğrenç bir yaşam sürdürüyorum.

“Size böyle soruları hangi hakla sorabiliyorum? Yine de bana hak verin, beni büyük bir içtenlikle evinize davet ettiğiniz üç aydan beri ilk kez böyle bir şey oluyor... Nişanlı, evli ya da dul olmanız beni ne ilgilendirir?.. Bunu kimsenin bilmesini istemiyorsunuz, bu konu hakkında bilgi sahibi olabilmek için size bir şey sordum mu?.. Ah! Bakın Thérèse, bu sabah kafam hâlâ karmakarışık, yine de yalan söylediğimi hissediyorum ve size yalan söylemek istemiyorum. Cuma akşamı içimde ilk kez sizinle ilgili bir merak uyandı, çünkü ise ikincisi ama sizi temin ederim ki sonuncusuydu ve kafamda herhangi bir soru işareti kalmaması için her şeyi itiraf etmek

istiyorum. Geçen gün kapınızın, yani bahçe çitinizin önündeydim. İçeri baktım ama hiçbir şey göremedim; yalnızca dinledim ve duydum! Zaten bu sizin için önemli mi? İsmi bilmiyorum, yüzünü görmedim; ama sizin ablam, sırdaşım, tesellim ve dayanağım olduğunuzu biliyorum. Dün dizlerinizin dibinde ağlarken, ‘Ne yapmak gerek, ne yapmak gerek, zavallı çocuğum?’ diyerek mendilinizle gözyaşlarımı sildiğinizi biliyorum. Özgür olduğu için, makul, çalışkan, dingin, saygın, mutlu ve sevilen bir kadın olarak benim için endişelenme merhametini gösteriyor, bana zaman ayırıyor, nasıl yaşadığımı merak ediyor ve daha iyi bir yaşam sürdürmemi istiyorsunuz. İyi yürekli Thérèse, size minnet duymayan nankör olarak anılacaktır ve ben tüm sefilliğime rağmen nankörlük nedir bilmem. Beni ne zaman kabul etmek istersiniz Thérèse? Sanırım size karşı fazla ileri gittim. Başıma bu da mı gelecekti! Bu akşam sizi ziyaret edebilecek miyim? Hayır derseniz, ah, kendimi çok suçlu hissedeceğim!”

Laurent, hizmetkârının geri dönmesiyle Thérèse’den gelen şu mektubu aldı. Yanıt çok kısaydı: “*Bu akşam gelin.*” Sık sık birinden biri olmayı düşünmesine ve denemesine rağmen Laurent ne sinsi ne de kendini beğenmişti. Görüldüğü gibi benliği çatışmalarla doluydu, kişiliği ise mantıklı çözümlere uygun olmadığı için ayrıntılı bir şekilde tasvir edemeyeceğimiz cinstendi.

Thérèse’in yanıtı bir çocuk gibi içini titretti. Daha önce, kendisine hiç bu tarzda yazmamıştı. Gerekçelerini sıralayarak onu bir daha görmek istemediğini mi açıklayacaktı? Onu bir aşk randevusuna çağırıyor olabilir miydi? Bu duygusuz ya da ateşli üç sözcük öfkenin mi, yoksa taşkınlığın mı etkisiyle kaleme alınmıştı?

Mösyö Palmer geldiğinde, huzursuz ve zihni meşgul olan Laurent zorunlu olarak portresini çizmeye başladı. Kendi kendine, ondan Thérèse’in tüm sırlarını ustalıkla öğrenmeye

söz vermişti. Ama konuyu açmak için gerekli ortamı bir türlü yaratamadı, üstelik Amerikalı bir heykel gibi hareketsiz ve sessiz bir şekilde poz verdiğinden, seans iki tarafın da ağzını açmasına meydan vermeden geçti.

Laurent bu yabancının temiz ve dingin yüz ifadesini yeterince inceleyerek sakinleşebilirdi. Düzenli yüz hatları ilk bakışta ona örnek figürlerin cansız ifadesini veriyordu. Daha dikkatli incelendiğinde, gülümsemesindeki incelik, bakışlarındaki alev fark edilebiliyordu. Laurent gözlemlerini yaparken, aynı zamanda modelinin yaşını tahmin etmeye çalışıyordu.

— Beni bağışlayın, dedi aniden, ama biraz yıpranmış genç biri mi, yoksa kendine çok iyi bakmış olgun bir kişi mi olduğunuzu öğrenmek isterim. Sizi dikkatle incelememe rağmen henüz bunu anlayabilmiş değilim.

— Kırk yaşındayım, diye yanıtladı yalnızca Mösyö Palmer.

— Tebrikler! diye karşılık verdi Laurent; demek sağlığını gurur duyabileceğiniz kadar yerinde?

— Kesinlikle!

Ve dingin gülümsemesiyle poz vermeye devam etti.

— Bu âşık bir adamın yüz ifadesi, diyordu ressam içinden, ya da rozbiften başka bir şeyden tat alamamış birinin.

Ona soru yöneltme arzusunu bir kez daha bastıramadı:

— O halde Matmazel Jacques'ı tanıdığınızda çok gençti?

— Onu ilk gördüğümde on beş yaşındaydı.

Laurent onunla hangi tarihte tanıştığını sormaya cesaret edemedi. Thérèse'den söz ettiğinde yüzünün kızardığını hissediyordu. Zaten Thérèse'in yaşı onu ne ilgilendiriyordu? Öğrenmek istediği geçmişiydi. Thérèse otuzunda bile göstermiyordu; Palmer bir zamanlar onunla yalnızca bir dostluk ilişkisi yaşamış olabilirdi. Üstelik tok bir sesi, dokunaklı bir telaffuzu vardı. Thérèse'in yalnızca kendisini sevdiğini söylediği kişi o olsaydı Laurent verdiği yanıtı duyabilirdi.

Nihayet akşam olduğunda, dakik olmak gibi bir alışkanlığı bulunmayan sanatçı, Thérèse'in kendisini her zaman kabul ettiği saatten daha önce oradaydı. Onu her zamankinden farklı bir şekilde bir işle meşgul olmaksızın, huzursuz bir şekilde bahçede dolaşırken gördü. Thérèse onu fark eder etmez yanına gidip, şefkatten çok otorite yansıtan bir tavırla elini ellerinin arasına aldı:

— Onurlu bir insansanız, şu çitin arkasından duyduğunuz her şeyi bana anlatacaksınız, dedi. Haydi, konuşun, sizi dinliyorum.

Bir banka oturdu ve bu alışılmadık karşılamaya öfkelenen Laurent kaçamak yanıtlarla onu tedirgin etmeye başladı; ama Thérèse'in yüzünde daha önce hiç görmediği hoşnutsuzluk ifadesini fark ettiğinde, bir daha onu asla göreme endişesiyle gerçeği söylemeye karar verdi.

— Demek hütün duyduğunuz buydu? dedi Thérèse. Yüzünü bile göremediğiniz birine, “Bu dünyada sevdiğim tek kişi sizsiniz” diyordum.

— Demek düş görmüşüm, Thérèse! Dilerseniz, buna inanmaya hazırım.

— Hayır, düş görmediniz. Bunu söylemiş olabilirim. Peki bana verilen yanıt neydi?

— Hiçbir şey duymadım, dedi Thérèse'in ses tonundan çok verdiği yanıtla soğuk bir düş etkisi yaşayan Laurent. İçiniz rahatladı mı?

— Hayır! Size soracaklarım bitmedi. Bu şekilde kiminle konuştuğumu tahmin ediyorsunuz?

— Hiçbir şey tahmin etmiyorum. Aklımdan yalnızca, nasıl bir ilişki yürüttüğünüz konusunda hiç kimsenin fikir sahibi olmadığı Mösyö Palmer geçiyor.

— Ah! diye haykırdı Thérèse, tuhaf bir tatmin yansıtan bir edayla, onun Mösyö Palmer olduğunu mu düşünüyorsunuz?

— Neden olmasın ki? Eski bir ilişkinin aniden alevlendiğini düşünmek size hakaret etmek anlamına mı gelir? Üç ay-

dan beri, ben de dahil olmak üzere evinize giren hiç kimsey-
le duygusal bir yakınlaşma içine girdiğinize tanık olmadım.
Mösyö Palmer çok yakışıklı, davranışları çok kibar. Bana
çok sempatik görünüyor. Size özel duygularınız hakkında
hesap sormaya ya da tahmin yürütmeye hakkım yok. Yal-
nızca... sizin hakkınızda gizlice bilgi toplamaya çalıştığımı
söyleyebilirsiniz...

— Evet, gerçekten de, dedi hiçbir şeyi yadsımaya niyetli
olmadığı anlaşılan Thérèse, neden benim hakkımda bilgi
toplamaya çalışıyorsunuz? Hiçbir şey anlamamama rağmen,
bana hiç de hoş görünmüyor. Bu fantezinizi bana açıklayın.

— Thérèse! diye karşılık verdi, içinde hâlâ varlığını koru-
yan keder kırıntısından kurtulmaya kararlı olan genç adam
ateşli bir ifadeyle. Bana bir âşığınız olduğunu, bu kişinin de
Palmer olduğunu söyleyin, o zaman sizi gerçekten sevece-
ğim. Sizinle tüm içtenliğimle konuşacağım. Sizden o çılgınlık
nöbeti için özür dileyip, bu konuda bana bir kez daha sitem-
de bulunmanıza gerek kalmayacağına söz vereceğim. Haydi,
dostunuz olmamı istiyor musunuz? Saçmalıklarına rağmen
dostunuz olmaya ihtiyaç duyduğumu hissediyor ve buna la-
yık olabileceğimi düşünüyorum. Benimle açık konuşun, siz-
den tüm istediğim bu!

— Sevgili çocuğum, diye karşılık verdi Thérèse, benimle,
sizi yanında tutmak isteyen ve herhangi bir itirafta bulundu-
ğunda açık vermekten çekinen işveli bir kadınmışım gibi ko-
nuşuyorsunuz. Kişiliğime uygun düşmeyen bu üslubu kabul
edemem. Mösyö Palmer uzun süredir görmediğim ve benim
için saygıdeğer bir dost olmaktan öteye gidemeyecek bir be-
yefendi, hatta onunla sırlarımı paylaşacak kadar yakınlaş-
mayı bile hiç aklımdan geçirmedim. İşte size söylemem gere-
ken bu, daha fazlası değil. Sırlarım varsa, yayılmaları gerek-
mez ve sizden ricam benim izin verdiğim sınırların ötesine
geçmemeniz. Soru sormanız değil, bana yanıt vermeniz gere-
kıyor. Dört gün önce burada ne yapıyordunuz? Beni neden

izliyordunuz? Bilmem ve hakkında bir karara varmam gereken bu *çılgnılık nöbetinin* anlamı nedir?

— Ses tonunuz hiç de cesaret verici değil. Beni iyi bir dostunuz olarak görmeye, bana güvenmeye tenezzül etmediğinize göre, size neden açıklamalarda bulunayım ki?

— O zaman açıklamayın, diye yanıtladı Thérèse ayağa kalkarken. Bu durum size duyduğum saygıyı hak etmediğinizi kanıtlıyor, sırlarımı öğrenmeye çalışmanızın nedenini açık bir şekilde anlatmayarak size olan güvenimi sarsıyorsunuz.

— Yani, dedi Laurent, bana kapıyı mı gösteriyorsunuz, aramızdaki her şey bitti mi?

— Bitti, elveda, diye yanıtladı Thérèse acımasız bir ses tonuyla.

Laurent bir söz dahi etmesine engel olan bir öfke seline kapılmış bir halde dışarı çıktı; ama daha otuz adım atmadan geri dönüp, Catherine'e hanımına iletmesi gereken bir haberi unuttuğunu söyledi. Thérèse bahçeye açılan kapısı açık duran küçük bir salonda derin düşüncelere dalmış, hüzünlü ve yıkılmış bir halde oturuyordu. Laurent'ı soğuk karşıladı.

— Demek geri geldiniz, dedi, bir şey mi unuttunuz?

— Size gerçeği söylemeyi unuttum.

— Dinlemek istemiyorum.

— Yine de bana sormuştunuz!

— Bana o anda açıklayacağınızı ummuştum.

— Bunu yapabilirdim, yapmalıydım; size hemen açıklamamakla hata yaptım. Söylesenize, Thérèse, benim yaşımda bir erkeğin size bu kadar yakın olup âşık olmaması mümkün mü?

— Âşık mı? dedi Thérèse kaşlarını çatarak. Demek hiçbir kadına âşık olamayacağınızı söylerken benimle alay ediyordunuz?

— Hayır, kesinlikle, düşündüklerimi söylemiştim.

— O zaman yanılmışsınız, işte âşık olduğunuzu söylüyorsunuz, emin misiniz?

— Ah! Kızmayın, Tanrım! Tam olarak emin değilim. Aklımdan aşkla ilgili düşünceler geçti, dilerseniz duyularım harekete geçti diyelim. Konuyu imkânsız olarak değerlendirecek kadar deneyimsiz misiniz?

— Deneyimli olmayı gerektirecek yaştayım, diye karşılık verdi Thérèse; ama uzun süre yalnız yaşadım. Bazı ilişkiler konusunda deneyimim yok. Bu sizi şaşırtıyor mu? Yine de böyle. Benim de herkes gibi yanıldığım durumlar oluyor. Bana defalarca, yalnızca hoppa, hafifmeşrep, kaba, erkeksi kadınlardan hoşlandığınızı, bana karşı ise gerçek bir hanımefendi olduğum için büyük bir saygı duyduğunuzu söylediniz. Ben de sizin beğeni anlayışınıza uymadığıma inandım, en saygı duyduğum yanınız bu konudaki içtenliğinizdi. Böylece sizin yaşamınıza gönül rahatlığıyla bağlandım, öyle ki hatırlarsanız bir gün gülerек, ama durumun gerçekliğine olan inancımızla, “Biri idealist, diğeri materyalist olan iki birey arasında Baltık Denizi vardır,” demiştik.

— Bunu iyi niyetle söylemiştim ve karşıya geçmeyi düşünmeden kendi kıyımda güvenle yürümeye koyuldum; ama benim tarafımdaki buz dayanıklı değildi. Yirmi dört yaşındaysam ve siz de bu kadar güzelseniz benim suçum ne?

— Hâlâ güzel miyim? Böyle düşünmüyordum.

— Bir şey söyleyemeyeceğim, önceleri sizi güzel bulmuyordum, ama günün birinde bana çok hoş göründünüz. Size gelince, beni etkilemek için özel bir gayret göstermediğinizi iyi biliyorum, ama istemeden bir çekimin etkisine kapıldım ve bunu hissettiğimde kendime yasaklar getirip ilgisizmiş gibi göründüm. Şeytana ait olanı, yani zavallı ruhumu şeytana geri verdim ve buraya Sezar’ın hakkı olanı Sezar’a vermek için saygımı ve suskunluğumu getirdim. On günden beri, gece gündüz düşlerimde bu berbat duyguyu yaşıyorum. Yanınıza geldiğimde bu karamsarlık bulutları dağılıyor. Sizi şerefim üzerine temin ederim Thérèse, sizi gördüğümde, benimle sohbet ettiğinizde ruhum dinginleşiyor. Sizi gördükten

sonra, nedenini anlayamadığım bir çılgınlık anında çılgınlık atmıyorum. Sizden söz ettiğimde, genç olmadığınızı, saçlarınızın rengini beğenmediğimi söylüyor, benim yaşça büyük olan bir dostum, yani ağabeyim olduğunuzu belirtiyorum ve bunları tüm içtenliğimle anlatıyorum. Ama birden şaşkın yüreğimin kışında bir ilkbahar esintisi hissediyor ve onu sizin üfürdüğünüzü düşünüyorum. Gerçekten de bunun sebebi, gerçek aşk olarak adlandırdığınız o yüce duyguyla sizsiniz, Thérèse! Bu durum insanı düşündürüyor!

— Sanırım yanıyorsunuz. Aşktan hiç söz etmem.

— Evet, biliyorum. Bu konuda kararınız kesin. Bir yerlerde aşktan söz etmenin, sevmenin ya da sevilmenin belirtisi olduğunu okumuşsunuz; ama sessizliğiniz çok şey anlatıyor, imalarınız insanın aklını başından alıyor ve aşırı temkinli tavırlarınızın şeytani bir çekiciliği var!

— Bu durumda en iyisi bir daha görüşmememiz olacak, dedi Thérèse.

— Ama neden? Birkaç geceyi uykusuz geçirmemin size ne zararı var? Üstelik eskisi gibi sakın olabilmem size bağlıyken?

— Bunun için ne yapmamız gerek?

— Size birine ait olup olmadığınızı sormuştum. Bu konuda ısrarlı davranmayacağım ve gururuma çok düşkün olduğumdan, sihirli bir değnekle dokunulmuş gibi kendimi toparlayacağım.

— Size kimseye ait olmadığımı, çünkü artık kimseyi sevmek istemediğimi söylesem, bu sizi tatmin etmeyecek mi?

— Hayır, bu durumda, kendimi beğenmişlik edip fikrinizi değiştirebileceğinizi düşüneceğim.

Thérèse, Laurent'ın konuşmasındaki naiflik karşısında kendini gülmekten alamadı.

— Tamam, o zaman kendinizi toplayın ve bana yüzümü kızartacak bir aşk yerine gurur duyacağım bir dostluğu bahşedin. Sevdiğim biri var.

— Bu yeterli değil, Thérèse: Bana ona ait olduğunuzu söylemeniz gerek!

— Aksi takdirde bu kişinin kendiniz olduğunu düşüneceksiniz, değil mi? Tamam, kabul, bir âşığını var. Yeterli mi?

— Kesinlikle. Ve şimdi gördüğünüz gibi bu içtenliğinizden dolayı size teşekkür etmek için elinizi öpüyorum. Bana bir iyilik daha yapıp, bu kişinin Palmer olduğunu söyleyin.

— Bu mümkün değil, size yalan söylemiş olurum.

— O zaman... zihnim altüst olacak!

— Tanıdığınız biri değil, burada yaşamıyor...

— Yine de ara sıra geliyor, öyle değil mi?

— Kuşkusuz, sizin de tanık olduğunuz gibi...

— Teşekkürler, Thérèse! İşte şimdi ayaklarımın üzerinde dimdik duruyorum. Sizin benim için, benim de sizin için ne gibi bir anlam ifade ettiğini biliyorum ve her şeyi açıkça söylemek gerekirse, sanırım sizi bu halinizle daha çok seviyorum, siz artık benim için bir sfenks değil, sadece kadınsınız. Ah! Bunu neden daha önce söylemediniz?

— Bu tutku hayatınızda büyük altüst oluşlara neden oldu mu? diye sordu Thérèse alaycı bir ifadeyle.

— Eh! Belki de! On yıl sonra bunu size söyleyeceğim Thérèse ve birlikte güleceğiz.

— İşte sorunu hallettik, iyi akşamlar.

Laurent oldukça sakın ve gerçekleri öğrenmiş biri olarak yatmaya gitti. Thérèse için gerçekten acı çekmiş, onu hissettirmeden tutkuyla arzulamıştı. Kuşkusuz bu hiç de hoş bir tutku değildi. İlgisini ve kibrini birbirine karıştırmıştı. Tüm dostlarının, “Kimi seviyor? O kişi olmayı isterdim, ama böyle biri yok,” diye söz ettikleri bu kadın ona ulaşılması gereken bir ideal gibi görünmüştü. Düş gücü alevlenmiş, gururu, endişe ve neredeyse kesin bir başarısızlığın etkisiyle zedelenmişti.

Ama bu genç adam yalnızca kibirle donanmamıştı. Zaman zaman, iyilik ve dürüstlük gibi yüce ve parıltılı kavramların hakkını vermeyi de biliyordu.

Diğerleri gibi günahkâr olmasa da, en azından yolunu şaşırmış ve hasta bir melekti. Sevme ihtiyacı içini kemirip bitiriyor ve günde yüz kere kendi kendine ürküntüyle, yaşamın onu şimdiden yeterince yıpratıp yıpratmadığını, mutlu olma-ya yetecek gücü kalıp kalmadığını soruyordu.

Sakin ve hüzünlü bir halde uyandı. Şimdiden kendisini saygılı bir dikkatle dinleyip içinden geçenleri okuyan, kendisine hayranlık besleyen, azarlayan, kimi zaman yüreklendiren, kimi zaman sitem eden, kendi özel yaşantısından hiç söz etmese de, sevginin, bağlılığın ve belki de şehvetin hazinelerini hissettiren güzel sfenksin bozulan büyüüsü için hüzünleniyordu. En azından Thérèse'in sessizliğini ve yanında sövüp saydığına dudaklarında ve gözünün kenarında beliren Joconde'unkini andıran gizemli gülümsemesini böyle yorumlamak Laurent'ı mutlu kılıyordu. O anlarda, Thérèse sanki, "Bu berbat cehennemî kolayca bir cennet gibi tasvir edebilirim, ama bu zavallı deli beni anlayamaz," der gibiydi.

Yüreğindeki sır perdesini araladığında, Thérèse ilkönce Laurent'ın gözündeki tüm itibarını kaybetmişti. O da diğer kadınlardan farksızdı. Hatta Laurent onu aşağılamak istemiş, kendisine asla özel yaşamıyla ilgili sorular sorulmasına izin vermemesine rağmen, onu ikiyüzlü ve iffetlilik taslayan bir kadın olarak suçlamayı düşünmüştü. Ama bir âşığı olduğunu öğrendiği andan itibaren, ona gösterdiği saygıdan dolayı pişmanlık duymamıştı. Artık onu hiç arzulamıyor; hatta dostluğuna bile gerek görmüyordu, onun gibi birçok dost bulmak konusunda sıkıntı çekmeyeceğini düşünüyordu.

Böylece geçen iki üç gün boyunca Laurent, olur da Thérèse bu süre zarfında neden ziyarete gelmediğini sorarsa, kendisini bağışlatmak için birçok bahane uydurdu. Dördüncü gün Laurent içinin tasvir edilemeyecek kadar daraldığını hissetti. Fahişe kızlar, hafifmeşrep kadınlar midesini bulandırıyor; dostlarının hiçbirinde sıkıntısını anlamak, içini rahatlatmak, bu huzursuzluğun kaynağını ve ilacını tespit et-

mek, tek kelimeyle Thérèse'in kendisiyle ilgilenmek için gösterdiği sabırlı ve nazik çabaları bulamıyordu. Yalnızca o, kendisine neler söylenmesi gerektiğini biliyor, onun *sanatçı* niteliğinin değerini anlarmış gibi görünüyor ve yaşamında olumsuz giden şeyler olduğunda kendisine yazık ettiğini söyleme hakkına sahip olan deneyimli bir dost gibi davranıyordu.

Nasıl bir bahane uyduracağını bile unutarak büyük bir aceleyle ona koştu; ama yüzünde bu unutkanlıkla ilgili bir hoşnutsuzluk ya da şaşkınlık ifadesi bulunmayan Thérèse kendisine hiçbir soru yöneltmeyerek onu yalan söyleme zahmetinden kurtardı. Kendini incinmiş hissedenden Laurent eskisinden daha kıskanç olduğunu fark etti.

“Âşığını görmüş olmalı,” diye düşündü.

Yine de, kırgınlığını Thérèse'in hiçbir şey fark etmeyeceği şekilde büyük bir özenle gizledi.

Haftalar taşkınlık, soğukluk ve şefkat duygularının karışımıyla geçti. Onun için dünyada hiçbir şey bu kadının dostluğu ve yardımseverliği kadar önemli değildi, hiçbir şey onu Thérèse'e aşkını açıklayamaması kadar yaralamıyordu. Onu zorladığı itiraf, övündüğü gibi kendisini toparlamasına yaramamış, aksine acısını daha da derinleştirmişti. Artık elinde itiraf edilmiş ve kesin bir gerekçe vardı ve kıskançlığını bastırması mümkün değildi. Bu gerekçeyi öğrendiğinde, onunla mücadele etmenin kendisi için bir utanç kaynağı olacağını nasıl düşünebilmişti?

Ama görünmez ve mutlu rakibinin ayağını kaydırmak için hiçbir çaba harcamıyor, Thérèse'in yanındayken doruk noktasına ulaşan kibri buna izin vermiyordu. Yalnızca ondan nefret ediyor, kendi içinde tüm gülünçlükleri bu hayalete atfederek onu karalamaya çalışıyor, günde on kez ona sövüp sayıyordu.

Acı çekmekten bunaldıkça, sefilh yaşamına geri dönüyor, bir an için kendini unutup derin kederlere gömüldükten sonra bir iki saatliğine Thérèse'e gidiyordu. Orada onu görmek-

ten, soluduğu havayı solumaktan, paylayıcı ve okşayıcı sesini duymak için ona zıt gitmekten mutlu oluyordu.

Yine de, çektiği acıları tahmin edemediği için ondan nefret ediyor, kendisinden söz etmeye gerek duymadığına göre muhtemelen vasat bir adam olan bu âşığa sadık kaldığı için onu küçümsüyordu, kendine onu uzun süre görmeyeceğine dair söz vererek yanından ayrıldıktan bir saat sonra kabul edilme umuduyla geri dönüyordu.

Bir an verdiği bir açıkla kendine âşık olduğunu anlayan Thérèse, rolünü iyi oynadıkça artık ondan kuşku duymuyor, bu bahtsız çocuğu içtenlikle seviyordu. Sakin ve düşünceli görünüm altındaki bu coşkulu sanatçı, Laurent'a bir tür hayranlık duyuyor, içinden *istese neler yapardı* diye geçirirken, acılı ve yolunu şaşırmış bu deha için sevgi dolu bir merhametle iç içe geçen gerçek bir saygı besliyordu. Genç adamda şehvetli arzular uyandırmayacağından emin olsa, onu oğlu gibi okşayacaktı, bazen de ona sen diye hitap etmemek için kendini zor tutuyordu.

Bu annelik duygusu içinde aşka yer var mıydı? Thérèse farkında olmasa da kesinlikle vardı; ama gerçekten iffetli ve zamanını yıllarca tutkuları yerine işine adanmış bir kadın uzak durmaya kararlı görüldüğü bir aşkın sırrıyla uzun süre yüzleşemeyebilirdi. Thérèse yürümesi için tüm fedakârlıkları üstlendiği bu bağlılıkta asla kendi duygularını tatmin ettiğine inanmıyordu; Laurent yanında huzur bulduğuna göre, onun için bu ortamı hazırlamaktan geri durmayacaktı. Onu kendi tarzınca sevemeyeceğini biliyordu; bu yüzden Laurent'ın itiraf ettiği fantezi onu yaralamış ve ürkütmüştü. Bu krizi atlattığında, kararından geri dönüşünü masum bir yalanla geçiştirmenin yolunu bulduğu için kendiyile kıvanç duyuyordu ve Laurent'ın duygularının harekete geçtiği her fırsatta hemen Baltık Denizi'nin aşılmaz engelini dile getirmesi nedeniyle, hiçbir şeyden endişe duymuyor, alevlerin ortasında hiçbir yanığa maruz kalmadan yaşamaya alışıyordu.

İki dostun tüm bu ıstırapları ve tehlikeli oyunları alaycı bir neşe maskesi altında gizlenmişti; bu varoluş tarzı Fransız sanatçıların alnındaki silinmez bir damgayı andırırdı. Bu kişilik özelliği Kuzeylilerin sitemlerine, özellikle de soğuk ve ciddi İngilizlerin küçümsemelerine neden olurdu. Yine de zarif ilişkileri çekici kılan ve bizi çeşitli çalgınlıklar ve saçmalıklar yapmaktan alıkoyan da bu özellikti. Olayların arkasında yatan gülünçlükleri aramak, sorunun mantığa uymayan ve zayıf noktalarını keşfetmeye yarardı. Ruhun karşı karşıya olduğu tehlikelerle alay etmek, tıpkı gülerken ve şarkılar söyleyerek kendilerini mermilerin önüne atan askerlerimiz gibi onlara meydan okumaktır. Bir dostla alay etmek, acıdığımızda kendini memnuniyetle kaptıracağı ruhsal gevşeklikten onu uzak tutmak demektir. Nihayet kendi kendinle alay edebilmeyi bilmek, abartılı bir kendini beğenmişlik sarhoşluğunun ahmaklığından uzak durabilmektir. Hiç şaka yapmayan insanların çocuksu ve katlanılmaz bir kibire sahip olduklarını tespit ettim.

Laurent'ın neşeli hali renkliliği ve nüktedanlığıyla gözleri kamaştırıyor, doğal olduğu kadar özgün yeteneği takdirleri topluyordu. Onun kadar neşeli ve esprili olmayan Thérèse düşünceli görünüyor, diyaloglara girmek konusunda istekli davranmıyordu; ama onun da diğerlerinin neşesine ihtiyacı vardı; o zamanlar yavaş yavaş sohbete katılıyor ve ölçülü esprileri çekiciliğinden hiçbir şey kaybettirmiyordu.

Böylece bu keyifli ortam belli bir saygı çerçevesinde sürüp gidiyor, aşk konusunda hiç şaka yapmayan ve hiçbir şakayı kaldırmayan Thérèse'in yanında bu sözcük hiç geçmiyor, onu çağrıştıracak tek bir nota bile yankılanmıyordu.

Bir sabah, Mösyö Palmer'ın portresi tamamlanıp, Thérèse dostu adına Laurent'a yüklü bir tutarı ödediğinde, genç adam bu paraya hastalık hali ve beklenmedik zorunlu durumlar dışında dokunmayacağına dair söz verdi.

Portresini yaparken Palmer'la yakınlaşan Laurent, onun dürüst, cömert, zeki ve birikimli bir adamı olduğunu anlamıştı. Palmer, ailesinin ticaretten kazandığı servetin mirasçısı olan zengin bir burjuvaydı. Gençliğinde kendisi de ticaretle uğraşmış, uzun yolculuklara çıkmıştı. Otuzuna geldiğinde, yeterince zengin olduğunun bilincine varıp yetingen davranarak, artık kendisi için yaşamaya karar vermişti. Bundan böyle kendi keyfince yolculuklara çıkıyor ve kendi deyişiyle birçok ilginç olayla karşılaştığı olağanüstü ülkeleri ziyaret ettiğinde, güzellikleri keşfetmekten ve ilginç uygarlıklar üzerine incelemeler yapmaktan büyük zevk alıyordu.

Sanat alanında pek birikimli olmasa da, beğenilerine güvenilebilirdi ve her konuda içgüdüleri doğrultusunda sağlıklı kararlar alabiliyordu. Çekingenliğinin etkilerinin hissedildiği Fransızcası, sohbetin başında kulağa anlaşılmaz ve gülünç geliyordu; ama rahatladığında dile hâkim olduğu ve çok daha iyi konuşması için yalnızca sürekli pratik yapması ve kendine güvenmesi gerektiği anlaşıyordu.

Laurent ilk başlarda bu adamı kafa karışıklığı ve büyük bir merakla gözlemlemiş, Matmazel Jacques'ın âşığı olmadığı kesin olarak anlaşıncı onu takdir etmeye başlamış ve uzaktan bakıldığında Thérèse'e beslediğine benzer bir dostlukla yaklaşmıştı. Palmer, kendisi için oldukça katı, diğerleri içinse çok anlayışlı, hoşgörülü bir filozoftu. Kişiliği olmasa da, fikirleri Thérèse'inkilere çok benziyor ve neredeyse her konuda onunla aynı görüşü paylaşıyordu. Laurent zaman zaman müzik terimiyle, aynı perdeden çıkan bu seslerin sarsılmaz uyumunu kışkırtıyor, ama entelektüel bir kıskançlığın ötesine gitmeyen bu duygu konusunda Thérèse'e sitem etmekten çekiniyordu.

— Tanımlamanızın hiçbir değeri yok, diyordu Thérèse, Palmer bana göre çok sakın ve mükemmel, ben biraz ateşliyim, biraz daha yüksek perdeden şakıyorum. Ona göre majör üçlü sayılırım.

— Demek ben hatalı bir notayım, diye karşılık verdi Laurent.

— Hayır, dedi Thérèse, sizin karşınızda değişiyor, minör üçlüye dönüşüyorum.

— Yani yarım ton iniyorsunuz, öyle mi?

— Ve kendimi Palmer'a göre size yarım aralık yakın hissediyorum.

III

Laurent bir gün, Palmer'ın portrenin çerçevesi ve ambalajının uygun olup olmadığını kontrol etmesi talebi üzerine Meurice oteline gitti. Palmer önlerinde duran kapağın üzerine bir fırçayla annesinin ismini ve adresini yazdı, ardından nakliyeciler kutuyu götürmek üzere kaldırırken, sanatçının elini sıkarak ona şunları söyledi:

— Anneme yaşatacağım bu büyük mutluluğu size borçluyum, size tekrar teşekkür ederim. Şimdi, sizinle biraz sohbet etmeme izin verir misiniz? Size söyleyeceğim bir şeyler var.

Laurent'la birlikte birçok sandığın bulunduğu bir salona geçtiler.

— Yarın İtalya'ya hareket ediyorum, dedi Amerikalı kendisi içmese de Laurent'a muhteşem sigaralar ve bir mum hediye ederken. Size çok hassas bir konudan söz etmeden vedalaşmak istemiyorum, öykesine hassas ki sözü-mü keserseniz Fransızca anlatabilmek için uygun sözleri bulamayabilirim.

— Bir mezar kadar sessiz olacağıma sizi temin ederim, dedi bu giriş konuşması karşısında şaşırان ve yeterince endişelenen Laurent gülümseyerek.

Palmer devam etti:

— Matmazel Jacques'ı seviyorsunuz ve sanırım o da sizi seviyor. Belki onun âşığısınız; değilseniz kesinlikle onun âşığı olacaksınız. Ah! Bana hiçbir şey söylemeyeceğinize söz verdiniz. Hiçbir şey söylemeyin, size hiçbir şey sormuyorum. Size atfettiğim onura layık biri olduğunuza inanıyorum; ama Thérèse'i yeterince tanımadığınızdan endişeleniyorum ve sizin aşkınız onun için nasıl bir övünç kaynağıysa, onun aşkının da sizin için aynı şekilde övünç kaynağı olduğunun farkında olmadığınızdan kaygılanıyorum. Bu endişemin nedeni bana onun hakkında sorduğunuz sorulardan ve ondan söz ettiğimiz sırada benden daha heyecanlı görünmenizden kaynaklanıyor. Bunlar hiçbir şey bilmediğinizin kanıtı; bense her konuda bilgi sahibi olduğumdan, Matmazel Jacques'a olan bağlılığınızın hak ettiği saygının üzerine kurulması için size her şeyi anlatacağım.

— Durun biraz! diye haykırdı içi içini yemesine rağmen büyük bir sabırla dinleyen Laurent, Matmazel Jacques'ın hayatını onun iznini ya da talimatını aldığınız için mi anlatacaksınız?

— Ne izin ne de talimat aldım, diye karşılık verdi Palmer, Thérèse size asla hayatından söz etmeyecektir.

— O zaman susun! Bilmemi istediğinden fazlasını öğrenmeye niyetim yok.

— Güzel, çok güzel! diye yanıtladı Palmer, Laurent'ın elini sıkarak; ama size anlatacaklarım onun üzerindeki tüm kuşkuları ortadan kaldıracaksa?

— O zaman, geçmişini neden gizliyor ki?

— Başkalarını zan altında bırakmamak için.

— Tamam o zaman, devam edin, dedi kendine hâkim olamayan Laurent.

— Kimsenin ismini vermeyeceğim, diye devam etti Palmer. Size yalnızca Fransa'nın büyük bir kentinde zengin bir bankacının, kızının çekici eğitimcisi baştan çıkardığını söyleyeceğim. Yirmi sekiz yıl önce, Saint-Jacques gününde, bu

ilişkiden belediye kayıtlarına annesi ve babası belli olmayan ve aile adı Jacques olarak geçen gayrimeşru bir çocuk dünyaya geldi. Bu çocuk Thérèse'den başkası değildi.

“Beş yıl sonra bankacı bir çeyiz vererek bu eğitim kadını çalışanlarından biriyle evlendirdi. Olay çok gizli tutulduğu için bu dürüst adamın hiçbir şeyden haberi yoktu. Çocuk taşrada babasının gözetimi altında yetiştirildi. Ardından çok iyi bir eğitim aldığı, özen ve sevgiyle büyütüldüğü bir manastıra yerleştirildi. İlk yıllarda annesi kendisini sık sık ziyarete geliyordu, ancak evlendikten sonra, kafasında bazı şüpheler uyanan koca, bankadaki görevinden istifa ederek karısıyla birlikte Belçika'ya gitti ve orada ticarete atılıp yabana atılmayacak bir servet elde etti. Gözyaşlarını bastırmak zorunda kalan zavallı annenin itaat etmekten başka çaresi yoktu.

“Başka çocukları da olan bu kadın hâlâ kızından uzakta, iffetli ama asla mutlu olamadığı bir yaşam sürdürüyor. Kendisini çok seven kocası, hâlâ kıskançlığı yüzünden ona adeta özel bir hapishane hayatı yaşıyor; kadın da bunu geçmişteki hatasının ve yalanının hak edilmiş bir cezası olarak kabulleniyor.

“Tıpkı bir romanda olabileceği gibi zamanla birinin itiraf edeceği ve diğerinin ise bağışlayacağı beklenirdi, ama gerçek yaşamda her şey beklendiği gibi gerçekleşmiyordu, böylece bu evlilik âşık kocanın endişeli ve katı, pişman kadının suskun ve ezik tutumlarıyla ilk günde olduğu gibi çalkantılı bir şekilde sürüp gitti.

“Thérèse içinde bulunduğu zor koşullarda, annesinin desteğinden, tavsiyelerinden, tesellilerinden yoksun kalıyordu. Yine de, kısa süre önce olduğu gibi, bir iki günlüğüne gizlice Paris'e onu görmeye gelmek için elinden geleni yapan annesini, kaçamak bir şekilde görüşmek zorunda kalmalarından dolayı daha da çok seviyor. Zaten, sanırım anne birkaç yıldan beri birtakım bahaneler bularak, kocasından bu izni koparmayı başarıyor. Annesine hayran olan Thérèse, onu

zan altında bırakacak hiçbir şeyi açıklamaz. İşte bu yüzden, ağzından diğer kadınların yaşam tarzlarını kınayan tek bir sözcük bile çıktığını duyamazsınız. Bu tutumunu göz önünde bulundurarak, onun üstü kapalı olarak kendisi için de aynı hoşgörüyü beklediğini zannedebilirsiniz. Hiç alâkası yok. Thérèse'in kendini bağışlatmasını gerektirecek hiçbir kusuru yok; ama annesinin geçmişteki bir yanılığını tamamıyla hoşgörüyor: İşte onların öyküsü böyle.

“Şu ana dönersek, size Kontes... *üç yıldız*'ın hikayesini anlatmam gerekecek. Sanırım bir kişinin ismini anmak istemediğinizde bu simgeyi kullanıyorsunuz. Ne unvanını ne de kocasının ismini kullanan bu kontes de Thérèse'den başkası değil.”

— Demek evlenmiş? Şu an dul mu?

— Biraz sabredin! Evlendi ve dul değil. Anlayacaksınız.

“Bankacı babası dul ve diğer çocukları kendi düzenlerini kurdukları için özgür kaldığında, Thérèse on beş yaşındaydı. Mükemmel bir adamdı ve size anlattığım ve asla bağışlayacağım hatasına rağmen, kişiliği, gönül yüceliği ve cömertliğinden dolayı onu sevmemek mümkün değildi. Onunla çok yakın bir ilişki içinde olduğumuz için bana Thérèse'in doğumu ile ilgili sırrını açmıştı. Beni birkaç kez Thérèse'i ziyaret etmek için gittiği manastıra götürdü. Güzel, eğitimli, sevimli, duygusal bir kızdı. Sanırım, babası ona evlilik teklifinde bulunmamı bekliyordu, ama o zamanlar benim de bir âşığım vardı; aksi takdirde... Ama bunu aklımdan bile geçiremezdim.

“Bunun üzerine, bana kendisini ziyarete gelen genç ve soylu bir Portekizli hakkında sorular sordu, genç adamın Havana'da geniş toprakları vardı ve çok yakışıklıydı. Paris'te rastladığım bu Portekizliyi çok yakından tanımadığım için, onunla ilgili düşüncelerimi açıklamaya yanaşmadım. Çok çekici görünüyordu, ama kendi payıma yüzü bana hiç güven verici gelmemişti. İşte Thérèse bir yıl sonra bu Kont *** ile evlendi.

“O sıralarda Rusya’ya gitmiştim, döndüğümde bankacı ani bir beyin kanaması sonucu ölmüştü. Thérèse, sevdiği için alçak demek istemiyorum ama bu çılgınla evlenmişti, öyle ki kendisine talip olma küstahlığını gösterdiği sırada zaten sömürge de evlenmiş olduğu ortaya çıktığında bile onu sevmeye devam etti.

“Bana Thérèse’in babası gibi görmüş geçirmiş ve deneyimli bir adamın böyle bir oyuna nasıl geldiğini sormayın. Size kendi deneyimlerimin bana öğrettiğini tekrarlayacağım: Bu dünyada olması beklenenler genellikle umulduğunun aksine gerçekleşirler.

“Bankacı hayatının son aylarında, bilincinin gidip geldiğini o zamandan belli eden başka saçmalıklar da yaptı. Çeyizini elden vermek yerine, bir vasiyetname hazırladı. Bu vasiyetnamenin yasal mirasçılar karşısında hiçbir anlamı yoktu ve babasını taparcasına seven Thérèse miras konusunda üstelememeyi tercih etti. Tam da o sıralarda, anne olduğunda büyük bir yıkım yaşadı. Evine gelen öfkeden gözü dönmüş bir kadın haklarını istiyor ve aksi takdirde ortalığı birbirine katacağını söylüyordu. Bu kocasının ilk ve yasal karısıydı.

“Olağanüstü bir soğukkanlılık gösteren Thérèse kadını yatıştırarak ondan davacı olmayacağı sözünü aldı ve konta da karısını alıp, onunla birlikte Havana’ya gitmesini önerdi. Thérèse’in doğumuyla ilgili sır ve babasının kızına duyduğu sevgiye kimsenin tanık olmamasını istemesi nedeniyle, nikâh işlemleri yabancı bir ülkede gizlice yapılmış ve genç çift o zamandan itibaren yabancı ülkede yaşamıştı. Yurtdışındaki bu yaşantı da oldukça ilginçti. Ortalıkta görünürse maskesinin düşeceğinden korkan kont, Thérèse’i herkesin uzağında baş başa yaşamaya ikna etmiş ve sadık, âşık ve gözü kocasından başka bir şey görmeyen genç kadın kocasının sahte bir isimle kendisiyle yolculuk etmesini doğal karşılamıştı.

“Thérèse durumun korkunçluğunu fark ettiğinde, her şeyin bir sır olarak kalmasının imkânsız olduğunu anladı. Ağ-

zı sıkı bir hukukçuya danıştığında, evliliğin kesinlikle geçersiz olduğunu, yine de tam anlamıyla özgür kalmak istiyorsa, bir dava açılması gerektiğini öğrendiğinde, hemen geri dönüşü olmayan bir karar aldı: Çocuğunun babasının isminin bir skandal ve yüz kızartıcı bir suçla lekelenmemesi için ne özgürlüğüne kavuşacak, ne de evli sayılacaktı. Bu durumda çocuğu gayrimeşru olarak anılacaktı; ama bir isme ve doğumuyula ilgili hiçbir bilgiye sahip olmaması, babasının onurunu zedeleyecek lekeli bir isim taşımasından daha hayırlıydı.

“Thérèse hâlâ bu beş para etmez adamı seviyordu! Bana onu şeytani bir tutkuyla sevdiğini kendisi itiraf etmişti. Aralarında korkunç tartışmalar, tasvir edilemeyecek kavgalar yaşandı. Thérèse bu çatışmalarda, cinsiyetinden demeyeceğim, çünkü tutkulu bir kadın mücadelecilik anlamında hiçbir zaman bir erkekten geri kalmaz, ama yaşından beklenmeyen bir kararlılık gösteriyordu.

“Nihayet bu tutkuyu yenmeyi başardı; çocuğunu yanına alıp suçluyu kollarının arasından uzaklaştırdı ve bu soylu davranış karşısında içini kıskançlık kemirse de, işi ayaklarına kapanmaya kadar vardırıan rakibesıyla gitmesine izin verdi.

“Yaşadığı ülkeyi ve ismini değiştiren Thérèse, kendini tanıtmış olduğu az sayıda kişiye unutturup, dul bir kadın olarak tanıttı ve kederli bir coşkuyla çocuğu için yaşamaya başladı. Bu çocuk tüm teselliyi onda bulmaya çalışacağı kadar değerliydi; ama bu mutluluk uzun sürmedi.

“Büyük bir servet sahibi olan kont, kendisine çocuk veremeyen ilk karısının da teşvikiyle, Thérèse’e oğlunun iyi bir eğitim alması için bir yatılı okula gitmesini önermiş, o da bunu kabul etmek zorunda kalmıştı. Ama kont karısını Havana’ya götürdükten kısa bir süre sonra onu yeniden terk ederek Avrupa’ya döndü ve Thérèse’in ayaklarına kapanarak çocuklarıyla birlikte dünyanın öbür ucuna gitmeleri için yalvardı.

“Uzun süre düşünüp, kararını vermiş olan Thérèse’in yüreği taşlaşmıştı, artık kontu sevmiyor, oğlunu bahane ederek hayatına hâkim olmasını istemiyordu. Mutlu olma hakkını kaybetmiş olsa da, kendisine olan saygısını koruyordu. Onu hiç sitem etmeden ve zafiyet göstermeden reddetti. Kont kendisini para göndermemekle tehdit ettiğinde, hayatını kazanmak için çalışmaktan korkmadığını söyledi.

“O zaman bu sefil çılgın, istediğini yaptırmak ve Thérèse’den bu reddedilişin intikamını almak için iğrenç bir yola başvurdu. Çocuğu kaçırıp ortadan kayboldu. Thérèse peşine düşse de tedbirini almış olan kont izini kaybettirdi. İşte o sıralarda, umutsuzluk ve yorgunluktan tükenmiş bir halde olan Thérèse ile İngiltere’de bir otelde karşılaştım. Üzüntüden yıpranmış, çılgına dönmüş gibi görüldüğü için ilk başta o olup olmadığı konusunda tereddüde düştüm.

“Onu dinlenmesi ve bu işi bana bırakması gerektiği konusunda ikna ettim. Araştırmalarım hüzünlü bir başarıyla sonuçlandı. Kont Amerika’ya gitmiş, çocuk ise zafiyet geçirerek orada ölmüştü.

“Bu korkunç haberi ona ilettiğimde, gösterdiği sükûnet karşısında dehşete kapıldım. Adeta bir haftalık bir ölü yürümeye başlamıştı. Nihayet ağladı ve o an kendini toplamaya başladığını fark ettim. Ondan ayrılmak zorundaydım, bana bulunduğu yerde kalıp yaşamını orada sürdüreceğini söyledi. Maddi sıkıntılarla karşı karşıya kalacağı konusunda endişeliydim; ama beni annesinin hiçbir şeyini eksik etmediğini söyleyerek kandırdı. Zavallı annesinin sürekli denetim altında tutulduğunu, bir açıklama yapmadan evinden dışarı bir adım bile atmadığını sonradan öğrendim. Zaten gizli gizli mektup yazan Thérèse, onu mutsuz etmemek için hiçbir şeyden söz etmemiş, annesi kızının başına gelenlerden haberdar olamamıştı.

“Yetenekli bir kadın olan ve kimsenin kendisine merhamet duyguları beslemesini istemeyen Thérèse İngilizce, resim ve müzik dersleri vererek yaşamını İngiltere’de sürdürdü.

“Bir yıl sonra Fransa’ya dönüp, daha önce hiç gitmediği için kimse tarafından tanınmadığı Paris’e yerleşti. O zaman yirmi yaşındaydı, on altısında evlenmişti. Artık eskisi kadar güzel değildi, sekiz yıllık bir dinlenme ve kabul edilmiş döneminin ardından yeniden eski sağlığına ve ölçülü neşesine kavuştu.

“Bu zaman zarfında sürekli seyahat ettiğim için kendisini çok az görebildim, ama onunla her karşılaştığımda kendisini hep gururlu ve özsaygısını kaybetmemiş bir halde buldum. Büyük bir azimle çalışırken, yoksulluğunu bir düzenlilik ve temizlik mucizesi ile gizliyor, ne Tanrı’ya ne de kimseye sitem ediyor, geçmişten söz etmek istemiyordu. Bazen çocukları gizlice okşarken gözler kendisine çevrildiğinde, duygularının anlaşılmasında için hemen oradan uzaklaşıyordu.

“Üç yıldan beri onu görmemiştım ve size portremini yaptırmak üzere geldiğimde onun adresini arıyordum, bana ondan söz ettiğinizde size adresini sormak üzereydim. Bir gün önce geldiğim için, nihayet başarıya, refaha, üne kavuşup kavuşmadığını bilmiyordum. Onu bulduğumda, onca badire atlatmış bu yüreğin hâlâ yaşayabileceğini, sevebileceğini... acı çekebileceğini ya da mutlu olabileceğini anladım. Sevgili Laurent, kendini toparlamayı başarmış, öyle kalmasına gayret edin! Ve ona acı çektirmeyeceğinizden emin değilseniz, bu akşam ona geri dönmek yerine kafanıza bir kurşun sıkın. İşte size tüm söyleyeceğim bunlar.”

— Bir dakika, dedi heyecanına hâkim olamayan Laurent, Kont *** hâlâ yaşıyor mu?

— Ne yazık ki evet. Başkalarının umutlarını yıkan bu adamlar tehlikelerden uzak durup hep uzun yaşarlar. Arzularından asla vazgeçmezler; bu adam son olarak bana sizin yanınızda Thérèse’e ilettiğim mektubu gönderme küstahlığını gösterdi ve hak ettiği cevabı aldı.

Laurent, Palmer’dan kendisini altüst eden bu hikâyeyi dinlerken aklından Thérèse ile evlenmeyi geçirmişti. Mösyö

Palmer'ın tekdüze sesinin hafif iniş çıkışları, vurguları, düzeltmeye gerek duymadığımız devrik cümleleri dinleyicisinin taşkın hayal gücünde, Thérèse'in kaderine benzeyen tam olarak tasvir edemeyeceğim garip ve ürkütücü düşüncelere yol açmıştı. Anasız babasız büyümüş bu kız, evladını kaybetmiş bu anne, kocasından ayrılmış bu kadın olağanüstü bir bahtsızlığın pençesine düşmemiş miydi? Hayat ve aşk konusunda ne hüznü deneyimler yaşamış, ne kederli değerlendirmeler yapmıştı! Sfenks, Laurent'ın kamaşmış gözlerinde yeniden beliriyor, üzerindeki sır perdesi kalkmış olan Thérèse ona her zamankinden daha gizemli görünüyordu. Şimdiye kadar hiç teselli bulmuş muydu ya da bir an için olsun teselli bulabilir miydi?

Palmer'ın elini içtenlikle sıkarken ona Thérèse'i sevdiğini itiraf etti ve bir gün onun tarafından sevilme mutluluğuna kavuşursa, dinlediği bu öyküyü aklından hiç çıkarmayacağını söyledi. Ardından Palmer'a Matmazel Jacques'ın hikâyesini bildiği konusunda hiçbir imada bulunmayacağına söz vererek evine döndü ve şu mektubu kaleme almaya başladı:

“Thérèse, size iki aydan beri söylediklerimin tek bir kelimesine dahi inanmayın. Ayrıca size âşık olduğumu anlayıp korktuğunuzda söylediklerimi de ciddiye almayın. Âşık değilim, durum böyle değil, sizi çılgınca seviyorum. Biliyorum, bu saçma, anlamsız ve sefilce, ama bir kadına, *sizi seviyorum* diyebileceğime ve demek zorunda kalacağıma asla inanmayan ben, kullandığım bu sözcükleri hâlâ soğuk ve ölçülü buluyorum. Artık içimi bunaltan ve sizin de çözme-yeye niyetli görünmediğiniz bu sırla yaşamak istemiyorum. Sizi unutmak için defalarca dünyanın öbür ucuna gitmeye karar versem de, bir saat sonra kendimi kapınızın önünde buldum. Geceleri kıskançlık yüreğimi kemirirken, kendi kendime kızarak, Tanrı'ya bu acılardan kurtulmak için, varlığına inanmadığım ve beni kendinizi düşünmekten alı-

koymak amacıyla yarattığınız o âşığın gelmesi için yakardım. Ya bana bu adamı kollarınızın arasına aldığınızı gösterin ya da beni sevin Thérèse! Aksi takdirde üçüncü çözümlü yolu olarak her şeye son vermek için kendimi öldürecekim... Tüm umutsuz âşıkların dillerinden düşmeyen bu sıradan tehdit alçakça ve ahmakça görünebilir; ama bu acıyı yaşayanlara aynı çılgılığı attıran umutsuzluklara maruz kalmak benim suçum mu? Ve diğerlerine benzeyecek bir duruma düşmekle çılgınlık mı ediyorum?

“Kendimi savunmak ve özgür olmak isteyen zavallı benliğimi bu kadar zararsız kılmak için uydurduklarımdan sonra elime ne geçti?

“Bana sitemde bulunacak bir şeyiniz var mı Thérèse? Dostluğumdaki güveni kanıtlamak için duygularını gizleyen ben bir alçak ya da çıkarıcı olabilir miyim? Ama bana çok iyi bildiğiniz aşkı öğretecek tek kişi sizken, neden sevmekten ölmemi istiyorsunuz? Ruhunuzda bir hazine varken, açlıktan ve susuzluktan ölen birinin yanında neden gülümsüyorsunuz? Ona ara sıra birkaç damla su veriyor ve bunu dostluk olarak adlandırıyorsunuz, buna merhamet bile denemez, çünkü birkaç damla suyun susuzluğu daha da artırdığını biliyor olmalısınız.

“Peki ama beni neden sevmiyorsunuz? Belki de benden daha değerli birini sevdiniz. Doğru, önemli bir şahsiyet sayılmam, ama seviyorum, bu yeterli değil mi?

“Bana inanmayacaksınız, daha önce olduğu gibi duygularımdan emin olmadığımı söyleyeceksiniz! Hayır, Tanrı’ya ve kendinize yalan söylemeden bunu dile getiremeyeceksiniz. Hiçbir şeyden sizin alaylarınıza maruz kalmak kadar korkmayışıma rağmen, size böyle gülünç bir öneride bulunmam çektiğim ıstırapın şiddetini açıklamıyor mu?

“Thérèse, benim ahlaki anlamda çürümüş biri olduğumu düşündüğünüzü sanmıyorum. Yüreğimin derinliklerinin hiçbir zaman kirli bir arzuyla lekelenmediğini ve içine yuvarlan-

dığım uçurumdan, istemesem de hep gökyüzüne doğru haykırđımı iyi biliyorsunuz. Sizin yanınızda küçük bir çocuk kadar masum olduğumun farkındasınız, öyle ki bazen başımı, alnımı öpecekmiş gibi elleriniz arasına almaktan ve ‘İnatçı kafa! Aslında kırılmayı hak ediyorsun,’ demekten çekinmiyorsunuz. Yine de onu bir yılan başı gibi ezmek yerine, içine ruhunuzun saf ve yakıcı esintisini göndermeye çalışıyorsunuz. Bunu fazlasıyla başardınız ve şimdi yüreğimi alevlendirdikten sonra bana dönüp şunları söylüyorsunuz: ‘Aşkınızı bir başkasına adayın! Evlenin, genç, güzel, zarif, özverili bir kızı sevin, çocuklarınız olsun, onların üzerine titreyin, düzeninizi kurun, ailenizin mutluluğunu düşünün,’ ne bileyim, kendiniz dışında her şeyden söz ediyorsunuz!

“Oysa Thérèse, benim tutkuyla sevdiğim kendim değil sizsiniz. Sizi tanıdığımdan beri, beni mutluluğa inandırmaya ve teşvik etmeye çalışıyorsunuz. Şımarık bir çocuk gibi bençilleşmediysem bu sizin hatanız değil. Ben bundan daha fazlasını hak ediyorum. Size aşkınızın beni mutlu edip etmeyeceğini sormuyorum. Tek bildiğim bu aşkın benim için yaşam anlamına geleceğı ve iyi ya da kötü olsun bu yaşamı ya da ölümü tercih edeceğim.”

IV

Bu mektubu derin bir kederle okuyan Thérèse adeta yıldıırım çarpmışa dönmüştü. Özellikle kullandığı ifadelere dikkat ettiğinde, aşk anlayışlarının birbirine pek de benzemediğini düşündüğü Laurent'ı aşkla sevmek istemiyordu. Thérèse'in yüreğinde esrimeye yer yoktu, ya da varsa bile damla damla yavaşça gelen bu kendinden geçiş halini fark edemiyor ve kendine ilk günkü gibi hâkim olduğuna inanıyordu. Tutku kelimesi onu çileden çıkarıyordu.

— Tutkular ve ben! diyordu kendi kendine. Demek benim bu sözcüğün ne anlama geldiğini bilmediğimi ve o zehirli içkiye geri döneceğimi sanıyor! Kendisine onca özen ve şefkat göstermek dışında, bana teşekkür etmek yerine umutsuzluktan, taşkınlıktan ve ölümden söz etmesini gerektirecek ne yaptım?.. Aslında, bu o bahtsız kişiliğin kabahati de değil! Ne talep ettiğini, neyi arzuladığını bilmiyor. Aşk, tıpkı ele geçirilmedikçe varlığına daha çok inanmak zorunda kalınan felsefe taşı gibi arıyor. Ona âşık olduğumu, onu redderek eğlendiğimi sanıyor! Her düşüncesinde biraz taşkınlık var. Onu yatıştırmanın ve bunca mutsuz kılan fanteziden uzaklaştırmanın yolu ne olabilir ki?

“Haksız da sayılmaz, benim de hatalarım oldu. Sefih yaşamından uzaklaştırmak isterken, onu dostane bir bağlılığa çok alıştırdım; ama o bir erkek ve sevgimizin eksikli kaldığını düşünüyor. Ama beni neden yanılttı? Beni neden yanı-

dayken huzur bulduğuna inandırdı? Deneyimsizliğimden kaynaklanan bu saçmalamalarımı şimdi nasıl telafi edeceğim? Etkileyiliğim konusunda hemcinslerim gibi davranmadım. Yaşam karşısında ne kadar ilgisiz ve bıkkın olursa olsun, bir kadının bir erkeğe çekici gelebileceğini düşünemedim. Bir keresinde söylediği gibi, baştan çıkarıcı ve tehlikeli olabileceğimi göz ardı etmemeli ve söylediklerini yalnızca beni yatıştırmak için yalanlamaya çalıştığını anlamalıydim. Demek, baştan çıkarıcılık içgüdülerinin bulunmaması bir suç ya da bir hata olarak değerlendirilebiliyor?”

Ardından, anılarına geri dönen Thérèse, hoşuna gitmeyen diğer erkeklerden sakınmak için takındığı ölçülülük ve temkin maskesini Laurent’a hiç göstermediğini hatırladı, çünkü kendisiyle kurduğu dostluğa saygı duyuyor, çünkü kendisini yanıltmaya çalışacağına inanmıyor, çünkü onu diğerlerinden daha fazla seviyordu. Atölyesinde tedirgin bir kederlilikle gidip geliyor, kâh masanın üzerine bıraktığı ve ne yapacağını bilemediği, yeniden okumaya ya da yırtıp atmaya karar veremediği o iç karartıcı mektuba, kâh şövalenin üzerinde yarım kalan çalışmasına bakıyordu. Kaygıları, kafa karışıklıklarını, şaşkınlıkları, korkuları da beraberinde getiren, çıplak ve dingin ufkuna bir anda eski bahtsızlıklarının hayaletlerini bir kâbus gibi indiren bu mektup kendisine iletilindiğinde şevk ve keyifle çalışıyordu. Bu kâğıda yazılmış olan her sözcük geçmişte duyduğu bir ölüm şarkısını andırıyor, yeni felaketlerin habercisi gibi görünüyordu.

Yeniden resim yapmaya koyularak yatışmaya çalıştı. Çizmek onun için dış dünyadan gelen tüm huzursuz uyarıların ilacıydı; ama o gün kendini güçsüz hissediyordu: Bu tutkunun neden olduğu ürküntü şu anki yaşamının en temiz, en içten mabedine kadar ulaşıyordu.

— Altüst olmuş ya da yitip gitmiş iki mutluluk, dedi içinden, fırçasını bir kenara atıp mektuba bakarken: Çalışma ve dostluk.

Günün geri kalanını soruna hiçbir çözüm bulamadan geçirdi. Aklından net ve kesin bir düşünce geçiyordu; hayır diyecekti, ama bu hayır, kapıyı kapamakta acele etmezlerse, duygularına yenik düşeceklerinden korkan kadınların ürkek sertliklerini yansıtmamalıydı. Hiçbir umut kırıntısına yer bırakmayacak, ama aynı zamanda dostluklarının tatlı anılarını silip atmayacak bu kesin hayırı ifade etme tarzı ona zor ve acı geliyordu. Bu anılar kendine özgü bir aşktan başka bir şey değildi. Sevdiği birini toprağa vermek gerektiğinde, bir kefene sarıp bir çukura atmak insana acı verirdi. İnsan onu bedeni çürümesin diye ilaçladıktan sonra, içinde yatan kişiye dua etmeye geldiğinde rahatlık duyacağı seçkin bir mezar defnetmek isterdi.

Akşam olduğunda, fazla acı çekmesine neden olmadan onu nasıl reddeceğine hâlâ karar verememişti. Yemeğini iş-tahsızca yediğini fark eden Catherine, ona endişeyle hasta olup olmadığını sordu.

— Hayır, diye yanıtladı, yalnızca zihnim meşgul.

— Ah! Çok çalışıyorsunuz, dedi yaşlı kadın, biraz da yaşamayı düşünseniz.

Thérèse bir parmağını kaldırdı; Catherine'in iyi bildiği bu işaret, "Bundan söz etmeyelim," anlamına geliyordu.

Bir süreden beri, Thérèse'in az sayıdaki dostunu kabul ettiği zaman dilimi Laurent'a ayrılmıştı. Kapı herkese açık olsa da, kimi dostları mevsimden dolayı sayfiyede olduklarından, kimi dostları ise Thérèse'in zihninin meşgul olduğunu, Mösyö de Fauvel ile baş başa konuşmak konusunda tereddütler barındıran ve yüzüne yansımaya engel olamadığı arzuyu hissettiklerinden, Laurent yalnız geliyordu.

Laurent sekizde geliyordu. Thérèse duvar saatine bakarak, içinden:

— Ona bugün cevap vermedim, gelmeyecek, dedi.

Yüreğinde korkunç bir boşluk hissederek ekledi:

— Asla gelmemeli.

Genellikle, kendisi küçük taslaklar çizerken ya da el işleri yaparken, uyuşuk bir halde divanının yastıklarına uzanıp sigarasını içen genç dostuyla sohbet ederek geçirmeye alıştığı bu saatler ona hiç geçmeyecekmiş gibi görünüyordu. Can sıkıntısından kurtulmak için, Saint-Germain mahallesinde oturan ve ara sıra birlikte gösterilere gittikleri bir dostuna uğramayı düşündü; ama kadın erkenden yatıyordu, Thérèse oraya vardığında çok geç olacaktı. O dönemlerde güzergâhlar çok uzun, arabalar çok yavaştı! Zaten giyinmek gerekiyordu ve Thérèse, kendinden geçercesine çalışırken üzerinde kendisini rahatsız eden hiçbir giysi bulundurmeyen sanatçılar gibi en rahat kıyafetleri içindeydi. Ziyaret giysilerini giymeye üşeniyordu. Kiralık bir araba çağırıp şalını ve peçesini taktıktan sonra Boulogne ormanının ıssız koruluklarında, atların ağır adımlarla yol aldıkları bir gezinti yapabilir miydi? Thérèse, gecenin boğucu havasında daraldıklarında, ağaçların altında biraz serinlemek için Laurent'la böyle gezintiler yaptıklarını hatırladı. Bu tür gezintiler bir başkasıyla yapılsa, tehlikeli sonuçlara yol açabilirdi; ama Laurent kendisine duyulan güvenin gerekliliklerine titizlikle bağlıydı. Gizli kapaklı hiçbir şeyi barındırmayan bu gizemli birlikliklerin garipliği ikisini de keyiflendiriyordu. Bunların artık geçmişte kaldığını düşünerek içini çekti:

— Onun acı çektiği, benimse hiçbir şeyden haberdar olmadığım bu güzel anlar artık hiç yaşanmayacak!

Saat dokuzda, nihayet Laurent'a cevap yazmaya karar verdiğinde, zilin sesiyle içi titredi. Gelen oydu! Catherine'e çıktığını söylemesi için ayağa kalktı. Catherine elinde Laurent'dan gelen bir mektupla içeri girdiğinde, Thérèse o gelmediği için yüreğinde bastıramadığı bir sızı hissetti.

Mektupta birkaç sözcükten başka bir şey yoktu.

“Elveda Thérèse, beni sevmiyorsunuz, ben de sizi bir çocuk gibi seviyorum!”

Bu iki satır, Thérèse'in tüm bedeninin sarsılmasına neden oldu. Yüreğinde söndürmeye çalışmadığı tek tutku annelik aşkıydı. Kapanmış gibi görünse de bu yara, tıpkı ara sıra alevlenen bir aşk gibi içten içe kanıyordu.

— Bir çocuk gibi, diye tekrarlıyordu mektubu korkunç bir titremeye sarsılan ellerinin arasında gezdirerek. Beni bir çocuk gibi seviyormuş! Tanrım, neler söylüyor! Bana yaptığı kötülüğün farkında değil mi? *Elveda!* Oğlum *elveda* diyecek kadar büyümüştü! Ama onu benden ayırdıklarında bu sözcüğü haykırmadı. Onu duyacaktım! Ve onu artık asla duyamayacağım!

Zihni öfkeyle allak bullak olmuş, duyguları bahanelerin en acısıyla kabarmış olan Thérèse gözyaşlarına boğuldu.

— Beni mi çağırdınız? dedi hanımının yanına dönen Catherine. Ama Tanrım! Neyiniz var? İşte yine eski günlerde olduğu gibi ağlıyorsunuz!

— Bir şeyim yok, beni yalnız bırak, diye karşılık verdi Thérèse. Beni ziyaret etmeye gelen biri olursa, gösteriye gittiğimi söylersin. Kendimi iyi hissetmiyorum, yalnız kalmak istiyorum.

Laurent'ın kaçamak adımlarla çit boyunca yürüdüğünü görmüş olan Catherine bahçeye açılan kapıdan çıktı.

— Böyle saçmalıklar yapıp, ondan sonra suratınızı asmayın, dedi Laurent'a. Hanımımın neden ağladığını bilmiyorum, ama sizin yüzünüzden olmalı, ona acı çektiyorsunuz. Sizi görmek istemiyor. Gelip ondan özür dileyin!

Catherine, hanımına olan tüm saygısına ve sadakatine rağmen, Laurent'ın onun âşığı olduğuna inanmıştı.

— Ağlıyor mu? diye haykırdı Laurent. Ah! Tanrım! Neden ağlıyor ki?

Ve salonda başını ellerinin arasına almış, hıçkırıklara boğulan Thérèse'in ayaklarına kapanmak için küçük bahçeyi bir hamlede aştı.

Laurent, bazen görünmek istediği gibi sinsi bir adam olsa, genç kadını bu halde görmekten mutluluk duyacaktı; ama yüreğinin derinliklerinde çok temiz duygular vardı ve Thérèse onu gerçek kişiliğinden taviz vermemesi için gizemli bir şekilde etkiliyordu. Gözlerinden sel gibi akan yaşları gördüğünde gerçek ve derin bir kedere gömülmüştü. Davranışlarındaki tutarsızlığı unutturmak, nezaketi ve sağduyusu ile bu ağlama nöbetini yatıştırmak için dizlerine kapandı.

— İsteklerinizin dışına çıkmayacağım, dedi, ve yitirdiğimiz dostluğumuza ağlamanızı önlemek için, size yeni bir acı yaşatmaktansa onu yeniden canlandıracağıma söz vereceğim. Ama durun, tatlı ve iyi yürekli Thérèse'im, benim sevgili kız kardeşim, içtenlikle konuşalım, çünkü sizi yanıtacak güce sahip olmadığımı hissediyorum! Aşkımı, yaptığınız hüznü bir keşif, sabrınız ve merhametinizle tedavi etmek istediğiniz bir hastalık gibi kabul etme cesaretini gösterin. Size yemin ederim ki, elimden gelen tüm çabayı göstereceğim! Sizden tek bir öpücük bile istemeyeceğim ve sanırım bu da beni sizin endişelendiğiniz kadar olumsuz etkilemeyecek, çünkü henüz duygularımın böyle bir ilişkiye hazır olup olmadığını bilmiyorum. Hayır, gerçekten de buna inanmıyorum. Sürdürdüğüm ve hâlâ da sürdürmekte özgür olduğum yaşam dikkate alındığında bu aşk nasıl mümkün olabilir? Ruhumun susuzluğunu gidermeye çalışmamda sizi ürkütecek ne olabilir? Bana yüreğinizin bir parçasını verin ve benimkinin hepsini alın. Benim tarafımdan seilmeyi kabul edin ve bana artık bunun size karşı yapılmış bir saygısızlık olduğunu söylemeyin, çünkü beni düşlerimde bile sizi arzulamamı istemeyecek kadar hafifsemeniz umutsuzluğumu artırıyor... Kendimi size manevi anlamda tiksinti veren bu değersiz bedeni yok etmek isteyecek kadar alçalmış hissediyorum. Bunun yerine, size layık olabilmek için sürdürdüğüm yaşam tarzından vazgeçmemi söyleyerek beni içine yuvarlanmış olduğum bataklıktan kurtarmaya çalışın. Evet, ne ka-

dar zayıf olursa olsun, beni bambaşka bir adama dönüştürecek olan umudu taşımama izin verin! Göreceksiniz, göreceksiniz Thérèse! Size daha iyi görünebilmek için çaba harcamak düşüncesinin bana şimdiden güç verdiğini hissediyorum, beni bundan mahrum etmeyin. Beni reddederseniz ne hale düşeceğim? Sizi tanıdığımdan beri yükseldiğim basamakları birer birer inecek, kutsal dostluğumuzun meyvelerini kaybedeceğim. Bir hastayı iyileştirmek isterken onu öldürmüş olacaksınız! Ve o zaman, bu kadar yüce ve iyi yürekli biri olarak eserinizden hoşnut kalacak mısınız, onu daha iyi bir sonla tamamlamadığınız için kendinizi suçlamayacak mısınız? Benim için bir yaralıya pansuman yapmakla yetinmeyin, ruhumu dünyayla barıştırmaya çalışan merhametli bir abla olun. Haydi Thérèse, özverili ellerinizi üzerimden çekmeyin, acımı yatıştıran güzel başınızı çevirmeyin. Sizi sevmeme izin vermeseniz de, en azından beni bağışladığınızı söylemeden dizlerinizin dibinden ayrılmayacağım!

Laurent'ın iyi niyetinden şüphe duymayan Thérèse bu içini döküşü ciddiye almalıydı. Söylediklerine inanmadığını belli ederek onu geri çevirmek, ona karşı beslediği büyük sevginin itirafı anlamına gelecekti; korkusunu belli eden bir kadın yenilgiyi baştan kabullenmiş sayılırdı. Bu yüzden soğukkanlı görünmeye çalıştı ve belki de bunun için özel bir çaba harcamasına gerek yoktu, çünkü kendini hâlâ yeterince güçlü hissediyordu. Zaten kendi zafiyetinden de olumsuz etkilenmemişti. Şu anda ilişkiyi sona erdirmek yatıştırılması gereken ürkütücü duyguları kışkırtmaktan başka bir iş yapamayacaktı, aradaki bağı ustalıkla ve temkinli davranarak, yavaş yavaş gevşetmek gerekiyordu. Laurent'ın iç dünyası öyle hareketli, duyguları öyle değişkendi ki, bu iş birkaç gün alacaktı!

Biraz sonra yaşadıkları fırtınayı unutmak için birbirlerine destek olarak sakinleşmeye, hatta gelecek konusunda içlerini rahatlatmak için kendilerini gülmeye zorlamaya başla-

dılar; ama ne yaparlarsa yapsınlar, aralarındaki ilişki çok farklı bir boyuta taşınmış, birbirlerine devasa bir adımla yakınlaşmışlardı. Birbirlerini kaybetme korkusu onları iyice yakınlaştırmıştı ve aralarındaki dostluk konusunda hiçbir şeyin değişmediğini söylerken, tüm sözcüklerinde ve düşüncelerinde kendilerini şimdiden aşka kaptırmalarından kaynaklanan ruhsal bir gevşemenin, duygusal bir yorgunluğun izleri hissediliyordu!

Çay getiren Catherine naif ve bir anneyi andıran yaklaşımlarıyla bu baş başlığa son verdi.

— Mideniz açlıktan kazınırken çay içmek yerine bir tavuk kanadı yeseniz daha iyi olacaktı! dedi ve ardından Laurent'a dönüp hanımını işaret ederek: Akşam yemeğine elini bile sürmediğini biliyor musunuz? diye sordu.

— O zaman, hemen yemeğini yiyecek! diye haykırdı Laurent. Karşı çıkmayın Thérèse, yemeniz gerekiyor! Hastalanırsanız, benim halim ne olacak?

Thérèse'in gerçekten de aç olmadığı için yemek yemeyi reddettiğini görünce, Catherine'in biraz ısrarlı davranmasını ifade eden işareti üzerine, kendisinin de acıktığını söyledi ve bu doğrudu, çünkü akşam yemeğini atlamıştı. Bunun üzerine Thérèse onu akşam yemeğinde konuk etmekten keyif duyacağını hissetti ve ilk kez birlikte yemek yediler. Bu yemek, Thérèse'in yalıtık ve mütevazı yaşamında oldukça anlamlı bir olay sayılabilirdi. Baş başa yemek yemek büyük bir yakınlığın ifadesi anlamına gelebilirdi. İnsani bir gereksinimin birlikte tatmin edilmesini daha soylu bir şekilde tasvir etmek gerekirse, kudas ayininde birlikte şarap ve ekmek yeme ifadesi kullanılabilirdi.

Keyifli bir ortamda bile kolayca şiirsel düşünebilen Laurent, gülerek kendini İncil'deki müsrif oğula benzetti, Catherine kendisi için semiz danayı hazırlamak için acele ediyordu. Zayıf bir piliç görünümünde sunulan bu semiz dana iki dostun neşesini yerine getirdi. Sofra genç bir adamın

açlığını gidermesi açısından o kadar yetersizdi ki, Thérèse bu durumdan çok huzursuz oldu. Mahallede bu saatte alış-veriş yapılacak bir yer yoktu ve Laurent yaşlı Catherine'in tedirgin olmasını istemiyordu. Bir dolabın dibinden içinde guava jölesi bulunan büyük bir kavanoz çıkarıldı. Thérèse, Palmer'ın hediyesi olan bu jölenin tadına bakmayı aklından geçirmemişti. Ama Laurent bir zamanlar kıskanma saçmalığını gösterdiği, ama artık tüm kalbiyle sevdiği o muhteşem Dick'ten içtenlikle söz ederken, jölenin neredeyse tamamını bitirecekti.

— Gördüğünüz gibi, Thérèse, keder insanı nasıl yanlış düşüncelere yönlendiriyor! Bana inanın, çocukları şımartmak gerek. İyi çocuklar hep yumuşak bir eğitimle yetiştirilenler arasından çıkar. Bana her zaman ve bol bol guava verin! Katı tutumlar acı safradan da öte ölümcül zehirden farksızdır!

Çay geldiğinde, kendisi bencilce her şeyi silip süpürürken, Thérèse'in yermiş gibi yapıp hiçbir şey yemediğini fark etti. Bu dikkatsizliğinden dolayı kendine kızıp, hatasını affettirmek için suçunu itiraf ettikten sonra, Catherine'i gönderip çay servisini bizzat kendisi yapmak istedi. Hayatında ilk kez birine hizmet ediyordu ve bundan ilginçliğini naifçe hissettiği tatlı bir keyif aldığını fark etti.

— Şimdi, dedi Thérèse'e, fincanını dizlerine kadar eğilerek sunarken, hizmetkâr olunabileceğini ve insanın bu işi seyerek yapabileceğini anlıyorum. Sadece efendisini sevmesi gerekiyor.

Bazıları için en ufak ayrıntıların çok büyük önemi vardır. Laurent'ın davranışlarında, hatta duruşunda bile sosyetik hanımlara törensel bir gereksinimin yapmacık soğukluğuyla içki sunarken sergilediği belli belirsiz bir gerginlik vardı. Onlara törensi bir davranışın yapmacık soğukluğuyla servis yapıyordu. Kendi halinde bir kadın ve sevimli bir sanatçı olarak kendisini küçük dünyasına nezaketle kabul eden Thérèse

tarafından karşılık beklenmeyen bir özenle ağırlandı. Burada evin erkeğiymiş gibi davranmak, incelikten uzak ve görgü kurallarına aykırı bir tavır olarak algılanabilecekti. Karşılıklı gözyaşları ve iç döküşlerin ardından, Laurent farkına varmadan içini kaplayan bir dürtünün etkisiyle hakkı olmayan davranışlarda bulunmaya başlamış, şaşkın ve yatışmış olan Thérèse de ona karşı koyamamıştı. Evindeymiş gibi davranan Laurent adeta bir kardeş ya da eski bir dost olarak evin hanımına hizmet etmek ayrıcalığını elde etmiş gibiydi. Ve bu sahiplenmenin tehlikeli yanını aklından geçirmeyen Thérèse şaşkın gözlerle ona bakarken, kendi kendine, bu sevecen ve fedakâr çocuğu kibirli ve karamsar bir adam olarak değerlendirmekle büyük bir hata yapıp yapmadığını soruyordu.

Yine de Thérèse gece boyunca düşündü; ama ertesi sabah, kendisi de soluk alamadığı için ona da soluklanma fırsatı bırakmak istemeyen Laurent, hiçbir art niyet gözetmeden, ona zarif çiçekler, egzotik şekerlemeler ve genç kadının kendini duygulanmaktan alıkoyamadığı çok hoş, çok sevimli ve saygı dolu bir mektup göndermişti. Dünyanın en mutlu erkeği olduğunu, kendini bağışlamasından başka hiçbir şey istemediğini ve bu arzusunun gerçekleştiği andan itibaren kendini dünyanın hâkimi gibi hissettiğini yazıyordu. Dostunu görmek ve dinlemekten mahrum kalmadıkça her türlü yoksunluğa ve sıkıntıya katlanabilirdi. Yalnızca buna tahammül edemezdi, gerisi umurunda değildi. Thérèse'in kendisine âşık olamayacağını çok iyi biliyordu, yine de on satır aşağıda, "Kutsal aşkımız asla sarsılmayacak, değil mi?" demekten kendini alamıyordu.

Böylece kendi yalanına kendi de inanarak, safdillikle bir söylediği bir söylediğini tutmadan yazıyor, gösterdiği özenle Thérèse'in bir dediğini iki etmiyor, her an coşkuyla ona olan saygısını ifade ederek ilişkilerinin karşılıklı güven üzerine kurulduğunu söylüyordu. Onu endişeli gördüğünde oyalıyor,

hüzünlü olduğunu hissettiğinde neşelendiriyor ve katılaştığını anladığında kendini acındırıyor, böylelikle onu yavaş yavaş yalnızca kendi arzularının ve varlıklarının bulunduğu bir dünyaya sürüklüyordu.

Hiçbir şey, karşılıklı olarak bazı sınırların aşılmayacağına dair sözler verilen, yine de iki taraftan birinin karşısındakini dış görünüş anlamında itici bulmadığı bu samimi ilişkiler kadar tehlikeli olamazdı. Sanatçılar, bağımsız yaşam tarzları ve kendilerini sıklıkla toplumsal anlamda kabul gören kuralları hiçe saymaya zorlayan meşguliyetleri nedeniyle, düzenli bir hayat sürdürenlere oranla bu tehlikelere daha fazla maruz kalırlardı. Bu ani taşkınlıkları ve ateşli duyguları yüzünden onları bağışlamak gerekiyordu. Kamuoyunun görüşü de bu doğrultuydaydı, çünkü sakın, sıradan bir yaşam sürdürenlerden çok fırtınalı hayat koşullarında çabalayanlara hoşgörümlü yaklaşırdı. Ayrıca insanlar sanatçılarda esinin ateşini görmek istiyorlardı ve halkın arzularını ve coşkusunu tatmin etmek için alevlenen bu ateş sanatçıyı da kül ediyordu. O zaman, onlara acıma duyguları beslenir ve başlarına gelen felaketi öğrenen âlicenap burjuva akşam huzurlu ailesinin yanına döndüğünde iffetli ve zarif eşine şöyle derdi:

— O güzel sesli bahtsız kızı hatırladın mı, kederinden ölmüş. Bir de güzel şeyler söyleyen o ünlü şair vardı ya, o da intihar etmiş. Ne yazık ki bu insanların sonu hep böyle oluyor. Oysa biz bu sade yaşantımızla mutluluğun keyfini çıkarıyoruz...

Ve âlicenap burjuva haklıydı.

Thérèse uzun süre boyunca, Tanrı'nın bir aile sahibi olmasını uygun görmemesi nedeniyle, saygıdeğer bir burjuva sıfatıyla olmasa da, sabahları erkenden işbaşı yapan ve günün sonunda keyfin ya da gevşeme halinin sarhoşluğuyla kendinden geçmeyen, çalışkan bir emekçi olarak yaşamıştı.

Sürekli olarak huzurlu bir ailenin özlemini çekiyor, düzenli bir yaşamı seviyordu ve bazı sanatçıların o dönemde

Çevrede yaşayanları tüccar takımı olarak nitelendirerek çocuksu bir şekilde kmsemelerinin uzağında, yeteneği sayesinde önlenmek yerine sevgiyi ve huzuru bulacağı bu orta halli ve güvenli muhitte evlenmemiş olmaktan acı acı pişmanlık duyuyordu. Ama kaderin şimşeklerini üzerine çeken tedbirsizlerin yalnızca deliler ve ihtirastan gözü dönenler olmadığı dikkate alındığında, insanların geleceklerini belirlemedikleri söylenebilirdi.

V

Thérèse, Laurent'a karşı alaycıların ve çapkınların zafiyet olarak nitelendirdikleri anlamda bir aşk beslemiyordu. Kederli düşüncelerle geçen gecelerin ardından kendi iradesiyle ona şunları söyledi:

— Ben de senin istediğini istiyorum, çünkü yapacağımız hatanın, yapmış olduğumuz bir dizi hatanın kaçınılmaz telafisi olacağı bir noktaya geldik. Senden uzak durmanın ben-cilce tedbirliliğini göstermediğim için kendimi sana karşı suçlu hissediyorum; huzurum ve gururum pahasına senin dostun ve teselli kaynağın olarak kalmakla kendime karşı da suç işledim. Dinle, diye ekledi, elini tüm gücüyle ellerinin arasına alarak, bu elini asla ellerimin arasından geri çekme ve her koşulda, sevgilin olmadan önce *dostun* olduğumu unutmamak için gerekli onura ve cesarete sahip ol. Tutkunun alevlendiği ilk günden beri kendi kendime, birbirimizi bundan daha ulvi duygularla sevmeyeceğimizi söyledim; ama bu mutluluk benim için uzun sürmedi; çünkü sen artık aynı sevgiyi paylaşmıyordun ve senin için acıların ve sevinçlerin iç içe geçtiği bu ilişkide keder ağır basmıştı. Dostluğumdan bıktığın gibi, aşkımdan da bıcarsan, senden yalnızca kollarına bir taşkınlık anında değil, bir gönül bağıyla, şehvetin esrikliğinden çok daha müşfik ve kalıcı bir duyguyla atıldığımı hatırlamanı istiyorum. Diğer kadınlardan üstün olduğumu iddia

etmiyorum ve kendimi yüreği yaralanmaz bir kadın olarak tanıtmaya hakkına sahip olduğumu sanmıyorum; ama seni öyle ateşli, öyle ulvi duygularla seviyorum ki, kendini benim gücümle toplaman gerekseydi, sana karşı asla bir zafiyet göstermeyecektim. Bu gücün sana iyi geldiğine, kendi gücünü keşfetmeni ve kötü geçmişinden arınmanı sağladığına inandıktan sonra, işte şimdi bunun tam tersini düşündüğünü kanıtlıyorsun ve öyle görünüyor ki, direnirsem benden nefret etmeye, sefih yaşamına geri dönmeye, hatta zavallı dostluğumuza bile sövgüler yağdırmaya hazırsın. Olsun, hayatımı senin için Tanrı'ya adıyorum. Kişiliğinden ve geçmişinden dolayı acı çekmem gerekirse bunu kabulleneceğim. Seni, tanıştığımızda eşğinde olduğun intihardan korumakla avunacağım. Başaramazsam, en azından denemiş olacağım ve Tanrı ne kadar içten olduğunu iyi bildiği bu boşuna çabalamamı bağışlayacak!

Laurent, bu birlikteliğin ilk günlerinde coşku, minnet ve sadakat duygularıyla doluydu. Kendine olan güveni artmış bir halde, dini esinlerin etkisiyle, onca düşlemesine rağmen kendi hatası yüzünden asla ulaşamayacağını sandığı gerçek aşkı nihayet tattırdığı için sevgilisine şükran duyuyordu. Thérèse'in onu yeniden vaftiz suyuna daldırdığını, kötü günlerinin anılarını silip attığını söylüyordu. Bu bir hayranlık, kendinden geçiş, tapınma dönemi.

Thérèse bu duruma safça inanıyor, kendini Laurent'a bu mutluluğu yaşatmanın, seçkin bir ruha tüm bu yücelikleri kazandırmanın coşkusuna kaptırıyordu. Tüm kaygılarını unutmuştu ve o kuruntuları gerçek gibi algıladığı için kendisine gülüyordu. Şakalar yapıyor, birbirlerini anlamaya, sevmeye, takdir etmeye onca zaman harcamak yerine, neden ilk günden birbirlerinin kollarına atılmadıkları konusunda sitem ediyorlardı. Artık temkinli davranma, vaazlar verme dönemi geride kalmıştı. On yaş gençleşmiş gibi görünen Thérèse, Laurent'dan daha çocuksu davranışlarda bulun-

yor, ona her tür sıkıntıdan uzakta olacağı bir yaşam sunmak için ne yapacağını bilemiyordu.

Zavallı Thérèse'in bu aşk sarhoşluğu ancak bir hafta sürecekti!

Gençliklerinin enerjisini kötüye kullananlara, onları uyumlu ve mantıklı bir birlikteliğin huzurundan mahrum bırakan bu korkunç ceza nereden gelirdi? Tüm suçu, büyük özlemlerle bu hayata gözü kapalı atılan, etrafında dolaşan tüm hayaletlerin, kendini çağıran sefahat âlemlerinin üstesinden geleceğini sanan genç adama yüklemek mümkün müydü? Günahı yalnızca acemiliği miydi ve beşiğinde sallanıp hayata adım atmaya hazırlanırken, yaşamın sürekli olarak mücadele anlamına geldiğini öğrenmemiş miydi? Bu acınası bir durumdu ve belki de bir yol göstericinin, özenli bir annenin, ciddi bir dostun, içtenlikli bir ilk sevgilinin yokluğunu yaşayanları mahkûm etmek zordu. Bu hal daha ilk adımda başlarını döndürür; ahlaki çürüme, onları duygularından çok duyularıyla hareket eden yaratıklara, tıpkı Laurent gibi gerçeğin çirkefi ile düşlerinin ideali arasında çatışan dengesizlere dönüştürmek üzere, bir av diye üzerlerine atılmakta gecikmezdi.

İşte Thérèse'in bu acılı yüreği sevmeye devam ederken ve anlatacağımız yaralanmalara maruz kalırken kendi kendine söyledikleri bunlardı.

Yedinci gün, mutluluklarının geri dönülemeyecek şekilde son günü olmuştu. Bu uğursuz rakam bir daha Thérèse'in hafızasından hiç silinmedi. Hesapta olmayan gelişmeler bir hafta boyunca sonsuza dek sürecekmış gibi görünen bu balayının uzamasını sağlamıştı; dostlarından hiçbirisi Thérèse'i ziyarete gelmemişti, elinde bitirmesi için acele etmesi gereken bir iş yoktu. Laurent tadilat için işçilere emanet ettiği atölyesi hazır olur olmaz işinin başına döneceğini söylüyordu. Paris'e kavurucu bir sıcak hâkimdi; Thérèse'e iki günlüğüne taşraya, ormanlarda soluklanmaya gitmeyi önerdiğinde yedinci gündü.

Gemiyle yola çıkıp, akşam bir otele yerleştiler ve yemekten sonra ay ışığının muhteşem parıltısında ormanda gezinmek üzere dışarı çıktılar. At ve rehber kiraladılar, ama ipe sapa gelmez sözleri, kendini beğenmiş tavırlarıyla içlerini daraltan rehberi iki fersah yol aldıktan sonra, Laurent'ın yabancı olmadığı bir kayalığın yakınında geri gönderdiler. Genç adam biraz geç kalsalar da yaya olarak geri dönmeyi önerdi.

— Neden olmasın ki, dedi Thérèse, bütün geceyi ormanda geçirebiliriz. Ne haydutlar, ne de kurtlar var. Burada dileğin kadar kalabilir, hatta dilerse hiç geri dönmeyebiliriz.

Baş başa kalmalarından kısa süre sonra, olduğu gibi tasvir edilmesi gereken ilginç, hatta neredeyse fantastik bir sahne yaşandı. Bir kayalığın tepesine çıkıp, yaz mevsiminden dolayı kurumuş olan kalın bir yosun tabakasının üzerine oturmuşlardı. Laurent ayın, yıldızların ışıltısını sildiği parlak gökyüzüne bakıyordu. Yalnızca büyük birkaç yıldız ufkun üzerinde parıldıyordu. Sırtüstü uzanmış olan Laurent onları hayranlıkla izlerken:

— Başımın neredeyse hemen üstündekinin ismini bilmek isterdim, dedi. Sanki bana bakıyormuş gibi görünüyor.

— Vega, diye yanıtladı Thérèse.

— Bilgiç, demek bütün yıldızların ismini biliyorsun, öyle mi?

— Neredeyse hepsini. Ama bu zor bir iş değil, dilerse on beş dakikada benim bildiklerimin hepsini öğrenebilirsin.

— Hayır, teşekkürler, öğrenmemeyi tercih ederim; bunun yerine onları kendimce isimlendirmek isterim.

— Aslında haklısın.

— Yukarıda çizilmiş hatların arasında rastgele gezinmeyi ve diğerlerinin kaprislerine göre yürümektense, yıldız grupları arasında kendimce takımlar oluşturmayı tercih ederim. Belki de haksızım, Thérèse! Sen düzenli patikaları seviyorsun, öyle değil mi?

— Güçsüz ayaklar için idealdir. Benim senin gibi yedi fer-sahlık çizmelerim yok!

— Dalgacı! Benden çok daha iyi ve güçlü bir yürüyüşçü olduğunu iyi biliyorsun!

— Bu çok basit, uçmak için kanatlarım yok.

— Beni orada bırakmak için kanatların olabilir! Ama birbirimizi terk etmeyi ağzımıza almayalım: Bu sözcük yağ-mur yağdırabilir!

— Bunu aklından geçiren kim? O ürkütücü sözcüğü bir daha tekrarlama!

— Hayır, hayır! Bunu aklımızdan hiç geçirmeyelim! diye haykırdı Laurent aniden ayağa kalkarak.

— Neyin var, nereye gidiyorsun? diye sordu Thérèse.

— Bilmiyorum, diye yanıtladı Laurent. Ah! Evet! Bu arada... orada ses olağanüstü bir şekilde yankılanıyor, ve geçen sefer buraya küçük hanımefendi... ile geldiğimde, is-mini öğrenmek istemezsin, öyle değil mi? Karşımızdaki tümsekte şarkı söylediğinde, onu buradan dinlemekten büyük keyif almıştım.

Thérèse karşılık vermedi. Kalbinin kraliçesiyle romantik bir gece geçirirken eski oynaşlarından biriyle ilgili uygunsuz bir anıyı ortaya atmanın hiç de hoş bir şey olmadığını düşündü. Şimdi bu kız aklına nereden gelmişti? Çılgın bir bakirenin isminin dudaklarından dökülmesi nasıl anlamlandırılabilirdi? Laurent bu yersiz davranışıyla kendisini küçük düşürmüştü; ama safça özür dilemek ve tutku ruhuna ilham verdiğinde dile getirmeyi iyi bildiği sevgi sözcükleri seliyle hatasını telafi etmek yerine hiç orali olmamıştı. Thérèse'den kendisi için şarkı söylemesini istedi.

— Bunu yapamam, diye karşılık verdi Thérèse yumuşak bir ifadeyle. Uzun zamandır ata binmemiştim, kendimi biraz yorgun hissediyorum.

— Çok yorgun değilseniz, biraz gayret gösterin Thérèse, sizi dinlemekten büyük bir zevk alacağım!

Thérèse gücenmeyecek kadar gururluydu, yalnızca içinde bir sızı hissetti. Başını çevirip öksürür gibi yaptı.

— Hadi canım, dedi Laurent gülerek, çok çıtkırıldım bir hanımsınız! Üstelik sesin yankılanmasındaki muhteşemliğe de inanmış gibi görünmüyorsunuz. Size bunu kanıtlamak istiyorum. Burada bekleyin, ben karşı tepeye tırmanacağım. Sanırım burada beş dakika yalnız kalmaktan korkmazsınız?

— Hayır, diye karşılık verdi Thérèse hüznle, korkmam.

Öteki kayalığa tırmanmak için, üzerinde bulundukları kayadan aşağı uzanan küçük yokuşu inmek gerekiyordu, ama bu yokuş görüldüğünden daha derindi. Yolun yarısına gelip, inmesi gereken mesafeyi fark ettiğinde, Thérèse’i uzun süre yalnız bırakmaktan endişelenerek ona geri dönmesini isteyip istemediğini sordu.

— Hayır, hiç gerek yok! diye bağırdı, Laurent’ın arzusu-
nu yerine getirmesine engel olmamak için.

Laurent’ın aklından geçenleri anlamak mümkün değildi; *hiç gerek yok* sözlerini bir duyarsızlık belirtisi olarak algılamıştı. Biraz yavaşlayarak inmeye devam ederken düşüncelere daldı.

— Onu incittim, dedi, işte yine abla kardeşi oynarken olduğu gibi suratını astı. Şimdi sevgilim olduğu halde yine aynı davranışları sergileyecek mi? Ama onu neden incittim ki? Hiç şüphe yok ki hata yaptım, ama bu istemeden oldu. Geçmişin hafızama yerleşmiş bazı kalıntılarının aklıma gelmesi mümkün mü? Bu durum her seferinde onun için bir hakaret, benim içinse küçük düşme anlamına mı gelecek? Beni böyle kabul ettiğine göre, geçmişim onu ne ilgilendirir? Yine de haksızlık ettim! Evet, haksızlık ettim; ama bana sevdiği ve kendisini karısı sandığı o garip adamdan hiç söz etmeyecek mi? Thérèse istemese de, yanımdayken bensiz geçirdiği günleri anımsayacak, o zaman bundan dolayı onu suçlayacak mıyım?

Laurent kendi sorusuna hemen yanıt verdi:

— Ah! Ama evet, buna katlanmak çok zor olurdu! Ona büyük haksızlık ettim, hemen özür dilemem gerek.

Ama şimdiden ruhun taşkınlıklarını tatmin edip bitkin düşmeye başladığı, zayıf düşmüş ürkek benliğin az çok kendini toplaması gerektiği anı yaşamaya başlamıştı.

— Yine içim sızlayarak kendimi suçlamam, sözler vermem, onu ikna etmem mi gerekecek? Ama, dedi kendi kendine, bir haftalığına da olsa mutlu ve güvenli olamaz mı? Hatalıyım kabul diyorum, ama küçücük bir meseleyi bu kadar büyütüp, dünyanın en şirin yerlerinden birinde geçireceğimiz bu şiirsel gecede keyfimi kaçırmak da onun hatası sayılmaz mı? Buraya daha önce de hovarda arkadaşlarım ve kızlarla geldiğim doğru; ama Paris'te onu bu can sıkıcı anılarla karşılaşmadan götürebileceğim bir yer var mı? Hiç kuşku yok ki, artık beni baştan çıkaramayacaklar, ama geçmişte yaşananlardan dolayı onları suçlamam da acımasızlık olmayacak mı?..

Muhtemelen Thérèse'in de yüreğinden geçen bu sitemlere yanıt vermeye çalışırken, yokuşun dibine varmış, kendini bir çatışmadan çıkmış gibi yorgun ve kafası karışmış hissederek, bezgin ve küskün bir edayla otların üstüne bırakmıştı. Ona ait oluşunun yedinci gününde, kendini yeniden toparlamanın ve bir an olsa da yalnız ve bağımsız olduğuna inanmanın ihtiyacını duyuyordu.

Thérèse de kendi payına üzülmüş ve ürkmüştü. Birlikte paylaştıkları bu huzurlu ortamda terk etmek sözcüğünü neden acı bir çığlık atarcasına kullanmıştı? Amacı neydi? Onu tahrik edecek ne yapmıştı? Laurent'ın bile kendisine açıklayamayacağı bu soruların yanıtını boşuna arıyordu. Laurent kaba ve acımasızca davranmıştı ve seçkin bir eğitim almış, ince düşünceli bir adam olarak bunları söylemek için ne kadar öfkelenmiş olmalıydı! Ama bu öfke nereden kaynaklanıyordu? İçinde yüreğini kemiren, ona bu dengesiz ve kalp kırıcı sözleri söyleten bir yılan mı dolaşıyordu?

Onu kayalığın eğiminden, çukur yolun karanlığında kaybolana kadar izlemişti. Artık onu göremiyor ve karşı tepeliğin yamacında belirmesinin neden bu kadar uzun sürdüğüne şaşıırıyordu. Bir uçuruma yuvarlanmış olabileceği düşüncesiyle içini bir korku sarmaya başlamıştı. Bakışları, boşuna bir çabayla iri karanlık kayalarla dolu, otlarla kaplı araziye tarıyordu. Ona seslenmek için ayağa kalkmak üzereyken, tüylerini diken diken eden ve tasvir edilmesi mümkün olmayan boğuk, korkunç ve umutsuz bir çığlık duydu.

Sesin geldiği yöne doğru ok gibi fırladı. Gerçekten orada bir uçurum olsaydı, içine yuvarlanabilirdi; ama önünde yalnızca dik bir yamaç vardı; hiçbir şey onu durduramazdı, elbisesi çalılıklarda yırtılsa da, yosunların üzerinde birkaç kez kayıp, nasıl olduğunu anlamadan, kendini, ayakta, şaşkın bir halde, bedeni çırpıntılı bir titremeye sarsılan Laurent'ın yanında buldu.

— Ah! İşte buradasın, dedi Laurent kolunu kavrayarak. Gelmekle iyi yaptın. Burada ölüp gidecektim!

Ve heykelin yanıtını almış Don Juan gibi sert ve kaba bir ses tonuyla ekledi: *Buradan gidelim!*

Başına gelenlerin farkına varamadan, rastgele yürüyerek Thérèse'i yola doğru sürükledi.

On beş dakika sonra, nihayet sakinleşti ve Thérèse ile birlikte bir düzlüğe oturdu. Nerede olduklarını bilmiyorlardı; zemin mezara benzeyen ve aralarında gece karanlığında servi sanılabilecek ardıc ağaçlarının bulunduğu yassı kayalarla kaplıydı.

— Tanrım! dedi aniden Laurent, demek bir mezarlığa geldik! Beni neden buraya getirdin?

— Burası ıssız bir yer değil, diye yanıtladı Thérèse. Bu akşam buna benzer pek çok yerden geçtik. Hoşuna gitmediyse, burada beklemeyip yüksek ağaçların altına gidelim.

— Hayır, burada kalalım. Çünkü tesadüfler ya da kader beni bu ölüm düşünceleriyle karşı karşıya bıraktı, en iyisi on-

larla yüzleşip korkuyu yenmek. Bunun da diğerleri gibi büyümlü bir yanı var öyle değil mi Thérèse? Hayal gücünü şiddetle sarsan her şey bize az ya da çok bir katkıda bulunur. Bir baş giyotin sehпасından aşağı yuvarlandığında, kalabalığın bunu izlemesi çok doğaldır. Bizi yaşatan yalnızca tatlı duygular değildir; hayatın şiddetini anlamamızı sağlayan ürkütücü hisler de gereklidir.

Birkaç saniye daha bu şekilde rastgele konuşmaya devam etti. Soru sormaya cesaret edemeyen ve onu avutmaya çalışan Thérèse bir taşkınlık nöbeti geçirdiğinin farkındaydı. Laurent, nihayet kendini yeterince topladığını anlayınca neler olup bittiğini anlatmak istedi.

Bir halüsinasyon görmüştü. Çukur yolda otların üzerine uzandığında kafası allak bullak olmuş, müstehcen bir nakaratın kendiliğinden yankılandığını duymuştu. Ardından olan biteni anlamak için ellerinin üzerinde doğrulmaya çalışırken, önünden, fundalığın üzerinden elbiseleri yırtılmış, saçları rüzgârda dağılmış, soluk yüzlü bir adamın koştuğunu görmüştü.

— Onu, akıl yürütebileceğim ve muhtemelen haydutlar tarafından kovalanan geç kalmış bir yolcu olduğunu düşünebileceğim bir zaman süresince net bir şekilde gördüm. Yarıdımına koşmak için bastonumu aradım, ama baston otların arasında kaybolmuştu ve adam bana doğru ilerliyordu. Tam yanıma vardığında, sarhoş olduğunu ve kimsenin peşinden gelmediğini anladım. Beni iğrenç bir bakışla süzüp, yüzünü kin ve küçümsemeyle buruşturarak geçip gitti. O zaman korkuya kapılıp, kendimi yüzükoyun toprağa bıraktım... o bendim!

“Evet, o benim hayaletimdi, Thérèse! Paniğe kapılıp çıldırdığımı sanma, o bir görüntüydü. Bunu karanlıkta tek başıma kaldığımda daha iyi anladım. İnsan yüzünün çizgilerini bu kadar net bir şekilde seçebilmem mümkün değildi, onu yalnızca hayalimde canlandırıdım, ama ürkütücülüğü ve kor-

kunçluğu çok net bir biçimde görülebiliyordu! Sefih bir yaşamın ya da bir hastalığın etkisiyle çökmüş yüz hatları, ürk-müş gözleri, eblehçe açılmış ağzıyla benim yirmi yıl sonraki halimi yansıtıyordu ve varlığımın bu silik görüntüsünde, bu hayalette her şeye rağmen şu anki bana meydan okuyacak ve hakaret edecek bir gücün kalıntıları mevcuttu. O zaman kendi kendime, ‘Ah! Tanrım! O yaşa geldiğimde bu hale mi düşeceğim?..’ diye sordum. Bu gece istemeden kötü anılarımı hatırladım; içimde hâlâ kurtulduğumu sandığım o yaşlı adamı taşıyordum. Sefahatin hayaleti avını bırakmak istemiyor ve benimle alay etmek ve bana Thérèse’in kollarındayken bile, ‘Artık çok geç!’ diye haykırabilmek için varlığını hissettiriyordu.

“O zaman, zavallı Thérèse’im, sana ulaşabilmek için ayağa kalktım. Sana sefil yaşamımdan dolayı beni bağışlaman ve bana sahip çıkman için yalvarmak istiyordum. Ama sen yanıma gelmeseydin, orada kaç dakika ya da kaç asır boyunca bir adım bile atamadan olduğum yerde dönüp duracağımı tahmin edemiyorum. Seni hemen tanıdım Thérèse; senden korkmadım ve içimin özgürleştiğini hissettim.”

Böyle konuşurken, Laurent’ın gerçekten yaşadığı bir olayı mı anlattığını, yoksa zihninde hüznü düşüncelerinden kaynaklanan bir alegoriyi, yarı uykulu bir haldeyken hayal meyal gördüğü bir imgeyle mi karıştırdığını anlamak zordu. Yine de Thérèse’e otların üzerinde uyuyakalmadığı ve bulunduğu yerden, akıp giden zamandan haberdar olduğu konusunda yeminler ediyordu; ama bunun doğru olup olmadığını saptamak da aynı şekilde zordu. Onu gözden kaybettiği süre Thérèse’e asırlar gibi gelmişti.

Laurent’a daha önce de halüsinasyon görüp görmediğini sordu.

— Evet, dedi, sarhoşken, ama benim olduğun on beş günden beri sadece aşk sarhoşuyum.

— On beş gün mü? dedi şaşırان Thérèse.

— Tamam, on beş günden daha az; beni tarihler konusunda zorlama, gördüğün gibi henüz kafam yerine gelmedi. Yürüyelim, yolda kendimi toplamam daha kolay olacak.

— Ama dinlenmeye ihtiyacın var, artık geriye dönmemiz gerek.

— Zaten yaptığımız da bu değil mi?

— Bu yöne doğru gidersek, geldiğimiz noktadan daha da uzaklaşmış olacağız.

— Yeniden o lanet kayalığın önünden geçmemi mi istiyorsun?

— Hayır, ama sağından geçebiliriz.

— Geldiğimiz yönün tam tersine yürümüş olacağız.

Yanılmadığından emin olan Thérèse ısrar etti. Gideceği yolun doğruluğu konusunda tartışmak istemeyen Laurent öfkelenerek, sanki ortada bir tartışma konusu varmış gibi sert bir ses tonuyla karşılık verdi. Genç adamın gitmek istediği yönde ilerlemeyi kabullenen Thérèse hüznüyle duygularının incindiğini hissetti. Laurent kendisine, yaşlı Catherine sabrını taşırdığında bile kullanmak istemediği bir tarzla hitap ediyordu. Yine de hasta olduğunu dikkate alarak, onu mazur görüyor, ama bu acılı taşkınlık hali onu fazlasıyla ürkütüyordu.

Laurent'ın inadı yüzünden ormanda yollarını kaybederek dört saat yürüdükten sonra, ancak gün ışıırken geri dönebildiler. Ormanın ince ve ağır kumunda ilerlemek oldukça zorluydu. Thérèse'in yola devam edecek hali kalmasa da, bu zorlu yürüyüş sırasında giderek canlanan Laurent adımlarını ona uydurmak için yavaşlatmayı aklından bile geçirmiyordu. Hep doğru yönü bulduğunu iddia ederek önden gidiyor, ara sıra yorulup yorulmadığını sorduğunda aldığı "Hayır," yanıtının bu aksiliğe neden olmanın pişmanlığını yaşamaması için verildiğini düşünmüyordu.

Ertesi gün Laurent her şeyi unutmuş gibi görünse de, yaşadığı bu garip buhranın onu iyice sarsmış olduğu anlaşılı-

yordu; ama sihirli bir değnekle dokunulmuş gibi birdenbire kendini toplamak aşırı asabi kişiliklere özgü bir özellikti. Hatta Thérèse, bu ürkütücü gelişmelerin ertesi gününde kendinin oldukça yıpranmış olduğunu, Laurent'ın ise yeni bir güçle donanmış gibi görüldüğünü fark ediyordu.

Genç adamın ciddi bir ruhsal rahatsızlığın etkisine gireceği endişesiyle gece uyumamış, oysa Laurent banyo yaptıktan sonra kendini yeni bir gezintiye çıkabilecek kadar dinç hissetmişti. Dün gecenin bir balayı için ne kadar can sıkıcı geçtiğini unutmış gibi görünüyordu. Yüreğindeki hüznü duygular hızla silinen Thérèse, Paris'e döndüklerinde aralarında hiçbir şeyin değişmemiş olduğuna inanıyordu; ama Laurent hemen o akşam Thérèse'den, ay ışığında kendisinin ürkmüş ve kendinden geçmiş, onunsa yırtık elbisesiyle yorgunluktan tükenmiş bir halde ormanda gezerkenki görünümünün karikatürünü çizmesini istedi. Sanatçılar birbirlerinin karikatürlerini çizmeye alışkın oldukları için kendini çizmek Thérèse'e çok eğlenceli geldi; ama kalemini ne kadar hünerle ve zekice kullanırsa kullansın, dünyada yapmak istediği en son şey Laurent'ı o haliyle resmetmekti ve genç adamın kendisine onca kederli duygular yaşatan o gece sahnesinin taslaklarını dalga geçercesine çizmeye başladığını gördüğünde içinin sızladığını hissetti. Ona göre ruhun bazı acıları asla gülünç yanıyla ele alınamazdı.

Laurent onu anlamaya çalışmak yerine işi iyice alaya aldı. Kendi resminin altına, *Ormanda yolunu, sevgilisinin gözünde değerini kaybetmiş*; Thérèse'inkinin altına ise, *Yüreği de elbisesi gibi parçalanmış* yazdı. Kompozisyonun başlığı, *Mezarlıkta Balayı* idi. Tüm ciddiyetsizliğine rağmen usta bir elden çıktığı anlaşılan resmi överken gülümsemeye çalışan Thérèse temanın seçimi konusundaki üzüntüsünü dile getirmedi. Hata etmişti, ilk günden itibaren Laurent'dan neşesini bu şekilde bol bol harcamamasını istese daha iyi olacaktı. Bu iç karartıcı eğlencesinin ortasın-

da keyfini kaçırarak yeni bir buhran yaşamasından endişelendiği için her şeyi olurluna bıraktı.

Bu türden birkaç olayın daha yaşanmasının ardından, kendi kendine sevgilisini davet ettiği bu huzurlu ve düzenli yaşam tarzının böylesine sıra dışı bir kişiliğe gerçekten yararlı olup olmayacağını sordu. Ona bir gün şunları söylemişti:

— Belki bazen sıkılacaksın, ama sıkıntı hali bocalama dönemlerinin ilacıdır. Ruh sağlığın yerine geldiğinde, her şeyi hafife alıp eğlenmek yerine gerçek neşeyi öğreneceksin.

İşler tersine gidiyordu. Laurent sıkıntısını itiraf etmese de, bu durum ona katlanılmaz geliyor ve ruh halini garip ve sıkıcı kaprislerle dışa vuruyordu. Hayatı sürekli iniş çıkışlarla geçiyordu. Düşlerin dingin denizinden taşkınlıklara, mutlak bir rahavet halinden sarsıcı aşırılıklara ani geçişler hayatının vazgeçilmez bir parçası haline gelmişti. Birkaç gün boyunca tadı keyifle çıkarılan mutlulukları bir anda durgun bir denizin suları gibi sıkıcı buluyordu.

— Her sabah yüreğini aynı yerde bularak uyandığın için mutlusun, diyordu Thérèse'e. Oysa ben uyurken onu kaybediyorum, yüreğim tıpkı çocukken dadımın kafama taktığı ve sabah kâh ayakucumda, kâh yerde bulduğu gece başlığıma benziyor.

Thérèse bu altüst olmuş ruhun birdenbire dinginleşemeyeceğini, onu bu yeni yaşam tarzına yavaş yavaş alıştırmak gerektiğini düşünüyordu. Bu yüzden onu zaman zaman hareketli yaşantısına geri dönmekten mahrum bırakmaması lazımdı; ama bu taşkınlıkların hedefledikleri ideal birlikteliği lekelemesini, ona ölümcül bir darbe indirmesini önlemek için ne yapmak gerekirdi? Thérèse, Laurent'ın geçici sevgililerini kıskanmasa da, onu bir sefahat âleminin ertesi gününde alnından nasıl öpebileceğini bilemiyordu. Büyük bir şevkle yeniden çalışmaya dönmesinin, onu sakinleştireceğine daha da huzursuz etmesini önlemek için birlikte bir çözüm yolu bulmak gerekiyordu. Bu durumun doğal çözüm yolu aş-

kın coşkusu olmalıydı; ama burada da bir sorun vardı, Laurent aşkın ateşiyle göğün üçüncü katına tırmanmak istiyor, gücü yetmeyince, yüzünü cehenneme çeviriyor ve zihninde, hatta yüzünde şeytani bir düşüncenin yansıması belirliyordu.

Laurent'ın zevklerini ve fantezilerini gözlemleyen Thérèse, şaşkınlıkla bunların tatmin edilmesinin hiç de zor olmadığını anlamıştı. Laurent şaşırtmacalardan ve beklenmedik olaylarla karşılaşmaktan büyük keyif alıyordu; onu gerçekleştirilmesi mümkün olmayan büyülü ortamlara sürüklemeye gerek yoktu, onu herhangi bir yere götürmek ve beklemediği bir şeyle oyalamak yeterliydi. Evde yemeğe oturmak üzereyken, Thérèse'in şapkasını giyerek birlikte bir restorana gideceklerini söylemesi ya da kendisini götürmesini istediği bir tiyatro oyununa giderken, çok farklı bir gösteriyi izlemelerini önermesi gibi beklenmedik değişiklikler ona büyük zevk veriyor, önceden belirlenmiş bir program dahilinde hareket etmeleri bastıramadığı bir huzurluk duymasına ve her şeyi aşağılamasına neden oluyordu. Böylelikle Thérèse ona nekahet döneminde hiçbir isteği geri çevrilmeyen bir çocuk gibi davranırken, bu durumun kendisi için yarattığı sakıncaları aklına getirmek istemiyordu.

Bunlardan ilki ve en önemlisi saygınlığını tehlikeye atmasıydı. Akli başında ve güvenilir bir kadın olarak tanınıyordu. Herkes Laurent dışında bir sevgilisi olmadığı konusunda hemfikir değildi; ayrıca biri onu daha önce Amerika'da evlenmiş olan Kont *** ile bir zamanlar İtalya'da gördüğünü söylüyordu, bilindiği gibi Thérèse sevmiş olduğu sefili bir skandalın içine sürüklemek yerine bu lekeye katlanmayı tercih ediyordu; yine de insanlar onu temkinli ve sağduyulu bir kadın olarak görmeye devam ediyorlardı.

— Söylentilere meydan vermiyor, deniyordu; etrafında rekabet eden erkekler bulunduğuna, bir skandala yol açtığına tanık olunmamıştı; tüm dostları ona saygı duyuyor ve hakkında olumlu şeyler söylüyorlardı. Dikkatleri üzerine çekmek istemeyen akli başında bir kadındı.

Sokaklarda Laurent'ın koluna girmiş olarak görüldüğünde, herkes şaşkırmaya başlamış, uzun süre boyunca maruz kalmadığı suçlamalar bunun acısını çıkartırcasına ağır olmuştu. Sanat camiasında takdir görse de, Laurent'ın çok az dostu vardı. Ait olmadığı bir sınıfın kibar üyeleri karşısında soylu bir beyefendiyi oynaması hoş görülüyor, diğer yandan bu ilişki ondaki bu değişime anlam veremeyen dostları tarafından inandırıcı bulunmuyordu. Bu yüzden Thérèse'in şefkatli ve özverili aşkı denetimden çıkmış bir kapris olarak yorumlanıyordu. İffetli bir kadın, etrafındaki saygıdeğer ve ağırbaşlı erkekleri bir kenara bırakıp, Paris'in ahlaki anlamda en yozlaşmış kişileriyle birlikte sefih bir yaşam sürdüren birini sevgili olarak seçer miydi? Thérèse'i suçlamak istemeyenlerse, Laurent'ın bu aşırı tutkusunun iyi düzenlenmiş bir oyundan başka bir şey olmadığını ve genç adamın bu ilişkiden sıkıldığında *işin içinden sıyrılmasını* iyi bileceğini söylüyorlardı.

Böylelikle, Matmazel Jacques yaptığı seçimden ve aşkını herkese duyurma arzusundan dolayı saygınlığını yitirmeye başlamıştı.

Hiç kuşku yok ki, Thérèse'in niyeti bu değildi; ama ilişkisini saygıyla sarmalamaya kararlı görünen Laurent'la paylaştığı hayatını gizlemesi mümkün değildi. Genç adam kendisini dış dünyadan yalıtamazdı ve içinde kaybolmak için etrafında dönmesine izin vermesi ya da ondan korunmak için kurallarına uyması gerekiyordu. Kalabalıklarla yaşamaya alışmıştı ve bir gününü yalnız geçirse kendini bir mahzene düşmüş gibi hissediyor, çılglık çılgılığa aydınlığı ve güneşi istiyordu.

Thérèse özverisinin bedelini saygınlığını kaybetmenin yanı sıra ev giderlerini karşılamakta güçlük çekmeye başlamakla ödüyordu. O zamana kadar, işi sayesinde yeterince para kazanmış ve rahat bir yaşam sürmüştü; ama bunu düzenli alışkanlıkları, harcamalarındaki tutumluluğu ve peş pe-

şe aldığı işler sayesinde başarmıştı. Gözünü kamaştıran bu beklenmedik ilişki para sıkıntısını da beraberinde getirmişti. Bu durumu Laurent'dan gizliyor, sanatçının sermayesi olan o değerli zamanını ona ayırıyordu.

Ama tüm bunlar, Thérèse'in üzerine örttüğü kalın örtü sayesinde, kimsenin yaşadığı bahtsızlığı tahmin edemediği ve yaşadığı ilişki nedeniyle dehşete ve üzüntüye kapılmış dostlarının, "Aşktan gözü hiçbir şeyi görmüyor, biraz bekleyelim, uzun sürmeyecek!" diyerek kendisinden uzaklaştıkları daha karanlık bir tablonun yalnızca çerçeveleriydi.

Dostlarının tahminleri gerçekleşmeye başlamıştı. Thérèse her geçen gün, hüznle Laurent'ın artık kendisini sevmediğine ya da beraberliklerinde her ikisi için de mutluluk umudu kalmadığına daha da inanıyordu. Bu inancında ne kadar haklı olduğu ve her ikisinin de ilişkileri hakkında kesin bir karara varmaları anlatacağımız İtalya yolculuğunda daha net bir şekilde ortaya çıkacaktı.

VI

Laurent uzun zamandır, çocukluğundan beri düşlerini süsleyen İtalya'ya gitmek istiyordu ve umulmadık bir şekilde satabildiği birkaç yapıtı sayesinde nihayet bu hayalini gerçekleştirebilecekti. Küçük servetini gururla gösterdiği Thérèse'i İtalya'ya davet ederken, kendisine eşlik etmeyi kabul etmezse bu yolculuktan vazgeçeceğine yemin etti. Thérèse bu vazgeçişin sitemlere ve pişmanlıklara mal olacağını iyi biliyordu. Bunun üzerine, kendisi de yolculuk masrafları için para bulmaya çalıştı. Bir sonraki resminin ücretinin bir kısmını avans olarak aldıktan sonra, sonbaharın sonlarına doğru yola çıktılar.

İtalya ile ilgili büyük hayaller kurmuş olan Laurent, Akdeniz ufukta belirir belirmez aralık ayının ilkbahara dönüşüğünü sanıyordu. Ama bunun bir yanılsama olduğunu kabullenmek ve Marsilya ile Cenova arasındaki acı soğuşu hissetmek gerekiyordu. Cenova, Laurent'ın çok hoşuna gitti, burada yolculuğunun temel amacı olan görülmeye değer çok sayıda resim vardı. Bu kentte seve seve bir iki ay kalabileceğini düşünerek mobilyalı bir daire kiraladı.

Bir haftanın sonunda, Laurent istediği her şeyi görmüştü, Thérèse ise resim çizebilmek için gerekli ortamı hazırlamaktan başka bir şey düşünmüyordu, çünkü söylemek gerekir ki kaybedecek zamanı yoktu. Birkaç bin frank avans alabilmek için, bir resim galerisine daha önce yayınlanmamış ve kalıbı

çıkartılacak birçok portrenin kopyasını çiziceğine dair söz vermişti. İşi hiç de sıkıcı sayılmazdı; ince zevkli bir adam olan galerici, Van Dyck'ın biri Cenova'da, bir diğeri Floransa'da vs. bulunan çeşitli portrelerini sipariş etmişti. Kendi adına portre yapmaya başlamadan önce, yeteneğini geliştirmek ve hayatını kazanmak için çizimlerini yaptığı bu üstat, Thérèse'in uzmanlık alanıydı. İşe önce bu başyapıtların telif haklarını ellerinde bulunduranlardan izin almakla başlamak gerekiyordu ve ne kadar aceleci davranırsa davranırsın, Cenova'daki resmin kopyasını çizmeye başlaması bir haftalık bir zaman almıştı.

Laurent hiçbir şeyin kopyasını çizmeye niyetli görünmüyordu. Egosu çok gelişkin, kişiliği çok ateşli olduğundan bu tarz işler ona göre değildi. Daha önemli görüntülerden farklı bir şekilde yararlanmayı düşünüyordu. Bu da onun hakkıydı. Yine de birçok büyük üstat ayaklarına gelen bu fırsatı geri tepmezdi. Laurent henüz yirmi beş yaşındaydı ve hâlâ çok şey öğrenebilirdi. Thérèse de aynı fikirdeydi, bu durumu şimdilik para kazanması, ilerde de yaşam standardını yükseltebilmesi için bir fırsat olarak görüyordu. Laurent beğendiği bir üstat olan Tiziano'yu kopyalamaya tenezzül etseydi, hiç kuşku yok ki Thérèse'in galericisi bu resmi satın alacak ya da bir amatöre satın aldıracaktı. Laurent bu düşünceyi saçma buldu. Cebinde biraz parası oldukça, sanatın yüce zirvelerinden aşağılara inmeyi aklından geçirmiyordu. Kopyasını yapacağı Van Dyck'ı hafifçe alaya alıp, girişmeye kalkıştığı işin ürkütücü yanlarını anlatarak onu vazgeçirmenin yollarını denedikten sonra, Thérèse'i modeliyle baş başa bıraktı. Ardından, Thérèse'in çalışmasını başarıyla tamamlaması için kendisinden istediği altı haftalık süreyi nasıl değerlendireceğini düşünerek endişeli bir şekilde şehrin sokaklarında gezinmeye başladı.

Kuşkusuz, aralık ayının bu kısa ve karanlık günlerinde, donanımıyla Paris'teki atölyesinin rahatlığını sağlamayan bu

büyük ve hiç ısıtılmayan sergi salonunda, başyapıtı hayranlıkla izlemek bahanesiyle önünü kapayıp, garip yorumlarıyla canını sıkan meraklı grupların eşliğinde çalışan Thérèse'in kaybedecek hiç zamanı yoktu. Soğuktan donmuş, nezle olmuş bir halde ve özellikle can sıkıntısıyla şimdiden gözlerinin altı çökmüş olan Laurent'ı keyifsiz bir ruh haliyle bulmanın endişesiyle eve dönüyor, evde olmadığı zamanlarda karnı acıkıp geri dönene kadar onu bekliyordu. Genç adam, her gün ona böylesine yıpratıcı bir işi nasıl kabullendiği ve hâlâ neden vazgeçmediği konusunda sitemler ediyordu. Her ikisine yetecek kadar parası yok muydu? Sevgilisi bu parayı kendisiyle paylaşmayı reddetmeyi aklından nasıl geçirebiliyordu?

Thérèse geri adım atmadı. Laurent'ın parayı elinde uzun süre tutamayacağını, hatta belki de İtalya'dan sıkıldığında cebinde geri dönüş parası bile kalmayacağını iyi biliyordu. Ona çalışmasına izin vermesi ve kendisinin de dilediğince, ama geleceğini kazanmak isteyen bir sanatçıya yakışır bir şekilde çalışması için yalvardı.

Thérèse'i haklı bulan ve işe koyulmaya karar veren Laurent, sandıklarını açtı, kendisine küçük bir atölye bularak birçok taslak çizdi; ama kâh iklim koşullarının, alışkanlıkların farklı olmasından, kâh kendisini heyecanlandıran bunca farklı yapıtı çok yakından görüp onları sindirme ihtiyacı hissetmesinden dolayı geçici bir güçsüzlük duygusuna kapıldığını hissetti ve tek başına başa çıkamadığı bunalım dönemlerinden birine girdi. Ona, dışarıdan gelen heyecan verici uyarılar gerekiyordu, tavandan muhteşem bir müzik yayılmalı, anahtar deliğinden bir arap atı girmeli, bilinmedik bir edebi başyapıt elinin altında olmalı, ya da daha iyisi Cenova limanında bir deniz savaşı, bir deprem yaşanmalı, onu kendisinden söküp alacak ve dürtüsüyle yeniden canlanmasını sağlayacak güzel ya da korkunç bir olay gerçekleşmeliydi.

Aniden, bu kabaran dalgaların ve fırtınalı özlemlerin ortasında, istemeden aklından kötü bir şey geçirdi.

— Düşünüyorum da, bir zamanlar (Thérèse'e âşık olmadığı dönemi böyle adlandırıyordu) ufacık bir çılgınlık beni canlandırmaya yetiyordu! dedi kendi kendine. Şu an hayallerini kurduğum birçok şey elimin altında, para yani altı aylık bir tatil ve özgürlük, ayaklarımın altındaki İtalya, kapımın önündeki deniz, yanı başımda ağırbaşlı ve zeki bir dost olduğu kadar şefkatli bir anne gibi yaklaşan bir sevgili; ve tüm bunlar ruhumun yeniden ayağa kalkması için yeterli olmuyor! Suç kimde? Bende değil elbette. Sirke gibi şarabın beynimi en kaliteli şarap gibi canlandırdığını, tahrik edici bakişlı, gizemli elbiseli buruşuk bir yüzün beni eğlendirdiğini ve kendimi hükümdarlığın topraklarını fetheden bir kahraman gibi görmemi sağladığını düşündüğümde, şımarıklık etmediğimi, eskiden kendimi avutmak için bunca şeye gerek duymadığımı hissediyorum. Thérèse gibi ideal bir kadına ihtiyacım var mıydı? Kendi adıma aşkta ahlaki ve fiziki güzelliğin gerekli olduğu düşüncesine nasıl kapılabildim? *Azla* yetinmeyi biliyordum, *fazlası* bana ağır geliyor olmalı, dedikleri gibi mükemmel iyinin düşmanıymış. Hem zaten duyular için gerçek bir güzellik var mı? Gerçek insanın hoşuna gidendir. Tatmin edilmiş olan hiç var olmamış gibidir. Dahası değişikliğin keyfi var, belki de yaşamın tüm sırrı bunda yatıyor. Değişmek yenilenmektir, değişebilmek özgürlüktür. Sanatçı bir köle olarak yaşamak için mi doğar? Sadakatin ya da verilmiş bir sözün kölelikten başka ne anlamı olabilir?

Laurent zihnini sürüklenmekte olan ruhlara her zaman yeniymiş gibi görünen bu eski yanıltmacalarla dolduruyordu. Kısa süre sonra, aklından geçenleri biriyle paylaşma ihtiyacı hissetti ve bu kişi ne yazık ki Thérèse'den başkası değildi, çünkü onun dışında kimseyle görüşmüyordu!

Akşam sohbetleri neredeyse hep aynı şekilde başlıyordu:

— Ne kadar can sıkıcı bir şehir!

Bir akşam Laurent şunları ekledi:

— Orada bir resim olarak durmak sıkıcı olmalı. Çizdiğin modelin yerinde olmak istemezdim. İki yüzyıldan beri orada

asılı duran siyah ve altın sarısı elbiseli o zavallı güzel kontes, tatlı gözleriyle bu dünyada lanetlenmediyse, resminin bu kasvetli ülkede hapsedildiğini gördükçe gökyüzünde cehennem azabı çekiyor olmalı.

— Yine de, diye karşılık verdi Thérèse, orada her an için güzelliğinin ayrıcalığını, ölümü yenmenin gücünü ve bir üstadın eliyle ebedileşmenin mutluluğunu yaşıyor. Mezarının dibinde yalnızca kemikleri kalmış olsa da, hâlâ âşıkları var, her gün resmin değerinin farkında olmasalar da, utkulu bir dinginlikle soluk almış ve gülümsermiş gibi duran bu güzelliğin önünde kendinden geçen birçok genç görüyorum.

— Sana benzediğinin farkında mısın, Thérèse? Biraz sfenksi andırıyor ve gizemli gülümsemesine olan tutkun beni şaşırtmıyor. Sanatçıların her zaman içlerindeki dışa yansıttıkları söylenir: Acemilik döneminde neden Van Dyck'ın portrelerini seçtiğini anlamak çok kolay. Senin gibi uzun, ince, zarif ve soylu kadınları çiziyordu.

— İşte iltifatlar başladı! Bu kadarı yeter, çünkü ardından alayların geleceğini hissediyorum.

— Hayır, gülecek halde değilim. Artık hiç gülmediğimi iyi biliyorsun. Seninleyken her şeyi ciddiye almam gerek, talimatlara uyuyorum. Yalnızca kederli bir şeyden söz edeceğim. Müteveffa kontesin hep aynı güzelliği muhafaza etmekten bıkmış olmalı. Demin söylediklerin zihnimde bir düşüncüyü, fantastik bir düşüncüyü canlandırdı. Dinle.

“Muhtemelen heykeltıraşlık eğitimi almış genç bir adam bir mezarın üzerindeki mermer heykele âşık olmuş. Tutkuyla çılgına dönen bu zavallı bir gün lahitin içinde bu güzel kadından geriye ne kaldığını görmek için taşı kaldırmış. Ahmak, orada olması gerekeni bulmuş! O zaman akli başına gelip, iskeleti kucaklarken ona, ‘Seni böyle daha çok seviyorum, en azından geride bıraktığın bir yaşam var, oysa aklımı başımdan alan o taş hiçbir zaman varoluşunun bilincine varamadı,’ demiş.”

— Neyi ima etmek istediğini anlayamıyorum, dedi Thérèse.

— Ben de öyle, diye karşılık verdi Laurent. Belki de heykele olan aşkı beyninde oluşmuştu, ama ölü beden yüreğinde biriktirdiklerini temsil ediyordu.

Bir başka gün, dalgın ve hüzünlü ifadesiyle Thérèse'i çizdi. Thérèse resmi yüzünü kızartacak derecede küstah ve arsızca pozlar vermiş olan bir düzineye yakın kadının taslaklarının yer aldığı albümde buldu. Bunlar geçmişin, Laurent'ın hafızasından gelip geçmiş ve belki de istemeden bu beyaz kâğıtlara yapışıp kalmış hayaletleriydi. Thérèse hiçbir şey söylemeden, bu uygunsuz refakatçilerin arasındaki resmini yırtıp, şömineye attı, albümü kapayıp masanın üzerine bıraktı; ardından ateşin yanına oturup, ayaklarını şöminenin ızgarasına doğru uzattı ve başka bir konudan söz etmek istedi.

Cevap vermeyen Laurent ona şunları söyledi:

— Sevgilim, çok kibirlisiniz! Albümdeki hoşunuza gitmeyen taslakları ateşe atıp yalnızca kendinizinkini bıraksaydınız sizi anlayışla karşılayıp, “İyi yaptınız,” diyecektim; ama kendi resminizi yırtıp diğerlerini orada bırakmanız, bana kimseyle benim için mücadele etme mutluluğunu bahşetmeyeceğiniz anlamına geliyor.

— Sizi sefih yaşamınızdan kurtarmak için mücadele ettim, diye karşılık verdi Thérèse, ama sizinle bu iffetli bakireleri tartışmayacağım.

— İşte buna kibir denir, tekrarlıyorum, bu aşk değil. Ben sizinle sağduyuyu tartıştım ve sizinle sağduyunun keşifleri konusunda tartışabilirim.

— Neden tartışacaksınız ki? Heykeli sevmekten bıkmadınız mı? Ölü beden yüreğinizde değil mi?

— Ah! Demek sözcükleri hafızanıza kazıyorsunuz! Tanrım! Bir sözcük nedir ki? Kişi onu dilediği gibi yorumlayabilir. Bir sözcükle bir masum asılabilir. Anlıyorum ki, sizinle konuşurken insanın ağzından çıkanlara dikkat etmesi gere-

kiyor, hatta daha da ihtiyatlı davranarak birlikte sohbet etmekten vazgeçebiliriz.

— Tanrım, demek bu noktaya geldik! dedi Thérèse göz yaşlarına boğularak.

Bu noktaya gelmişlerdi. Laurent'ın bu yaşlar karşısında kederlenmesi ve buna neden olduğu için özür dilemesi boşunaydı. Tartışma ertesi gün yeniden başladı.

— Bu lanet olası şehirde ne yapmamı bekliyorsun? dedi Laurent. Çalışmamı istiyorsun, bunu ben de istedim, ama yapamadım. Ben senin gibi beyninde, çevrilen bir düğmeyle iradeyi harekete geçiren çelikten küçük bir zemberekle doğmadım. Ben yaratıcıyım! Benimki büyük ya da küçük, güçlü ya da güçsüz olsa da, her zaman için hiçbir şeye itaat etmeyen ve hoşuna giderse, Tanrı'nın soluğunu ya da esen rüzgârı kullanan bir zemberek. Ne olursa olsun, canımı sıkan ya da hoşuma gitmeyen şeyler konusunda üretme yeteneğinden yoksunum.

— Bir hücrenin dibinde ışıksız ve havasız kalmadıkça, zeki bir insanın sıkılması nasıl mümkün olabilir? dedi Thérèse. İlk geldiğimiz gün seni büyüleyen bu şehirde, görececek güzel şeylerle, çevrede yapılacak ilginç gezilerle, incelenecek değerli kitaplarla, sohbet edilecek akıllı başında insanlarla vakit geçirilemez mi?

— Buradaki güzel şeyleri fazlasıyla gördüm; tek başıma gezinti yapmayı sevmiyorum; inanmadığım şeylerden söz eden değerli kitaplar beni huzursuz ediyor. Dostluk ilişkileri kurmaya gelince... iyi bildiğin gibi elimde kullanamayacağım tavsiye mektupları var!

— Hayır, bundan haberim yok; ne demek istediğini anlamıyorum.

— Çünkü doğal olarak sosyetik dostlarım, beni aynı çevreden insanlara yönlendirdiler ve bu insanlar dört duvar arasında eğlenmeyi düşünmeden yaşayamazlar. Bu çevreden olmadığın ve bana eşlik edemeyeceğin için, Thérèse, seni yalnız bırakmam gerekecek!

— Gündüzleri öyle olacak, çünkü o sarayda çalışmak zorundayım.

— Gündüzleri insanlar birbirlerini ziyaret edip akşam için planlar yapıyor. Her yerde akşamları eğlenildiğini bilmiyor musun?

— Tamam o zaman, istiyorsan bazı akşamlar dışarı çık, balolara, sanat söyleşilerine git. Senden tek istediğim kumar oynama.

— İşte buna söz veremem. Kumar ve kadınlar bu âlemin olmazsa olmazıdır.

— Yani tüm erkeler paralarını kumarda kaybediyor ya da çapkınlık mı yapıyorlar?

— Bu âlemde kumar oynamayan ya da çapkınlık yapmayanların canları sıkılır ya da zaten sıkıcı insanlardır. Ben salon hatibi değilim. Henüz söyleyecek bir şeyim yokken kendimi dinletmeye niyetlenecek kadar çiğ de değilim. Ne dersin Thérèse, riskleri ve tehlikeleri göze alarak bu âleme dalmamı mı istiyorsun?

— Henüz değil, dedi Thérèse, biraz sabret. Çok yazık! Kendimi seni bu kadar erken kaybetmeye hazırlamamıştım!

Thérèse'in kederli ses tonu ve içler acısı bakışları Laurent'ı her zamankinden daha fazla tedirgin etti.

— Biliyorsun, dedi ona, beni her zaman en ufak bir yakınmanla kendi hedeflerin doğrultusunda yönlendiriyorsun ve gücünü kötüye kullanıyorsun, zavallı Thérèse'im. Bir gün hasta düşüp, aklımı kaybedecek hale geldiğimi gördüğünde pişmanlık duymayacak mısın?

— Canını sıktığım için şimdiden pişmanlık duyuyorum, diye karşılık verdi. Ne istiyorsan onu yap!

— Demek beni kaderime terk ediyorsun, öyle mi? Demek şimdiden mücadele etmekten yoruldun. Gördüğün gibi sevgilim, artık beni sevmeyen sensin!

— Ses tonuna bakılırsa, adeta böyle olmasını arzuluyorsun!

“Hayır,” diye yanıtladı, ama bir an sonra bunun her ha-
liyle *evet*’e tekabül ettiğini kendi de anladı. Thérèse çok ağır-
başlı, çok gururlu, çok dürüst bir kadındı. Onunla birlikte
göğün yüksek katlarından aşağı inmek istemiyordu. Müs-
tehcen bir söz ona hakaret gibi geliyor, önemsiz bir anıyı zih-
ninin süzgecinden geçiriyordu. Her konuda kanaatkârdı ve
kaptisli arzulara, ölçüsüz fantezilere bir anlam veremiyordu.
Hiç kuşkusuz ikisinin nitelikleri dikkate alındığında ağır ba-
san oydu ve iltifat etmek gerekiyorsa, Laurent buna hazırды;
ama şimdi aralarında geçenlerden sonra söz konusu olan bu
değildi. Sorun birlikte yaşamanın yollarını aramak değil
miydi? Thérèse, eskiden onun yanındayken daha neşeli, da-
ha sevimliydi, ama artık öyle olmak istemiyordu. Şimdi tü-
neğinin üzerinde, tüyleri karmakarışık olmuş, başı omzuna
düşmüş, gözlerinin feri sönmüş hasta bir kuş gibiydi. Solgun
ve hüzünlü yüzü bazen ürkütücü bir görünüm alıyordu. Es-
kimiş lüks eşyalarla döşeli bu büyük, iç karartıcı odada, Lau-
rent’a bir hayalet gibi görünüyor, genç adam bazen ondan
korkuyordu. Bu kasvetli ortamı inişli çıkışlı şarkılarla, neşe-
li kahkahalarla değiştiremez miydi?

— Bakalım, omuzları buz tutmuş bu ölüyü canlandır-
mak için neler yapabiliriz? Haydi, piyanonun başına geç ve
benim için bir vals çal. Tek başıma dans edeceğim. Sen vals
yapmayı biliyor musun? Bahse girerim ki hayır! Sen yalnız-
ca hüznü biliyorsun!

— Tamam, dedi Thérèse ayağa kalkarken, yarın yola çı-
kalım, sonu nereye varacaksa varsın! Burada aklını kaybede-
ceksin. Başka yerde belki daha da kötü olacak; ama görevi-
mi elimden geldiğince yerine getirmeye çalışacağım.

Bu sözler üzerine Laurent öfkesine hâkim olamadı. De-
mek bunu üstlendiği bir görev olarak görüyordu? Kayıtsız
bir soğuklukla görevini yapacaktı? Belki de Meryem
Ana’dan sevgilisini kendine bağışlamasını dilemişti? Yalnız-
ca inançlı görünmesi yeterli olacaktı!

Müthiş bir küçümseme ve kendine özgü ani bir küskünlük ifadesiyle şapkasını alıp nereye gittiğini söylemeden çıktı. Saat gecenin onuydu. Thérèse bütün geceyi korkunç endişelerle geçirdi. Sabah geri dönen Laurent kapıları gürültüyle çarparak odasına kapandı. Onu huzursuz etmenin kaygısıyla ortada görünmeye cesaret edemeyen Thérèse kendi odasına çekildi. Bu, birbirlerine sevgi ya da af dileme sözcükleri etmeden uyudukları ilk geceydi.

Ertesi sabah, Thérèse işinin başına dönmek yerine, geri dönüş hazırlıkları için bavullarını topladı. Öğleden sonra üçte uyanan Laurent ona gülerek ne yapmaya çalıştığını sordu. Genç adam gece tek başına deniz kıyısında yürümüş, düşünmüş, sakinleşmiş ve kararını vermişti.

— Sürekli homurdanan ve hep aynı şeyleri tekrarlayan o uçsuz bucaksız deniz sabrımı taşırdı, dedi neşeyle. Önce bu şiirsel ortamın tadına vardım. Kendimi onunla kıyasladım. Kendimi yeşilimtırak güzel bağrına atmak istedim!.. Ama ardından kıyıdaki kayalıklara yakınlıkla çarpıp duran dalgalar bana tekdüze ve gülünç göründü. Onları yıkıp devirecek gücü yoksa susmaları gerekiyordu! Benim gibi yapıp artık yakınmaktan vazgeçmeliydiler. İşte bu sabah kendimi topladım; burada kalıp çalışmaya karar verdim. Sakalımı özenle tıraş ettim; öp beni Thérèse, ve aptalca tartıştığımız dün gecenin hiç söz etmeyelim. Bavullarını aç, sandıkları hemen ortadan kaldır, onları görmek istemiyorum! Bana sitem edermiş gibi bakıyorlar, ama artık bunu hiç hak etmiyorum.

Thérèse'in endişeli bir bakışının hemen dizlerine kapanmasına yettiği zamanlardaki tavırlarıyla, bu şekilde kendisiyle hemen barışması arasında büyük farklılıklar olsa da, aradan sadece üç ay geçmişti.

Bir sürpriz bir süre için onları avuttu. Sabah Cenova'ya inmiş olan Mösyö Palmer akşam yemeğini birlikte yemek için kendilerini ziyarete geldi. Bu beklenmedik gelişme Laurent'ı çok mutlu etmişti. Diğer erkeklere karşı her zaman so-

ğuk ve mesafeli yaklaşan genç adam onu Tanrı'nın gönderdiğini söyleyerek Amerikalının boynuna sarıldı. Bu sıcak karşılaşma Palmer'ı övünç duymaktan çok şaşırtmıştı. Çiftin mutlu olmadığını anlaması için Thérèse'e bir bakış yöneltmesi yetmişti. Yine de ona sıkıntılarından söz etmeyen Laurent, Thérèse'i afallatırcasına şehri ve ülkeyi övmeye başladı, hatta buradaki kadınların çok çekici olduklarından bile söz etti. Onları nereden tanıyordu?

Saat sekizde, pardösüsünü alarak dışarı çıktığında, Palmer da onunla birlikte kalkmak istedi.

— Neden Thérèse ile biraz daha kalmıyorsunuz? dedi Laurent. Bu onun hoşuna gider. Burada yapayalnızız. Bir saatliğine çıkıyorum. Beklerseniz döndüğümde birlikte çay içeriz.

Saat on birde Laurent hâlâ dönmemişti. Thérèse yıkılmış görünüyor, umutsuzluğunu gizlemek için boşuna çabalıyordu. Artık endişeli değil, kendini kaybetmiş gibiydi. Her şeyin farkına varan Palmer bunu hissettirmemeye çalışıyordu. Onu avutmak için biraz daha sohbet etti; ama Laurent hâlâ dönmemişti ve gece yarısına kadar orada kalması uygun kaçmayacaktı. Bunun üzerine, izin isteyerek Thérèse'in elini sıktı. İstemese de, bu el sıkışta ona metin görünüşünü inandırıcı bulmadığını ve yaşadığı mutsuzluğun boyutlarını anladığını hissettirdi.

O sırada içeri giren Laurent, Thérèse'in duygulanmış olduğunu gördü. Baş başa kalır kalmaz ona kıskançlığa varmayan alaycı bir ifadeyle hitap etti...

— Haydi, bana boşuna ıstırap çektirmeyin, dedi Thérèse. Palmer'ın bana kur yaptığını mı düşünüyorsunuz? Size daha önce de söylemiştim, buradan gidelim.

— Hayır, sevgilim, zihnimde bu konuyla ilgili saçma düşüncelere yer yok. Bir misafiriniz olduğuna ve çıkıp biraz dolaşmama izin verdiğinizde göre her şey yolunda, kendimi çalışmaya hazır hissediyorum.

— Tanrı şevkinizi kırmayın! dedi Thérèse. Kendi payıma ne isterseniz onu yapacağım; ama misafirlerimin gelmesinden duyduğunuz sevinci ifade ederken az önceki gibi davranmayın, buna katlanamam.

— Neden kızılıyorsunuz ki? Sizi incitecek ne söyledim? Son zamanlarda çok alıngan oldunuz, sevgili dostum! O temiz yürekli Palmer'ın size âşık olmasında ne kötülük olabilir ki?

— Söylediğiniz gibi düşünüyorsanız, beni onunla baş başa bırakmamalıydınız.

— Ah! Demek sizi tehlikeye attığımı, art niyetli davranışığımı düşünüyorsunuz? Demek size göre böyle bir tehlike mevcut, bu halde söylediklerimde yanlışmış sayılmam!

— Tamam, o zaman gecelerimizi birlikte geçirelim ve kimseyi kabul etmeyelim. Bunu yürekten istiyorum. Kabul mü?

— Sevgili Thérèse'im, çok iyi yüreklisiniz. Ben de sizinle kalacağım ve neyi tercih edeceğinizi göreceğiz, en uygun ve akla yatkın çözüm yolu bu.

Gerçekten de Laurent kendini toplamış gibi görünüyordu. Atölyesinde büyük bir şevkle tamamladığı yapıtını görmesi için Thérèse'i çağırdı. Birkaç gün hiçbir fırtına yaşanmadan geçti. Palmer ortalıkta görünmedi; ama kısa süre sonra bu düzenli yaşamdan sıkılan Laurent, dostlarını hiç arayıp sormadığından yakınmak üzere onu aramaya gitti. Ama Palmer'ın akşamı onlarla birlikte geçirmek için gelmesinin üzerinden birkaç dakika geçmeden, dışarı çıkmak için bir bahane uydurarak gece yarısı geri döndü.

Bir hafta, bir ikinci hafta böyle geçti. Laurent, üç dört akşamdan birini Thérèse'e ayırıyor, ancak bu akşamlar da genç kadını yalnız kalmayı tercih edecek ölçüde bunaltıyordu!

Thérèse onun nereye gittiğini hiç bilmiyordu. Balolarda, toplantılarda görünmüyordu; nemli ve soğuk hava nedeniyle deniz kıyısında keyfince yürüyüşler yapması da mümkün

değildi. Yine de sıklıkla kayığa bindiğini söylüyor ve gerçekten de giysileri katran kokuyordu. Kürek çekiyor, koydaki bir balıkçıdan bilgiler alıyordu. Böylelikle, sınırlarının uyarılmasını engelleyen bir yorgunluk sayesinde, ertesi günkü çalışması için kendini iyi hissettiğinden söz ediyordu. Thérèse atölyesine gitmeye cesaret edemiyor, çalışmasını görmek istediğinde Laurent öfkeleniyordu. Genç adam zihninde şekillenen düşüncelerin dışa yansımalarını istemiyor, bir eleştiri olarak kabul ettiği sessizliğine katlanamıyordu. Yapıtını ancak görülmeye değer hissettiğinde gösteriyordu. Eskiden hiçbir çalışmasına düşüncesini açıklamadan başlamazken, şimdi ona *dışarıdan* biriymiş gibi davranıyordu.

İki üç geceyi sabaha kadar dışarıda geçirmişti. Thérèse yokluğunun bu kadar uzun sürmesinden duyduğu kaygıya bir türlü alışamıyor, bu endişesini hissettirse onu kızdıracağını biliyordu; yine de ne yaptığını öğrenmeye, gerçeği anlamaya çalışıyordu. Tayfa ve maceracılarla kaynayan bir şehirde gece vakti onu izlemesi mümkün değildi. Onu birine izlettirecek kadar alçalmayı ise hiçbir koşulda aklından bile geçiremezdi. Sessizce odasına girip ona baktığında yorgunluktan tükenmiş bir halde uyuduğunu görüyordu. Gerçekten de zihninin aşırılıklarını fiziki yorgunlukla bastırabilmek için kendisiyle ümitsiz bir çatışma sürdürüyor olabilirdi.

Bir gece, giysilerinin biriyle kavga etmiş ya da yere yuvarlanmışçasına yırtılmış ve çamur içinde olduğunu fark etti. Ürkmüş bir halde ona yaklaştığında, yastığındaki kanı gördü; alnında hafif bir sıyrık vardı. Çok derin bir uykuya dalmış gibi görüldüğünden, başka bir yarası olup olmadığını anlayabilmek için göğsünü açtı; ama Laurent uyanarak kendisine son darbeyi indirecek bir öfke nöbetine kapıldı. Kaçmak isteyen Thérèse'i zorla orada tutarak üzerine robdöşambrını geçirdi; kapıyı kapadıktan sonra küçük bir gece lambasının aydınlattığı odada hışımla tur atmaya başladı. Sonunda yüreğinde biriktirdiklerini yüzüne vurmaya başladı.

— Artık yeter, dedi, birbirimize karşı dürüst olalım. Artık aramızda bir sevgi bağı kalmadı, zaten hiçbir zaman da olmamıştı! Birbirimizi yanılttık; bir sevgiliniz olmasını istediniz, ilki mi, yoksa ikincisi mi olduğumun hiç önemi yok! Size bir hizmetkâr, bir köle gerekiyordu; bahtsızlığımın, borçlarımın, iç sıkıntılarımla, aşırılıklarla dolu yaşantımdan bezginliğimin, gerçek aşkla ilgili yanılsamalarımın beni size sıkıca bağlayacağını ve bir daha asla kendimi toparlayamayacağımı sandınız. Bu tehlikeli girişimin başarıya ulaşmasını sağlamak için, daha mutlu, daha sabırlı, daha esnek bir kimliğe bürünmeniz ve özellikle biraz daha kurnazca davranmanız gerekti! Size hakaret ettiğimi sanmayın, ama hiç de kurnaz değilsiniz. Dürüst, açık sözlü, tekdüze, inatçı ve bakış açıları dar, yetenekleri sınırlı insanların felsefesinden başka bir şey olmayan sözde ölçülülüğünüzle fazlasıyla sıradansınız. Bana gelince, çılgın, dengesiz, nankör ya da başka sıfatlar da yakıştırayabileceğiniz bir adamım; ama bunların yanı sıra içim dışım birdir, hesaplar yapmam, art niyet taşımam. Ruhumun özgürlüğü benim için kutsaldır ve kimsenin bunu kısıtlamasına izin vermem. Onu size vermedim, yalnızca iyiye kullanmanız ve beni mutlu kılmanız için emanet ettim. Ah! Beni istemediğinizi söylemeye kalkmayın! Kadınların bu tevazu oyunlarını, beğenileri değiştikçe geçmişteki kararlarını inkâr etmekteki ustalıklarını iyi bilirim. Aşkımı kabul ettiğiniz gün, beni tam anlamıyla ele geçirdiğinizi düşündünüz; o yapmacık direnişlerin, o hüznü gözyaşlarının, size duyduğum tutkulara karşı gösterdiğiniz o bağışlayıcı, hoşgörülü yaklaşımların, olta atma ve iğnedeki yapay sinekle gözleri kamaşmış zavallı balığa zokayı yutturma sanatının beceriksizce sergilenmesinden başka bir şey olmadığını biliyordum. Bu zokayı yutmuş gibi görünerek sizi aldattım Thérèse; haksız da sayılmazdım. Size hayranlığımı dile getirmemi istiyordunuz, bu dileğinizi içimden geldiğince ve herhangi bir riyakârlığa başvurmadan fazlasıyla yerine getirdim; güzeldiniz, sizi arzu-

luyordum! Ama kadın ne de olsa kadındır ve en sıradanı bile bize güzel bir kraliçe kadar haz verir. İşin kolayına kaçıp bunu görmezden geldiniz ve şimdi yeniden düşünmeniz gerek. Tekdüze bir yaşamın bana uygun olmadığını, beni her zaman iyiye yönlendirmeyen, ama onlarla birlikte yok olmadan yok edemediğim içgüdülerimle baş başa bırakmak gerektiğini bilmeniz gerekirdi... Kötülük bunun neresinde ve neden birbirimizin saçlarını yolmaya çalışıyoruz? Bir araya geldik ve şimdi ayrılıyoruz, hepsi bu. Yaşananlardan dolayı birbirimizden nefret etmemiz gerekmiyor. İntikamınızı, cazi-benizle içini erittiğiniz o zavallı Palmer'ın arzularını tatmin ederek alabilirsiniz; onu mutlu görmek beni memnun edecek ve üçümüz dünyanın en iyi dostları olarak kalacağız. Şu an kaybetmiş olduğunuz eski zarafetinizi yeniden kazanacak, benim adımlarımı gözetlemek için yıpranan ve donuklaşan gözlerinizin parıltısına yeniden kavuşacaksınız. Ben de eski-si gibi sizin iyi dostunuz olacağım ve birlikte yaşadığımız bu kâbusu unutacağız... Kabul mü? Yanıt vermiyor musunuz? Bana karşı kin beslemek mi istiyorsunuz? O zaman dikkatli olun! Ben şimdiye dek kimseye kin beslemedim, ama sizin de bildiğiniz gibi her şeyi kolayca öğrenebilirim! Bu gece, benim iki katım iriliğinde ve güçlü, sarhoş bir tayfa ile kavga ettim; onu darbelerimle yere sererken, yalnızca tek bir sıyrık aldım. Gerektiğinde fiziken olduğu kadar ruhen de güçlü olabileceğime, intikam ve kin dolu bir kapışmada, insan kılığındaki şeytanı bile pençelerinde saçımın tek bir telini bırakmadan ezip geçeceğime dikkatinizi çekmek isterim!

Solgun yüzü kimi zaman alaycı, kimi zaman öfkeli bir ifadeye bürünen, saçları karmakarışık, gömleği yırtık, alın kan içindeki Laurent'ı izlemek ve dinlemek o kadar ürkütücüydü ki, Thérèse ona olan aşkının tiksintiye dönüştüğünü hissetti. Şu anda hayattan korkmayı düşünemeyecek kadar umutsuzdu. Koltuğunda sessiz ve hiç kımıldamadan otururken, bu sövgü selinin akıp gitmesini izliyor ve içinden bu çılgı-

gının kendisini öldürebileceğini geçirirken, buz gibi bir küçümseme ve mutlak bir kayıtsızlıkla bu öfke nöbetinin doruk noktasına varmasını bekliyordu.

Konuşacak gücü kalmayınca sustu. O zaman ayağa kalan Thérèse tek bir söz etmeden ve Laurent'ın yüzüne bakmadan dışarı çıktı.

VII

Kişiliği, sözleri dikkate alınarak kötü diye tanımlanamayacak bir adam olan Laurent bu ürkütücü gecede Thérèse'e o acımasız lafları planlayarak ya da bilinçli bir şekilde söylememişti. Uyandığında hiçbir şey hatırlamıyordu ve kendisine akşamki konuşmaları hatırlatılsa hepsini inkâr edecekti.

Ama gerçek şu ki, bu an için düzeyli bir aşk ilişkisinden bezgindi ve tüm varlığıyla geçmişteki o uğursuz sefih yaşamını özlüyordu. Bu, hayata atılırken seçtiği kötü yolun cezasıydı ve bu cezanın katlanılmaz olduğu kuşkusuzdu, hiçbir şey düşünmeden, dilediğinde kolayca çıkabileceğini zannederek neşeyle atladığı bu uçurumun bedelini böyle ödemekten nasıl yakındığı belliydi. Ama aşk tıpkı toplumsal yasalar da olduğu gibi şu korkunç kural tarafından yönlendiriliyordu: *Kimse yasadan haberdar olmadığını mazeret olarak sunamaz!* Gerçekten de yasadan haberdar olmayanlara çok yazıktı! Okşayabileceğini sanarak kendini panterin pençeleri arasına bırakan bir çocuğun bu masumane davranışı panteri merhamete getirmeyecek, hayvan içgüdülerinin etkisiyle onu parçalayıp yiyecekti. Aynı şekilde insanoğlu, ölümcül yasanın işlerini gözü kapalı yapan görevliler olan zehirlerden, yıldırımlardan, kötülük eğilimlerinden *haberdar olmalı* ya da *etkilerini kabullenmeliydi*.

Bu öfke nöbetinin ardından, Laurent'ın hafızasında Thérèse'e kesin kararını açıkladığından ve onun da bunu kabullenmiş görüldüğünün belli belirsiz anısından başka bir şey kalmamıştı.

“Böylesi belki de daha iyi” diye düşündü onu akşam bıraktığı gibi sakin bir halde bulduğunda.

Yine de solmuş yüzü onu ürkütmüştü.

— Bir şeyim yok, dedi Thérèse sakin bir ifadeyle; bu nezle beni çok yoruyor, ama hepsi hepsi bir nezle. Zamanı geldiğinde çekip gidecek.

— Evet Thérèse, dedi Laurent, ilişkimizin şu andan itibaren nasıl devam edeceğini düşündünüz mü? Buna siz karar vereceksiniz. Birbirimizi öfkeyle terk mi edeceğiz, yoksa *eskiden olduğu* gibi dostluk temelinde birlikte olmaya devam mı edeceğiz?

— Size kızgın değilim, diye karşılık verdi Thérèse, dost kalalım. Dilerseniz burada kalın. Ben çalışmamı tamamlamak üzereyim, sanırım on beş gün içinde Fransa'ya dönebilirim.

— Ama bu on beş günlük süre zarfında başka bir evde kalmam gerekmez mi? Dedikodular sizi endişelendirmiyor mu?

— Buna siz karar verin. Burada kendimize ait odalarımız var, salona ihtiyacım yok, dilediğiniz gibi kullanabilirsiniz.

— Hayır, salonu sizin kullanmanızı rica ediyorum. Girip çıktığımı duymayacaksınız; hatta yasaklamanız halinde oraya ayak basmayacağım.

— Size bir an için olsa bile sevgilinizin sizi bağışlayabileceğini düşünmekten başka hiçbir şeyi yasaklamıyorum. Dostunuza gelince, yaşadığı hayal kırıklığına rağmen hâlâ ayaklarının üzerinde durabiliyor ve size yararlı olacağını umuyor, şefkate ihtiyacınız olduğunda onu her zaman yanı başınızda bulabileceksiniz.

Elini sıkıp çalışmaya gitti.

Laurent onu anlayamamıştı. Dışa yansıtılmayan cesarete, sessizce alınan kararlara yabancı olduğundan, bu kadar güçlü ve metin görünmesine bir anlam veremiyordu. Üzerindeki hâkimiyetini yeniden kurmak için kendisini dostluğun patikalarından aşka doğru sürüklemek istediğini düşündü. Kendi kendine hiçbir zafiyet göstermeyeceğine dair söz verdi ve kendinden iyice emin olmak için ilişkinin sona erdiğini birisiyle paylaşmaya karar verdi. Palmer'a gidip, ona aşkının bahtsız öyküsünü anlattı ve ekledi:

— Sevgili dostum, sandığım gibi Thérèse'i seviyorsanız, onun kalbini kazanmaya çalışın. Kıskançlık duymayacağım, hatta tam tersine bu ilişki beni mutlu edecek. Onu fazlasıyla mutsuz ettiğimi biliyorum, sizin ona mükemmel bir şekilde eşlik edeceğinizden adım gibi eminim, hem böylece beni katlanamayacağım bir vicdan azabından kurtarmış olacaksınız.

Palmer'ın suskunluğunu koruması Laurent'ı şaşırtmıştı.

— Yoksa böyle konuşarak size hakaret mi ediyorum? dedi. Niyetim bu değildi. Sizi dostum olarak görüyorum, size değer veriyor, hatta saygı duyuyorum. Bu yaklaşımımı hatalı buluyorsanız, kayıtsız ve küçümseyici tavrınızı sürdürmek yerine bana her şeyi açıkça söyleyin.

— Ne Thérèse'in ne de sizin çektiğiniz acılara karşı kayıtsızım, diye yanıtladı Palmer. Sadece size edeceğim nasihatlere ve sitelere artık gerek kalmadığını düşünüyorun. Sizin birbiriniz için yaratılmış olduğunuzu sanmıştım, oysa şimdi birbirinize vereceğiniz en büyük mutluluğun ayrılmak olduğunu anlıyorum. Thérèse'e karşı beslediğim kişisel duygulara gelince size bunu sorgulama hakkınız olmadığını söylemekle yetineceğim ve söylediğiniz gibi onun kalbini kazanmayı başarma konusundaki varsayımınızı benim ve hele onun yanında dile getirmenin sizin işiniz olmadığını belirteceğim.

— Bu doğru, diye karşılık verdi Laurent rahatlamış bir ifadeyle, ve size iyi anlıyorum. Artık kendimi burada fazla-

lıkımı gibi hissediyorum ve sanırım en iyisi kimseyi kırmadan buradan ayrılmam olacak.

Gerçekten de, Thérèse ile soğuk bir şekilde vedalaştıktan sonra, keyfine göre çalışmaya koyulmak ya da yeniden hayata karışmak niyetiyle Floransa'ya hareket etti. Bağımsızlığın verdiği dinginlikle içinden şunları geçiriyordu:

— Kimseyi sıkmadan ve endişelendirmeden aklımdan geçeni yapacağım. Benim gibi kötü niyetli olmayan kişiler için işkencelerin en kötüsü, karşılarında acı çeken birini görmektir. Evet, nihayet özgürüm ve yapabileceğim kötülükler yalnızca bana zarar verecek!

Hiç kuşku yok ki, Thérèse açtığı yaranın derinliğini ona göstermemekle hata etmişti. Çok yürekli ve gururluydu. Umutsuz bir hastanın tedavisini üstlenmiş olduğundan, yan etkileri olabilecek ilaçları kullanma, tehlikeli ameliyatlara girişme riskini göze almalıydı. Bu sel gibi taşan yüreği sık sık kanatması, onu sitemlerle bunaltması, sövgülerine sövgüyle karşılık vermesi, çektiirdiği acıların aynısını ona yaşatması gerekiyordu. Yaptıklarının farkına varan Laurent belki de kendi kendiyile hesaplaşacaktı. Belki utanç ve pişmanlık, ruhundaki aşkı duygusuzca öldürmesine engel olacaktı.

Ama üç ay süren boşuna çabalamalar Thérèse'i yıpratmıştı. Hüzünlü öngörülerine ve aşk konusundaki tedirginliğine rağmen bu ilişkiyi kendisine dayatan, hiçbir zaman kendisine bağımlı kılmak istemediği ve tıpkı terk edilmiş bir çocuk gibi ayaklarına dolanarak, “Bana sahip çık, beni de götür, yoksa burada, yolun kenarında öleceğim!” diye haykıran bu adama bunca özveride bulunması gerekli miydi?

Ve şimdi bu çocuk, çığlıklarına ve gözyaşlarına dayanmadığı için kendisini lanetliyordu. Onu özgürlüğün hazlarından mahrum etmek için zafiyetlerinden yararlanmakla suçluyor, soluksuz kalmış gibi derin derin nefes alarak, “Sonunda, sonunda, özgürüm!” diye bağıırıyordu.

“Tedavisi mümkün olmadığına göre,” diye düşündü, “ona acı çektirmenin ne yararı var? Elimden hiçbir şey gelmediğini görmedim mi? Bana taşkınlığını dinginleştirerek dehasını zayıflattığını söylemedi mi, hatta bunu kanıtlamadı mı? Aşırılıklardan tiksinti duymasını sağladığımı sandığım anda, sefih bir yaşama daha büyük bir özlem duyduğunu fark etmedim mi? Ona, ‘Hayata geri dön,’ dediğimde, yeniden o esrarengiz ve yozlaşmış âlemlerin içine atılıp, eve yırtık pırtık giysilerle, yüzü kanlar içinde, körkütük sarhoş bir halde gelmedi mi?”

Laurent’ın yola çıkacağı gün, Palmer, Thérèse’e:

— Evet dostum, ne yapmayı düşünüyorsunuz? Ardından gidip onunla konuşayım mı? diye sordu.

— Hayır, kesinlikle! diye yanıtladı Thérèse.

— Belki onu geri dönmesi için ikna edebilirim!

— Bu beni daha da yıpratmaktan başka bir işe yaramayacak.

— Demek artık onu sevmiyorsunuz?

— Hayır, hem de hiç.

Bir sessizliğin ardından, Palmer düşünceli bir ifadeyle devam etti:

— Thérèse, size iletmem gereken çok önemli bir haberim var. Sizi hazırlıklı olmadığınız bir anda daha da üzmemek için söyleyip söylememekte tereddüt ediyorum...

— Dostum, beni bağışlayın. Çok üzgün olsam da, tamamıyla sakın ve her şeye hazırlıklıyım.

— Tamam o zaman Thérèse, artık dul bir kadınsınız: Kont *** öldü.

— Bunu biliyorum, diye karşılık verdi Thérèse, bir hafta önce öğrendim.

— Bundan Laurent’a söz etmediniz mi?

— Hayır.

— Ama neden?

— Çünkü bu haber onun hemen o anda garip tepkiler vermesine neden olacaktı. Beklenmedik bir gelişmenin onun

duygularını nasıl altüst ettiğini bilirsiniz. Ya bu durumdan onu haberdar etmekle kendisiyle evlenmek istediğimi düşünüp, bana bağlanmak korkusuyla kendisini geri çekecek, ya da evlilik düşüncesiyle kafası karışmış bir halde, bir çeyrek saat sonra yerini derin bir ümitsizliğe ya da anlamsız bir öfkeye bırakacak olan kendini bu aşka adama nöbetine girecekti. Zavallı, beni çok incitti; fantezilerini yeniden harekete geçirmenin ya da yalan yeminler etmesine neden olmanın bir anlamı yoktu.

— Artık ona değer vermiyor musunuz?

— Bunu söylemek istemedim, sevgili Palmer. Sitem etsem de onu suçlamıyorum. Belki başka bir kadın onu mutlu edip iyiye yönlendirebilir. Ben ikisini de başaramadım. Bunda onun kadar benim de suçum var. Her halükârda, artık birbirimizi sevmeye çalışmanın boşuna bir çabadan başka bir şey olmayacağını iyice kanıtladı.

— Peki ya şimdi Thérèse, özgürlüğünüzün tadını çıkarmayı düşünmeyecek misiniz?

— Tadını çıkarmakla neyi kastediyorsunuz?

— Yeniden evlenebilir, sıcak bir ailenin mutluluğunu yaşayabilirsiniz.

— Sevgili Dick, hayatımda iki kez sevdim ve şu an ne halde olduğumu görüyorsunuz. Kaderimde mutluluğa yer yok. Elimden kaçanın peşinden koşmak için çok geç. Otuz yaşındayım.

— Zaten yalnızca otuz yaşında olduğunuz için aşktan vazgeçmeniz mümkün değil. Kadınların yaşları gereği tutkularının gelgitlerine engel olamadıkları bir dönemi yaşıyorsunuz. Çok acı çektiğiniz ve hak etmediğiniz şekilde sevildiğiniz için, içinizde mutluluğa ulaşmanın karşı konulmaz arzusu yeniden uyanacak ve belki de sizi hayal kırıklığından hayal kırıklığına sürükleyerek içinden çıktığınız uçurumun daha derinlerine indirecek.

— Umarım öyle olmaz.

— Evet, kuşkusuz bunu umacaksınız; ama yanılıyorsunuz Thérèse. Yaşınızın verdiği aşırı duyarlılıktan, yanıltıcı bir dinginliğin yol açtığı umutsuzluk ve yılgınlıktan korkmak gerekir. Özgürlüğünüze kavuştuğunuz andan itibaren aşk peşinize düşecek ve yakanızı hiç bırakmayacak. Eskiden mesafe-
li yaklaşımınız, çevrenizi saranların umutlarını içlerine gömmelerini sağlıyordu; ama onların gözünde Laurent'ın saygınlığınızı azalttığı şu andan itibaren, dostunuz gibi görünenlerin hepsi âşığınız olmak isteyecek. Şiddetli tutkuların esin kaynağı olacaksınız ve içlerinden biri sizin gönlünüzü kazanacak kadar ustalıkla davranmayı başaracak. Sonunda...

— Sonunda Palmer, yaşadığım bahtsızlığın itibarımı kaybettirdiğini söylüyorsunuz! İşte bu çok acımasızca, bana ne kadar alçalmış olduğumu hissettiriyorsunuz!

Ellerini yüzüne kapayan Thérèse acı acı ağladı.

Gözyaşlarının ona iyi geleceğini düşünen Palmer hiç müdahale etmedi. Bu sert çıkışı kasıtlı olarak yapmıştı. Yatıştığını gördüğünde, önünde diz çöktü.

— Thérèse, dedi, sizi çok incittim, ama beni mazur görmelisiniz. Thérèse, sizi seviyorum, sizi kör bir tutkuyla değil, tüm yüreğim ve sadakatimle her zaman sevdim. Soylu benliğinizin başkalarının hatası yüzünden nasıl yaralandığını her zamankinden daha net bir şekilde görebiliyorum. Gerçekten de başkalarının gözünde saygınlığınızı yitirdiniz, ama benimkinde değil. Tam tersine, Laurent'a beslediğiniz sevgi bana bir kadın olduğunuzu kanıtladı. Sizi eskiden sandığım gibi tüm insani zaafılara karşı tepeden tırnağa zırhlar içinde görmektense, bu halinizle daha çok seviyorum. Dinleyin Thérèse, ben bir filozofum, yani önyargılardan ve duyguların incelikli oyunlarından çok mantığıma ve hoşgörüme danışarak hareket ederim. Yıkıcı gönül oyunları ile yolunuzu şaşırsanız da sizi sevmeye ve saygı duymaya devam edeceğim, çünkü siz yalnızca yüreğinin yanılgısıyla yolunu şaşıran kadınlardansınız. Ama bu bahtsızlıkları yaşamanıza ne ge-

rek var? Bence hemen bugünden itibaren, bazı büyük sanatçıların ve karısını mutlu edemeyen kötü kocaların ruhsal gelgitlerinden uzak, özverili, dingin ve sadık bir yürekle, size bir baba, bir ağabey, bir dost ve nihayet bir eş gibi yaklaşacak biriyle karşılaşmanız, gelecekteki tehlikelerden ve düş kırıklıklarından sizi sonsuza dek uzak tutacak. Evet, Thérèse, size bu kişinin ben olduğumu söylemeye cüret edecek gücü kendimde bulabiliyorum. Gözünüzü kamaştıracak niteliklere sahip olmayabilirim, ama sizi sevecek sağlam bir yüreğim var. Size sonsuz bir güven duyuyorum. Mutlu oldukça minnettar olacak, minnettar oldukça bağlılığınız artacak, böylece kendinize saygınızı sonsuza dek kazanmış olacaksınız. Evet deyin Thérèse, hiçbir korkuya, kaygıya kapılmadan, yapmacık bir inceliğe kaçmadan, kendinizden şüphe duymadan benimle hemen evlenmeyi kabul edin. Size hayatımı adarken yalnızca bana inanmanızı istiyorum. Kendimi bir başkasının gözyaşlarınızın bir kez daha akmasına neden olan nankörlüğünü size yeniden yaşatmayacak kadar güçlü hissediyorum. Size geçmişle ilgili en ufak bir sitemde bulunmayacağım, size fırtına rüzgârlarının sizi bağrımdan asla koparamayacağı huzurlu ve güvenli bir gelecek vaat ediyorum.

Palmer bu şekilde uzun süre konuşarak yüreğindeki sevgiyi öyle zengin bir dille ifade etti ki, Thérèse adeta onu daha önce tanımamış olduğunu hissetti. Kendisine aşırı güven beslediğini söyleyerek savunmaya geçti; ama bu direniş Palmer'a göre, yenmesi için mücadele etmesi gereken ruhsal bir gelgitin kalıntısıydı. Palmer'ın gerçeği söylediğini, ama bunu yaparken ağır bir görev yüklenmek istediğini hissediyordu.

— Hayır, diyordu Thérèse, kendimden korkmuyorum. Artık Laurent'ı sevemem ve onu sevmiyorum; ama ya çevreniz, anneniz, ülkeniz, dünyaya bakış açınız, ailenizin ismi ne olacak? Saygınlığımı kaybettiğimi söylediniz, ben de böyle hissediyorum. Ah! Palmer, bu kadar üstüme gelmeyin! Benim için göze almak istedikleriniz beni çok ürkütüyor!

Ertesi gün ve sonraki günler, Palmer tüm kararlılığıyla ısrarlarını sürdürdü. Thérèse'in soluk almasına izin vermiyordu. Sabahtan akşama kadar, baş başa kaldıkları süre zarfında, onu ikna edebilmek için arzusunun ne kadar güçlü olduğunu kanıtlarını giderek artırıyor. Palmer yürekli ve dobra bir adamdı; Thérèse'in tereddüt etmekte haklı olup olmadığını daha sonra göreceğiz. Onu endişelendiren Palmer'in aceleci davranması ve kendisini bir sözle ona bağlamayı istemesiydi.

— Düşüncelerimden kaygı duyuyorsunuz, diyordu ona. Demek bana övünç duyarak söylediğiniz kadar güvenmiyorsunuz.

— Sözüne güveniyorum, diye karşılık veriyordu Palmer. Zaten sizden söz almayı bu yüzden istiyorum; ama bana yanıt vermediğinize göre beni sevdiğinizi düşünmem mümkün değil ve haksız da sayılmazsınız. Henüz dostluğumuzu nasıl tanımlayacağınızı bilemiyorsunuz. Oysa ben size karşı hissettiğim duygunun aşk olduğunu biliyorum, yüreklerindeki duygulardan emin olmayan kişilerden değilim. İçimdeki aşkın çok tutarlı, çok kararlı olduğunu belirtmeliyim. Bunu güçlü bir şekilde arzuluyor. Şu an yaşadığınız bunalım yüzünden derin düşüncelere ve kuruntulara kapılarak belki de çıkarlarınızı gözetmeksizin kendisine olumsuz şartlar koşmanıza karşılık çıkıyor.

Thérèse, Palmer'in kendisine çıkarlarından söz etmesi karşısında inciniyordu. Palmer'in çok özverili olduğunu düşünüyor, kendisine karşılığını veremeyeceği bir sevgiyle bağlanmayı istemesine katlanamıyordu. Birden, Palmer'in ailesinin ismini, servetini, himayesini ve yaşam boyu sürecek sevgisini kabul ettirmekten başka bir şey düşünmediği bu vericilik mücadelesinde kendisinden utanç duydu. Her şeyini ortaya koyuyor ve karşılık olarak yalnızca Thérèse'in kendi çıkarlarını düşünmesini istiyordu.

Thérèse'in yüreği yeniden umutla dolmaya başladı. Her zaman için gerçekçi ve kendini duygularına kaptırmayan ve hâlâ naif bir ifadeyle de olsa öyleymiş gibi görünmeye çalışan bu adamın beklenmedik bir şekilde daha farklı bir kimlikle karşısına çıkması içinde bir şeylerin kıpırdamasına neden oluyor, can çekişen zihnini yeniden canlandırıyor. Palmer adeta sonsuza dek süreceğine inandığı bir geceye doğan güneş ışınlarını andırıyordu. Umutsuzluğun pençesinde aşka haksız yere lanet okuyacağı bir anda onu sevgiye yeniden inanmaya zorluyor ve yaşadığı felaketi kaderin telafi etmek istediği talihsiz bir kaza olarak yorumlamasını istiyordu. Hatları düzgün, donuk ifadeli yüzü, sevdiği kadının şaşkın, kuşku dolu, hüznü bakışlarında her an daha da güzel bir görünüm kazanıyordu. İlk açılımlarında biraz kaba bir ifade sergilemesine neden olan çekingenliği yavaş yavaş kayboluyor ve duygularını daha kapsamlı bir şekilde açığa vurabiliyordu ve Laurent kadar şiirsi konuşmasa da, inandırıcılık konusunda ondan geride kalmıyordu.

Bu direngen tavrın biraz sertçe kabuğunun altındaki coşkuyu, Palmer'in kendisini içinde bulunduğu çıkmazdan kurtarmak niyetiyle sürdürdüğü soğuk kararlılığın altındaki tutkuyu fark eden Thérèse kendisini hüznü bir ifadeyle gülümsemekten alamıyordu. Artık bu duygulara karşılık verme ihtiyacını hissederek ona istediği yanıtı vermeye hazırlanıyordu.

Aniden, eğri büğrü yazıldığı için tanıyamadığı bir elden çıkmış bir mektup aldı, hatta imzayı okumakta bile güçlük çekiyordu. Palmer'in da yardımıyla şu sözcükleri okumayı başardı:

“Oynadım, kaybettim; bir sevgilim vardı, beni aldattı, onu öldürdüm. Zehir içtim. Ölmek üzereyim. Elveda Thérèse.

LAURENT”

— Bir an önce hareket edelim! dedi Palmer.

— Ah dostum, sizi seviyorum! diye yanıtladı Thérèse kollarına atılarak. Şimdi sevmeye ne kadar layık olduğunuzu anlıyorum.

Hemen yola çıktılar. Bir gecede, deniz yoluyla Livorno'ya ulaştıktan sonra ertesi akşam Floransa'daydılar. Laurent'ı bir otelde, ölüm döşeginde değil, dört kişinin zapt etmekte zorlandığı şiddetli bir sinir krizinin ortasında buldular. Thérèse'i tanıdığına, kendisini diri diri gömmek istediklerini haykırarak ona sarıldı. Onu öylesine sıkı sarmıştı ki, soluğu kesilmiş bir halde yere düşmesine neden oldu. Palmer, bayılan Thérèse'i odadan çıkarmak zorunda kaldı; ama Thérèse birkaç saniye içinde kendine geldikten sonra, olağanüstü bir sebatla yirmi gün, yirmi gece boyunca artık hiç sevmediği bu adamın başucundan ayrılmadı. Laurent, Thérèse'i tanır gibi olduğunda, onu ağır hakaretlerle bunalıtıyor, bir an için yanından uzaklaştığında onsuz yaşayamayacağını söyleyerek geri çağırıyordu.

Ne mutlu ki bir kadını öldürmemiş, zehir içmemişti, belki de kumarda parasını da kaybetmemiş, her şeyi buhranının doruk noktasına ulaştığı bir anda yazmıştı. Thérèse'in ona söz etmekten kaygı duyduğu o mektubu hiç hatırlamıyordu; bilinci yerine geldiğinde zihnini altüst eden bu çılgınlık nöbetlerinden ürküyordu. Rahatsızlığı boyunca bir başka ürkütücü kuruntuya daha kapılmıştı. Kâh Thérèse'in kendisine zehir verdiğini, kâh Palmer'ın ellerini kelepçelediğini söylüyordu. Bu halüsinasyonların en sık görüleni ve en korkuncu Thérèse'in saçından çıkardığı uzun altın bir tokayı yavaş yavaş onun kafatasına batırmasıydı. Gerçekten de Thérèse'in saçlarını İtalyan usulü toplamak için kullandığı böyle bir tokası vardı. Tokasını artık takmasa da, Laurent onu görmeye ve hissetmeye devam ediyordu.

Sıklıkla oradaki varlığının genç adamı öfkелendirdiğini düşünerek, aralarına bir perde çekip, yatağının arkasında

oturuyordu; ama ona bir şeyler içirmek söz konusu olduğunda Laurent'ın tepesi atıyor ve Thérèse'in dışında kimse-
nin elinden bir şey içmeyeceğini söylüyordu.

— Beni öldürmeye yalnızca onun hakkı var, diyordu; ona ne kötülükler yaptım! Benden nefret ediyor, intikamını alma-
lı! Onu her an yatağımın ayakucunda, yeni sevgilisinin kol-
ları arasında görmüyor muyum? Haydi Thérèse, gelin artık,
susadım, bana zehrinizi verin.

Thérèse ona huzur ve uyku içiriyordu. Doktorların daya-
namayacağına inandıkları ve anormal bir vaka olarak değer-
lendirdikleri birkaç günlük bu buhran döneminin ardından,
aniden dinginleşen Laurent bitkin, hareketsiz bir halde
uyuklamaya başlamış, ama krizi atlatmıştı.

Çok zayıf düştüğünden bilinci yerinde olmadan onu sü-
rekli beslemek, üstelik sindirim sistemini zorlamamak için
besinleri minimum dozlarda vermek gerekiyordu, bu yüzden
Thérèse onun yanından bir an bile olsun ayrılmamaya karar
vermişti. Palmer hastanın yanından ayrılmayacağına dair şe-
ref sözü vererek onu dinlenmeye ikna etmek için çabalasa da
bunu kabul etmedi, insanın ne kadar güçlü olursa olsun ani
uyku bastırmalarından muaf olmadığını biliyordu; bir muci-
ze sayesinde kaşığı hastanın dudaklarına ne zaman götürece-
ğini kestirebildiği ve yorgunluğa asla yenik düşmediği için,
Tanrı bu zayıf varlığı kurtarma görevini ona vermişti.

Gerçekten de bu görev onundu ve kurtardı.

Ne kadar gelişmiş olursa olsun tıp biliminin bazı umut-
suz vakalarda yetersiz kalması sıklıkla tedavi sırasında has-
tanın her an için gözlemlenme olanağının bulunmamasın-
dan kaynaklanıyordu. Bir dakikalık bir ihtiyacın, bir daki-
kalık bir gaz sıkıntısının giderilememesinin riskli bir hasta-
da olumsuz sonuçlara yol açacağı yeterince bilinmiyordu
ve ölmek üzere olan hastanın iyileşmesindeki mucize sıklık-
la onu tedavi eden kişinin sakin, kararlı ve aşırı titiz olma-
sına bağlıydı.

Nihayet bir sabah, derin uykusundan uyanan Laurent sağında Thérèse'i, solunda ise Palmer'ı bulduğunda şaşırarak ellerini onlara doğru uzattı ve nerede olduğunu sordu.

Çok zayıflamış ve çökmüş olduğunu fark edip bu durumdan endişe duyduğundan, uzun süre rahatsızlığının süresi ve şiddeti kendisinden gizlendi. Aynaya ilk bakışında görüntüsü karşısında korkuya kapıldı. Nekahet döneminin ilk günlerinde Thérèse'i sordu.

Kendisine uyuduğu söylendiğinde, çok şaşırdı.

— Gündüz vakti uyuduğuna göre İtalyanlara benzemeye başlamış olmalı, dedi.

Thérèse aralıksız yirmi dört saat uyudu. Kaygı bulutları dağıldığında, doğa kendi kurallarını uygulamaya başlamıştı.

Zamanla Thérèse'in kendisi için ne büyük fedakârlıklara katlandığını öğrenen Laurent, onca acının ardından gelen onca yorgunluğun genç kadının yüz hatlarına nasıl yansındığını fark etti. Henüz kendine bakamayacak kadar güçsüz olduğundan Thérèse onun yanında kaldı. Kâh ona bir şeyler okuyor, kâh kâğıt oynayarak onu eğlendiriyor, kâh arabayla gezintilere çıkarıyordu. Palmer da her zaman onlarla birlikteydi.

Laurent vücut yapısından beklenmeyecek bir hızla gücünü toplamaya başlıyordu. Yine de hafızası hâlâ tam olarak yerine gelmemişti. Bir gün, yalnız kaldıklarında Thérèse'e öfkeyle şunu sordu:

— Ah, bu kadarı da fazla! Bu merhametli Palmer bize çekip gitme mutluluğunu ne zaman bahşedecek?

Hafızasının tam anlamıyla yerine gelmediğini fark eden Thérèse yanıt vermedi. Bunun üzerine Laurent biraz düşündükten sonra ekledi:

— Dostum, bana en az sizin kadar destek olan bir adam hakkında böyle konuşarak nankörlük ettiğimi düşünüyorsunuz; ama bir ay boyunca durumu hiç de iç açıcı olmayan bir hastanın odasında kalmasının nedeninin sizin yanınızdan

ayrılmamak olduğunu anlamayacak kadar ahmak ve saf değilim. Söylesene Thérèse, bunu yalnızca benim için yaptığına inanabiliyor musun?

Thérèse bu anlamlı soru ve dostluklarında artık hiç yer almayacağını sandığı senlibenli konuşma tarzı karşısında incinmişti. Başını iki yana sallayıp konuyu değiştirmeye çalıştı. Laurent kederle boyun eğse de, aynı konu ertesi gün yeniden açıldı. Laurent'ın artık kendisine ihtiyaç duymayacak kadar kendini topladığını gören Thérèse yolculuk hazırlıklarına başlamıştı.

— Ama nereye gidiyoruz? diye sordu genç adam yapmacıksız bir şaşkınlıkla. Burada her şey yolunda değil mi?

Israrları karşısında artık bir açıklama yapmak gerekiyordu.

— Bakın çocuğum, dedi Thérèse, siz burada kalıyorsunuz: Doktorlar rahatsızlığınızın yeniden nüksetmesi riskinden dolayı bir yolculuğa çıkmamanız, bir iki hafta daha burada kalmanız gerektiğini söylüyorlar. Cenova'daki çalışmamı tamamladığım için Fransa'ya geri dönüyorum, ayrıca artık İtalya'nın geri kalanını gezmek gibi bir isteğim de kalmadı.

— Çok güzel Thérèse, kararında özgürsün; ama sen Fransa'ya dönüyorsan, benim de Fransa'ya dönmek istemem doğal değil mi, beni bir hafta daha bekleyemez misin? Yola çıkabilmek için bu sürenin benim için yeterli olacağından eminim.

Geçmişteki hatalarının unutulmuşluğuyla, bu sözleri öylesine masumane ve çocuksu bir ifadeyle dile getiriyordu ki, Thérèse artık uzak durması gereken geçmişteki o şefkatli sahiplenmenin anısına gözlerinden gelen yaşın akmasını güçlükle engelledi.

Farkına varmadan onunla yeniden senlibenli konuşmaya başlayarak, en kibar ve en usturuplu ifadesiyle bir süre ayrı kalmaları gerektiğini söyledi.

— Ama neden ayrı kalmamız gerekiyor ki? diye haykırdı Laurent, artık birbirimizi sevmiyor muyuz?

— Bu mümkün değil, diye karşılık verdi Thérèse; dost olarak kalmaya devam edeceğiz; ama birbirimize çok acı çektirdik ve şu an için sağlığın böyle bir ilişkiyi kaldırabilecek durumda değil. Her şeyin unutulması için gereken zamanın geçmesini bekleyelim.

— Ama ben unuttum! diye haykırdı Laurent yaptıklarının bilincinde olmamanın verdiği yürek sızlatıcı bir iyi niyetle. Bana yaptığın hiçbir kötülüğü hatırlamıyorum! Sen benim için her zaman bir melektin ve bu yüzden bana kin beslemen mümkün değil. Tüm yaptıklarımı bağışlayıp beni de yanında götürmen gerek. Thérèse, beni burada bırakırsan, iç sıkıntısından öleceğim!

Ve Thérèse'in hiç beklemediği sert tutumu karşısında öfkeye kapılarak, ona kişiliğiyle hiç de uyumlu olmayan yapmacık bir katılık göstermekle haksızlık ettiğini söyledi.

— Ne yapmak istediğini çok iyi anlıyorum, diye devam etti. Pişmanlık duymamı, hatalarımın cezasını çekmemi istiyorsun. Yaptıklarımın tiksindiğimi, sekiz on gün boyunca bir deli gibi bilincimi kaybetmekle cezayı yeterince çektiğimi görmüyor musun? Eskiden olduğu gibi gözyaşı döküp yeminler etmemi mi istiyorsun? Neye yarar ki? Hiçbirine inanmayacaksın. Tartışılması gereken ilerdeki davranışlarım olmalı ve gördüğün gibi sana bağlı olduğum için gelecekte endişe duymuyorum. Haydi Thérèse'im, sen de bir çocuktan farksız davranıyordun, hiç durmadan suratını astığında sana çocuk diye hitap ettiğimi iyi hatırlarsın. Yirmi gününü hiç uyumadan ve neredeyse odamdan hiç çıkmadan geçirdiğin bir aydan sonra beni sevmediğini söylemene inanacağımı mı sanıyorsun? Gözlerinin altındaki mor halkaları ve başucumda daha uzun süre beklemen gerekse kederden öleceğini fark etmediğimi mi zannediyorsun? Seilmeyen bir erkek için bunca fedakârlık yapılmaz!

Thérèse ölümcül darbeyi indirmeye cesaret edemiyor, Palmer'ın baş başlıklarını bozmak üzere geleceğini ve kendisini hastalığını yeni atlatan Laurent'ı zorlayacak o açıklamayı yapmaktan kurtaracağını umuyordu. Ama bu imkânsızdı. Dışarı çıkmasını engelleyecek şekilde kapının önünde duran genç adam umutsuzlukla ayaklarına kapanmıştı.

— Tanrım! dedi Thérèse, sana söyleyebileceğim bir sözcüğü dile getirmeyecek kadar acımasız ve kaprisli olduğumu mu sanıyorsun? Ama gerçeği yansıtmayacağı için bunu söylemeyeceğim. Aramızdaki aşk sona erdi.

Öfkeyle ayağa kalkan Laurent, bir zamanlar inanmadığını söylediği bu aşkı nasıl öldürdüğünü anlayamıyordu.

— Demek Palmer öyle mi? diye haykırdı farkına varmadan bardağına bitki çayı doldurmuş olduğu çaydanlığı kırarak. Demek o? Gerçeği öğrenmek istiyorum! Bu acı beni öldürecek, biliyorum, ama aldatılmış olmayı kabul edemiyorum!

— Aldatılmış öyle mi? dedi Thérèse, genç adamın tırnaklarıyla parçalamasından endişelendiği ellerini ellerinin arasına alarak. Demek aldatılmış sözcüğünü kullanıyorsunuz! Hâlâ size ait olduğumu mu düşünüyorsunuz? Cenova'da geçirdiğimiz gece, bana işkenceciniz ve celladınız olduğumu söylediğiniz andan sonra birbirimizi birer yabancı gibi görmedik mi? Bu olayın üzerinden dört ay geçmedi mi? Sizin hiçbir çaba göstermediğiniz bu süre kararımı vermem için yeterli değil miydi?

Laurent'ın, bu açık yürekli konuşmaya kızacağı yerde yatışmaya ve kendisini büyük bir merakla dinlemeye başladığını gören Thérèse devam etti:

— Bilincinizin gelip gittiği süre boyunca yatağınızın başucunda bir annenin özeniyle iyileşmenizi beklememin hangi duyguların etkisi altında yaşandığını anlayamamanız, yüreğimi hiç tanımadığınızı gösteriyor. Bu yürek, sizinki kadar ateşli ve kibirli olmasa da, sizin de bir zamanlar sıkça söyle-

diğiniz gibi hep aynı yerde duruyor. Sevdiğini sevmeye devam ediyor, ama yanlış anlamayın, bu sevgi bana yaşattığınız ve hâlâ karşılığını bekleme çılgınlığını gösterdiğiniz aşktan çok farklı. Duyularım da, beynim de artık size ait değil. Kendimi toplayıp sağlıklı düşünmeye başladım; size duyduğum güven bir daha asla geri dönmeyecek şekilde sarsıldı, aşkım ise artık yeniden alevlenmeyecek ölçüde söndü. Sevgimi, hak eden kişiye adamaya hazırım, hoşuma gidiyorsa bu kişi Palmer olabilir ve bir sabah onu aramaya gidip, “Thérèse’i teselli edin, bana büyük bir iyilikte bulunmuş olacaksınız,” diyen sizin buna karşı çıkmaya hakkınız yok.

— Bu doğru... bu doğru! dedi titreyen ellerini kavuşturan Laurent, bunu söyledim. Tamamıyla unutmuşum, şimdi hatırlıyorum!

— Bundan böyle unutma! dedi genç adamın yatıştığını görerek sakın bir ifadeyle konuşmaya devam eden Thérèse, ve şunu iyi bil çocuğum ki, aşk üzerine basıp geçildiğinde yeniden ayağa kalkamayacak kadar hassas bir çiçektir. Bundan böyle benimle aşk yaşamayı asla aklından geçirme, bu hüznü deneyim gözlerini biraz olsun açıp, kişiliğini değiştirmeni sağladıysa aşkı başka yerde ara. Hak ettiğin gün onu bulacaksın. Bana gelince, artık senin iltifatlarına katlanamayacağım, okşayıcı sözlerini duydukça kendimi alçalmış hissedeceğim; ama her şeye rağmen sana karşı bir ablanın, anenin şefkatini göstermeye devam edeceğim. Gizlememe gerek yok, bu, merhamet duygusundan öteye geçmeyecek. Sana şu an bir hakaret gibi görünen bu dostluğun yeniden eskisi gibi düzeyli ve hoş bir şekilde sürmesi, senin bu ilişkiyi hak etmene bağlı. Şimdiye kadar fırsatın olmadı, işte şimdi tanı zamanı beni hiçbir zafiyet göstermeden, kabalık yapmadan terk et. Bana nedenini bilmeden ağlayan bir çocuğun değil, sakın ve hüznü, yürekli bir adamın yüzüyle bak.

— Bırak ağlayayım Thérèse, dedi Laurent dizlerine kapanarak, bırak hatamı gözyaşlarımla yıkayayım, bırak paramı

parça ettiğim bu aşka rağmen, içinde hâlâ sakladığın o kutsal merhamet duygusuna hayranlık duyayım. Bu merhamet sandığın gibi beni alçaltmıyor, buna layık olacağımı hissediyorum. Benden sakın olmamı bekleme, bunu asla başaramayacağımı iyi biliyorsun, ama sanırım daha iyi biri olabilirim. Ah! Thérèse, seni çok geç tanıdım! Bu konuşmayı neden daha önce yapmadım. Artık beni mutlu edemeyecek zavallı, merhametli bir abla olarak neden iyiliklerin ve fedakârlıklarınla bunaltıyorsun? Ama haklısın, Thérèse bunu hak ettim ve sen nihayet olan biteni anlamamı sağladın. Seni temin ederim ki, bu ders kulağıma küpe olacak ve bir gün başka bir kadını sevebilirim, ona nasıl yaklaşmam gerektiğini bileceğim. Kardeşim, geçmiş, geleceği, her şeyi sana borçluyum!

Büyük bir samimiyetle içini dökmekte olan Laurent, geri dönen Palmer'ın boynuna sarılarak kendisine ağabeyi ve kurtarıcısı olarak hitap etti ve ona Thérèse'i göstererek haykırdı:

— Ah! Dostum! Son keresinde Paris'te Meurice otelinde karşılaştığımızda bana neler söylediğinizi hatırlıyor musunuz? “*Onu mutlu edeceğinize inanmıyorsanız, bu akşam ona geri dönmek yerine kafanıza bir kurşun sıkın!*” Bunu yapmalıydım ama yapmadım! Ve şimdi ona bakın, zavallı Thérèse benden daha yıpranmış görünüyor! Yüreği yaralansa da, beni lanetlemek ve terk etmek yerine ölümden kurtardı!

Laurent'ın gerçekliğinden kuşku duyulmayan bu pişmanlığı Palmer'ın içini sızlattı. İçinden geçenleri bir hitabet ustasının inandırıcılığıyla dile getiriyordu. Baş başa kaldıklarında Palmer, Thérèse'e şunları söyledi:

— Dostum, ona gösterdiğiniz yakınlığın beni incittiğini düşünmeyin. Her şeyi iyi anlıyorum! Ruhunu ve bedenini iyileştirmek istediniz ve zafer kazandınız. Zavallı evladınız kurtuldu! Şimdi ne yapmayı düşünüyorsunuz?

— Onu sonsuza dek terk etmeyi, diye karşılık verdi Thérèse, ya da en azından yıllar boyunca onunla görüşmemeyi. Fransa'ya dönerse, İtalya'da kalacağım, İtalya'da kalırsa, Fransa'ya döneceğim. Size kararımın ne olduğunu açıklamadım mı? Kesinliğinden dolayı vedalaşma anını geciktiriyordum. Bunun kaçınılmaz bir bunalıma yol açacağını bildiğimden, onu belki de zor atlatacağı bir buhran döneminin ortasında yalnız bırakmak istemiyordum.

— İyi düşündünüz mü, Thérèse? dedi Palmer düşünceli bir ifadeyle. Son anda bir zafiyet göstermeyeceğinizden emin misiniz?

— Eminim.

— Bu adamın acılar karşısındaki zaafı, karşı konulmaz bir şekilde kendisine yardım edilmesi gerektiği duygusunu uyandırıyor. Taş gibi bir yürekte bile merhamet duygularına neden olabilir, yine de Thérèse ona boyun eğerseniz, siz de onunla birlikte yok olup gidersiniz. Hâlâ seviyorsanız, ona yapacağınız en büyük iyiliğin onu terk etmek olacağını aklınızdan çıkarmayın!

— Bunu biliyorum, diye yanıtladı Thérèse; ama ne demeye çalışıyorsunuz dostum? Yoksa siz de mi hastasınız? Size verdiğim sözü unuttunuz mu?

Palmer onun elini öperken gülümsedi. İçi rahatlamıştı.

Ertesi gün gelen Laurent onlara nekahet döneminin son günlerini İsviçre'de geçirmek istediğini söyledi. İtalya'nın iklimi ona uygun değildi. Hatta doktorlar ona büyük sıcaklara kadar beklememesini tavsiye ediyorlardı.

Her halükârda, Floransa'da yollarının ayrılacağına karar verilmişti. Thérèse'in aklından Laurent'ın gitmeyeceği yere doğru yola çıkmaktan başka bir şey geçmiyordu; ama dünkü şokun onu nasıl sarstığını fark ettiğinde, kendisini genç adama gücünü yeterince toplayana kadar, Floransa'da bir hafta daha kalacağını söylemek zorunda hissetti.

Bu belki de Laurent'ın yaşamının en güzel haftasıydı. Verici, içten, candan, güvenilir ifadesiyle, Thérèse ile yaşadıkları ilk hafta boyunca bile hissetmediği bir ruh haline girmişti. Şefkat içine dolmuş, yüreğine sızmış, hatta tüm bedenine yayılmıştı. İki dostunu arabalarıyla yaptıkları gezilerde yalnız bırakmıyor, تنها saatlerde kır gazinolarında yedikleri yemeklere eşlik ediyor, çocuksu bir sevinçle katıldığı bu akşam yemeklerine giderken, bir Thérèse'in bir Palmer'ın koluna giriyordu. Böylece biraz jimnastikle gücünün yerine gelip gelmediğini deniyor, Thérèse ile tiyatroya gidip, *Büyük Seyyah Dick*'e İsviçre'ye yapacağı yolculuğun güzergâhını çizdiriyordu. Asıl sorun oraya Milano üzerinden mi, yoksa Cenova üzerinden mi gideceğiydi. Sonunda, Piza ve Lucques yoluyla Cenova'ya gitmeye karar verdi. Kıyı hattı boyunca ilerleyecek ve yolculuğunun ilk günlerinde kendini iyi hissederse karayolunu, güçten düşerse deniz yolunu kullanacaktı.

Hareket günü gelmiş, Laurent tüm hazırlıklarını melankolik bir sevinçle yapmıştı. Kostümüyle, valiziyle, Palmer'ın ısrarla kabul etmesini istediği ilginç ve piyasaya yeni yeni sunulmaya başlamış sugeçirmez paltosuyla alacağı komik görünümle, Palmer'ın kendisi için seçtiği dünya tatlısı İtalyan hizmetkârın anlaşılmaz Fransızcasıyla ilgili hoş şakalar yapıyor, Thérèse'in yolculuk için aldığı önlemleri ve iltifatlarını minnettarlık ve boyun eğişle karşılıyordu. Kahkahalar atarken gözleri yaşlarla doluyordu.

Son gece hafif bir sinir krizi geçirse de, bunu ciddiye almadı. Kendisini günlük etaplar halinde götürecek olan küçük araba otelin kapısının önündeydi. Soğuk bir sabahtı. Thérèse endişelendi.

— Spezia'ya kadar ona eşlik edin, dedi Palmer. Araba yolculuğuna dayanamazsa, gemiye orada binecek. Hareket edişinin ertesi günü ben de orada olacağım. Burada bir gün sürecektir önemli bir işim çıktı.

Bu açıklama ve öneri karşısında hayrete düşen Thérèse, Laurent ile yola çıkmayı reddetti.

— Size yalvarıyorum, diye yanıtladı Palmer biraz taşkın bir ifadeyle; sizinle gelebilmem mümkün değil!

— Olabilir, dostum, ama bu durum onunla birlikte gitmemi gerektirmez.

— Gerektirir.

Palmer'ın bu birlikte yolculuğu gerekli gördüğünü anlayan Thérèse şaşırarak endişelendi.

— Burada gerçekten de önemli bir işiniz olduğu konusunda şerefınız üzerine yemin edebilir misiniz?

— Evet, şerefim üzerine yemin ederim.

— Tamam o zaman, ben de burada kalıyorum.

— Hayır, gitmeniz gerekiyor.

— Sizi anlayamıyorum.

— Dostum, bunu size daha sonra açıklayacağım. Size Tanrı'ya olduğu kadar güveniyorum, bunu iyi biliyorsunuz; bana güvenin ve yola çıkın.

Aceleyle hazırladığı küçük bir valizi arabaya atan Thérèse, Laurent'ın yanına oturduğunda, Palmer'a doğru bağırdı:

— Yirmi dört saat içinde yanımda olacağınıza dair şeref sözü verdiniz.

VIII

Gerçekten de Floransa'da, Thérèse'in uzağında kalması gereken Palmer, onun yola çıktığını gördüğünde yüreğine ölümcül bir darbe aldığını hissetti. Yine de kaygıları boşunaydı. Aradaki bağ yeniden kurulamazdı. Laurent, Thérèse'in duygularını harekete geçirmeyi hiç düşünmedi; ama kendisini yüreğinden silip atmadığından emin olduğu için, onun gözünde saygınlığını yeniden kazanmaya karar verdi. Karar verdi mi dedik? Hayır, hiçbir hesap yapmadı, beyninde onca yücelttiği bu kadının karşısında yapmacıksız bir ifadeyle itibarını yeniden kazanma ihtiyacını hissetti. Şu arı ona sevgisi için yakarsa, Thérèse acımasızca karşı koyacak, belki de kendisini aşağılayacaktı. Kendini iyi tuttu ya da daha doğrusu bu konuyu aklından bile geçirmedi. Aynı hatayı yapmaması için yeterince uyarılmıştı. İyi niyetle ve içinden gelen bir coşkuyla, yüreği yıkılmış, azarlandıktan sonra uslanmış bir çocuğun kimliğine büründü, öyle ki yolculuğun sonunda Thérèse kendi kendine, karşısındaki bu adamın ölümcül bir aşkın kurbanı olup olmadığını sormak zorunda hissetti.

Laurent'la baş başa geçen bu üç gün boyunca, Thérèse kendini çok mutlu hissetti. Önünde en incelikli duyguların yaşanacağı bir dönemin, o ana kadar tek başına yürüdüğü için keşfedemediği bir yolun açıldığını görüyordu. Hiç piş-

manlık ve kaygı duymadan, hiç çatışma yaşamadan adeta bir ruha dönüşmüş bu solgun ve ölgün varlığı sevmenin tadına varıyor ve onun bu fani yaşamın ardından, ölümden sonra herkesin gitmeyi hayal ettiği temiz ruhların cennetinde şimdiden yerini almış olduğunu düşünüyordu.

Yine de yüreği derin bir şekilde yaralanmış, aşağılanmıştı, kendi kendisiyle çatışmış, yıpranmıştı; büyük bir soylulukla onca riski göze alarak kabul ettiği bu aşk, sıradan bir çapkınlık serüveninde olduğu gibi hafife alınmış, kendine olan saygısının altüst olmasına yol açmıştı. Bu yüzden, ilişkinin kazandığı bu yeni boyut sayesinde, yeniden doğduğunu hissediyor ve bu ihtiras mezarının üzerinde, birlikteyken tutkularının doruk noktasına ulaştığı günlerde yaşadıklarından çok daha güzel bir dostluk çiçeğinin yeşermesiyle geçmişiyile barıştığını hissediyordu.

10 Mayıs'ta, gökyüzü gibi masmavi ve dingin bir koyun sonlandığı noktada yer alan ve biraz Cenova'yı biraz da Floransa'yı andıran sevimli bir şehir olan Spezia'ya varmışlardı. Henüz denize girilecek zaman gelmemişti. Kente biraz serin ama tertemiz bir hava ve büyüleyici bir sükûnet hâkimdi. Bu dingin, çarşaf gibi suyun güzel görünümünü karşısında, araba yolculuğuyla biraz sarsılmış görünen Laurent yoluna gemiyle devam etmeye karar verdi. İskele memurundan küçük buharlı bir geminin haftada iki kez Cenova'ya sefer yaptığı öğrenildi. Thérèse geminin hemen o akşam yola çıkmayacak olmasına sevindi. Bu, hastası için yirmi dört saatlik bir dinlenme süresi anlamına geliyordu. Ertesi akşam için bir kamara tuttu.

Kendini ne kadar güçsüz hissederse etsin, Laurent asla bu kadar sağlıklı olmamıştı. İştahı ve uyku düzeni bir çocuğunkinden farksızdı. Kendini tamamıyla topladığı bu ilk günlerin verdiği tatlı tembellik hali ruhunda hoş bir karmaşaya yol açıyor, geçmiş yaşamının bir karabasanı andıran anıları birer birer siliniyordu. Bambaşka bir ben-

liçe kavuştuğunu hissediyor ve buna inanıyordu. Yaşamının bu yeni sayfasında artık acı çekmeye yer yoktu. Gözyaşlarının ortasında, Thérèse'i zaferi andıran bir sevinçle terk ediyordu. Kaderin kararlarına bu boyun eğiş, ona göre Thérèse'in kendisine vereceği cezayı gönüllü bir şekilde kabullenmekten başka bir şey değildi. Özellikle kendisinden kaynaklanmayan bu cezayı, değerini bilmediği bir şeyin ne kadar yüce olduğunu anladığında kabulleniyordu. Bu kendini adama ihtiyacını, Thérèse'e dostların en iyisi, filozofların en bilgisi olan Palmer'ı sevmesi gerektiğini söyleyecek noktaya kadar götürmüştü. Şimdiyse aniden haykırıyordu:

— Bana hiçbir şey söyleme Thérèse! Bana ondan söz etme! Kendimi henüz onu sevdiğini söylemeni duymaya hazır olacak kadar güçlü hissetmiyorum. Hayır, bundan hiç söz etme! Bunu duymak beni öldürecek!.. Ama şunu iyi bil ki, onu ben de seviyorum! Sana daha fazla ne söyleyebilirim?

Palmer'ın adını bir kez olsun ağzına almayan Thérèse, Laurent'ın daha kararsız olduğu anlarda kendisine dolaylı bir şekilde sorduğu sorulara şu yanıtı veriyordu:

— Bu konuyu açma. Sana çok sonraları açıklayacağım ve beklediğine hiç benzemeyen bir sırrım var. Boşuna uğraşma, asla tahmin edemeyeceksin.

Son günü Spezia koyunu kayıkla gezerek geçirdiler. Zaman zaman kumsalın, halsiz ve berrak dalgaların ilk çalkantılarının vurduğu noktalarına kadar uzanan, çekici, hoş kokulu bitkilerini toplamak için kıyıya çıkıyorlardı. Çiçekli çalılıklarla kaplı, diklemesine yükselen dağların bulunduğu bu güzel kıyılarda gölgelik alan pek yoktu. Sıcaklığın etkisini hissettiklerinde, ilk gördükleri çam kümelerinin altına gidiyorlardı. Yanlarında getirdikleri akşam yemeklerini lavanta ve biberiye demetlerinin arasında çimenlerin üzerinde yediler. Gün bir rüya gibi geçti, bir an kadar kısa görünse de, iki benliğin en tatlı duyguları yaşamasına yetmişti.

Bu arada güneş alçalmaya başladıkça, Laurent'ın hüznü artıyordu. Uzaktan Spezia'da kalkış hazırlıkları için kazanını çalıştıran *Ferruccio* buharlı gemisinin dumanını görüyor ve bu kara bulut ruhunun üzerinden geçiyordu. Veda anına kadar onu oyalaması gerektiğini anlayan Thérèse kayıkçıya körfezde gezebilecekleri başka bir yer olup olmadığını sordu.

— Palmaria adasını ve sarı damarlı siyah mermer ocaklarını görebilirsiniz. Gitmek isterseniz, gemiye oradan da binebilirsiniz. Gemi denize açılmadan önce, yolcu ve yük almak için adanın hemen karşısındaki Porto Venere'ye yanaşılıyor. Oradan gemiye yetişmek için yeterli zamanınız olacak. Bu konuda bana güvenebilirsiniz.

İki dost Palmaria adasına geçtiler.

Ada, denizin ortasında dikine yükselen ve körfez tarafına doğru göze hoş görünen, bereketli bir yamaçla alçalan mermer bir bloktan ibaretti. Körfeze bakan yamacın ortasında birkaç ev ve biraz aşağıda, kıyıda iki villa vardı. Bir zamanlar Venüs'e atfedildiği için Porto Venere ismini alan limanla arasında dar bir geçit bulunan bu ada, körfezin girişinde adeta doğal bir korunak gibi dikilmişti.

Bu ürkütücü kasabada, bu şiirsel ismi hak edecek hiçbir özellik yoktu; yine de açık denizin geçide dalan ilk çalkantılı dalgalarının dövdüğü çıplak kayalıklarının üzerindeki görünümü oldukça göz alıcıydı. Bir korsan barınağını tasvir etmek için bundan daha etkileyici bir dekor düşünülemezdi. Tuzlu havanın kemirdiği, siyah ve virane evler, inişli çıkışlı kayanın üzerinde biçimsiz bir şekilde sıralanıyorlardı. Ufuktaki avlarını gözleyen meraklı gözleri andıran küçük pencerelerde kırılmamış tek bir cam yoktu. Çimentosu dökülmemiş tek bir duvara rastlamak mümkün değildi, sıvalar tıpkı fırtınada yırtılan yelkenler gibi iri tabakalar halinde yerlere düşmüştü. Bitişik nizamda, birbirlerine yaslanarak inşa edilmiş ve hep birlikte çökecekmiş gibi görünen bu binalar eğri büğrü duruyorlardı. Her şey denizin uçsuz bucaksız enginliğinin karşısında

bir gözcü gibi dikilmiş bir kale yıkıntısının ve bir çan kulesinin yer aldığı burnun ucunda sona eriyordu. Denizin üzerinde yükselen bu yalıtık tablonun arkasında, dipleri denizin yansmasıyla alacalı bulacalı görünen ve boşluğun rengi gibi belirsiz ve algılanması mümkün olmayan bir derinliğin içine gömülmüş soluk renkli devasa kayalar beliriyordu.

Laurent ve Thérèse bu ilginç bütünlüğü Palmaria adasının, dar geçidin diğer yakasında kalan mermer ocağından izliyorlardı. Batan güneş ön plandaki kayalıklara, eski duvarlara ve yıkıntılara gönderdiği ışınlarla onları homojen görünümlü kızılımtırak tek bir kütle halinde sarmalıyor, öyle ki her şey, hatta kilise bile aynı bloka dahilmiş gibi görünüyordu, arka planın iri kayalıkları ise tirşe renkli bir ışığın sularında yıkılıyorlardı.

Bu manzaranın etkisiyle her şeyi unutup kendinden geçen Laurent'ın çevresini bir ressam gibi gözlemlediğini fark eden Thérèse, bu bakışlarda alev alev yanan gökyüzünün tüm yıldırımlarının bir aynadaymışçasına parıldadığını gördü.

“Tanrı’ya şükür!” diye düşündü, “sonunda sanatçı ruhu yeniden canlanıyor!”

Gerçekten de, Laurent hasta düştüğünden beri sanat konusunu hiç aklından geçirmemişti.

Altın sarısı damarlı, hoş görünümlü, siyah, iri mermer bloklarıyla kaplı ocağın kısa süren geçici etkisini yeterli bulmayan Laurent açık denize tepeden bakabilmek için adanın dik yamacını tırmanmak istedi ve ilerlemesi pek de kolay olmayan bir çam ormanı boyunca yoluna devam ederek dikenlerle kaplı bir çıkıntının önünde aniden kendisini boşlukta kaybolmuş gibi hissederek durdu. Kayalığın hemen altında, dibini korkunç bir gürültüyle döverek kemiren deniz vardı. Kayalığın denize bu derece dik bir şekilde alçaldığını tahmin etmeyen Laurent'ın başı birden öylesine şiddetle döndü ki, peşinden gelen ve onu geriye doğru çeken Thérèse orada olmasa, uçurumun dibine düşecekti.

Thérèse, o anda genç adamın gözlerinde, *** ormanındaki ürkmüş ve çökkün bakışları yakaladı.

— Neler oluyor? dedi. Söyleyin, yoksa yeni bir halüsinasyon mu?

— Hayır! Hayır! diye haykırdı Laurent, ayağa kalkıp sabit bir dayanak sandığı Thérèse'e tutunarak, bu bir düş değil, gerçeğin ta kendisi! Bu deniz, bu ürktücü deniz birazdan beni alıp götürecektir! Bu, yeniden içine yuvarlanacağım yaşamın görüntüsü! Bu, aramıza kazılacak uçurum! Bu, gece Cenova körfezinde dinleyeceğim ve kulağıma sövgüler haykıran o tekdüze, dur durak bilmez, iğrenç gürültü! Bu, bir kayıkta başa çıkmaya çalıştığım ve beni ölümcül bir şekilde sularınkinden daha derin ve acımasız bir uçuruma sürükleyen o şiddetli dalga! Thérèse, Thérèse, beni orada bekleyen ve zavallı çocuğunu yutmak için şimdiden o korkunç ağzını açmış canavarın önüne atarak ne yaptığının farkında mısın?

— Laurent! dedi Thérèse, kolunu sarsarak, Laurent beni duyuyor musun?

Thérèse'in sesini duyduğunda, başka bir dünyaya uyanmış gibi görünüyordu, çünkü kendisini yalnız sanmıştı ve geri döndüğünde, bir ağaç gibi sıkı sıkı sarıldığı şeyin dostunun titreyen ve yorgun kolundan başka bir şey olmadığını fark ederek şaşırdı.

— Bağışlayın! Bağışlayın! dedi, bu son nöbetti, hiç önemli değil. Gidelim!

Ve birlikte çıktıkları yamaçtan hızla aşağı inmeye başladı. Spezia'dan hareket eden *Ferruccio* tam yol geliyordu.

— Tanrım, işte geliyor! dedi. Ne kadar hızlı ilerliyor! Adeta buraya varmadan batacak!

— Laurent! dedi Thérèse sert bir ses tonuyla.

— Tamam, tamam, endişelenme dostum, işte sakinleştim. Şu an bir bakışının sana keyifle itaat etmeme yeteceğini bilmiyor musun? Haydi, kayığa gidelim! Tamam, geçti gitti!

Sakinim, halimden memnunum! Bana elini ver Thérèse. Biliyorsun, baş başa geçirdiğimiz üç gün boyunca senden tek bir öpücük bile istemedim! Senden yalnızca o güven dolu elini istiyorum. Bana, “Sevgilin olmadan önce dostun olduğumu asla unutma!” dediğin günü hatırlasana. Evet, dilediğin buydu, artık senin için hiçbir anlam ifade etmiyorum, ama hayatım boyunca sana aidim!..

Thérèse’in adada kalacağını ve kendisi *Ferruccio*’nun güvertesine çıktığında kayığın onu almak için geri döneceğini düşünen Laurent sandala atladı; ama Thérèse de ardından geldi. Laurent’a eşlik edip, valizlerle birlikte Spezia’da gemiye binen hizmetkârın yolculuk sırasında efendisine gerekecek her şeyi yanına alıp almadığından emin olmak istiyordu.

Küçük *steamer*’ın Porto Venere’de verdiği moladan yararlanan Thérèse, Laurent ile birlikte güverteye çıktı. Hizmetkâr Vicentino onları bekliyordu. Hatırlanacağı gibi Mös-yö Palmer’in önerdiği güvenilir bir adamdı. Thérèse onu bir kenara çekti.

— Efendinizin para kesesi sizde mi? diye sordu. Sizi yolculuk masraflarıyla ilgilenmeniz konusunda görevlendirdiğini biliyorum. Size ne kadar verdi?

— İki yüz Floransa lireti, sinyora; ama sanırım cüzdanını yanına aldı.

Thérèse, Laurent uyurken giysilerinin ceplerini yoklamış ve neredeyse hiç parası olmadığını görmüştü. Tedavi masrafları oldukça yüksek olan Laurent, Floransa’da çok para harcamıştı. Hesaplarını kapaması için küçük servetinden geriye kalanı Palmer’a vermiş ve masrafları sormamıştı. Harcamalar konusunda Laurent tam bir çocuktur; yabancı ülkelerdeki fiyatları, farklı bölgelerin farklı para değerlerine sahip olduğunu bilmiyordu. Vicentino’ya verdiği paranın uzun süre idare edeceğini sanıyor ve öngörülü olmaktan nasibini hiç almamış biri olarak bu paranın ancak sınıra kadar yeteceğini düşünemiyordu.

Laurent'ın yaklaştığını gören Thérèse, kendisine birkaç gün için yetecek bir miktar altını bile ayıracak zamanı bulamadan, yanındaki paranın hepsini aceleyle yuvarladığı bir tomar halinde Vicentino'ya verdi.

— İşte cüzdanındaki para burada, dedi, çok dalgın, harcamalarla sizin uğraşmanızı istiyor.

Ve son kez elini sıkmak için ressama döndü. Bu kez onu hiçbir pişmanlık duymadan aldatıyordu. Bir keresinde borçlarını ödemeyi teklif ettiğinde, onun öfkelenmesine ve umutsuzluğa kapıldığına tanık olmuştu. Artık onun için bir anneden başkası değildi ve şu an yaptığı gibi davranmaya hakkı vardı.

Laurent hiçbir şeyin farkında değildi.

— Bir dakika daha, Thérèse! dedi gözyaşlarıyla boğuklaşan bir ses tonuyla. Yolcu olmayanların kayıklarına inmesi için bir çan daha çalacaklar.

Genç adamın koluna giren Thérèse kamarasını görmeye gitti, burası uyumak için çok konforlu olsa da mide bulandıracak şekilde balık kokuyordu. Ona bırakmak üzere parfüm şişesini aradı, ama küçük şişeyi Palmaria adasında unutmuştu.

— Neden endişeleniyorsunuz ki? dedi Thérèse'in bu yakın ilgisiyle duyulanan Laurent. Kumsalda birlikte topladığımız o yabani lavantalardan birini versenize.

Thérèse çiçekleri elbisesinin korsesine koymuştu; ona bırakacağı bu lavantalar bir aşk rehini olarak algılanabilirdi. Bunun biraz yersiz ya da en azından yanlış anlamalara neden olacak bir öneri olduğunu düşünerek kadınlık içgüdüleriyle reddetti. Ama buharlı geminin küpeştesine yaslanmış olduğu için, iskeleye bağlı halde bekleyen kayıklardan birinde yolculara iri menekşe buketleri satan bir çocuğu fark etti. Cebini yoklayıp son bir bozukluk bulmanın sevinciyle parayı küçük satıcıya doğru attı, çocuk da karşılık olarak elindeki en güzel buketi güverteye fırlattı. Buketi ustalıkla yakala-

yan Thérèse çiçekleri Laurent'ın kamarasına dağıttı. Laurent dostunun yüceliğini bir kez daha anlasa da, bu menekşelerin Thérèse'in son meteliğiyle alındığını asla öğrenemeyecekti.

Yolculuk giysileri ve aristokrat tavırları, neredeyse hepsi zeytinyağı üreticisi ya da küçük kıyı tüccarı olan diğer yolcularla tezat oluşturan genç bir adam Laurent'ın yanından geçerken onu fark edip:

— Şuraya bakın! Demek sizsiniz! dedi.

Soylu kişilere özgü soğuk bir kibarlık ve yüz ifadesiyle el sıkıştılar. Yine de bu kişi Laurent'ın Thérèse ile geçirdiği bazı iç sıkıcı günlerde en iyi, en yakın dostu olarak adını andığı eski eğlence arkadaşlarından biriydi. O anlarda şu sözleri eklemeyi de unutmuyordu: “Benim sınıfımdan insanlar!” Çünkü Thérèse'e öfkelenildiğinde, soylu olduğunu anımsatmayı hiç ihmal etmiyordu.

Ama Laurent iyi terbiye edilmişti ve bu karşılaşmaya sevineceği yerde, Thérèse ile vedalaşacağı anda ortaya çıkan bu beklenmedik tanığa içinden lanet okudu. Eski dostu Mösyö de Vêrac, Laurent'ın kendisine Paris'te takdim etmiş olduğu Thérèse'i tanımişti, onu saygıyla selamlayarak acınacak haldeki bu küçük *Ferruccio*'da Laurent ve kendisi gibi iki yol arkadaşına rastladığı için ne kadar şanslı olduğunu söyledi.

— Ama ben sizinle gelmiyorum, diye yanıtladı Thérèse, burada kalacağım.

— Nasıl burada mı? Porto Venere'de mi kalacaksınız?

— İtalya'da.

— Anladım! Fauvel, Cenova'daki işlerinizi halledip yarın geri dönecek.

— Hayır! dedi kendisine biraz patavatsızca gelen bu meraklılık karşısında sinirlenmeye başlayan Laurent. Ben İsviçre'ye gidiyorum, Matmazel Jacques ise burada kalıyor. Bu sizi şaşırttı mı? Tamam o zaman, Matmazel Jacques beni terk ediyor ve bu durum içimi çok acıtıyor. Anladınız mı?

— Hayır, dedi Vêrac gülümseyerek; ama anlamam da gerekmiyor.

— Evet, olup bitenleri anlamanız gerek, diye karşılık verdi Laurent biraz kibirli bir coşkuyla; bunu hak ettim ve boyun eğiyorum. Matmazel Jacques atlattığım ölümcül bir hastalık sırasında, kendisine yaptığım haksızlıkları dikkate almadan bana bir kız kardeş, bir anne gibi destek olma lütfunu gösterdi, bu yüzden ona karşı büyük bir minnet duyuyor, dostluğumuza büyük bir saygı besliyorum.

Duydukları karşısında şaşkına dönen Vêrac için bu hikâyeye oldukça garip görünüyordu. Thérèse'e böyle soylu bir davranışta bulunmasının kendisini hiç şaşırtmadığını söyledikten sonra sessizce uzaklaştı, ama göz ucuyla iki dostun vedalaşmasını izlemeye devan etti. Kalkış çanının sesiyle büyük bir kargaşa yaratarak gürültüyle kucaklaşan uğurlayıcılar ve yolcular tarafından sıkıştırılan ve itip kakılan Thérèse, Laurent'ın alnına bir annenin öpücüğünü kondururken ikisi de ağlıyorlardı. Ardından gemiden inen Thérèse, kayığı Porto Venere kasabasına açılan düz kayaların biçimsiz ve kasvetli merdivenlerine yanaştırdı.

Spezia'ya dönmek yerine Porto Venere'ye inmesi Laurent'ı şaşırtmıştı.

“Ah!” diye iç geçirdi gözyaşlarına boğulurken, “kuşkusuz Palmer onu orada bekliyor!”

Ama on dakika sonra, *Ferruccio* denize açılıp burnun karşısında manevra yaparken, bakışlarını son kez o hüznü kayalığa yönelten Laurent, yıkık eski kalenin sekisinde güneşin hâlâ başını ve rüzgârda uçuşan saçlarını parlattığı bir siluet gördü: Bu, Thérèse'in kumral saçlarının ve tapınılası vücut hatlarının görüntüsünden başka bir şey değildi. Yalnızdı. Laurent kollarını tutkuyla ona doğru uzattıktan sonra pişmanlığını belirtircesine ellerini kavuşturdu ve dudaklarından rüzgârın esintisiyle uzaklaşan şu sözcükler döküldü:

— Beni bağışlayın!

Mösyö de Vêrac onu şaşkınlıkla izliyordu ve gülünç duruma düşmek konusunda dünyanın en alingan adamı olmasına rağmen, Laurent sefahat âlemlerini paylaştığı eski arkadaşının bakışlarına aldırıyor, hatta o anda kibirli bir ifadeyle ona meydan okuyordu.

Kıyı gecenin pusunda gözden kaybolduğunda, Laurent kendini bir bankta Vêrac'ın yanına oturmuş olarak buldu.

— Şuraya bakın! dedi Vêrac, bana bu garip macerayı anlatsanıza! Bana devamını getirmeniz gerekecek kadar çok şey söylediniz. Tanınmış bir kişi olduğunuz için Paris'teki tüm arkadaşlarınız, hatta tüm Paris, yokluğuyla merak uyandıracak Matmazel Jacques ile ilişkinizin nasıl sonlandığını soracak. Onlara ne cevap vereceğim?

— Beni çok üzgün ve afallamış bir halde gördüğünüzü, size birkaç sözcükle anlattıklarımın aynısını söyleyeceksiniz. Onları tekrarlamam gerekiyor mu?

— Yani onu ilkönce siz terk ettiniz? Sizin adınıza böyle söylemeyi tercih ederim!

— Evet, sizi anlıyorum, ihanete uğramak gülünç duruma düşmektir, önce davranmak her zaman için bir övünç kaynağıdır. Bir zamanlar ben de sizin gibi düşünüyordum, bu bizim yaşamızdı; ama âşık olduktan sonra bu konuya bakış açım çok değişti. İhanet ettim, terk edildim, üzgünüm. Artık eski teorilerimiz benim için aynı anlamı taşımıyor. Birlikte sürdürdüğümüz o yaşamın felsefesinden pişmanlığımı ve acımı giderecek tek bir gerekçe sunabilirseniz, haklı olduğunuzu kabul edeceğim.

— Gerekçe bulmaya çalışmayacağım sevgili dostum, acı çekildiğinde aklın sesi dinlenmez. Yaşadığınız bu bahtsızlık karşısında üzüntü duyuyorum: Ancak kendi kendime dünyada bunca gözyaşına değecek bir kadın olup olmadığını soruyorum. Matmazel Jacques sizi böyle ortada bırakmak yerine sadakatsizliğinizi bağışlasa daha doğru bir davranışta bulunmuş olmaz mıydı? Bir anne olarak bu tutumunu çok katı ve acımasız buluyorum!

— Bunları ne kadar suçlu olduğumu ve aptalca davrandığımı bilmediğiniz için söylüyorsunuz. Sadece sadakatsizlik olsa, kuşkusuz beni bağışlayacaktı; ama hakaretler, sitemler... bundan daha beterdi Vêrac! Ona kendisine saygısı olan bir kadının asla unutamayacağı bir şey söyledim: *Beni sıkıyorsunuz!*

— Evet, ağır sözler, özellikle de gerçeği yansıtıyorlarsa. Ama ya öyle değil de, basit bir öfke anının tezahürüyse?

— Hayır! Bunlar ruhsal bir çöküntünün dışavurumlarıydı. Artık onu sevmiyordum! Ya da daha da kötüsü benim olduğunu anladığım andan itibaren onu sevemedim. Bunu unutmayın Vêrac, dilerseniz gülebilirsiniz, ama bunu kendi iyiliğiniz için unutmayın. Bir sabah sahte tutkular-
dan bezmiş ve dürüst bir kadına büyük bir aşkla tutulmuş olarak uyanabilirsiniz. Bu durum tıpkı benim gibi sizin de başınıza gelebilir, çünkü o kokuşmuş yaşama benden daha fazla gömülmüş olduğunuzu sanmıyorum. İşte o zaman, o kadının direncini yendiğinizde, muhtemelen benimle aynı duyguları yaşayacaksınız: Aşağıladığınız kadınlarla aşk yapmak konusundaki uğursuz alışkanlığınızın, sizi düzeyli bir aşk ilişkisinin gözünü korkutan o vahşi özgürlük ihtiyacını hissetmeye zorlayacağını göreceksiniz. Kendinizi si-
ze sahip çıkmış bir çocuğu parçalamak için zincirini koparmaya hazır vahşi bir hayvan gibi hissedeceksiniz. Ve günün birinde güçsüz gardiyanınızı öldürecek, neşeyi kükreyip, yelenizi sallayarak tek başına kaçacaksınız; ama bu kez çevrenizdeki yabani hayvanlar sizi ürkütecek ve kafes yaşamının alışkanlığıyla artık özgürlüğün de tadını çıkaramayacaksınız. Her ne kadar istemese de, yüreğiniz bu bağın koptuğunu gördüğünde sızlayacak ve kendinizi aşk ve hovardalık arasında bir seçim yapamayacak halde, yalnızlığın ürkütücü kollarında bulacaksınız. İşte henüz tanışmadığınız ve Tanrı'nın sizi uzak tutmasını dilediğim felaket bu! Ve bu arada, tıpkı benim bir zamanlar yaptığım gibi her şeyi

alaya alabilirsiniz! Sefahat sizi hâlâ bir kadavraya çevirmeyse, bu alaylar o günün gelmesini engelleyemeyecek!

Mösyö de Vêrac gülümseyerek, İtalyan tiyatrosunda iyi seslendirilmiş bir arya gibi dinlediği bu düşünce selinin akıp gitmesine izin verdi. Laurent'ın içtenliği şüphe götürmezdi, ama belki de dinleyicisi de bu umutsuzluğa fazla önem vermemekte haklıydı.

IX

Ferruccio gözden kaybolduğunda hava kararmıştı, Thérèse, buharlı gemiden Porto Venere'ye gelirken kayıkçının sarhoş olduğunu fark ettiğinde, bu adamla tek başına geri dönmenin pek de tekin olmayacağını düşünerek, sabah Spezia'da peşin ödeme yaparak kiraladığı bu kayığı göndermişti.

Ama nasıl geri döneceğini düşündüğünde, aklına beş parasız kaldığı gelmişti. Aslında bir tekne kiralayıp ücretini dün akşam Spezia'da Laurent ile kaldıkları *Croix de Malte* oteline ödetmek ve orada Palmer'ın dönüşünü beklemek çok kolaydı; ama cebinde tek bir metelik bile kalmaması ve yarınki masraflarını Palmer'a ödetmek zorunda olması düşüncesi içinde çocuksu olsa da bastırılmaz bir tiksinti duygusu uyandırdı. Bu tiksintiye Palmer'ın kendisine karşı tutumunun nedenleriyle ilgili endişeler de eklendi. Floransa'dan yola çıktığında, bakışlarındaki yürek parçalayan kederi fark etmişti. Kendini aniden önlerine evlilikleri için bir engel çıktığını düşünmekten alamadı. Bu evlilikte Palmer adına birçok sakınca gördüğü için, aklından nereden gelirse gelsin bu engelle mücadele etmemesi gerektiğini geçiriyordu. Thérèse içinden gelen sesi dinleyerek, yeni bir gelişme olana kadar Porto Venere'de kalmaya karar verdi. Tesadüfen yanına aldığı küçük çantada dilediği yerde dört beş gün geçirebileceği

miktarda mücevher vardı. Altın saatini ve zincirini, işinin Cenova'daki bir bankacıya havaleyle iletilecek ücretini alana kadar rehin olarak verebilirdi. Vicentino'yu Cenova postanesine gelecek mektupları Spezia'daki adresine göndermesi için görevlendirmişti.

Geceyi bir yerlerde geçirmesi gerekiyordu ve Porto Vene-re'nin görünümü hiç de sevimli değildi. Boğaz tarafında deniz seviyesine kadar alçalan bu yüksek evler, şehrin içinde kayalığın zirvesine kadar uzanıyorlardı. Bu yüzden birçok noktada caddenin ortasına kadar çıkıntı yapan sundurmalarının altından geçmek için eğilmek gerekiyordu. Çocuklar ve tavukların cirit attığı, kaba kaldırım taşlarıyla döşenmiş bu dar ve dik caddede, çatıların oluşturduğu düzensiz köşelere gece boyunca yağın yağmurun sularını biriktirmek için bakırdan büyük küpler yerleştirilmişti. Bu küpler bölgenin termometresi işlevini görüyorlardı; burada tatlı su o kadar nadir bulunuyordu ki, rüzgâr yönünde bir bulut belirir belirmez, ev kadınları gökyüzünün kendilerine gönderdiği bu nimetin tek bir damlasını kaçırmamak için ellerindeki bütün kapları aceleyle kapılarının önüne yerleştiriyorlardı.

Bu açık kapıların önünden geçerken, Thérèse içi diğerlerinden daha temiz görünen ve içerden yayılan yağ kokusu diğerleri kadar keskin olmayan bir evi fark etti. Eşikte sevimli ve dürüst yüz ifadesiyle güven uyandıran yoksul bir kadın duruyordu ve bu kadın önüne çıkarak kendisine İtalyanca ya da ona yakın bir bölge dili ile konuşmaya başladı. Thérèse kendisine nazik bir ifadeyle birini mi aradığını soran bu iyi yürekli kadınla anlaşabileceğini düşündü. Eve girip içeriye baktı ve kadına geceyi geçirmek için bir odası olup olmadığını sordu.

— Elbette, bundan daha mükemmel bir odam daha var, orada kendinizi bir pansiyondaki kadar rahat hissedecek ve gece boyunca denizcilerin şarkılarını dinleyebileceksiniz! Ama ben pansiyoncu değilim, bu yüzden başıma dert açma-

mak için yarın buradan ayrılırken kapının önünde bana eski bir tanıdığınızmışım gibi hitap edeceksiniz.

— Tamam, dedi Thérèse, bana odayı gösterin.

Birkaç basamak çıktıktan sonra, penceresinden denizin ve körfezin göz alabildiğince uzandığı geniş ve oldukça bakımsız bir odaya girdiler. Nedenini anlayamasa da Thérèse, kendisinde kabul etmek zorunda kalmak istemediği bağlara karşı bir sığınak izlenimi bırakan bu odayı çok sıcak ve sevimli buldu. Ertesi gün bu odadan annesine mektup yazdı:

“Bir tanem, on iki saatten beri kendimi ilk kez huzurlu ve kendi kararlarımı kendim verecek bir halde hissediyorum! Bu ruh halinin kaç gün ya da kaç yıl süreceğini bilemem. Her şeyi yeniden gözden geçirdim ve siz durumumu değerlendirek hakemlik yapacaksınız.

“Sizi fazlasıyla ürküten o aşk yeniden canlanmadı ve canlanmayacak. Bu konuda içiniz rahat olsun. Hastamın başındaydım ve dün akşam onu gemiye bindirip yolcu ettim. Zavallı ruhunu, övünç duyduğumu söylemeye cüret edemeyeceğim şekilde tam anlamıyla kurtaramasam da, en azından iyiye yönlendirebildim ve birkaç saniye için bile olsa ona dostluğun sıcaklığını tattırdım. Ona kalırsa, taşkınlıklardan, yaşadığı fırtınalardan kurtulmuştu, ama çelişkilerinden ve bana geri dönme eğilimlerinden, içinde hâlâ kişiliğinin temelini oluşturan niteliklerin ve kaybedilen kişiye duyulan aşkın varlığını sürdürdüğünü anlayabiliyordum.

“Ne yazık! Evet, bu çocuk, sevgili olarak kutsal azizem Sainte-Thérèse’in soluğuyla canlanacak Milo Venüsü’nü andıran ya da bir gün Sapho’ya, bir gün Jeanne d’Arc’a dönüşecek bir kadın isteyecekti. Zihninde beni kutsiyetin tüm nitelikleriyle bezedikten sonra, ertesi gün gerçekleri görmeye başlamayacağına nasıl inanabildim! Bir tapınmanın esin kaynağı olmaya izin verdiğime göre çok kibirli biri olmam lazım! Ama hayır, sizi temin ederim ki, böyle değilim! Ken-

dimi düşünmüyordum, o aşk mabedine sürüklendiğim gün, ona, 'Aslında beni sevmeni isterdim, ama madem tapınmak istiyorsun, yarın yüreğimi inciteceğini bilsem de bana tapınmaya devam et!' demiştim.

"Ve yüreğimi incitti! Ama nasıl şikâyet edebilirdim ki? Bunu öngörmüş, önceden kabullenmiştim.

"Yine de o korkunç an geldiğinde, zayıf, gücenmiş ve mutsuzdum; ama cesaretimi topladım ve Tanrı yaralarımı umduğumdan çok daha kısa sürede sardı.

"Şimdi size Palmer'dan söz etmem gerek. Onunla evlenmemi istiyorsunuz, o da istiyor ve ben de istedim! Hâlâ istiyor muyum? Bir tanem, size ne diyeceğimi bilemiyorum! İçimde hâlâ bazı kuşkular ve endişeler var. Belki de bunlar onun hatasından kaynaklanıyor. Laurent ile geçirdiğim son anları benimle paylaşamadı ya da paylaşmak istemedi. Beni, nasıl davranacağımı bildiğim ve kendi payıma hiç de riskli bulmadığım üç gün boyunca onunla baş başa bıraktı. Ama ya kendisi benden bu kadar emin miydi? Ya da daha da kötüsü, içinden geleceğini adayacağı kişiyi denemek mi geçiyordu? Bunda belki de yalnızca yüce gönüllü bir adamın ulvi duygularından kaynaklanabilecek romantik bir diğerkâmlık ya da abartılı bir saygının payı olabilir; yine de bu tavrın kafamı biraz karıştırdığını söyleyebilirim.

"Size aramızda yaşananları anlatmıştım; maruz kaldığım hakaretlerin sarsıntısından kurtulabilmem için benimle evlenmeyi kutsal bir görev sayıyormuş gibi görünüyordu. Takdir edilmenin coşkusu, hayran olunmanın verdiği duyguları yaşamıştım. Evet deyip karısı olmaya söz verdim ve bugün de hâlâ onu gelecekte de sevebileceğim kadar sevdiğimi hissediyorum.

"Yine de şu an pişmanlık duyguları içinde olduğunu sandığımdan tereddütler içindeyim. Bunun bir kuruntudan başka bir şey olup olmadığını bilemiyorum: Ama neden benimle buraya gelmedi ki? Zavallı Laurent'ımın korkunç

hastalığını öğrendiğimde, benim, 'Floransa'ya gidiyorum,' dememe fırsat bırakmadan, 'Hemen yola çıkalım!' demişti. Laurent'ın başucunda geçirdiğim yirmi gece boyunca hep yan odadaydı ve bana bir kez olsun, 'Kendinizi mahvediyorsunuz!' demedi, bunun yerine, 'Devam edebilmek için biraz olsun dinlenin,' önerisini tercih etti. Yüz ifadesinde kıskançlığın gölgesini asla görmedim. Ona göre, ikimizin de bir evlat gibi benimsediğimiz bu nankör çocuğu kurtarmak için bundan daha fazlası elimden gelmezdi. Bu soylu yürek, güvenilirliğinin ve vericiliğinin ona olan aşkımlı artırdığını hissediyordu ve ona bu anlayışı için sonsuz minnet duyuyordum. Böylece, kendime olan saygımı yeniden kazanmamı sağlıyor, bana ona ait olmanın gururunu yaşıyordu.

"Peki o zaman, son andaki bu kaprisin anlamı ne? Beklenmedik bir engel mi? Yüreğinde taşıdığı arzusun karşısında hiçbir engelin duramayacağını biliyorum; sanırım beni sınamak istedi. İtiraf edeyim ki, bu durum kendimi aşağılanmış hissetmeme neden oluyor. Ne yazık ki, yaşadığım ilişkide kendime olan saygımı kaybetmem beni fazlasıyla şüpheli yaptı! Haksız mıyım? Her şeyi anlamasına rağmen bunu neden anlamadı?

"Belki de geçmişin muhasebesini yapmak ve beni düşüncesini engellemek için söylediğim her sözü dikkate almaya başladı. Bunda şaşırarak ne var? Palmer'ı her zaman için temkinli ve mantıklı bir adam olarak tanımıştım. Oadaki coşkunun ve aşka olan inancın hazinesini keşfettiğimde çok şaşırmıştım. Acı çekenleri görünce duygulanan ve aşkın kurbanlarını tutkuyla sevmeye başlayan o kişilerden biri olamaz mıydı? Bu, güçlülere özgü doğal bir içgüdü, iyi ve temiz yürekli için yüce bir merhamet duygusudur! Laurent'ı sevdiğimde, kendimle barışık kalabilmek için bazen ben de aklımdan bunları geçirirdim, çünkü beni ona her şeyden önce bağlayan şey çektiği acıydı!

“Bir tanem, yine de, size anlattıklarımı Richard Palmer’la paylaşmaya cesaret edemeyeceğimi söylemek isterim. Kaygılarımın onda derin bir keder yaratacağından korkuyorum, işte böylesine sıkışmış bir durumdayım, çünkü istemesem de zihnimden atamadığım bu kaygılarla bugün için olmasa da yarınlar adına korku duyuyorum. On yıldan beri sevdiğini söylediği, ama aşkını ancak yaralı bir halde bir başka adamın ayaklarının dibine yığıldığında itiraf ettiği bir kadınla evlenerek gülünç duruma düşmeyecek mi?

“Görkemli, ürkütücü görünümlü, küçük bir sahil kasabasında kaderimi belirleyecek sözcüğü her şeyi kabullenmiş bir halde bekliyorum. Belki de Palmer şu an üç fersah uzaklıktaki Spezia’da. Orada buluşacaktık. Ve ben tıpkı somurtkan ya da daha doğrusu korkak bir çocuk gibi ona gidip, ‘İşte buradayım,’ diyecek gücü kendimde bulamıyorum. Hayır, hayır! Benden kuşku duyuyorsa, aramızda herhangi bir ilişkinin gelişmesi mümkün değil! Bana günde beş altı kez hakaret ettiğinde diğerini bağışlamıştım. Ama artık Palmer’ın yüzünde kuşkunun gölgesini bile görmek istemiyorum. Bu adaletsizlik mi? Hayır! Bundan böyle ya ulvi bir aşk yaşamayı ya da bu tür ilişkilere hiç bulaşmamayı düşünüyorum! Ondan aşkını talep ettim mi? Sevgisini bana cenneti yaşatacağını vaat ederek dile getirmedi mi? Diğer beni belki de cehenneme sürükleyeceğini baştan söylemişti! Beni kandırdığını söyleyemem. Bu yüzden, Palmer’ın kendisini kandırarak beni kandırmaması gerekir; çünkü bu yeni yanılgıların ardından her şeyden elimi eteğimi çekip, tıpkı Laurent gibi hatam nedeniyle aşka olan inancımı sonsuza dek kaybettim demem gerekecek ve bu kesin kararın ardından hayata katlanıp katlanamayacağımı bilemiyorum!

“Bağışlayın bir tanem, bana açmamı söylemenize rağmen sıkıntılarımin sizi çok üzdüğünü biliyorum! En azından sağlığım konusunda hiç endişelenmeyin; kendimi çok iyi hissediyorum, gözlerimin önünde hayalinizde canlandırabilece-

ğiniz en güzel deniz, başımın üzerinde masmavi bir gökyüzü var. Hiçbir şeyim eksik değil, dürüst insanların yanında kalıyorum ve belki de yarın size kuşku bulutlarının dağıldığını yazacağım. Size tapan Thérèse'inizi her zaman sevmeye devam edin."

Palmer gerçekten de bir önceki günden beri Spezia'daydı. Oraya *Ferruccio*'nun hareketinden bir saat sonra gelmeyi tercih etmiş, *Croix de Malte*'ta bulamadığı Thérèse'in Laurent'a körfezin girişine kadar eşlik ettiğini öğrenince geri dönmesini beklemişti. Saat dokuzda, otelin kayıkçısının tek başına döndüğünü görmüştü. Dürüst birine benzeyen delikanlı içkiye düşkün biri gibi görünmüyordu. Çimenler üzerinde Thérèse'le yedikleri akşam yemeğinden sonra, Laurent kendisine bir şişe Kıbrıs şarabı vermiş, o da iki dostun *Palmaria* adasını gezdikleri sırada şarabı içmişti. Kayıkçı sinyoru ve sinyorayı *Ferruccio*'ya götürdüğünü hatırlıyor, ama ardından sinyorayı Porto Venere'ye götürdüğü konusunda net bir şey söyleyemiyordu.

Palmer onu sükûnetle sorgulasa, kısa sürede sinyorayı Porto Venere'ye götürüp götürmediği konusunda kayıkçının kafasının karışık olduğunu anlayacaktı; ama Palmer ciddi ve soğuk ifadesiyle öfkesine hâkim olamıyordu. Thérèse'in yüzü kızarmış bir halde, kendisine gerçeği itiraf etmeye cesaret edemedi. Laurent ile gittiğini düşündü. Bunun böyle olduğuna inanarak otele döndü ve korkunç bir gece geçirdi.

Elle et lui, yani *Thérèse ve Laurent* adını verdiğimiz kitabımızı, Richard Palmer'ın öyküsünü anlatmak için yazmadık. Bu yüzden Palmer'dan yalnızca karışmış olduğu olayların anlaşılması gerektiği için söz edeceğiz, zaten davranışlarıyla kişiliğinin yeterince ortaya konduğunu düşünüyoruz. Yine de birkaç kelimeyle Richard'ın ateşli olduğu kadar hül-yalı, iyilik ve güzellik konusunda kibirli bir adam olduğunu, ama gücünün bazen kişiliğini şekillendiren düşüncelerin dü-

zeyine ulaşmaya yetmediğini ve hiç durmadan insan doğasının sınırlarını aşmak isterken, özverili ama belki de aşka uyarlanması mümkün olmayan hayallere kapıldığını söyleyebiliriz.

Erkenden kalkıp intihar düşüncesine kapılmış bir halde körfezin kıyısında dolaştı, yine de Thérèse'e duyduğu bir tür küçümseme onu bu fikrinden vazgeçirdi, zaten biraz sonra huzursuz geçen gecenin yorgunluğu ağır basıp kendisini toplamasını sağlayarak ona makul tavsiyelerde bulundu. Thérèse bir kadındı ve onu tehlikeli bir durumla karşı karşıya bırakmamalıydı. Gözünde onca yücelttiği Thérèse, verdiği kutsal söze rağmen sefil bir tutkuya yenik düştüğüne göre, hiçbir kadına güvenmemek gerekiyordu ve hiçbir kadın onurlu bir erkeğin yaşam boyu kendini ona adamasını hak etmiyordu. Palmer bunları düşünürken, içinde bir deniz subayının bulunduğu siyah zarif bir kayığın kıyıya yanaştığını gördü. Uzun, ince tekneyi sakın suların üzerinde hızla ilerleten sekiz kürekçi beyaz küreklerini askeri disipline uygun düşen bir saygı ifadesiyle kaldırdıklarında subay kıyıya çıkıp uzaktan fark ettiği Richard'a doğru yürüdü.

Bu subay, bir yıldan beri körfezde görevli olan Amerikan fırkateyni *Union*'ın komutanı Yüzbaşı Lawson'dı. Ülkelerin deniz kuvvetleri, ticari ilişkilerini güvence altına almak için dünyanın değişik bölgelerine aylar ya da yıllar boyunca görev yapacak savaş gemileri gönderiyorlardı.

Lawson'ın çocukluk arkadaşı olan Palmer, Thérèse'e körfezde gezinirken gemiyi ziyaret etmek isterse kullanabileceği bir mektup vermişti.

Palmer, Lawson'ın kendisine Thérèse'den söz edeceğini umuyordu, ama beklediği olmadı. Kendisine hiçbir mektup sunulmamış, tarafından gönderilen hiç kimse gemisine uğramamıştı. Yüzbaşı onu gemisinde yemeğe davet ettiğinde, itiraz etmedi. *Union* ilkbaharın sonunda körfezden ayrılıyordu. Palmer'ın aklından Amerika'ya bu gemiyle dönebileceği

düşüncesi geçti. Her şey Thérèse ile arasındaki ilişkinin sona erdiğini gösteriyordu; yine de deniz manzarasının hayatının zorlu dönemlerinde kendisine hep iyi geldiğini düşünerek Spezia'da kalmaya karar verdi.

Üç günden beri, vaktinin çoğunu *Croix de Malte* yerine Amerikan gemisinde geçiriyor, hayatının büyük bir bölümünü geçirdiği gemi yolculuklarının ayrıntıları hakkındaki sohbetlerin keyfini çıkarmaya çalışıyordu. Bir sabah kahvaltısında, genç bir deniz teğmeni biraz gülümseyip biraz iç çekerek dün birine âşık olduğunu ve tutkuyla bağlandığı kişiyle ilgili olarak görmüş geçirmiş bir adam olan Mösyö Palmer'ın fikrini almak istediğini söyledi.

Yirmi beş, otuz yaşlarında bir kadındı. Onu yalnızca pencerenin önünde dantel örerken görmüştü. Dantel örmek Cenova kıyılarında kadınların gelir getiren başlıca işlerindendi. Eskiden hatırı sayılır bir ticari faaliyetken dokuma tezgâhlarının ortaya çıkışıyla önemini kaybetmişti, yine de kıyı kasabalarının kadınlarına ve genç kızlarına ufak gelirler sağlayan bir işti. Bu durumda, genç teğmenin gönlünü kaptırdığı kadının, yalnızca yaptığı işle değil, oturduğu evin yoksul görünümüyle de zanaatkâr sınıfına mensup olduğu anlaşılıyordu. Yine de siyah elbisesinin kesimi ve davranışlarının farklılığı bu konuda şüpheler uyandırıyordu. Ne kumral ne sarışın olan saçları dalgalı, bakışları düşünceli, teni solgundu. Kadın, yağmurdan korunmak için bir pansiyona sığınmak zorunda kalan genç subayın kendisini merak dolu bir hayranlıkla izlediğini fark etmişti. Ne onu cesaretlendirmiş, ne de bakışlarını kaçırmış, ona kayıtsızlığın umut kırıcı görüntüsünü sergilemişti.

Genç denizci Porto Venere'de sığınmak zorunda kaldığı pansiyonun sahibine bazı sorular da sormuştu. Pansiyoncu kadın, bu yabancının üç günden beri, kendisini yeğeni olarak tanıtan ve muhtemelen yalan söyleyen yaşlı bir kadının yanında kaldığını, çünkü bu ihtiyar entrikacının vergisini

ödeyen pansiyonların zararına yolcuların aklını çelip iyi yemekler sunacağı vaadiyle onlara berbat bir odayı kiraladığını söylemiş, ama parası olmadığı için onlara doğru düzgün yemek vermediğini, bu yüzden de kasabalıların ve özenli turistlerin kendisinden nefret ettiğini anlatmıştı.

Bu sohbetin ardından genç teğmen hemen yaşlı kadının yanına gidip, beklediği bir arkadaşı için oda kiralamak istediğini bahane ederek, onu konuşturmak ve yabancı kadın hakkında bilgi edinmek istemiş, ama ev sahibesinin ağzından tek bir kelime bile alamamıştı.

Denizcinin bu genç kadın hakkında çizdiği tablo Palmer'ın dikkatini çekmişti. Bu kadın Thérèse olabilirdi; ama orada ne yapıyor, neden Porto Venere'de gizleniyordu? Hiç kuşkusuz yalnız değildi; Laurent da oralarda bir yerlerde olmalıydı. Palmer, kendisine öfkeyle, felaketinin tanığı olmamak için Çin'e kadar gidip gitmeyeceğini sordu. Yine de nasıl bir durumla karşı karşıya bulunduğunu anlamak için en makul kararı aldı. Hemen Porto Venere'ye gitti ve yaşlı kadının evinde dantel örmekte olan Thérèse'i bulmakta hiç zorlanmadı. Açıklaması net ve içtendi. Her ikisi de suratlarını asmadan içten davrandılar ve birbirlerine ne kadar kızdıklarını itiraf ettiler. Palmer, Thérèse'e nerede olduğunu bildirmediği için öfke duyuyor, Thérèse ise daha iyi bir araştırma yapıp kendisini daha önce bulmadığı için Palmer'a sitem ediyordu.

— Dostum, bana sanki sizi bir tehlikenin ortasına atmışım gibi sitem ediyorsunuz. Ben ortada böyle bir tehlikenin var olduğuna inanmıyorum!

— Haklısınız, böyle düşündüğünüz için size teşekkür borçluyum. Peki ama yola çıktığımda neden o kadar hüznü ve umutsuz görünüyordunuz? Ve buraya döndüğünüzde nerede olduğumu bulmak için neden ilk günden çaba göstermediniz? Gitmiş olduğumu düşünüp beni aramanın anlamsız olduğuna karar verdiniz, öyle değil mi?

— Dinleyin beni, dedi Palmer soruyu geçiştirmeye çalışarak, birkaç günden beri aklımı kaybetmeme neden olabilecek ne büyük acılar çektiğimi anlayacaksınız. Ayrıca sizi gencecik bir kızken tanıdığımda evlenme teklif etmem gerekirken, pişmanlığını ve hayalini zihnimden asla atamadığım bir mutluluğu nasıl bir kenara ittiğimi de öğrenmiş olacaksınız. O zamanlar binlerce entrika çevirerek beni parmağında oynatan bir kadına âşıktım. On yıl boyunca onu iyiye yönelteceğime, koruyabileceğime inanmıştım. Nihayet nankörlüğü ve vefasızlığı doruk noktasına ulaştığında onu terk edip, unutmayı ve kendimi toplamayı başardım. İşte Laurent'ın yola çıkacağı sırada, İngiltere'de olduğunu sandığım bu kadınla Floransa'da karşılaştım. Bir sonraki âşığı tarafından terk edilmişti, beni arzuluyor ve yeniden hayatıma girmek istiyordu: Birçok defa vericiliğime ya da zafiyetime tanık olmuştu! Anlamsız bir kıskançlığın pençesine düşmüş gibi yaparak bana bir tehdit mektubu yazdı, benim yanımda size hakaret edeceğini söylüyordu. Skandal yaratmaktan kaçınmayacak bir kadın olduğunu iyi bildiğimden, onun saygısız davranışlarına maruz kalmanıza katlanamayacağımı düşündüm. Onu böyle bir rezalete meydan vermemesi için ikna edebilmek amacıyla hemen o gün ona bir açıklamada bulunacağıma söz verdim. Bizimle aynı otelde kalıyordu ve Laurent'ı götürecek araba kapıya yaklaştığında, bir skandal yaratmaya kararlı bir şekilde oradaydı. İğrenç ve gülünç planı, otelin önünde ve caddede bulunan herkesin önünde yeni sevgilimi Laurent de Fauvel ile paylaştığımı haykırmaktı. İşte o zaman, onunla karşılaşmanızı ve hakaretlerine maruz kalmanızı engellemek için orada kalıp, sizin Laurent ile gitmeniz gerektiğine karar verdim. Artık bana sizi Laurent ile baş başa bırakarak sınamak istediğimden söz etmeyin. Tanrım, çok acı çektim, beni suçlamayın! Sizin Laurent'la gittiğinizi düşündüğümde, adeta cehennem ateşleri içinde kıvrandım.

— İşte size sitem etmemin nedeni de bu, diye karşılık verdi Thérèse.

— Ah! Ne yapmamı bekliyordunuz? diye haykırdı Palmer. Daha önce iğrenç bir şekilde aldatılmıştım! O sefil kadının içimdeki tüm keder ve horgörü duygularını yeniden harekete geçirmişti.

— Demek bu horgörü duyguları bana da yansıdı, öyle mi?

— Ah! Bana bunu söylemeyin, Thérèse.

— Ben de yeterince aldatıldım, yine de size güveniyordum.

— Artık bundan söz etmeyelim dostum, size geçmişimin sırlarını açtığım için pişmanlık duyuyorum. Bu anıların geleceğime de yansıtacağını ve Laurent gibi yaşadığım ihanetlerin acısını size ödeteceğimi düşüneceksiniz. Haydi, haydi sevgili Thérèse bu karamsar düşünceleri zihninizden uzaklaştırın. Burada bunalıma girebilecek bir ortamdasınız. Kayık bizi bekliyor, benimle Spezia'ya gelin.

— Hayır, dedi Thérèse, burada kalıyorum.

— Nasıl? Bu da ne demek oluyor? Aramızda bir kırgınlık mı var?

— Hayır, hayır sevgili Dick, diye devam etti Thérèse elini uzatarak, sizinle asla bir kırgınlık yaşamak istemem. Ah! Size yalvarıyorum, sevgimizin içtenlikli bir ilişkinin ideal bir örneği olmasına çalışın, çünkü ben de inançlı bir ruha sahip olabilmek için elimden geleni yapmak istiyorum; ama kıskanç olduğunuzu bilmiyordum, kıskanç davrandınız ve bunu kabulleniyorsunuz. Bu durumda şunu iyi bilmenizi isterim ki, bu kıskançlığın acımasız sıkıntılarına katlanacak gücüm yok. Oysa bana tam tersi bir yaşam vaat etmişsiniz, şu an kendi kendime nereye gittiğimizi ve huzur ve sükûnet ararken neden cehennemden çıkıp arafa girmem gerektiğini soruyorum.

“Yeni sıkıntıların ortaya çıkmaya hazırlandığını hissediyorum, yalnızca kendim için endişelenmiyorum; aşkta bir ta-

rafin mutlu olması, diğer tarafın ise acı çekmesi mümkün ol-
saydı, çizilmiş olan özveri yolunu izlemek kolay olacaktı;
ama gördüğünüz gibi durum böyle değil: Bir anlık olsa da
yaşadığım kederi hissedeceksiniz. Kendi halinde bir yaşam
sürdürmek isterken, işte sizin hayatınıza müdahale ediyor-
um ve size zarar vermeye başlıyorum. Hayır Palmer, bana
inanın; birbirimizi tanıdığımızı düşünüyorduk, ama tanımi-
yoruz. Sizde beni cezbeden şey tavırlarınızla dışa vurduğu-
nuz, ama artık gerçekliğine inanmadığım güven duygusuy-
du. Kendime saygımı kaybettiğim bir anda, sizi sevmek için
bundan başka bir şeye ihtiyacım olmadığını anlamıyor mu-
sunuz? Şu an lekeler ve zaafılar, kaygılar ve iç fırtınalarıyla aş-
kınızı kabul etseydim, içinizden sizinle evlenirken hesapçı
davrandığımı geçirmeyecek miydiniz? Ah! Böyle bir şeyi ak-
lınızdan geçirmeyeceğinizi söylemeyin; istemeseniz de bunu
düşüneceksiniz. Bir kuşkudan diğerine nasıl geçildiğini ve bi-
zi ilk düş kırıklığından hakaretlerle dolu tiksintilere indiren
o dik yokuşu iyi bilirim! Bakın, bu acı sıvıyı fazlasıyla içtim!
Daha fazlasını istemiyorum! Daha önce yaşadıklarımı yeni-
den yaşayacak gücüm yok; bunu size ilk günden söylemiş-
tim, siz unutmuş olabilirsiniz, ama ben hatırlıyorum. Bu ev-
lilik düşüncesini unutup, dost kalalım. Gözünüzde kazanmış
olduğumu sandığım saygıyı yeniden elde edene kadar sözü-
mü geçici olarak geri alıyorum. İlişkinin bu şekilde devam et-
mesini istemiyorsanız hemen ayrılalım. Bana gelince, sizi te-
min ederim ki, bulunduğum konumda en ufak bir yardım
için dahi olsa size hiçbir konuda borçlu kalmak istemiyor-
um. İrademin gücünü anlayabilmeniz için, içinde bulundu-
ğum konumu size anlatmak isterim. Laurent'ın yolculuk
masrafları için üzerimdeki her şeyi Vicentino'ya verdiğimden
yanımda hiç param yok, burada yalnızca verdiğim söz üze-
rine barınıyor ve yemek ihtiyacımı karşılıyorum; yine de böl-
genin kadınlarından daha iyi ve daha hızlı dantel ördüğüm
için, Cenova'dan gelecek parayı beklerken, iyi yürekli ev sa-

hibime tüm borcumu olmasa da, sunduğu mütevazı yemeklerin masrafını günü gününe ödüyorum. Bu durum karşısında kendimi aşağılanmış hissetmiyor, hiçbir sıkıntı çekmiyorum ve param gelene kadar bunun böyle sürmesi gerekiyor. O zaman ne yapacağıma karar vereceğim. Spezia'ya dönün ve dilediğiniz zaman beni görmeye gelin; dantelimi örerken sizinle sohbet edebilirim.”

Palmer durumu tüm iyi niyetiyle kabullenmek zorunda kalmıştı. Thérèse'in güvenini yeniden kazanmayı umuyor ve hatasıyla bu güveni sarstığını hissediyordu.

X

Birkaç gün sonra Thérèse'e Cenova'dan bir mektup geldi. Laurent, adeta pişmanlığının resmi bir şekilde onaylanması için, kendini sözlü olarak suçlayışını bu kez kâğıda döküyordu.

“Hayır,” diyordu, “senin değerini bilmeyi beceremedim. Böylesine özverili, saf ve çıkar gözetmeyen bir aşka layık olmadım. Ah kız kardeşim, ah annem, sabrını tükettim! Melekler bile bana katlanamayacaklardı! Ah! Thérèse, sağlığım yerine gelip, hayata dönmeye başladıkça anılarım canlanıyor ve geçmişime tıpkı bir aynanın karşısındaymış gibi baktığımda tanıdığım, ama hiç anlayamadığım bir adamın hayaletini görüyorum. Hiç kuşku yok ki, bu bahtsızın akli başında değildi; Thérèse, beni bir mucize eseri kurtardığın bu korkunç fiziki rahatsızlığa giden yolda, daha üç dört ay öncesinden, bilincimin sözlerimi ve davranışlarımı denetleyemeyeceğim bir şekilde gidip geldiğini ve ruhsal bir rahatsızlığın pençesinde olduğumu düşünmüyor musun? Ah! Durum böyle olsaydı, beni bağışlayan gerekmez miydi?.. Ama ne yazık ki söylediklerimin akla uygun olduğunu düşünmüyorum! Ruhsal bir rahatsızlık kötülükle aynı anlamı taşıyor mu? Babasını öldüren bir kişi de benimle aynı bahaneyi öne süremez mi? İyilik, kötülük, hayatımda ilk kez bu kavramlar zihnimi

altüst ediyor. Zavallı sevgilim, seni tanımadan, sana acı çek-tirmeden önce bunları asla düşünmemiştim. Kötülük benim için aşağılık bir canavardan, iğrenç öpücükleriyle insanın kö-tü yanlarını harekete geçirip onu toplumun yozlaşmış alt katmanlarına alçaltan o korkunç yaratıktan ibaretti; kötü-lük, esin tanrıçalarının soylu, kibar oğullarının, Paris'in en temiz, en gözde gencinin yanına yaklaşabilir miydi? Ah! Ser-sem kafam, parfümlü sakalım ve şık eldivenlerimle, okşayış-larımın, beni kendine zindandaki mahkûmların zinciri gibi soylu bir bağ ile bağlayan dünyanın o en lanetli yaşam tarzı-nı, nişanlı olduğum sefahati, arındıracağını düşünüyordum! Ve zavallı tatlı sevgilim, seni acımasız bencilliğime feda ettim ve bunun ardından, başımı kaldırarak, 'O bana ait olduğu için bu benim en doğal hakkımdı, hakkım olan bir şeyi yap-makta ne kötülük olabilir ki?' dedim. Ah! Ne bahtsız, ne bahtsızdım, işlediğim suçun farkında bile değildim! Bunu an-lamam için, tek mutluluğumu, hiç sevemeyeceği o nankör ve sağduyudan yoksun çocuğu sevebilen tek varlığı, seni kay-betmem gerekti! Bu dünyada sonsuza dek yalnız ve terk edil-miş olarak kaldığımı ancak koruyucu meleğimin yüzü silik-leşmeye ve yeniden gökyüzüne doğru uçmaya başladığında anladım!"

Bu ilk mektubun uzunca bir bölümü içtenliği gerçeklerin ayrıntılarıyla doğrulanan coşkulu bir ifadeyle ve Laurent'a özgü ani iniş çıkışlarla yazılmıştı.

"İnanır mısın, Cenova'ya geldiğimde, sana yazmayı dü-şünmeden önce yaptığım ilk iş kendime bir yelek satın al-mak oldu. Evet, oldukça şık, iyi kesimli bir yaz yeleği, hem de Fransız bir terzinin elinden çıkmış, saatçiler ve doğabi-limcilerle dolu bu şehri terk etmek için acele eden bir yolcu için ne hoş bir tesadüf değil mi? Bunun üzerine, yeni yele-ğimden gözüm kamaşmış bir halde Cenova sokaklarında

seğirtmeye başladım, bir kitapçının vitrininde ince bir zevkle ciltlenmiş bir Byron kitabı bana karşı konulmaz bir cazibeyle bakıyordu. Yolculukta ne okunur? Hiçbir zaman gidemeyeceğim bir ülkeden bahsetmiyorlarsa, seyahat kitaplarına hiç katlanamam. Sizi düşlerinin dünyasında gezdiren şairleri tercih ederim, bu yüzden kitabı hemen satın aldım. Sonra tesadüfen önümden geçen ve ayak bileğinin çıkıntısı sap takma sanatının başyapıtı gibi görünen kısa etekli çok güzel bir kızı takip ettim. Peşinden giderken ondan çok yeleğimi düşünüyordum. Aniden sağa saptı ve ben de farkında olmadan sola. Otele döndüğümde, yeni kitabımı bavulumla yerleştirmeye çalışırken, *Ferruccio*'da vedalaştığımız anda, kamarama dağıttığın katmerli menekşeleri buldum. Onları tek tek özenle toplayıp kutsal bir emanet gibi sakladım; ama işte gözlerimden yaşlar boşalmasına neden oldular ve sabahımın en önemli olayı olan yeni yeleğime bakarken, kendi kendime, 'İşte her şeye rağmen o zavallı kadının sevdiği çocuk,' dedim."

Ayrıca şunları ekliyordu:

"Benden sağlığıma dikkat etmem konusunda söz isterken, 'Sağığına kavuşmanı bana borçlu olduğun için, o biraz da bana ait, sağlığına zarar verecek davranışlarda bulunmayı yasaklamaya hakkım olduğunu sanıyorum,' demiştin. Üzgünüm Thérèse'im, ama beni taze şarap gibi sarhoş etmeye başlayan bu lanet sağlığımla konusunda ne yapmamı bekliyorsun? İlkbahar, çiçekleriyle insanın içinde aşk kıpırtıları yaratıyor; ben de sevmek istiyorum, ama birini sevmek elimde mi? Sen bile içimde gerçek aşkı esinleyemezken, bu mucizeyi başka bir kadının gerçekleştirebileceğini mi sanıyorsun? Bu büyücüğü nereden bulacağım? Dünyada mı? Kuşkusuz, hayır: Burada yalnızca hiçbir şeyini riske atmayan ve özveride bulunmaya hiç yanaşmayan kadınlar var. Haksız da sa-

yılmazlar ve onlara zavallı dostum, uğrunda fedakârlıklar yaptığın kişiler bunu hiç hak etmezler diyebilirsin, ama sevgilimi bir kocayla olduğu kadar bir âşıkla paylaşma konusunda bir karara varamamam benim suçum değil. Genç bir hanımefendiyi sevmek, hatta onunla evlenmek mi? Ah! Thérèse şu an için bunu ancak gülerek... için titreyerek düşünebilirsin. Birine kendi isteğimle bile bağlanamazken ya-sayla nasıl bağlanabilirim!

“Bir zamanlar, alt tabakadan bir kızı seven ve mutlu olduğunu sanan bir dostum vardı. Bu sadık âşığa kur yapıp, sevgilisinin ona vermek istemediği yeşil bir muhabbetkuşu karşılığında ona sahip oldum. Safça, ‘Elbette! Bu onun hatası, neden bana o muhabbetkuşunu vermedi ki?’ diyordu. Ve o günden sonra, kendi kendime birine parayla bağlı olan bir kadına, yani sevgilisinin ona vermediği ne varsa onu arzulayan birine asla yaklaşmamaya söz verdim.

“Şu an için sevgili olarak, sokaklarda karşılaştığımız ve hepsi de prenses olarak doğmuş, ama büyük *bahtsızlıklar* yaşamış maceracı kadınlardan birini düşünebiliyorum. Büyük bahtsızlıklar, hayır teşekkürler! Bu kötü geçmişlerin uçurumlarını dolduracak kadar varlıklı değilim. Ünlü bir aktris mi? Bu çok kez başıma geldi; ama sevgilimin artık izleyicilerin karşısına çıkmaktan vazgeçmesi gerekiyordu, ancak kendimi onların yerini tutacak kadar güçlü bir âşık olarak görememiştim. Hayır, hayır, Thérèse, ben kimseyi sevemem! Karşılığını veremeyeceğim kadar çok şey istiyorum; bu durumda en iyisi eski yaşantıma dönmek olacak. Bunu tercih ederim, çünkü böylece senin hayalin hiçbir zaman olası bir mukayese ile kirlenmemiş olacak. Aslında hayatımı neden nefsimi tatmin için kadınlarla, ruhumu tatmin içinse bir sevgiliyle geçirecek şekilde düzenlemiyorum ki? Bu sevgilinin, bu düşünmüş, kaybedilmiş, uğrunda gözyaşı dökülmüş idealin sen olman ne senin ne de benim elimde. Seni kimsenin haberi olmadan, düşüncelerimde bir sır gibi saklayarak, hiçbir

kadının, 'İşte ona Thérèse'i unutturdum,' demesine fırsat vermeyecek şekilde seveceğim.

"Dostum, birlikte geçirdiğimiz o hoş ve değerli son günlerimizde reddettiğin bir iyilikte bulunman gerekiyor. Bana Palmer'dan söz etmelisin. Bunun beni hâlâ rahatsız edeceğini düşünüyorsan yanıyorsun. İlk başlarda, bir taşkınlık anında onunla ilgili sorduğum sorulara yanıt verseydin bu beni kahrredecekti; hâlâ hasta olduğum o dönemde zihnimde bazı gelgitler yaşıyordum; ama bilincim tam olarak yerine gelip, bana açmak zorunda olmadığın *sırrı* tahmin etmeme izin verdiğinde, acılarımın ortasında, senin mutlu olmanı sağlayarak tüm hatalarımı telafi edebileceğimi hissettim. Birlikte olduğunuz zamanlardaki davranışlarınızı dikkatle gözlemlediğimde, seni tutkuyla sevdiğini ve buna rağmen bana bir baba şefkatiyle yaklaştığını fark ettim. Thérèse, bu durum beni altüst etti. Aşkta bu kadar verici, bu kadar yüce gönüllü olunabileceğini hiç düşünmemiştim. Bahtiyar Palmer! Senden ne kadar emin, sana karşı nasıl anlayışlı ve böylece seni ne kadar hak ediyor! Bu gözlemler bana, 'Palmer'ı sevin, beni mutlu edeceksiniz,' dediğim anı hatırlattı. Ah! O zamanlar ruhumda ne iğrenç duygular vardı! Beni vicdan azabıyla bunaltan aşkından kurtulmak istiyordum, yine de bana, 'Evet, onu seviyorum!..' deseydin seni öldürecektim!

"Ve o temiz yürekli adam, seni sevmeye başlamıştı, ama bana hâlâ yakınlık hissedebileceğin o anda bile senin için kendini feda etmekten geri durmadı! Bense, aynı durumla karşı karşıya kalsam kendimi asla riske atmaya cesaret edemezdim. Bizim kibarlar dünyası insanların gururla taşıdığı ve bizi mutluluğu risklere ve tehlikelere rağmen elde etmekten mahrum bırakan ya da onu ancak elinden kaçırdığında yeniden yakalamaya yönelten almakça bir gururdan ben de fazlasıyla nasibimi aldım.

"Evet, zavallı dostum, her şeyi sonuna kadar itiraf etmek istiyorum. Sana, '*Palmer'ı sevin,*' dediğimde, bazen onu sev-

meye başlamış olduğunu düşünüyordum ve bu düşünce sende uzaklaşmamı engelliyordu. İlişkimizin son dönemlerinde aklımdan sıklıkla ayaklarına kapanmak isteği geçtiğinde, kendimi şu düşünceyle frenliyordum: ‘Artık çok geç, bir başkasını seviyor. Bunu ben istedim, ama o kabullenmek zorunda değildi. Demek bana layık değil!’

“İşte çılgınlığımın pençesinde böyle akıl yürütüyordum, yine de şimdi kendimden emin bir halde düşündüğümde, Dick’i sevmeye başlamış olsan bile sana içtenlikle yaklaşıydım, beni ona tercih edeceğinden, yeniden sana dayattığım kurban kimliğine bürüneceğinden eminim. Evet, senden uzaklaşmakla iyi yapmışım, öyle değil mi? Senden ayrılırken bunu hissediyordum! İşte Thérèse, sana tek bir söz bile etmeden Floransa’ya gitme gücünü böyle buldum. Seni her geçen gün biraz daha öldürdüğümü hissediyor, hatalarımı telafi etmek için seni gerçekten seven bir adamla baş başa bırakarak gitmekten başka bir çözüm yolu bulamıyordum.

“Spezia’da geçirdiğimiz, senin sevgini yeniden kazanmayı deneyebileceğim o gün boyunca beni engelleyen yine bu düşüncelerdi, sana yemin ederim dostum, aklımdan böyle iğrenç şeyleri geçirmem mümkün değildi. O kayıkçıya gözünü üzerimizden ayırmamasını söyledin mi bilemiyorum, ama bunun hiçbir yararı olmayacaktı! Palmer’ın bizi yalnız bırakarak kanıtladığı güvene ihanet etmek yerine kendimi denize atmayı tercih ederdim.

“Ona kendisini içimden gelen en yüce duygularla sevdiğimi söyleyebilirsin. Palmer’a hak ettiğim mahkûmiyetimi ve infazımı sana olduğu kadar ona da borçlu olduğumu söyleyebilirsin. Tanrım, o yaşlı adamın intiharı için ne kadar acı çektim! Ama şu an kendimle gurur duyuyorum. Tüm eski dostlarım rakibimi düelloda öldürdükten sonra, bana ihanet eden kadını yüzüne tükürerek terk etmeye kalkışmadığım için beni bir ahmak ya da bir alçak olmakla suçlayabilirler! Evet Thérèse, bir başkası benim sana ve Palmer’a karşı ka-

rarlılık ve sevinçle sergilediğim tutumu gösterseydi, muhtemelen ben de onu aynı şekilde yargılayacaktım, ama duyar-sız bir adam değilim, hiçbir şeye değmem; yine de az da olsa değerimi bilir, kendime bu konuda hak veririm.

“Bu yüzden acı çekeceğimden kaygılanmadan bana Palmer’dan söz et; hatta bunaldığım anlarda bu haberler benim teselli kaynağım olacak ve bana güç verecek; zavallı çocuğun kendini hâlâ güçsüz hissediyor ve senin için neredede olması gerekirken şu an bulunduğu konumu düşündüğünde kafası karmakarışık oluyor. Bana mutlu olduğunu söyle, o zaman bu mutluluğu engileyebilir, onu elinden alabilir, mahvedebilirdim, ama yapmadım diye düşünerek kendimle gurur duyacağım. Bu mutlulukta benim de biraz payım olduğunu düşünerek, artık Thérèse’in dostluğunu hak ettiğime inanacağım.”

Thérèse zavallı çocuğuna şefkatle cevap yazdı. Laurent artık geçmişin tapınağında mumyalanmışçasına bu kimliğe bürünmüştü. Thérèse, Palmer’ı seviyor, en azından buna inanmak istiyordu. Her sabah ev başına yıkılacakmış gibi uyandığı günleri asla özlemeyecekmiş gibi görünüyordu.

Yine de bir şeylerin eksikliğini ve Porto Venere’deki bu kurşuni mor kayalıkta yaşamaya başladığından beri içini garip bir hüznün kapladığını hissediyordu. Ara sıra, sanki kendisine çekici gelen bir hayattan kopuş dönemi yaşıyor, ama bu kopuşta kişiliğine uygun olmayan ve kendisine bile açıklayamadığı bir üzüntü ve yılgınlığın var olduğunu hissediyordu.

Laurent’a Palmer hakkında bilmek istediklerini yazması mümkün değildi. Ondan kısaca övgüyle bahsettikten sonra, kendisine sevgilerini iletmediğini söyledi; ama onu sırdaşı olarak görüp, Palmer’la aralarında yaşananlardan söz edemedi. Onunla içinde bulunduğu durumu, yani henüz kendi zihninde bile netleştiremediği kararları paylaşmayı hiç de uygun

bulmuyordu. Üstelik kararını vermiş olsa da, Laurent'a, "Hâlâ acı çekiyorsanız, sizin için üzgünüm! Ben evleniyorum," demek için çok erken değil miydi?

Beklediği para ancak on beş gün sonra geldi. Bu on beş gün boyunca Palmer'a hüzün veren bir sebatla dantel örmüştü. Para eline geçtiğinde ev sahibine olan borcunu fazlasıyla ödeyip, kendisine Palmer'la körfezde bir gezinti yapma iznini verdi. Bu berbat ve iç karartıcı mekânda ne bulduğunu anlamlandıramasa da, bir süre daha Porto Venere'de kalmak istiyordu.

Bazı ruh hallerini hissetmek tanımlamaktan daha kolaydı. Thérèse annesine yazdığı mektuplarda duygularını daha rahat ifade edebiliyordu.

"Kavurucu sıcakların başlamasına rağmen hâlâ buradayım," diye yazıyordu ona temmuz ayında. "Bir ağacın asla yeşermeyeceği, şiddetli rüzgârların esintisi altındaki bu kayalıkta bir istiridye gibi yapışıp kaldım. Bu sert ama sağlıklı iklim ve denizin bir zamanlar asla katlanamadığım sürekli görünüşü bende bir ihtiyaç halini aldı. Kayıkla çevresini iki saatte kısa bir sürede gezebileceğim arkamdaki bu kasaba ilkbaharda büyüleyiciydi. Körfezin kıyıdan iki üç fersah uzaklıktaki topraklarına gidildiğinde, çok ilginç manzaralar keşfediliyor. Orada zamanını kestiremediğim eski bir derpem sonunda garip girinti çıkıntılarla yarılmış bir arazi, üzerinde kırmızı kumdan zemini çam ağaçları ve fundalıklarla kaplı peş peşe sıralanan tepeler var; bu tepelerin zirvelerinde, aniden dikine inen uçurumlarla sonlandıkları için yola devam etmeyi zorlaştıran geniş doğal patikalar bulunuyor. Geri dönüp sürülerin ayak izleriyle kaplı küçük patikaların labirentinde yolunuzu kaybettiğinizde karşınıza başka uçurumlar çıkıyor. Bazen Palmer'la birlikte geldiğimiz yolu bulamadan saatler boyunca o ağaçlıklı zirvelerde taban tepiyoruz. Oradan yer yer düzenli gibi görünen engebelerle kesilen ekilmiş uçsuz

bucaksız bir alana giriliyor ve buranın da ötesinde engin denizin görüntüsü beliriyor. Bu noktada ufuk sanki sınırsızca uzanmış gibi görünüyor. Kuzey ve doğuda, buraya geldiğimde zirveleri hâlâ karla kaplı olan Deniz Alpleri'nin heybetli görüntüleri izlenebiliyor.

“Ama artık, mayısın ilk günlerinde hoş kokular yayan ladin çiçekleriyle kaplı savanalardan, beyaz fundalıklardan eser yok. O zamanlar burası, yalancı abanoz, erguvan, mis kokulu katırtırnağı ve siyah mersin çalılıklarının ortasında altın gibi parıldayan sarısalkım çiçekleri kaplı ormanlarıyla bir dünya cennetini andırıyordu. Şu an hepsi sıcaktan kavruldu, çamlardan keskin kokular yayılıyor, mayıs ayında hoş kokular yayan çiçekli bakla tarlalarında şimdi ateşte yanmış gibi kararmış kesik saplardan başka bir şey kalmadı; ekinler kaldırıldığından, öğlen güneşinde topraktan sıcak buğular yayılıyor, bu yüzden sığağa kalmadan gezinti yapabilmek için sabah erkenden kalkmak gerekiyor. Ancak buradan kayıkla ya da yaya olarak ağaçlıklı bölgeye gitmek en az dört saat aldığından, dönüş hiç de hoş olmuyor. Körfezi çevreleyen muhteşem görünümlü yükseltiler öylesine çıplak ki, Porto Venere’de ya da Palmaria adasında soluk alıp biraz olsun serinlemek daha kolay oluyor.

“Ayrıca Spezia’nın başında bir musibet daha var: Yakındaki küçük bir gölün durgun sularından ve geniş bataklıklardan kaynaklanan sinekler. Burada deniz ve kayalıktan başka bir şey olmadığından bataklık suları ya da durgun sular bizi etkilemiyor, bu yüzden ne sinek, ne de bir tutam ot var; ama altın sarısı ve lal renkli bulutlar, şiddetli fırtınalar, görkemli sükûnetler görülmeye ve yaşanmaya değer! Deniz, rengi ve duyguları gecenin ve gündüzün her dakikasında değişen bir tablo gibi. Burada korkunç çeşitliliğini tasvir edemeyeceğiniz gürültüler koparan uçurumlar var. Sanki ümitsizliğin tüm hıçkırıkları, cehennemin tüm lanetleri orada bir araya gelmiş. Geceleri küçük pencereden hiç duyulmadık

gürültülü dansların kükremesini, giderek zayıflamaya başladığında daha da ürkütücü bir hal alan vahşet dolu marşları dinliyorum.

“Evet, kır yaşamını, yeşil ve huzurlu küçük kuytuları seven ben, artık tüm bunlardan zevk almaya başladım. Yoksa bu lanetli aşk bende fırtınalı, gürültülü bir yaşama olan ihtiyacı mı artırdı? Belki de! Biz öteki kadınlar ne garip yaratıklarız! Bir tanem, size ıstırabımı unutmak için ne günler geçirdiğimi itiraf etmeliyim. Hizmet edeceğim, özen göstereceğim birinin yokluğunda ne yapacağımı bilemedim. Palmer biraz daha katlanılmaz biri olmalıydı; ama talihsizliğe bakın, tam kişiliğinin o yanını göstermek üzereyken, isyanım karşısında yeniden melek gibi bir adama dönüştü. Ara sıra içimi daraltan sıkıntıyı kime çaba harcayarak dağıtacağımı bilemiyorum. Ne yazık ki durum böyle!.. Bunları size anlatmalı mıyım? Hayır, duygularımı önce kendim çözümlemeli ya da çözümlesem bile sizi içimdeki fırtınayı paylaşarak üzmemeliyim. Size yalnızca bu bölgenin özelliklerinden, gezintilerimden, uğraşlarımdan, çatıların altındaki ya da daha doğrusu üstündeki hüznü odamdan, dünya tarafından unutulduğum, hiçbir sorumluluk üstlenmeden, işsiz, müşterisiz bir halde dilediğimi yapmaktan keyif aldığım bu odada geçirdiğim günlerden, poz verdirdiğim küçük çocuklardan, resimlerini çizerek eğlendiğim gruplardan söz etmek isterdim. Ama tüm bunların size yetmeyeceğini ve yüreğimi, duygularımı paylaşmadıkça sizi daha da endişelendireceğimi biliyorum. Tamam o zaman, anlatayım; Palmer’la evlenmeye karar verdim ve onu seviyorum: Ama henüz nikâh tarihini belirleyemedim, hem kendim hem de onun adına bu sarsılmaz birlikteliğin geleceği açısından kaygılanıyorum. Artık aşktan gözümün kamaşacağı dönemleri geride bıraktım, üstelik benimki gibi bir yaşamın ardından, insan yaşadığı onca deneyimle birlikte bir o kadar da endişe kaynağına sahip oluyor! Laurent’dan tamamıyla koptuğumu san-

miştım, gerçekten de Cenova'da onun felaketi olduğumu, dehasının gelişiminin ve başarısının önüne geçtiğimi söylediği gün durum böyleydi. Ama şimdi, onu hayatımdan tamamiyle silemediğimi hissediyorum; hastalığından, pişmanlığından, iki aydan beri bana yazdığı nezaket ve özveri dolu mektuplardan sonra, üzerimde beni bu bahtsız çocuğa bağlayan büyük bir sorumluluk hissediyor ve onu mutlak bir terk edişle yıpratmak istemiyorum. Evliliğimin ardından böyle bir sorunla karşı karşıya kalabilirim. Palmer'ın bir kıskançlık anına tanık oldum ve aynı şey bana, *'Böyle olmasını istiyorum!'* deme hakkına sahip olacağı gün tekrarlanabilir. Bir tanem, sizi temin ederim ki artık Laurent'ı sevmiyorum, ona yeniden âşık olmak yerine ölmeyi tercih ederim; ama bu üzücü deneyime rağmen geride kalan dostluğumuzu bozmaya kalkışması halinde belki de Palmer'ı artık hiç sevmeyeceğim.

"Tüm bunları kendisine anlattığımda anlayışla karşıladı, çünkü Palmer büyük bir filozof olmakla övünüyor ve bugün doğru bulduğu ve haklılığına inandığı bir olguyu bir daha asla farklı bir şekilde değerlendirmeyeceğine olan inancını tekrarlıyor. Ben de buna inanıyorum, yine de ondan bir süre daha şu an yaşadığımız huzurlu ve uyumlu ilişkiyi akışına bırakmasını istiyorum. Doğrusu bu ya, arada bir buhran nöbetleri geçiriyorum, ama bu bunalım anlarını, doğası gereği pek de keskin bir gözlemci olmayan Palmer'dan gizleyebiliyorum. Yüzüm, Laurent'ın tabiriyle hasta bir kuş gibi görünse de, onda herhangi bir endişe yaratmayacaktır. Geleceğimizdeki bahtsızlıklar bununla kalırsa, gerilmiş sinirlerimi ve karamsar ruh halimi fark edip bu durumdan etkilenmezse, onunla mümkün olduğunca mutlu bir yaşam sürdürebiliriz. Ama dalgın bakışlarımı dikkatle gözlemlemeye, düşlerimin perdesini aralamaya ve nihayet moral çöküntüsü içinde bulunduğum anlarda Laurent'ın yaptığı gibi beni çocuksu acımasız davranışlarla bunaltmaya kalkışırsa, kendimde

buna karşı koyabilecek gücü bulabileceğimi sanmıyorum ve o zaman hemen ölmeyi tercih ederim.”

Thérèse o günlerde Laurent’dan kendisini endişeye düşürecek ölçüde ateşli bir mektup aldı. Yazdıkları dostluğun değil aşkın coşkusunu yansıtıyordu. Thérèse’in, Palmer’la ilişkileri konusunda suskunluğunu koruması genç sanatçıya ona yeniden bağlanma umudu vermişti. Onsuz yaşayamıyordu; artık midesini bulandıran sefilh yaşamına dönmek için boşuna çaba harcamıştı.

“Ah! Thérèse,” diyordu ona, “bir zamanlar sevgini çok iffetli bir şekilde gösterdiğin ve aşktan çok bir manastır yaşamı için yaratıldığın konusunda seni eleştirmiştım. Seni nasıl bu şekilde yargılayabildim? Sefilh yaşamıma geri dönmeye çabaladığım günden beri, kendimi çocukluğumdaki kadar masum hissetmeye başladım, karşılaştığım kadınlar bana ideal bir keşiş olabileceğimi söylüyorlar. Hayır, hayır, aramızdaki aşkın ötesine uzanan duyguları, beni saatler boyunca duygulu ve sakin bir gülümsemeyle dinginleştiren o annenin yumuşaklığını, o iç döküşleri, ortak kavrayışın o esinlerini, düşünüp taşınmadan, içimizden gelerek yazdığımız, bizden söz eden o iki kişilik şiiri hiç unutmayacağım. Thérèse, Palmer’la birlikte değilsen, yalnızca benimle olabilirsin! O ateşli duyguları, o derin paylaşımları başka kimle yaşayabilirsin? Bütün günlerimiz kötü mü geçti? Hiç güzel günler geçirmedi mi? Sen, kendini adamaya alışmış kadın, aradığın şey mutluluk mu? Birisi için acı çekmekten vazgeçebilir misin? Bazen çılgınlıklarımı bağışladığında, bana senin vazgeçemeyeceğin sevgili işkencen ve ıstırapın olduğumu söylemiş miydin? Hatırla Thérèse, hatırla! Acı çektin ve yaşıyorsun. Bense sana acı çektirdim ve bu yüzden ölüyorum! Cezamı fazlasıyla çekmedim mi? Ruhum üç aydan beri can çekiyor!”

Ardından sitemler geliyordu. Thérèse ona çok ya da çok az şey söylemişti. Aralarında bir dostluk ilişkisi varsa kendini ifade edişi çok ateşli, yaşadıkları bir aşksa davranışları çok soğuk ve temkinliydi. Aşk sürdürmek ya da öldürmek için yeterince cesaret gösterememişti.

Thérèse ona yanıt olarak Palmer'ı sevdiğini ve her zaman seveceğine inandığını yazmaya karar verdi, yine de ona henüz kesin bir karara varamadığı evlilik projesinden söz etmeyecekti. Laurent'ın gururunu incitecek bu itiraf darbesini elinden geldiğince yumuşatarak ifade etmeye çalıştı.

“Şunu iyi bil ki, iddia ettiğin gibi, yüreğimi ve hayatımı bir başkasına seni *cezalandırmak* için vermedim. Hayır, Palmer'ın aşkına karşılık verdiğim gün tamamıyla bağışlanmıştın. Floransa'ya onunla birlikte gelmem bunun kanıtıdır. Zavallı çocuğum, hastalığın boyunca sana özen gösterirken bu görevi bir ablanın şefkatiyle yerine getirdiğime inanmıyor musun? Hayır, hayır, beni yatağının başucuna bağlayan bir yükümlülük değil, bir anne şefkatiydi. Bir anne evladını her zaman bağışlamaz mı? Evet, anlayacağın gibi bu hep böyle olacak! Benim desteğime, tesellime her ihtiyacın olduğunda, Palmer'a olan sorumluluklarımı göz ardı etmeden yanında yer aldığımı göreceksin. Palmer onu sevebilmeme ve sevme karşı çıkmıyor. Seni terk edip bir düşmanın kollarına atılmam gerekseydi, kendimden korkardım, ama tam tersi oldu. Ellerimiz, seni bir an olsun yalnız bırakmaksızın gözetim altında tutmak için birbirimize söz verirken birleşti.”

Thérèse bu mektubu gösterdiğinde oldukça duygulanan Palmer kendisi de dostluklarının baki olduğu vaadinde bulunmak ve Laurent'a duyduğu gerçek sevgiyi ifade etmek üzere bir mektup yazmak istedi.

Laurent mektubun yanıtını geciktirdi. Bir daha geri dönmek üzere uçup giden bir düşü yeniden görmeye başla-

mıştı. Önce bu durumdan derin bir şekilde etkilenmişti; ama kaldıramayacağını hissettiği bu acıdan kurtulmaya karar verdi. İçinde, bazen felaketine bazen de kurtuluşuna neden olan o ani ve kesin devrimlerden birini yaparak Thérèse'e şunları yazdı:

“Şükürler olsun sana, tapınılası ablam; mutluyum, sadık dostluğunla gurur duyduğumu, Palmer'ın mektubunun gözlerimi yaşarttığını belirtmek isterim. Hain, bunu neden daha önce söylemedin? Bunca acıyı çekmeyecektim. Gerçekten de mutlu olduğumu bilmekten başka neye ihtiyacım vardı ki? Üzgün ve tek başına olduğumu sandığım için sana, ‘Tamam, madem acı çekiyorsun, birlikte acı çekelim. Hüznünü, sıkıntılarını ve yalnızlığını paylaşmak istiyorum,’ deyip ayaklarına kapanmak üzere yanına gelmeyi düşünüyordum. Bu benim görevim ve hakkım değil miydi? – Ama sen mutluyusan, Thérèse, ben de mutluyum! Bunu bana açıkladığın için sana minnettarım. İşte nihayet yüreğimi kemiren vicdan azabından kurtuldum! Başım yukarıda, göğsüm dik, derin derin nefes alarak yürümek ve kendi kendime en mükemmel dostumun hayatını altüst etmediğimi söylemek istiyorum. Ah! Bir zamanlar bana ıstırap veren o ürkütücü kıskançlık yerine bu özverili sevinci hissettiğim için kendimle gurur duyuyorum!

“Sevgili Thérèse, sevgili Palmer, sizler benim koruyucu meleklerimsiniz. Bana mutluluğu öğrettiniz. Sizin sayenizde artık sürdürdüğüm yaşamdan daha farklı bir şey için yaratıldığımı hissediyorum. Yeniden doğuyorum, gökyüzündeki tertemiz havanın alçalarak, soluk almaya ihtiyacı olan ciğerlerime dolduğunu hissediyorum. Benliğim dönüşüyor. Seveceğim!

“Evet, seveceğim, hatta şimdiden seviyorum!.. Henüz hiçbir şeyden haberdar olmayan ve yanındayken yüreğimdeki sırrı saklamaktan, onun kadar naif, neşeli ve çocuksu gö-

rünmekten gizemli bir keyif aldığım güzel, tertemiz bir genç kıızı seviyorum. Ah! Doğmakta olan bir duygunun bu ilk günleri ne hoş! Bu düşüncede ulvi ve ürkütücü bir şeyler yok mu: Kendime ihanet edeceğim, bugün, belki de bu akşam başka bir kimliğe bürünüp artık kendime ait olmayacağım!

“Thérèse’im, zavallı çocuğunun hüznü ve çılgın gençliğinin bu sonucuna sevinmelisin. Yitip gidiyormuş gibi görünen ve çamurda sürünmek yerine bir kuş gibi kanatlarını açan bu benliğin yenilenmesinin, senin aşkının, şefkatinin, sabrının, öfkenin, katılgının, bağışlayıcılığının ve dostluğunun eseri olduğunu düşün! Evet, gözlerimi açabilmem için, içten bir dramın başa çıkamadığım beklenmedik olaylarıyla karşılaşmam gerekti. Senin eserin, oğlun, emeğin, mükâfatın, kurbanın ve tacınım. Dostlarım benim için dua edin, seveceğim!”

Mektubun geri kalanı da aynı şekilde devam ediyordu. Bu sevinç ve minnet dolu ifadeleri gören Thérèse ilk kez mutluluğunun eksiksiz ve güvencede olduğunu hissetti. İki elini Palmer’a uzatarak:

— Tamam, nerede ve ne zaman evleniyoruz? dedi.

XI

Evlilik işlemlerinin Amerika'da yapılmasına karar verildi. Palmer, Thérèse'i annesiyle tanıştıracacağı ve evlilikleri için onun hayır duasını alacağı düşüncesiyle sevinçten uçuyordu. Düğünlerini Fransa'da yapacak olmalarına rağmen, Thérèse'in annesi bu mutlu günlerinde onların yanında olabileceğine dair söz veremiyordu. Kızının ağırbaşlı ve sadık bir adamla evleneceğini öğrenmenin sevinci sıkıntılarını gidermişti. Laurent'ı kızı için hiç uygun görmemiş ve Thérèse'in yeniden onun boyunduruğu altına girebileceğinin endişesini taşımıştı.

Union hareket etmeye hazırlanıyordu. Kaptan Lawson, Palmer ve nişanlısına Amerika'ya birlikte dönmelerini önermişti. Birbirini seven bir çiftle yolculuk etmenin sevinci gemide bir bayram havası estiriyordu. Genç teğmen uygunsuz girişimini Thérèse'e içtenlik dolu büyük bir saygıyla yaklaşılarak telafi etmeye çalışıyordu.

18 Ağustos'ta, yolculuk için tüm hazırlıklarını tamamlamış olan Thérèse, annesinden bir günlüğüne dahi olsa önce Paris'e uğraması için yalvaran bir mektup aldı. Aile işlerini halletmek için bizzat kendisi gelmeliydi. Thérèse'in Amerika'dan ne zaman döneceğini kim bilebilirdi ki? Zavallı annenin güvensiz ve öfkeli babalarını örnek alarak kendine soğuk ve saygısızca yaklaşan diğer çocuklarıyla arası iyi değildi. Bu

yüzden, kendisi için şefkatli bir kız, sadık bir dost olan Thérèse'e hayranlık duyuyordu. Güven duygusundan uzak, huzursuz bir yaşamın ardından kendini zamanından önce çökmüş, hasta ve yorgun hissettiğinden belki de son kez hayır duası ederek onu kucaklamak istiyordu.

Belli etmek istemese de, bu mektup Palmer'ın canını sıkıyordu. Laurent ile aralarındaki kalıcı dostluğun kesinliğini belirgin bir memnuniyetle kabullense de, onu yeniden görmesi halinde Thérèse'in yüreğinde uyanacak duygular konusundaki endişeleri zihninden atamıyordu. Hiç kuşku yok ki, tersini iddia ederken kendisi de bunun farkında değildi, ama 18 Ağustos günü Amerikan gemisinin veda topları Spezia körfezinde peş peşe yankılandığında gerçek duygularını fark etti.

Yüreğini titreten bu top seslerinin sonuncusunda parmaklarını çıtırdatacak şekilde kıvırdı.

Thérèse bu tepkiyi şaşkınlıkla karşıladı. Bu kentteki beraberliklerinin başlangıcında birbirlerine açıklamalar yaptıkları günden beri Palmer'ın endişelerini hiç fark etmemişti.

— Tanrım, bu da nesi? diye haykırdı Palmer'ı dikkatle gözlemleyerek. İçinizde kötü bir his mi var?

— Evet! Öyle, diye karşılık verdi Palmer aceleyle. Kötü bir önsezi... çocukluk arkadaşım Lawson için. Nedenini bilemiyorum... Evet, evet, kötü bir önsezi!

— Bir deniz kazası yaşayacağını mı düşünüyorsunuz?

— Belki de. Kim bilebilir ki? Tanrı'ya şükür ki Paris'e gittiğimiz için siz tehlikede olmayacaksınız.

— *Union Brest*'te on beş gün mola veriyor. Gemiye orada mı bineceğiz?

— Evet, evet, kuşkusuz, tabii buradan oraya varana kadar bir felaket yaşanmazsa.

Palmer hüznü ve bunalmış ifadesini korurken, Thérèse içinden neler geçtiğini tahmin edemiyordu. Zaten nasıl tahmin edebilirdi ki? Palmer'ın da bildiği gibi Laurent, Baden

kaplıcalarındaydı ve yazdığı gibi evlilik hazırlıklarıyla meşgul olmalıydı.

Ertesi gün posta arabasıyla yola çıktılar, hiçbir yerde mola vermeden Torino ve Mont Cenis'den geçerek Fransa'ya girdiler.

Bu yolculuk korkunç bir huzursuzluğun etkisi altında geçti. Her yerde felaketin belirtilerini gören Palmer, kişiliğine hiç uygun olmayacak şekilde batıl inançlarını itiraf ediyor, zaaflar gösteriyordu. O sakin ve kolayca hizmet edilen adam arabacılar, yollara, gümrükçülere, yoldan geçenlere öfkeleliyor, beklenmedik tepkiler gösteriyordu. Thérèse onu hiç böyle görmemişti ve bu gerçeği ona açıklamaktan kendini alamadı. Palmer ona anlaşılması zor bir sözcükle karşılık verdi, yüz ifadesi öyle karamsar, ses tonu öyle öfkeliydi ki, Thérèse ondan ve gelecekte yaşanacaklardan korktu.

Kader bazılarına karşı oldukça acımasız davranırdı. Thérèse ve Palmer, Mont Cenis geçidinden Fransa'ya girdikleri sırada, Laurent Cenevre'den geri dönüyordu. Paris'e onlardan birkaç saat önce vardığında derin bir endişe içindeydi. Nihayet, Thérèse'in İtalya'da geçirdikleri birkaç ay boyunca son kuruşuna kadar harcadığını öğrenmiş (çünkü her şey er ya da geç ortaya çıkardı) ve o dönemde Spezia'da bulunan bir kişiden Matmazel Jacques'ın Porto Venere'de çok sıkıntılı günler geçirdiğini, ayda altı lirete tuttuğu odanın kirasını ödemek için dantel ördüğünü işitmişti.

Kendini aşağılanmış hisseden Laurent, pişman, öfkeli ve üzgün bir halde Thérèse'in şu an ne durumda olduğunu öğrenmek istiyordu. Palmer'dan hiçbir şey istemeyecek kadar gururlu olduğunu bildiğinden, Cenova'daki çalışmasının karşılığını alamadıysa, Thérèse'in Paris'teki mobilyalarını satmak zorunda kalacağını düşünüyordu. Bir zamanlar yüreği şiddetle çarparak yaklaştığı o şirin küçük eve başkalarının yerleştiği düşüncesiyle titreyerek Champs-Elysées'ye koştu. Kapıcı olmadığından, kendisini kimin

karşılacağını bilemeden bahçe parmaklığındaki zili çaldı. Thérèse'in yakında evleneceğini, hatta bu evlilik için yasal bir engel kalmadığını bilmiyordu. Thérèse'in bu konuyla ilgili yazdığı son mektup, Baden'e kendisi ayrıldıktan bir gün sonra ulaşmıştı.

Kapıyı yaşlı Catherine'in açtığını gördüğünde sevinçten kendinden geçerek kadının boynuna sarıldı; ama bu iyi yürekli kadının asılan yüzünü fark eder etmez içine hüzün doldu.

— Buraya neden geldiniz? diye sordu Catherine öfkeyle. Demek matmazelin bugün geleceğini biliyorsunuz! Onu rahat bırakamaz mısınız? Yine onu bahtsız etmek mi istiyorsunuz? Ayrıldığınızı duyduğumda buna memnun olmuştum; çünkü önceleri sizi sevmişken artık sizden nefret ediyordum. Çektiği acıların sizden kaynaklandığını anlıyordum. Haydi, onu öldürmeye yemin etmediyseniz burada beklemeyin!

— Bugün geleceğini söylediniz! diye haykırdı Laurent birkaç kez.

Yaşlı hizmetkârın sert eleştirileri arasından aklında kalan yalnızca buydu. Thérèse'in atölyesine, leylak renkli küçük salonuna ve yatak odasına kadar girip, mobilyaların yerinde olup olmadıklarını anlamak için Catherine'in üzerlerine serdiği gri renkli bezleri kaldırdı. Thérèse'in emeğinin karşılığıyla satın aldığı ilginç ve çekici görünümlü tüm küçük mobilyaları, ince bir zevkin ve sanat anlayışının eseri olan nesneleri teker teker gözden geçirdi; hiçbir şey eksik değildi. Thérèse'in Paris'teki kurulu düzeninde değişen bir şey yokmuş gibi görünüyordu. Laurent, kendini kuşkuyla adım adım izleyen Catherine'e kafası karışmış bir halde bakarken sürekli olarak şu sözleri tekrarlıyordu:

— Bugün geliyormuş!

Güzel bir genç bir kızı, kendisi kadar temiz bir aşkla sevdiğini söylerken biraz abartmıştı. Thérèse'e yazarken ona gerçeği anlatmayı düşünmüş, kendisinden söz etmek ister-

ken, çevresine karşı gösterdiği alaycı ve soğuk tavırlara ters düşen bir coşkuya kapılmıştı. Düşlerini süsleyen genç kıza aşkını ilan etmemişti. Gece gökyüzünde süzülen bir kuş ya da bulut, mutluluğun ve çocuksu şairin hayal gücünde sabah canlanan açılımlarının kırılğan abidesini yerle bir etmeye yetmişti. İçini gülünç duruma düşme korkusu kaplamış ya da Thérèse'e olan karşı konulmaz ve ölümcül tutkusunu bu yeni ilişkiyle yenebileceğini düşünerek kaygılanmıştı.

Sevgili hanımı geldiğinde her şeyin hazır olması için acele ederken onu kendi haline bırakmaya karar veren Catherine'e hiç yanıt vermeden öylece kalakalan Laurent'ın içini beklenmedik bir huzursuzluk kaplamıştı. Thérèse'in neden Paris'e kendisine haber vermeden geldiğini düşünüyordu. Buraya gizlice Palmer'la birlikte mi geliyordu, yoksa kendisi gibi o da henüz var olmayan ve hayali şimdiden zayıflayıp silinen bir mutluluğu yazmakta acele mi etmişti? Bu ani ve gizemli dönüş Dick ile ayrıldıkları anlamına gelebilir miydi?

Laurent bu düşünceden hem keyif alıyor hem de korkuyordu. Beyninde ve sinirlerinde binlerce duygu ve düşünce çatışıyordu. Biraz sonra bilincinde olmadan gerçeklikten uzaklaşarak gri örtülerle kaplı bu mobilyaların birer mezar olduğu inancına kapıldı. Ölümden her zaman korkmuştu, yine de onu zihninden atamıyor, değişik görünümüler altında onu her yanda görüyordu.

Etrafının kefenlerle çevrili olduğu yanılsamasının verdiği ürpertiyle ayağa kalkarak haykırdı:

— O halde kim öldü? Thérèse mi? Palmer mı? Döndüğüm yerde birilerinin öldüğünü hissediyorum!.. Hayır, ölen sensin, diye kendi kendini yanıtladı, hayatının en anlamlı günlerini geçirdiğin bu eve şimdi hareket yeteneği kalmamış, terk edilmiş, unutulmuş bir ceset gibi geri döndün!

Salona giren Catherine ona hiç aldırmadan örtüleri kaldırdı, mobilyaların tozunu alıp, pencereleri ve panjurları açtıktan sonra, içlerini çiçeklerle doldurduğu büyük Çin vazos-

larını yaldızlı konsolların üzerine yerleştirdi. Ardından Laurent'a yaklaşarak:

— Söylesenize burada ne yapıyorsunuz? diye sordu.

Düşlerinden sıyrılan genç adam etrafına şaşkınlıkla baktığında, aynalara yansıyan çiçekleri, güneşte parıldayan Boule mobilyalarını ve yokluğun gerçekten de ölümü andıran kasvetli görüntüsünün yerini alan bu şölen havasını fark etti.

Halüsinasyonları başka bir yöne çevrildi.

— Burada ne mi yapıyorum? dedi karamsar bir gülümsemeyle; evet, burada ne yapıyorum? Bugün Thérèse'in evinde bir şölen var, bugün kendinden geçişin ve unutuşun günü. Ev sahibi bir aşk randevusu vermiş ve kuşkusuz ki beklediği benim gibi bir ölü değil! Bu düşün evinde bir cesedin ne işi var? Beni burada gördüğünde ne diyecek? Tıpkı senin gibi, zavalı ihtiyar, bana yerimin bir tabutun içi olduğunu söyleyecek!

Catherine, zihni allak bullak olmuş bir şekilde konuşan Laurent'a acıdı.

“Deli,” diye düşündü, “zaten hep öyleydi.”

Onu kibarca göndermek için neler söyleyeceğini düşünürken, sokakta bir arabanın durduğunu duydu. Thérèse'i yeniden görecekt olmanın sevinciyle Laurent'ı unutup kapıyı açmaya koştı.

Kapıda Thérèse'in yanında duran ve bir an önce yolculuğun tozunu toprağını üzerinden atmak isteyen Palmer, Thérèse'i arabanın yükünü evine yerleştirme sıkıntısından kurtarmak için yeniden arabaya bindi ve arabacıya Meurice oteline gitmesi için seslenirken, Thérèse'e iki saat içinde gerekli valizlerle birlikte akşam yemeği için geri döneceğini söyledi.

Thérèse, vefakâr Catherine'ini kucaklarken ona yokluğu sırasında günlerinin nasıl geçtiğini sordu. Catherine'in Laurent'ın evde olduğunu söylemesine fırsat bırakmadan, uzun süre yaşanan bir mekânı yeniden görmenin sabırsız, endişeli ya da sevinçli merakıyla içeri girdiğinde onu salondaki bir

kanepede solmuş, düşüncelere dalmış ve adeta taş kesilmiş bir halde buldu. Ne arabanın sesini, ne de aceleyle açılan kapıların gürültüsünü duymuş olan ve hâlâ hüzünlü düşlerin etkisini yaşayan Laurent onu karşısında gördüğünde korkunç bir çılgılık attı, Thérèse'i kucaklamak için ona doğru yöneldiğinde, soluğu kesilmiş, yarı baygın bir halde ayaklarının dibine yığıldı.

Kendine gelmesi için kravatını çözüp, ona eter koklatmak gerekti, soluk alamıyordu ve yüreğinin çarpıntıları tüm bedenini elektrik akımına kapılmışçasına sarsacak kadar şiddetliydi. Onu bu halde görünce korkuya kapılan Thérèse, Laurent'ın yeniden hastalandığını düşündü. Yine de gençliğinin enerjisiyle kısa süre içinde kendine geldiğinde, onun biraz kilo almış olduğunu fark etti. Genç adam ona defalarca kendini hiç bu kadar iyi hissetmediği konusunda yeminler ettikten sonra, Thérèse'i güzelleşmiş bulmanın ve bakışlarında aşklarının ilk günündeki saflığı görmenin kendisini ne kadar mutlu ettiğini söyledi. Dizlerine kapanıp saygısını ve hayranlığını göstermek üzere ayaklarını öptü. Sevgisini hararetle bir şekilde dile getirmesi karşısında endişeye kapılan Thérèse ona bir an önce yakında yola çıkacağını ve Palmer'la evleneceğini söylemek ihtiyacını hissetti.

— Bu da ne demek? Sen neler söylüyorsun? diye haykırdı Laurent ayaklarının dibine yıldırım düşmüşçesine solmuş bir halde. Yola çıkmak! Evlilik!.. Nasıl? Neden? Hâlâ düş mü görüyorum? Bana gerçekten bunları söyledin mi?

— Evet, diye yanıtladı Thérèse, bunları sana söyledim. Sana yazmıştım, demek mektubum eline geçmedi.

— Yolculuk! Evlilik! diye tekrarlıyordu Laurent; ama bir zamanlar bunun imkânsız olduğunu söylüyordun! Hatırla-sana! Sana ismimi ve tüm hayatımı vererek, yüreğini incitenleri susturamamanın acısını yaşadığım günler oldu. Ve sen, “Asla, asla, o adam yaşadıkça bu mümkün değil!” diyordun. Demek öldü? Ya da haklı bulduğum kaygılara meydan

okuyup kaçınılması mümkün olmayan korkunç bir skandalı umursamadığına göre onu beni hiç sevmediğin kadar çok seviyorsun!

— Kont *** artık yaşamıyor, özgürüm.

Laurent bu açıklama karşısında çıkarsız ve kardeşçe bir dostluk konusundaki düşüncelerini unutacak kadar afallamıştı. Thérèse'in Cenova'da öngördüğü hal, ilginç bir şekilde yürek parçalayıcı koşullarda gerçekleşiyordu. Thérèse'in kocası olarak yaşayacağı mutluluğun coşkulu düşüncesiyle gözyaşlarına boğuldu; sarsılmış ve umutsuz ruhunu hiçbir mantıklı söz, hiçbir uyarı etkileyemiyordu. Döktüğü gerçek gözyaşlarıyla acısını öyle içten bir şekilde ifade ediyordu ki, Thérèse bu hüznü ve dokunaklı sahne karşısında duygularına hâkim olamadı. O ana dek, Laurent'ın acı çekişine yalnızca bir annenin azarlayıcı ama yalgın merhametini hissederek tanık olmuştu. Gözyaşlarını tutabilmek için boşuna çabaladı. Bunlar Laurent'ın kendini kaybedişinin etkisine kapılarak dökülen pişmanlık gözyaşları değildi, sinirleri, yani onun gibi bir kadın için yüreğinin duyarlı lifleri anlamına gelen sinirleri açıklayamadığı bir kederin etkisiyle hüzünlüyordu.

Nihayet tatlı ve şefkatli bir ifadeyle ona evliliğinin her iki si için de en makul ve hayırlı çözüm olacağını anlatarak genç adamı yatıştırmayı başardı. Laurent durumu hüznü bir gülümsemeye kabullenmişti.

— Evet, kuşkusuz, diyordu, nefret edilecek bir koca olacaktım, *oysa o*, o seni mutlu edecek! Tanrı acılarını telafi etmek için sana bu ödülü borçluydu. Ona şükretmekte ve bu durumun seni sefil bir varoluştan, beni de eskisinden daha kötü vicdan azaplarından koruyacağını düşünmekte haklısın. Tüm bunların o kadar gerçek, o kadar makul, o kadar mantıklı ve yerinde olması karşısında kendimi bir o kadar bahtsız hissediyorum!

Ve yeniden hıçkırıklara boğuldu.

Palmer gelişini hiç kimse duymadan geri döndü. Gerçekten de içindeki kötü hissin etkisiyle, hiçbir şeyi önceden tasarlama da, kuşkulu kıskanç bir âşık gibi kapıyı hafifçe vurduktan sonra parkeleri gıcırdatmadan yürüyerek geliyordu. Salonun kapısının önünde durduğunda Laurent'ın sesini tanıdı.

— Ah! Bundan emindim! dedi içinden tam da içeri girmeden önce biraz düşünme fırsatı bulabilmek için bu kapının önünde takmayı düşündüğü eldiveni yırtarak.

— Girin! diye bağırdı sertçe, birinin salonunun kapısını çalma hakaretinde bulunmasının şaşkınlığını yaşayan Thérèse.

Palmer'ı gördüğünde yüzünün rengi soldu. Yaptığı, birçok sözcüğün ifade edebileceğinden çok daha anlamlıydı, ondan şüpheleniyordu.

Palmer, onun yüzünün solduğunu fark etse de, bunun gerçek nedenini anlayamadı. Thérèse'in aynı zamanda ağlamış olduğunu ve Laurent'ın yüz ifadesindeki hüznü gördüğünde, şüphelerinde haklı olduğuna karar vererek kendi kendini kandırmaya çalışmaya son verdi. İki erkeğin birbirlerine yönelttikleri ilk bakışlar kin ve tahrik doluydu. El mi sıkışacaklarını, yoksa birbirlerinin boğazına mı sarılacaklarını bilemeden birbirlerine doğru yürüdüler.

O anda iki adamdan en uygun ve en içten tavrı sergileyen Laurent oldu, çünkü hatalarını affettirecek ani ve doğal davranışlarda üstüne yoktu. Gözlerine yeniden dolmaya başlayan yaşları saklamadan, kollarını açarak tüm samimiyetiyle Palmer'ı kucakladı.

— Neler oluyor? dedi Palmer, Thérèse'e bakarak.

— Bilmiyorum, diye karşılık verdi Thérèse sertçe; ona evlenmek üzere yola çıkacağımızdan söz ediyordum. Kuşkusuz onu unutacağımızı düşünerek kederlendi. Ona, yakınında da, uzağında da olsak, kendisini her zaman seveceğimizi söylesenize Palmer.

— Şımarık çocuk! diye yanıtladı Palmer. Sözün ağzımdan bir kez çıktığını, her şeyden önce sizin mutlu olmanızı istediğimi bilmesi gerekiyordu. Üzüntüsünü hafifletmek ve ağlamanıza yol açmasına engel olmak için onu da Amerika'ya götürmemiz mi gerekiyor, Thérèse?

Bu sözler rengini belli etmeyen bir ses tonuyla söylenmişti. Vurguda babacan bir dostluğun derin ve bastırılmaz bir sertlikle karıştığı hissediliyordu.

Durumu anlayan Thérèse şalını ve şapkasını isterken, Palmer'a:

— Akşam yemeği için restorana gideceğiz. Catherine yalnız geleceğimi düşündüğü için, iki kişilik yemek hazırlamamış.

— Üç kişilik demek istiyorsunuz, diye karşılık verdi Palmer aynı tatlı sert ses tonuyla.

— Ama ben sizinle yemeğe gelemem, dedi nihayet Palmer'ın aklından geçenleri anlayan Laurent. Sizden izin istiyorum; sizinle vedalaşmak için yeniden geleceğim. Yola ne zaman çıkıyorsunuz?

— Dört gün içinde, dedi Thérèse.

— En azından! diye ekledi Palmer, Thérèse'e garip bir ifadeyle bakarak; ama bu, birlikte bir akşam yemeği yemememiz için bir gerekçe olamaz. Laurent, bana bu mutluluğu bahşedin. *Frères-Provençaux*'ya gideceğiz, sonra da Boulogne ormanında arabayla bir gezinti yapacağız. Böylece Floransa'yı ve kır gazonlarını hatırlamış olacağız. Haydi, sizden rica ediyorum.

— Bir randevum var, dedi Laurent.

— O zaman iptal edin, diye karşılık verdi Palmer. İşte kâğıt kalem burada! Yazın, yazın, rica ediyorum! Palmer kesin bir kararlılıkla konuşuyordu. Laurent bunun her zamanki açık yürekli ses tonuna benzediğini hatırlar gibi oldu. Thérèse bir bakışla bu teklifi reddetmesini belirtmek istedi; ama gözünü kendisinden ayırmayan Palmer her şeyi kötüye yoracakmış gibi görünüyordu.

Laurent çok içtendi. Yalan söylediğinde buna önce kendisi inanırdı. Kendini bu hassas durumdan sıyrılacak kadar güçlü hissetti. Verici ve dosdoğru bir tavırla Palmer'a eskiden duyduğu güveni ifade etmek niyetindeydi. Ne yazık ki, büyük ideallerle bazı zirvelere ulaşan insan zihni orada yükseklik sarhoşluğuna kapıldığında aşağı inmiyor, kendini boşluğa bırakıyordu. Bu özellik Palmer'ın şu anki ruh halini yansıtıyordu. Çok dürüst, yürekli ve anlayışlı bir adam olmasına rağmen, içini bu çok hassas konunun en ayrıntılı duygularını öğrenme tutkusu kaplamıştı. Gücü tükenmeye başlıyordu, bundan dolayı onu kim suçlayabilirdi? Ve kendiyle birlikte Thérèse ve Laurent'ı da uçuruma sürüklüyordu. Üçü için de üzülmemek mümkün müydü? Üçü de gökyüzünün dünyevi tutkulara yer olmayan huzurlu katmanlarına tırmanmayı düşlemişlerdi; ama bu, insanın doğasına aykırıydı: Artık Palmer için bir anlığına da olsa sorunsuz ve karşılıklı güvene dayanan bir aşk ilişkisinin varlığına inanmak mümkün değildi.

Akşam yemeğine ölümcül bir hüznün hâkimdi. Davet sahibi rolünü benimseyen Palmer konuklarına özen göstererek en leziz yemekleri ve şarapları ikram etse de, Thérèse ve Laurent hiçbir şeyin tadına varamadılar. Floransa'daki hastalığının ardından bu ikilinin yanında yaşadığı huzurlu ruh haline yeniden kavuşmak için boşuna çabalayan Laurent, onlarla birlikte Boulogne ormanına gitmeyi reddetti. Kendini unutmak için her zamankinden biraz daha fazla içmiş olan Palmer, Thérèse'in sabrını taşıracak ölçüde ısrar etti.

— Haydi, dedi Thérèse, bu kadar ısrarcı olmayın. Laurent bize eşlik etmeyi istememekte haklı; Boulogne ormanında, üstü açık arabanızın içinde herkesin gözü önünde olacağız, bizi tanıyan kişilerle karşılaşabiliriz. Hangi istisnai koşulların üçümüzü bir araya getirdiğini bilemeyecekleri için, her birimiz hakkında can sıkıcı şeyler düşünebilirler.

— Tamam o zaman, size dönelim, dedi Palmer, sonra ben tek başıma gezinmeye çıkacağım, biraz hava almaya ihtiyacım var.

Palmer'ın kendisini Thérèse ile baş başa bırakarak onları gözlemeye ya da ansızın yanlarına gelerek baskın yapmaya kararlı olduğunu anlayan Laurent izin isteyerek yanlarından ayrıldı. Evine döndüğünde oldukça üzgündü. İçinden Thérèse'in mutlu olamayacağını geçiriyor, bir yandan da istemeyerek de olsa, Palmer'ın, zannettiği ve Thérèse'in mektuplarında yazdığı gibi insanüstü arınmışlıklara sahip olmadığını düşünerek hafif bir memnuniyet duyuyordu.

Üç bahtsız dostun düşledikleri o soylu romanın değerini günden güne düşüren o sekiz günü hızla geçecegiz. En büyük yanılsamayı yaşayan, yeterince makul kaygılar ve öngörülerin ardından evlenmeye karar vermiş olan ve kendini artık Palmer'ın yapacağı her tür haksızlığı kabullenerek sözünü tutmak zorunda hisseden ve bunu isteyen Thérèse'di.

Palmer, Laurent'ın tüm hakaretlerini geride bırakacak şekilde, suskunluğunu bozmadan belli ettiği bir dizi onur kırıcı tepkiden sonra aniden evlilikten vazgeçti.

Bir sabah, geceyi bahçede gizlenerek geçirdikten sonra, dışarı çıkmak üzereyken, parmaklıkların yanında beliren Thérèse onu durdurdu.

— Evet, dedi, altı saatten beri buradasınız, sizi odamdan görebiliyordum. Şimdi, bu gece evime kimsenin gelmediğine ikna oldunuz mu?

Thérèse çok öfkelenmişti, yine de açıklama yapmayı reddeden Palmer'ı tahrik ederek yeniden güvene dayalı bir ilişkiye yönlendirmeyi umuyordu; ama Palmer konuyu farklı bir bakış açısıyla değerlendirdi.

— Thérèse, dedi, gözünüzde küçülmeme neden olacak bir açıklama beklediğinize göre, benden bıktığınız anlaşılıyor. Sizi fazla incitmeyecek bu zafiyetimi görmezden gelmek sizin için çok da zor olmayacaktı. Neden sessizce acı çekmeme izin

vermediniz? Size acı alaylar ve iğnelemelerle hakaret ettim mi? Sövgü dolu sayfalarca mektup yazıp, ertesi gün ayaklarınıza kapanarak ağladıktan sonra yeniden acı çektirmeye başladım mı? Size tek bir patavatsız soru sordum mu? Şu bankın üzerinde sizi çığlıklar ve hıçkırıklarla rahatsız etmeden oturduğum gece boyunca neden huzur içinde uyumadınız? Belki de yüzümü kızartan ve gururum yüzünden gizlemek istediğim bu ıstırabı bağışlayamaz mıydınız? Aynı yürekliliği gösteremeyen birini bağışlama lütfunu göstermişsiniz.

— Onu asla bağışlamadım Palmer, onu geri dönüşü olmayacak şekilde terk ettim. İtiraf ettiğiniz ve beceriyle gizlediğinizi sandığınız ıstıraba gelince, benim için gün gibi ortadaydı ve bu yüzden sizden daha fazla acı çekiyordum. Ve şunu iyi bilin ki, böylesi bir tavrın sizin gibi güçlü ve anlayışlı bir kişiden gelmesi, beni bilinci yerinde olmayan bir çocuğun hakaretlerinden yüz kez daha fazla yaralıyor.

— Evet, evet, bu doğru, diye yanıtladı Palmer. İşte hatamdan dolayı incindiniz ve bana olan öfkenizi bundan böyle asla bastıramayacaksınız! Evet Thérèse, aramızdaki her şey bitti. Bana da Laurent gibi davranın, dostluğunuzu benden esirgemeyin.

— Demek beni terk ediyorsunuz?

— Evet Thérèse, ama benimle evlenme lütfunda bulunduğunuzda, ismimi, servetimi ve itibarımı ayaklarınızın önüne sereceğime dair verdiğim sözü unutmadım. Sözüm ağzımdan bir kez çıkar ve size verdiğim sözü tutacağım. Burada kimseye haber vermeden, tören yapmadan evlenelim, ismimi ve servetimin yarısını kabul edin ve sonra...

— Sonra? dedi Thérèse.

— Sonra buradan ayrılıp, annemi kucaklamaya gideceğim... ve siz de özgür kalacaksınız!

— Bu bir intihar tehdidi mi?

— Hayır, şerefim üzerine yemin ederim! İntihar bir korkaklıktır, özellikle insanın benim gibi bir annesi varsa. Seya-

hate çıkacağım, yeniden dünya turuna başlayacağım ve benden söz edildiğini asla duymayacaksınız!

Thérèse böyle bir öneri karşısında öfkesine hâkim olamadı.

— Palmer, ciddi bir kişiliğiniz olduğunu bilmesem, bu öneriyi kötü bir şaka olarak değerlendirebilirdim. Vicdani bir çözüm önerisi olarak sunduğunuz bu ismi ve parayı kabul edecek bir insan olduğumu düşünebileceğinize inanmak istemiyorum. Bana bir daha asla böyle bir teklifte bulunmayın, kendimi çok alçalmış hissedeceğim.

— Thérèse! Thérèse! diye haykırdı Palmer sertçe, kolunu morartıncaya kadar sıkarken, bana kaybettiğiniz çocuğunuz üzerine, Laurent'ı sevmediğiniz konusunda yemin edin, o zaman haksızlığımı bağışlamanız için ayaklarınıza kapanıp yalvaracağım.

Moraran kolunu geri çeken Thérèse ona sessizce baktı. Palmer'ın yemin etmesini istemesi onu yüreğinin derinliklerine kadar yaralamıştı. Bu öneriyi gördüğü şiddetten daha kaba ve acımasız buluyordu.

— Yavrum, diye haykırdı sonunda hıçkırıklara boğularak, mekânı cennet olan sana yemin ederim ki, bir daha hiçbir erkek zavallı anneni aşağılayamayacak!

Ayağa kalkıp odasına çekildi. Palmer karşısında kendisini öylesine masum hissediyordu ki, suçlu bir kadın gibi kendini temize çıkaracak bir açıklama yaparak alçalmayı kabul lenemiyordu. Üstelik yüreğinin derinliklerindeki korkunç kıskançlığı böylesine iyi gizlemeyi bilen ve Thérèse için tehlike olarak kabul ettiği iki olay sonrasında tahrik olarak kendisini tedbirsizlikle suçlayan bir adamla yaşayacağı korkunç geleceği şimdiden görebiliyordu. Geçmişte annesinin kıskanç bir kocayla yaşadığı ürkütücü ilişkiyi anımsıyor ve haklı olarak içinden, Laurent'ın tutkusu karşısında yaşadığı felaketten sonra, başka bir adamda mutluluğu bulacağına inanmakla ne kadar saçmaladığını geçiriyordu.

Palmer yaşanan bu tartışmanın ardından Thérèse’i mutlu edebileceğine inanmayacak derecede sağduyulu ve gururlu bir adamdı. Haklı olarak sergilediğine inandığı kıskançlığından vazgeçemeyeceğini düşünüyordu. Thérèse’e şunları yazdı:

“Dostum, sizi incittimse beni bağışlayın; ama sizi bir umutsuzluk uçurumuna sürükleyeceğimi anlamam zor olmadı. Laurent’ı seviyorsunuz, kabul etmeseniz de onu her zaman sevdiniz ve belki de her zaman seveceksiniz. Bu kaderinize yazılmış. Sizi ondan uzaklaştırmak istedim, siz de bunu istiyordunuz. Aşkımı kabul ederken içten davrandığınıza ve yanıt vermek için elinizden geleni yaptığınıza hâlâ inanıyorum. Çok hayaller kurmuştum, ama Floransa’dan beri bu hayallerin her geçen gün birer birer uçup gittiğini hissediyordum. Nankörlük yapmaya devam etseydi, içim rahatlayacaktı; ama pişmanlığı ve minnettarlığı sizi duygulandırdı. O hali beni bile etkiledi, yine de sakın görünmeye çalıştım. Ama boşunaydı. O andan itibaren, benim yüzümden, aranızda bana hiç anlatmadığınız ama tahmin ettiğim kederli sahneler yaşandı. Size karşı eski duyguları yeniden canlanıyordu ve siz kendinizi savunmaya çalışsanız da, bana ait olmaktan pişmanlık duyuyordunuz. Ne yazık! Thérèse, verdiğiniz sözü o zaman geri almalıydınız. Bunu kabullenmeye hazırdım. Sizi onunla birlikte Spezia’dan ayrılmak konusunda özgür bıraktım: Neden bunu yapmadınız?

“Beni mutlu etmek ve bana bağlanmak için çok acı çektiğiniz için, size sitem etmemden dolayı beni bağışlayın. Sizi temin ederim ki, ben de çok mücadele ettim! Ve şimdi, size bağlılığımı hâlâ kabul etmek isterseniz, mücadele etmeye ve acı çekmeye hazırım. Hâlâ kendinize ıstırap çektirmek isteyip istemediğinizi düşünün, benimle Amerika’ya gelerek, sizi felaketlerle dolu bir geleceğe sürükleyen bu lanet tutkudan kurtulacağınızı umuyorsanız, sizi götürmeye hazırım, ama

artık yalvarırım Laurent'dan söz etmeyelim, ayrıca beni gerçekleri tahmin ettiğim için suçlamayın. Dost kalalım, annemin yanında yaşayın ve birkaç yıl sonra beni kendinize layık görürseniz, ismimi kabul edip, Fransa'ya dönmeyi aklınızdan asla geçirmeden Amerika'da yaşamaya devam edin.

“Yanıtınızı sekiz gün boyunca Paris'te bekleyeceğim.

RICHARD”

Thérèse gururunu inciten bu öneriyi reddetti. Palmer'ı hâlâ seviyordu, yine de sitem edilecek bir davranışta bulunmadığı halde, kendisine bir lütufta bulunuyormuş gibi yaklaşması yüzünden ona ruhunun ne kadar yaralandığını açıklamak istemiyordu. Aynı zamanda onunla, katlanmaya gücü olmadığı bir işkence haline dönüşmesi kaçınılmaz olan ve her anlarını çatışma ve kederle geçirecekleri yeni bir birliklik yürütmesinin mümkün olmadığını da hissediyordu. Kimseye nereye gittiğini söylemeden Catherine'le birlikte Paris'ten ayrılıp taşrada üç aylığına kiraladığı küçük bir kır evine kapandı.

XII

Amerika'ya hareket eden Palmer onurla taşıdığı derin yarısını da beraberinde götürürken, ihanete uğramadığını düşünüyordu. Bazen bir inat damarı kişiliğini etkiliyor, kendisini kararlı bir şekilde şu ya da bu tarzda davranmaya yönlendirse de, onun kederle dolu, gerçekten de zor bir yolda ilerlemesinde ısrarcı davranmıyordu. Thérèse'i o lanetli aşktan kurtaracağına inanmış ve coşkulu ya da tedbirsiz inancıyla bu mucizeyi gerçekleştirmişti; ama tam emeğinin meyvelerini toplayacağı sırada, son tartışmada inancını kaybettiği için yenilmişti.

Ayrıca ciddi bir ilişkinin temellerinin atılması için en kötü koşulların, yaralanmış bir yüreğin çarçabuk elde edilmesi sürecinde yaşandığını da eklemek gerekirdi. Benzer bir birlikteliğin başlangıcı cömertçe yanılsamalarla belirebilirdi; ama geçmişe dönük kıskançlıklar tedavisi olmayan bir rahatsızlıktı ve yaşlılığın bile her zaman dağıtamayacağı fırtınalara yol açardı.

Palmer gerçekten güçlü bir adam olsaydı ya da gücünü sakın ve sağduyulu bir şekilde kullanabilseydi, Thérèse'i sezdiği felaketlerden kurtarabilecekti. Belki de bunu başaracaktı, çünkü ona saygının ve ihtimamın göstergesi olan çıkarsız ve içten bir aşkla bağlanmıştı; ama güçlü olmanın özlemini duyan ve hayallerini kuran birçok erkek yalnızca bu güce

ulaşmak için çaba harcadıklarının farkında değillerdir ve Palmer da gücünün gerçekliği konusunda uzun süre yanılgıya düşülecek kişiler arasında yer alıyordu. Yine de, bu haliyle bile, hiç kuşku yok ki Thérèse'in sevebileceği biri olmayı hak ediyordu. Kısa süre sonra, ne soylu ve yürekli davranışlarda bulunabileceği görülecekti. Palmer'ın tek hatası iradesinin kendiliğinden çabalarının hiç kesintiye uğramadan sürüp gideceğine inanmasıydı.

Önceleri Palmer'ın Amerika'ya gittiğinden haberdar olmayan Laurent; Thérèse'in de kendisiyle vedalaşmadan Paris'ten ayrıldığını öğrendiğinde yıkıldı. Ondan yalnızca iki satırlık bir mektup alabilmişti:

“Palmer'la Fransa'da planladığımız evlilikten haberi olan tek kişi sizsiniz. Bu evlilik gerçekleşmeyecek. Sırrımızı saklayın. Ben gidiyorum.”

Thérèse bu buz gibi birkaç sözcüğü Laurent'a yazarken, ona kırgın olduğunu belli ediyordu. Bu lanet çocuk başına gelen tüm bahtsızlıkların ve hayatının tüm acılarının kaynağı değil miydi?

Kısa süre sonra, bu kez öfkesinde haksız olduğunu hissetti. Laurent her şeyin yitip gittiği o lanet sekiz gün boyunca Palmer'a takdir edilecek bir tavırla yaklaşmıştı. İlk duygusal tepkisinden sonra, durumu temiz kalplilikle kabullenmiş ve Palmer'ı kuşkulandıracak bir davranışta bulunmamak için elinden geleni yapmıştı. Thérèse'in yanında bir kez olsun nişanlısının yaptığı haksızlıkları kendi lehine kullanmaya çalışmamış, ondan saygı ve dostlukla söz etmeyi sürdürmüştü. Manevi koşulların ilginç bir tesadüfıyla bu kez iyi karakteri oynamak ona düşmüştü. Ayrıca, bazen gaddarlaşacak kadar yolundan çıksa da, Laurent'ın aşağılık ve sıradan biri olduğu düşüncesini Thérèse aklından hiç geçirmemişti.

Palmer'in Amerika'ya gidişinin ardından geçen üç ay boyunca, Laurent, Thérèse'in dostluğuna layık olduğunu göstermeye devam etti. Taşrada çekildiği kır evinin yerini öğrendiği halde onu hiç rahatsız etmedi. Ona yumuşak bir dille soğuk vedasından yakınan, acılarını paylaşmak için kendine güven duymamasına, kendini kardeşi olarak görmemesine sitem eden mektuplar yazdı: "Bu dünyaya ona hizmet etmek, onu avutmak, gerekirse intikamını almak için gelmemiş miydi?" Ardından Thérèse'in yanıtlamak zorunda kaldığı sorular geldi. Palmer onu küçük düşürecek bir şey yapmış mıydı? Ondan hesap sormak gerekiyor muydu?

"Seni inciten bir ihtiyatsızlıkta bulundum mu? Beni eleştirmen gereken bir şeyler var mı? Tanrım, buna inanamam! Kederin benden kaynaklanıyorsa beni paylayabilirsin, ama bir suçum yoksa bana seninle birlikte gözyaşı dökmem için izin ver."

Thérèse hiçbir şey açıklamadan, Palmer'in haklı olduğunu yazdı. Laurent'a kendisine Palmer'dan söz etmesini yasakladı. Nişanlısının anısını lekelememek konusundaki özverili kararlılığından dolayı ayrılığın kendisinden kaynaklandığını söyledi. Bu belki de asla istemediği bir şeyi yapmak, Laurent'a ümit vermek anlamına geliyordu; ama ne kadar tedbirli olursa olsun insan bazen kendi yıkımına neden olabilecek hatalar yapabiliyordu.

Laurent'ın mektupları sevecenlik ve şefkat doluydu. Yazılarını şiirsel bir dil kullanmadan, kibirsiz bir ifadeyle kaleme alıyor, özensizce yazdıklarını yeniden gözden geçirip düzeltmiyordu. Kâh içten gelen bir tımtıraklılık sergiliyor, kâh gösteriştan uzak bayağı ifadeler kullanıyordu. Tüm eksiklerine rağmen, karşı konulmaz bir şekilde ikna edici bir inançla yazılmış bu mektupların her sözcüğünde gençliğin ateşi ve canı kaynayan dâhi bir sanatçının coşkusu hissediliyordu.

Üstelik Laurent hayatında bir daha kargaşaya yer vermek için hararetle çalışmaya koyulmuştu.

Thérèse'in kendisini yaşama gücüne, temiz havaya ve sağlığına kavuşacağı İsviçre seyahatine göndermek için katlandığı sıkıntıları düşündükçe yüreği kanıyordu. En kısa sürede içinde ona olan maddi ve manevi borcunu ödemeye karar vermişti.

Thérèse, kısa süre sonra, adını her zaman bu şekilde andığı zavallı çocuğunun içtenlikli sevgisinin hoşuna gittiğini ve bu şekilde devam ederse hayatının en saf, en mükemmel duygularını yaşayacağını hissetti.

Onu kesin bir kararlılıkla başladığı çalışmalarında sebat etmeye yönlendirecek anne nasihatleriyle cesaretlendiriyordu. Laurent bu tatlı, boyun eğmiş, temiz bir sevgiyi içeren mektupların altındaki ölümcül hüznü görebiliyordu. Thérèse biraz hasta olduğunu itiraf ediyor ve Laurent'ın aklına gelen ölüm düşüncelerine dokunaklı bir melankoliyle gülümsüyordu. Gerçekten de iyi değildi. Aşk ve çalışmadan yoksun bir halde, can sıkıntısı içini kemiriyordu. Cenova'daki kazancından geri kalan az miktardaki parayı yanına almıştı ve taşrada daha uzun süre kalabilmek için bu parayı büyük bir tutumlulukla harcıyordu. Paris'ten gözü korkmuştu. Ve belki de yavaş yavaş içini, mektuplarının da belirttiği gibi itaatkâr ve olumlu yönde değişmiş Laurent'ı yeniden görme arzusunun ve korkusunun kapladığını hissediyordu.

Genç adamın evleneceğini, kendisine bir kez belli belirsiz sözünü ettiği bu kararını hayata geçireceğini ümit ediyor, onu bu konuda cesaretlendirdiğinde Laurent'ın yanıtı kâh evet, kâh hayır oluyordu. Thérèse, Laurent'ın mektuplarında eski aşklarıyla ilgili hiçbir imanın yer almamasını istese de, genç adam hafif dokundurmalarda bulunuyor, ancak bunu tam olarak bastırılamamış bir duygunun incelikli ifadesiyle, coşkulu bir evladın şefkatli yaklaşımıyla, hoş bir duyarlılıkla yapıyordu.

Kış geldiğinde, parasının tükenmekte olduğunu fark eden Thérèse, müşterilerinin ve yerine getirmesi gereken işlerinin bulunduğu Paris'e dönmek zorunda kaldı. Kendisiyle hemen karşılaşmak istemediği için dönüşünü Laurent'a bildirmedi. Ancak ilahi bir mucizenin eseri olarak, küçük evin bulunduğu o تنها sokaktan geçen genç adam pencere kepenklerinin açık olduğunu görünce mutluluktan kendinden geçmiş bir halde içeri girdi. Sevinci, her türden sakınlı ve güvensiz yaklaşımı gülünç kılacak kadar naif ve çocuksuydu. Akşam yemeğini yiyen Thérèse'e, henüz yeni bitirdiği bir tabloyu görmek için kendisine gelmesini ve müşterisine teslim etmeden önce fikirlerini belirtmesini rica etti. Tabloyu satmış ve parasını almıştı. Ancak Thérèse bazı eleştirilerde bulunursa, bunları dikkate alarak birkaç gün daha çalışacaktı. Artık Thérèse'in "donanımlı olmadığı bir konuda portre ressamlarına sığ ve gerçekçi bir bakış açısıyla yaklaştığı, hayal gücünün eseri olan bir yapıtı yeterince kavrayamadığı" o can sıkıcı günler geride kalmıştı. Şimdi Laurent'ın "sanat tanrıçası ve ilham perisiydi. İlahi soluğu olmaksızın, hiçbir şey yapamazdı. Yeteneği onun tavsiyeleri ve yüreklendirmeleriyle gizilgücünü ortaya koyacaktı."

Geçmiş unutan ve bugünün coşkusuna da kendini fazla kaptırmayan Thérèse, bir sanatçının bir meslektaşından istediği böyle bir desteği geri çevirmenin yakışksız olacağını düşündü. Yemekten sonra bir arabaya binip Laurent'a gitti.

Aydınlık atölyede, tablonun tüm ayrıntıları belli olacak şekilde ışıklandırılmış olduğunu fark etti. Tablo muhteşem görünüyordu. Bu ilginç deha, çalışmalarına ara verdiğinde, işini sebatla yürütenlerden daha hızlı sıçramalar kaydediyordu. Seyahatler ve rahatsızlığından dolayı atölyesinden bir yıl uzak kalsa da, düşüncelerindeki değişimlerle, ilk taşkınlığının yanılğılarından kurtulduğu anlaşıyordu. Adeta doğasına ait olmayan yeni niteliklerle donanmıştı, resmin kusursuzluğu, tiplemelerin, yüz ifadelerinin zarafeti, yorumlama-

nın büyüüsü artık halkın olduğu kadar sanatçıların da takdирini toplayacak düzeydeydi.

Duygulanen ve gözleri kamaşan Thérèse ona eseri karşısındaki hayranlığını tüm içtenliğiyle itiraf etti. Yeteneğin soylu kibrinin geçmişin kötü izlerine baskın çıkması için uygun bulunduğu tüm sözcükleri sıraladı. Hiçbir eleştiride bulunmadığı gibi, resmin kesinlikle bu haliyle kalmasını tasviye etti.

Tavırları ve konuşmalarında mütevazı bir üslup sergileyen Laurent, Thérèse'in istemediği kadar gururlanmış, yüreğinin derinliklerinde bu övgüler karşısında sarhoş olmuştu. Kendini takdir edebilecek yetkinlikteki kişiler arasında en titiz ve dikkatli olanın Thérèse olduğunu hissediyordu. Bunun yanı sıra, sanatçının sıkıntılarını ve sevinçlerini onunla paylaşma ihtiyacını da yeniden güçlü bir şekilde hissediyordu. Güçsüz dönemlerinde bir üstat, yani bir erkek olma umudunu ancak onun sayesinde taşıyabilirdi.

Tabloyu uzun süre hayranlıkla izleyen Thérèse, Laurent'ın daha memnun kalacağını söyleyerek bakmasını istediği bir başka resmi görmek için arkasını döndü; ama karşısında bir tuval değil, Laurent'ın oda kapısının eşğinde gülümseyerek ayakta duran annesi vardı.

Thérèse'in tam olarak hangi gün geri döneceğini bilmeyen Madam C. bu kez daha ciddi gerekçelerle Paris'e gelmişti: Oğlu evleniyordu ve Madam C. de bir süredir Paris'teydi. Thérèse'in Laurent'la yeniden ilişki kurduğunu öğrendiğinde, gelecekte kaygı duyan bir anne olarak, kızının fekaletine neden olacak bir adamı engellemek için söylenmesi gerekenleri söylemek üzere onu ziyaret etmişti.

Yüreğinden geçenleri ustalıkla izah etme yeteneğine sahip olan Laurent, bu zavallı annenin içini rahatlatmayı başarmış ve ona şunları söyleyerek beklemesini istemişti:

— Thérèse gelecek, sizin dizlerinizin dibinde nesi olmamı istiyorsa öyle davranacağıma yemin edeceğim, isterse kardeşi, isterse kocası, ama her halükârda kölesi olacağıma ant içeceğim.

Bu kadar erken karşılaşacağını ummadığı annesini burada görmek Thérèse için tatlı bir sürpriz olmuştu. Sevinçten ağlayarak kucaklaştıktan sonra, Laurent onları muhteşem bir çay servisi yapmak üzere çiçeklerle kaplı küçük bir salona götürdü. Tablosunu on bin franka satan Laurent şimdi zengindi. Thérèse'e kendisi için harcadıklarını geri ödeyebileceği için gurur duyuyor, büyük bir mutluluk yaşıyordu. O gece sergilediği mükemmel tavırlarla annenin güvenini, kızının yüreğini kazanmış, yine de Thérèse'e tek bir aşk sözcüğü etmeme inceliğini göstermişti. Dahası, iki kadının birleşmiş ellerini öperken, büyük bir içtenlikle bunun hayatının en güzel günü olduğunu, Thérèse ile baş başayken asla bu kadar mutlu olmadığını haykırıyordu.

Birkaç gün sonra, Thérèse'e evlilikten ilk söz eden Madam C. oldu. Aile içindeki acılara rağmen, dışarıya hiçbir şeyi yansıtmamış olan bu kadın doğruyu yaptığına inanıyor, kızının Palmer tarafından terk edilmesine katlanamadığı için Thérèse'in başka bir seçim yaparak çevresindeki saygınlığını yeniden kazanacağını düşünüyordu. Laurent ünlü ve mesleki anlamda takdir gören biriydi. Evlilik düşüncesi ona hiç bu kadar uygun görünmemişti. Genç ve büyük sanatçı kusurlarını gidermişti. Thérèse'in onun üzerinde sancılı dönüşümünün büyük buhranlarını atlatmasını sağlayacak kadar önemli bir etkisi vardı. Laurent ona karşı konulmaz bir tutkuyla bağlıydı. Aralarındaki hiçbir zaman kopmamış olan ve bundan böyle ne kadar çaba harcarsa harcasınlar kopmayacak olan bu bağı yeniden düğümllemek artık her ikisi için de bir görev olmuştu.

Laurent geçmişteki hatalarını kendisine doğruymuş gibi görünen bir akıl yürütmeye başlıyordu. Thérèse çok yumuşak ve kaderine boyun eğmiş bir tarzla kendisini şımartmıştı. Daha ilk nankörlüğünde taşkınlıklarına ve kaprislerine boyun eğeceğine, hakarete uğradığını belli etse, onu hafifmeşrep kadınlara yaklaşımları sırasında sergilediği bu kötü

alışkanlığından uzaklaştırabilir, sevilen kadına gösterilmesi gereken saygıyı öğretebilirdi.

Dahası mektuplarında da belli belirsiz vurguladığı gibi, Laurent'ı temize çıkaran ve daha ciddi görünen bir diğer kanıt daha vardı:

— Sana bilmeden yaptığım ilk saygısızlık sırasında, büyük bir olasılıkla hastaydım, diyordu. Beynim yıldırım çarpmışa dönmüşçesine büyük bir taşkınlığın etkisi altındaydı, yine de genç ve güçlü bir adamın böyle bir rahatsızlıktan uzun süre önce, bilincini altüst eden ve iradesiyle karşı koyamadığı korkunç bir kriz dönemi yaşayacağına inanmak mümkün değildi. Zavallı Thérèse'im, beni yatağa düşüren o hastalığın yakınlaştığı günlerde yaşadıklarım bu buhrandan kaynaklanmıyor muydu? İkimiz de bunun farkına varamıyorduk ve ben sıklıkla sabah uyandığımda gece yaşadığın acıların gerçek mi, yoksa düş mü olduğunu ayırt edemiyordum. Bulunduğumuz mekânın bende uyandırdığı hastalıklı tiksinti nedeniyle çalışamadığımı, *** ormanında yaşadığım korkunç halüsinasyonu ve nihayet bana acımasız sözcükler ve haksız suçlamalarla sakince sitem ettiğinde seni şaşkınlıkla dinlediğimi ve tüm bunları rüyada görmüş olduğunu düşündüğümü biliyorsun. Zavallı kadını! Seni çılgınlıkla suçlayan bendim! Ruhsal dengemin altüst olduğu bir dönemde elimde olmadan yaptığım hataları bağışlayamaz mısın? Şu anki tavırlarımı o zamankilerle karşılaştırmaz mısın? Ruhumun yeniden uyanışını hissedebiliyor musun? Beni kendime getiren o buhran döneminden önceki kuşkuculuğumun, öfkeli halimin, bencilliğimin yerini güvenilir, sakın ve verici bir kişiliğin aldığını göremiyor musun? Ve bu dönüşüm sürecinden itibaren bana sitemde bulunabileceğin bir davranışla karşılaştın mı? Palmer'la evliliğini hak ettiğim bir ceza olarak kabullenmedim mi? Seni sonsuza dek kaybetmiş olmanın acısıyla perişan hale düştüğümde bile nişanlın için tek bir kötü söz ettim mi? Bana, ölüm pahası-

na da olsa, ardından gidip onu geri getirmemi emretseydin, bu isteğini sana ait olan ruhum ve yüreğimle seve seve yerine getirecektim! Bunu hâlâ istiyor musun? Varlığım la seni üzüyorsam, tek bir sözünle kendimi yok etmeye hazırım. Tek bir sözün, Thérèse, bu dünyada senin için yaşamak ve ölmekten başka amacı olmayan bu bahtsızdan söz edildiğini bir daha asla duymamanı sağlayacak.

Aynı dramın iki perdesinden ibaret olan bu çifte aşkın ortasında Thérèse'in benliği sarsılmıştı. Bu zedelenmiş ve incinmiş aşk olmasa, Palmer ona asla evlenme teklif etmeyecekti ve Thérèse'in ona bağlanmak için gösterdiği çaba belki de umutsuzluğa olan tepkisinin bir ifadesiydi. Laurent hayatından asla çıkmamıştı, zaten Palmer'ın onu ikna etmeye çalışırken sürekli olarak bu lanetli ilişkiyi unutturmaya çalışması, ama bunu yaparken aslında hiç durmaksızın o kederli günleri hatırlatması da bunun kanıtı değil miydi?

Ayrılıktan sonra aralarında yeniden kurulan dostluk ilişkisi, Laurent için tutkuya geri dönüş anlamına gelse de, Thérèse için aşktan daha zarif ve şefkatli yeni bir bağlılık evresini ifade ediyordu. Palmer'ın kendisini terk etmesi onu üzmüş, ama bir yılgınlık yaratmamıştı. Haksızlıklara karşı çıkma konusunda hâlâ güçlüydü, hatta tüm gücünü bu duygudan aldığı bile söylenebilirdi. Gereksiz pişmanlıklar, iflah olmaz arzular karşısında sonsuza dek acı çekecek ve sitemler edecek bir kadın değildi. İçinde güçlü tepkiler oluşuyor, gelişkin zekâsı ona bu tepkilerin şekillenmesinde yardımcı oluyordu. Manevi özgürlüğü konusunda ulvi bir düşüncesi vardı ve bir başkasının aşkı ya da inançları kendisini altüst etse bile, yırtılmış bir sözleşmenin maddelerini teker teker tartışmayacak kadar gururluydu. Hatta bağımsızlıklarını ve huzuru talep edenlerin bu isteklerini yüce gönüllülükle ve sitem etmeden yerine getirmek onu mutlu ediyordu.

Ama artık istisnai bir felaket sonucu uzun süre bastırıldığı sevmeye ve inanmaya ihtiyacı karşısında ilk gençliğinde olduğu

kadar dirençli değildi. Uzun süre böyle yaşayacağını, sanatın tek tutkusu olacağını düşünmüş ama yanılmıştı, artık gelecekle ilgili yanılsamalarla yaşıyamazdı. Sevmeye ihtiyacı vardı ve en büyük bahtsızlığı bu sevgi ilişkisini büyük bir şefkatle, özveriyle sürdürmesi, yaşamına ve doğasına kaçınılmaz bir şekilde hâkim olan o annelik duygusunu tatmin etmesinin gerekliliği idi. Birisi için acı çekmeye, fedakârlık yapmaya alışmıştı, hâlâ acı çekme ve fedakârlık yapma ihtiyacı hissediyordu ve bazı kadınların, hatta bazı erkeklerin doğasında var olan bu *gariî ihtiyaç* onun Palmer'a, Laurent kadar merhametli davranmasını sağlayamamıştı; çünkü Palmer kendisine fedakârlıklarına gereksinim duymayacak kadar güçlü görünmüştü. Palmer ona destek ve teselli verirken yanılmış, Thérèse yalnızca kendisini düşünmesini isteyen bu adama yararlı olacağına inanmamıştı.

Thérèse daha naif olan Laurent'ın zayıflığının kendine özgü büyüüne karşı koyulmaz bir şekilde kapılmıştı! Genç adam güçsüzlüğünü gizlemiyor, dehasının bu dokunaklı zaafılarını içtenlikli taşkınlıklar ve bitmek bilmez acındırmalarla dışa vuruyordu. Ne yazık ki o da yanılıyordu. Palmer gerçek anlamda nasıl güçlü değilse, o da görüldüğü kadar zayıf değildi. Onun da gelgitleri vardı, her zaman saf bir çocuk gibi konuşsa da, güçsüzlüğünü yendiğini hissettiğinde, üzerine titrenen tüm çocuklar gibi gücünü acı çektirmek için kullanıyordu.

Laurent'ın kişiliği acımasız bir alın yazısının etkisinde şekillenmişti. Makul düşündüğünde kendisi de bunu dile getiriyordu. İki meleğin ilişkisinden doğmuş, yüreğine şirret bir anneden emdiği sütün öfke ve umutsuzluk mayası yerleşmişti. Her iki cins de dahil olmak üzere, insan türünde sayıları sanıldığından daha fazla olan, düşüncenin tüm ulvilikleriyle, yüreğin tüm atılımlarıyla yeteneklerinin doruk noktasına ulaştıklarında zihinleri hemen bir tür sara nöbetine tutulan kişiliklerdendi.

Ayrıca tıpkı Palmer gibi imkânsız başarmak istiyor, mutluluğu umutsuzluğun üzerine kazımaya, evlilik ve kutsal dostluk bağının semavi mutluluklarını yakın zamanda altüst olmuş bir geçmişin yıkıntıları üzerinde tatmaya çalışıyordu. Aldıkları yaralarla kanayan bu iki ruhun bir süre dinlenmesi gerekiyordu; Thérèse'in ürkütücü bir önsezinin kaygısıyla istediği de buydu; ama Laurent ayrı kaldıkları on ayın on asıra bedel olduğunu, Thérèse'e duyuların arzusundan daha ürkütücü görünmesi gereken ruhsal arzuların aşırılığından dolayı hasta düşeceğini söylüyordu.

Ne yazık ki, bu arzunun niteliği Thérèse'in içini rahatlatıyordu. Laurent manevi aşkı hak ettiği ilk sıraya yerleştirecek ölçüde bir ruhsal yenilenme yaşıyormuş gibi görünüyor, Thérèse'le baş başa kaldıklarında onu eskiden olduğu gibi taşkınlıklarıyla endişelendirmiyordu. Onunla saatler boyunca sevgilerin en yücesini ifade ederek konuşmayı başarıyor, uzun zamandır suskun kaldığına inandığı dehasının nihayet göğün daha yüksek katmanlarına doğru yol aldığını söylüyordu! Kendini Thérèse'in geleceğine dahil etmek istiyor, genç kadını hiç durmaksızın, kendisini gençliğin taşkınlıklarından, olgunluk çağının kötü tutkularından, yaşlılığın sapkın bencilliğinden uzak tutmak gibi kutsal bir görevi yerine getirmeye davet ediyordu. Ona hep kendinden, hep kendinden söz ediyordu: Neden olmasındı ki? Bu işi iyi beceriyordu! Onun sayesinde ünlü bir sanatçı, yüce gönüllü, büyük bir adam olacaktı; hayatını kurtarmış olduğu için bu onun boynunun borcuydu! Ve Thérèse seven yüreklerin olağan sadeliğiyle, bu akıl yürütmeleri mantıklı bulmaya başlıyor, önceleri kendisinden yalvararak istenen bir bağıışı artık bir görev olarak benimsiyordu.

Böylece, Thérèse o lanetli bağı yeniden kurmaya karar verdi; ancak içinden gelen haklı bir dürtünün etkisiyle, geri dönülmez bir birlikteliğin Laurent'ı nasıl etkileyeceğinin endişesini yaşayarak, onun kararını beklemek üzere nikâh ta-

rihini erteledi. Kendisi söz konusu olsa, hiç sakınmadan geri dönülmez bir şekilde ona bağlanacaktı.

Thérèse'in ilk mutluluğu neşeli bir şarkıda hüznü bir şekilde söylendiği gibi *dolu dolu bir hafta* sürmüştü; ikincisi ise yirmi dört saati bile bulmadı. Laurent'ın sevinçleri ne kadar taşkınsa, tepkileri de o derece ani ve şiddetliydi. Tepki diyoruz, ama Thérèse bunu cayma olarak yorumluyordu, aslında doğru sözcük buydu. Bazı yeniyetmelerin tutkuya varacak ölçüde hoşlarına giden şeyleri öldürmek ve yok etmek konusunda hissettikleri o acımasız gereksinimin etkisi altındaydı. Farklı karakterlerdeki insanlarda tespit edilen bu zalimce duygular sapkın içgüdüler olarak tanımlanıyordu: Aslında onları kâh kişilerin doğup büyüdüğü ortamdan kaynaklanan bir ruhsal rahatsızlığın neden olduğu, kâh hayata ilk adım attıkları andan itibaren bazı koşullar sebebiyle, yaptıkları hataların ruhsal dengelerini bozacak şekilde cezasız kalmasının getirdiği sapkınlaştırılmış içgüdüler olarak adlandırmak daha doğru olacaktı. Genç kralların seviyormuş gibi göründükleri ceylanları, yalnızca iç organlarının nasıl çırpındığını görmek hevesiyle kestirdiklerine tanık olunmuştu. Dâhi kişilikler de bulundukları ortamın kralları, hatta güçlerinden sarhoş olmuş tiranlarıydı. Bunlardan bazıları, mutlak bir hükümranlılığın sevinci ve acı çektirmeye olan susamışlıklarıyla kendilerinden geçinceye kadar coşarlardı.

İşte içinde iki farklı kişiliğin mücadele ettiği Laurent'ın durumu da böyleydi. Adeta bir bedene can vermek için tartışan iki ruh birbirlerini uzaklaştırmak için şiddetli bir kavgaya tutuşmuşlardı. Bahtsız, bu ters rüzgârların etkisiyle kontrolünü kaybediyor ve her gün onu kendi yanına çekmek için didişen meleğin ya da şeytanın zaferiyle bitkin düşüyordu.

Kendini çözümlemeye çalıştığında, bazen bir büyü kitabı okuyorcasına, tutsağı olduğu bu gizemli çatışmaların kilit noktasını muhteşem ve ürkütücü bir açıklıkla görebiliyordu.

— Evet, diyordu Thérèse'e, keramet sahiplerinin *cinlenme* olarak tanımladıkları bir çatışmanın ortasındayım. İki ruh bedenime hâkim olmaya çalışıyor. Gerçekten iyi ve kötü var mı? Hayır, buna inanmıyorum. Seni ürküten kuşkucu, şiddet yanlısı, haşin olan, kendince doğru olan anlayış çerçevesinde iyilik yapmayı bilemediği için kötülük yapıyor. Sakin, düşünceli, neşeli, hoşgörülü olmak istese de, buna izin vermeyi kabullenmeyen *diğeri*, iyi melek rolünü oynamak için ateşli, coşkulu, taviz vermez, sadık bir tavır sergiliyor, ama rakibi alay edip, onu yadsıdığı ve yaraladığı için o da kendi payına karamsar ve acımasız oluyor, böylece içimdeki iki melekten bir şeytan doğuyor.

Ve Laurent, Thérèse'e bu ilginç konu üzerinde, doğru gibi görünen ve ondan istediği hatalarının cezalandırılmaması ayrıcalığına yeni haklar ekleyen, güzel olduğu kadar ürkütücü şeyler söylüyor ve yazıyordu.

Thérèse, Palmer'ın karısı olmaya karar verdiğinde Laurent yüzünden çektiği acıları, şimdi yeniden Laurent'ın dostu olduğu için Palmer yüzünden çekeceğinin endişesini yaşıyordu. Kıskançlığın en korkuncu geçmişe yönelik olanıydı, çünkü bu duygu hiçbir şeyden emin olmasa da, hayatın her alanına hâkim oluyor, bahtsız sanatçının yüreğini ve beynini kemiriyordu. Palmer'ın anısı onun için bir hayalete, vampire dönüşüyordu. Thérèse'in Cenova ve Porto Venere'deki yaşantısının tüm ayrıntılarını öğrenmek arzusuyla yanıp tutuşuyor, genç kadın bunu reddettiğinde, onu kendisini *aldatmakla* suçluyordu. O dönemde Thérèse'in kendisine önce *Palmer'ı sevdiğini*, kısa süre sonra da *onunla evleneceğini* yazdığını unutuyor, onu güçlü ve hain elleriyle tuttuğu bir umut ve arzu zinciriyle kendisine bağlamakla suçluyordu. Thérèse tüm mektuplarını kanıt olarak sunduğunda, kendisinden ayrıldığını belli etmek için her şeyi bir saygı çerçevesinde, zamanında ve yerinde yazmış olduğunu anladı. Yatıştıktan sonra, Thérèse'in, tutkusunun henüz küllenmediğini dikkate alarak,

ona tüm gerçeği ve Palmer'ın kendisine sunduğu geleceği güvenle, acı çekmeden kabullenmeye hazır olduğu ölçüde yavaş yavaş anlatmaya özen gösterdiğini fark etti. Kendisine açıklamada bulunmayı reddettiği dönemde bile hiçbir yalanın arkasına sığınmadığını anladı ve hastalığının ardından imkânsız bir yeni ilişkinin yanılsamasını yaşadığında, ona, "Aramızda her şey bitti, kendimle ilgili aldığım kararlar bana aittir, onları sormaya hakkın yok," diye yazmıştı.

— Evet, evet, haklısın, diye haykırdı Laurent. Haksızlık ettim, seni de lanetli merakımın işkencesine sürüklemek isteyerek büyük bir suç işledim. Evet, zavallı Thérèse'im, beni cömertçe bağışlayarak, yalnızca unutmamı istemene rağmen, seni küçük düşürücü sorgulamalara maruz bıraktım. Davanın gidişatını ve rolleri değiştirip, suçlu ve mahkûmun ben olduğumu unuttum! Ruhunun Palmer'la olan ilişkinde yaşananları haklı bir şekilde gizlemek amacıyla her şeyin üzerine örttüğü hayâ perdesini saygısız bir elle aralamaya çalıştım. Gururlu sessizliğinden dolayı sana teşekkür ediyor, şimdi sana her zamankinden daha büyük bir saygı duyuyorum. Bu tavrın, Palmer'a acılarımız ve sevinçlerimizin gizemleri hakkında tek bir soru sorma izni vermeyeceğini kanıtlıyor. Şimdi anlıyorum, bir kadın sırlarını âşığına yalnızca açmamakla kalmayıp, onun bu konudaki isteklerini de geri çevirmeli. Bu sırları açmasını isteyen erkek sevdiği kadını aşışmış olur. Ondan bu alçaklığı talep ederken, düşüncesinde de onun imgesini takıntı hale gelmiş hayallerle bütünleştirerek kirletir. Evet, Thérèse, haklısın, insan idealinin saflığını muhafaza etmeli, ama ben onu hiç durmadan kendisi için yaptığım tapınaktan koparıp atmaya çalışıyorum!

Laurent'ın altına kanıyla ve gözyaşlarıyla imza atmaya hazır olduğunu söylediği bu açıklamalardan sonra, huzurun ve mutluluğun geri geleceği düşünülebilirdi. Ama öyle olmadı. Laurent, ertesi gün içini kemiren gizli bir öfkeyle sorularına, hakaretlerine, alaylarına devam ediyordu. Acıklı tartış-

malarla geçen uykusuz gecelerde, zihninin dehasını adeta kırbaç darbeleriyle yaralayarak, onu Thérèse'i ve kendisini umutsuzluğun son sınırlarına taşıyacak o lanet saçan sözcükleri uzdillilikle ifade etmeye zorluyordu. Bu fırtınalı gecelerin ardından tek çözümün birlikte ölmeleri olduğu düşünülebilirdi. Hayatı ürkütücü bulmaya başlayan Thérèse buna hazırды; ama Laurent'ın aklından henüz böyle bir şey geçmiyordu. Yorgunluktan tükenmiş bir halde uykuya dalıyor ve beşiğini sallamak üzere gelen iyilik meleğinin sayesinde, yüz hatlarına semavi imgelerin ilahi gülümsemesi yerleşiyordu.

Bu ilginç bedeninde değişmez, olağanüstü ama mutlak kurallı uykunun tüm kararlarını değiştirmesiydi. Uykuya yüreği şefkatle dolu bir şekilde dalıyorsa, sabah kavgaya ve tartışmaya susamış bir halde uyanıyor, tam tersine akşam lanetler okuyarak çekip gittiye, ertesi gün minnetlerini sunmak üzere Thérèse'in yanına koşuyordu.

Thérèse üç kez Paris'ten uzaklaşarak onu terk etmiş, ama Laurent her seferinde ardından koşarak kendisini umutsuzluğundan dolayı bağışlamaya zorlamıştı, çünkü onu kaybettiğini anlar anlamaz, ona hayranlık duyuyor ve coşkulu bir pişmanlığın gözyaşlarıyla ona yakarmaya başlıyordu.

Gözlerini kapayarak ve hayatının fedakârlığını yaparak bu cehenneme yeniden dalan Thérèse hem sefaleti hem de ulviyeti yaşıyordu. Fedakârlığını kendini kurban etme boyutlarına taşımıştı. Bu durum dostlarının yüreğini titretiyor, bazıları da onu sevmenin ne demek olduğunu bilmeyen kibirli ve sağduyulu kişilerin horgörüsüyle suçluyorlardı.

Zaten Thérèse, Laurent'a olan aşkını kendisi de anlamlandıramıyordu. İradesiyle öldüremediği bir aşkı yok edebilmek için yeniden gömüldüğü sefahat âlemiyle kirlenen Laurent'a karşı duyusal anlamda hiçbir şey hissetmiyor, onu bir kadavradan daha iğrenç buluyordu. Onu hiç öpmüyor ve ondan öpücük istemeye cesaret edemiyordu. Et-kileyici konuşmalarının büyüğü, pişmanlıklarının çocuksu

zarafeti artık ona hiç çekici gelmiyordu. Yarınlar inanamıyor, bir zamanlar yeniden barışmalarını sağlayan o görkemli iç döküşleri, fırtınanın ve yıkımın ürkütücü belirtileri olarak kabulleniyordu.

Onu Laurent'a bağlayan, birçok kez bağışlanan kişilere dair edinilen ve kaçınılmaz bir alışkanlığa dönüşen o güçlü merhamet duygusuydu. Bağışlama bağışlamayı doğuruyor, bu zincir bıkınlığa, ahmakça bir zafiyete kadar uzanıyordu. Çocuğunun iflah olmayacağını anlayan bir annenin onu terk etmekten ya da her şeyi kabullenmekten başka yapacağı bir şey yoktur. Thérèse, her seferinde Laurent'ı terk ederek iyileştireceğine inanmış ama yanılmıştı. Doğrusu bu ya, ruh halinin düzeldiğine tanık olunuyordu, ama bu durum yeniden bağışlanacağı umudunu taşıması koşuluyla gerçekleşiyordu. Umudu tükendiğinde kendini tembelliğin ve düzensiz bir yaşamın kollarına atıyordu. O zamanlar Thérèse onu düştüğü bataklıktan çıkarmak için geri dönüyor ve birkaç gün boyunca kendini çalışmaya vermesini sağlıyordu. Ama bu küçük başarının bedelini ne kadar pahalıya ödüyordu! Laurent bu sıradan yaşamdan tiksineceğe başladığında, kendisini tıpkı "adaşı Thérèse Levasseur'ün Jean Jacques'a yaptığı gibi bir ahmağa ve manyağa" dönüştürmek istediğini belirtmek için yeterince sövgü sözcüğü bulamıyordu.

Yine de Laurent'ın ateşli bir şekilde yalvararak talep ettiği ve elde eder etmez saygısızlık ettiği Thérèse'in bu merhametinde, sanatçının dehasına duyulan coşkulu bir saygı ve belki de biraz hayranlık vardı. Burjuva ve anlaşılmasız olarak suçladığı bu kadını kendi parasını kazanmak için yürek temizliği ve sebatla çalışırken gördüğünde, onu en azından kendi sevgi anlayışı çerçevesinde büyük bir sanatçı olarak değerlendiriyordu. Bunun sebebi ise, Laurent'ın zorbalığını ilahi bir hak olarak kabullenmesi ve gururunu, emeğini ve kendisi kadar özverili olmayan bir başka kadının nitelemesiyle kendi şanını ona adamasıydı.

Ve büyük bir bahtsızlıkla bu fedakârlığın ne ifade ettiğini anlayıp, nankörlüğünü fark ettiğinde, vicdan azabı yüreğini kemiriyordu. Ona, üzerinde baskı kurması koşuluyla, pişmanlıklarına olduğu kadar öfkelenmelerine gülüp geçecek, hiçbir şeye aldırmayacak gamsız ve güçlü bir sevgili lazımdı. Thérèse böyle değildi. Bitkinlikten ve kederden ölüyordu ve Laurent onun tükenmekte olduğunu gördüğünde, zekâsını sarhoşluğun zehrinde yok etmek istiyor, gözyaşlarını bir süre için unutmak istiyordu.

XIII

Bir akşam uzun ve anlamsız bir tartışma çıkardığında, Thérèse onu kendi haline bırakarak koltuğunda uyuyakaldı. Ama birkaç saniye sonra, hafif bir sıyrışın etkisiyle gözlerini açtığında, Laurent'ın elleri titreyerek yere parlak bir şey fırlattığını gördü: Bu bir hançerdi. Gülümseyerek yeniden gözlerini kapadığında, tıpkı bir düşün sis perdesinde olduğu gibi belli belirsiz kendini öldürmeyi istediğini anladı. O an için hiçbir şey umurunda değildi. Yaşamak ve düşünmekten uzaklaşmanın uyku ya da ölümle mi geleceğini kaderin seçimine bırakıyordu.

Ölümü küçümsüyordu, oysa Laurent kendini küçümsemediğini sanarak, kendinden tiksindi ve nihayet onu terk etti.

Üç gün sonra, Paris'ten uzun süre uzaklaşmak için (altüst oluşlarla geçen bu fırtınalı yaşam çalışma gücünü tüketiyor, benliğini hırpalıyordu) bir yolculuğa çıkmak isteyen Thérèse ödünç para bulmaya karar verdi. Quai aux Fleurs'den satın aldığı beyaz bir gül fidanını ismini vermeden Laurent'a gönderdi. Bu ona elvedasıydı. Eve döndüğünde, kimden geldiği bilinmeyen beyaz bir gül fidanı buldu. Bu da Laurent'ın elvedasıydı. Her ikisi de yola çıkmaya hazırlanırken, bulundukları yerde beklemek zorunda kaldılar. Bu beyaz gül fidanlarının tesadüfi bir şekilde çakışması Laurent'ı gözlerinden yaşlar gelecek ölçüde duygulandırmıştı. Koşarak

Thérèse'e gittiğinde, onu valizlerinin son hazırlıklarını yaparken buldu. Saat altıda hareket eden posta arabasında yerini ayırtmıştı. Laurent da aynı arabayla yola çıkıyordu. Her ikisi de birbirlerinden habersiz bir şekilde İtalya'ya yeniden gitmeye karar vermişlerdi.

— Öyleyse birlikte gidelim, diye haykırdı Laurent.

— Hayır, ben gitmiyorum, diye yanıtladı Thérèse.

— Thérèse, boşuna çabalıyoruz! Bizi birbirimize bağlayan bu lanetli bağ asla kopmayacak. Bunu hâlâ düşünebilmek çılgınlık. Aşkım bir duyguyu yok edebilecek, bir ruhu öldürebilecek her şeye direndi. Ya beni olduğum gibi sev ya da birlikte ölelim. Beni sevmek ister misin?

— Bu boşuna bir çaba olur, artık seni sevemem. Yüreğimin tükendiğini, ölmek üzere olduğunu hissediyorum.

— O zaman ölmek ister misin?

— Ölmenin umurumda olmadığını biliyorsun, ama ne senin yaşamını ne de seninle ölmeyi istiyorum.

— Ah! Evet, *benim* sonsuzluğuma inanıyorsun! Benimle öbür dünyada bir araya gelmek istemiyorsun! Zavallı dostum, bunu anlayabiliyorum!

— Bir araya gelmeyeceğiz Laurent, bundan eminim. Her ruh kendi çekim alanına yönelir. Huzur beni kendine çağırıyor ve sen her zaman için fırtınaların çekim gücüne tabi olacaksın.

— Yani cehennemi hak etmediğini düşünüyorsun, öyle mi?

— Sen de hak etmedin. Başka bir cennete gideceksin, hepsi bu!

— Beni terk edersen, bu dünyada başıma neler gelecek?

— Aşkı aramayı bırakırsan, ün ve görkemli bir yaşam.

Düşüncelere dalan Laurent, farkında olmadan defalarca, "ün ve görkemli bir yaşam!" sözcüklerini tekrar etti, ardından kendisiyle baş başa kalmak istediği zamanlarda yaptığı gibi, şöminenin önünde diz çöküp, yanan odunları karıştırı-

dı. Thérèse yola çıkışını ertelemek için dışarı çıktı. Laurent'ın da ardından geleceğini iyi biliyordu.

Geri döndüğünde onu huzurlu ve neşeli buldu.

— Bu dünya, dedi ona Laurent, yavan bir komediden ibaret; insan daha yukarılarda ne olduğunu bilmediği halde, neden kendi gücünün sınırlarını zorlayarak yükselmek ister? Üne ve görkemli bir yaşam, içinden güldüğünü iyi biliyorum...

— Başkalarının ününe gülmem...

— Başkaları kim?

— Üne ve görkemli yaşama inananlar.

— Üne mi inandığımı, yoksa onunla berbat bir şaka gibi alay mı ettiğimi Tanrı bilir! Ama pek değerli olmayan şeyler de sevebilir. Düşüp boynumuzu kırmamıza neden olan huysuz bir atı, bizi zehirleyen tütünü, gülmemize neden olan kötü bir oyunu, maskaralıktan başka bir şey olmayan ünü sevebiliriz! Sizi yerden yere vuran gazete yazılarını ve kimse-nin okumadığı övgü sözcüklerini, çünkü insanlar ağır eleştiri-lerden başka bir şeyle ilgilenmiyorlar ve kahramanları göz-den düşüğünde buna hiç aldırıyorlar. Ardından tablonu-zun önünde biriken grupları ve sizi sevinç ve tutkuyla kendi-nizden geçiren, daha düşüncenizi gerçekleştirmeden yor-gunluktan bitip tükenmenize neden olan çok sayıda siparişi. Ardından sizden nefret eden kişilerden oluşan Akademi'yi, kendileri de...

Konuşmasının bu bölümünde en ağır alayları sıralayan Laurent övgülerini şu sözlerle tamamladı:

— Ne olursa olsun! İşte bu dünyanın ünü ve görkemli ya-şamı! Üzerine tükürülse de ondan vazgeçilemez, çünkü on-dan iyisi yoktur!

Giderek genel konular üzerinde yoğunlaşan alaycı ve fel-sefi sohbetleri akşama dek sürdü. Bu hallerini görenler, onla-rı asla tartışmayan iki ağırbaşlı dost sanabilirlerdi. Bu garip durum, yaşadıkları en çatışmalı dönemlerde defalarca tek-rarlanmıştı. Yürekleri sustuğunda, zihinleri anlaşılmaya ve uzlaşmaya devam ediyordu.

Acıkan Laurent, Thérèse'e akşam yemeğini birlikte yemeyi önerdi.

— Yola çıkma zamanınız yaklaşmadı mı? diye sordu Thérèse.

— Siz gitmediğinize göre...

— Siz kalıyorsanız, ben gideceğim.

— Tamam o zaman, ben gideceğim Thérèse. Elveda!

Hırsla dışarı çıktı ve bir saat sonra geri döndü.

— Arabayı kaçırdım, dedi, yarın yola çıkacağım. Siz hâlâ yemediniz mi?

Dalgın görünen Thérèse yemeğini masanın üzerinde unutmuştu.

— Sevgili Thérèse'ini, bana son bir iyilikte bulunup, dışarıda yemek yeme ve oradan da bir gösteriye gitme teklifimi kabul edin. Yeniden dostunuz, yalnızca dostunuz olmak istiyorum. Bu, benim iyileşmem ve ikimizin mutluluğu için yararlı olacak. Beni deneyin, kıskanç ya da talepkâr olmayacağım. Bakın, şunu bilmenizi isterim, bir metresim var, sosyetenin güzel, çalibülbülü gibi ufak tefek bir kadın, teni inciçiçeği gibi beyaz ve narin. Evli bir kadın, bir de aldattığım ve dostum olan bir âşığı var. Onunla her buluştuğumda, iki rakibim ve meydan okumam gereken iki ölüm tehlikesi var. Bu, aşkımin tüm sırrının altında yattığı çok ilginç bir durum. Bu yüzden duyularım ve aşk hayallerim tatmin olmuş durumda; size yalnızca yüreğimi sunuyor ve düşünce alışverişinde bulunmamızı öneriyorum.

— Bu önerinizi reddediyorum, dedi Thérèse.

— Nasıl! Artık sevmediğiniz bir kişiye kıskançlık duygularıyla mı yaklaşıyorsunuz?

— Kuşkusuz, hayır! Artık hayatımı kimseyle paylaşmaya niyetim yok, ve özel bir bağlılık olmadan, bu tür bir dostluk istemenizi anlayamıyorum. Diğer dostlarım gibi beni görmeye gelebilirsiniz, bunu elbette isterim; ama benden özel bir yakınlık beklemeyin.

— Anlıyorum Thérèse; başka bir âşığınız var!

Omuzlarını silken Thérèse karşılık vermedi. Laurent onun az önce kendisinin yaptığı gibi bir fanteziyle, bir kışkırtma oyunuyla karşılık vermesi arzusuyla yanıp tutuşuyordu. Yerine gelmeye başlayan gücü yeni bir tartışmaya ihtiyaç duyuyordu. Meydan okuyuşunu sitemler ve aşağılamalarla yanıtlamasını ve belki de bu yeni sevgili hikâyesini kendisinin de itiraflarda bulunmak amacıyla uydurmuş olduğunu söylemesini kaygıyla bekliyordu. Thérèse'in bu kayıtsız direnişine anlam veremiyordu. İncelik görmeyen ve dikkate alınmayan bir kişi olmak yerine nefret edilmeyi, ihanete uğramış olmayı tercih ediyordu.

Thérèse'i suskunluğuyla baş başa bıraktı.

— İyi geceler, dedi. Yemeğe gideceğim ve fazla sarhoş olmazsam oradan Opera'ya geçeceğim.

Yalnız kalan Thérèse belki de bininci kez bu gizemli kaderin sırrını çözmeye koyuldu. İnsanoğlunun en güzel kaderlerinden birine sahip olabilmesi için neyi eksikti? Akıl mı?

— Ama akıl nedir ki? diye soruyordu kendi kendine, ve deha akıl olmaksızın nasıl var olabilir? Onu öldürüp kendi yaşamaya devam edecek kadar büyük bir güce sahip olabilir mi? Ya da akıl diğer yetilerle bütünleşmesi her zaman için gerekli olmayan yalıtık bir zihinsel güç mü?

Soyut düşüncelerle adeta bir düşler dünyasına daldı. Her zaman, aklın bir ayrıntı değil, düşüncelerin bütünlüğü olduğuna inanmıştı, sağlıklı bir beyin bazen ondan bir şeyler alır, bazen de ona bir şeyler katardı; akıl hem araç hem de amaçtı; hiçbir başyapıt onun yasalarının sınırlarını aşamaz, onu kararlı bir şekilde ayaklarının altına alan bir kişi eski değerine kavuşamazdı.

Zihninden büyük sanatçıların ve çağdaş sanatçıların görüntüleri geçiyordu. Her yanda, doğrunun kuralının güzelin düşüyle bütünleştiğini görüyordu, ama bunun yanı sıra her tarafta olağanüstülükleri, ürkütücü anormallikleriyle, Lau-

rent'inkini andıran ışıltılı ve yıldırımla aydınlanmış görüntüler vardı. Ulviyete duyulan özlem, o dönem Thérèse'in çevresinde yaygınlaşan bir hastalıktı. Bu taşkınlık hali ele geçirmediği gençliğin, olağan mutluluk anlayışını ve sıradan yaşamın görevlerini aşağılamasına neden oluyordu. Olayların gidişatı Thérèse'i bile, istemese ve tahmin etmese de insani cehennemin bu lanetli çemberinin içine sürüklemişti. Bu ulvi çılgınlardan, bu dengesiz dehalardan birinin dostu ve fikri yoldaşı olarak Prometheus'un bitmek bilmeyen işkencesine, Orestes'in sürekli kabanar öfkesine eşlik ediyor, nedenini anlayamadığı, bir çözüm bulamadığı bu anlamsız acıların darbelerine maruz kalıyordu.

Yine de bazen Laurent'ın coşkulu haline ve iyi yürekliliğine geri döndüğü, kutsal esin kaynağının kurumadığı dikkate alınırsa, Tanrı'nın acı çeken bu isyankâr ruhları hâlâ terk etmediğine inanılabilirdi. O henüz tükenmemiş bir yetekti, belki hâlâ geleceği parlaktı. Onu taşkınlığın ve bezginlikten kaynaklanan afallamanın kollarına terk etmek gerekli miydi?

Thérèse bu uçuruma birçok kez başının döndüğünü hissedecek kadar yaklaşmıştı. Kendine özgü yeteneği, tıpkı kendine özgü karakteri gibi, farkında olmadan bu umutsuz yola sürüklenmenin sınırından dönmüştü. Hayatın sefaletlerini tüm gerçekliğiyle gösteren ve düşünle gerçeğin sınırları arasında gidip gelen acının coşkusunu yaşamıştı; ama zihni artık doğal bir tepkiyle, ne düşse ne de gerçeğe yönelmiş, dizginsiz bir ülkü ya da şiirsiz bir gerçeğin yerine *doğruyu* tercih etmişti. Güzelin orada olduğunu ve ruhun mantıklı yaşamına geri dönmek için sade ve onurlu bir maddi yaşam sürdürmek gerektiğini hissediyordu. Uzun süredir yaşadığı yanılgı yüzünden kendine ağır suçlamalar yöneltiyor, ardından bir saniye sonra, Laurent'ın karşı karşıya olduğu büyük tehlikeye rağmen, kendi yaşamıyla bu kadar ilgilendiği için kendine sistem ediyordu.

Dostları, çevresi, tüm dünya ona ayağa kalkıp kendini toplamasını haykırıyordu. Aynı zamanda genel düzen, toplum çıkarı gibi kavramlara tekabül eden dünya gerçekten de ona görevinin bu olduğunu söylüyordu: “Doğru yolu izleyin, bu yoldan sapanları kendi lanetlenmişliklerine terk edin.” Din de şunları ekliyordu: “Sağduyulu ve iyi yürekliilere sonsuz mutluluk, gerçeği görmeyip isyan edenlere cehennem!” Bu durumda, doğru yoldan sapanların lanetlenmesi iyilerin umurunda mıydı?

Thérèse bu çıkarsamaya isyan etti.

— Dünyanın en mükemmel, en değerli, en yüce insanı olduğuma inandığım gün, dedi içinden, diğerlerinin ölüm fermanlarını kabul edeceğim; ama o gün geldiğinde çılgınların en çılgını olmayacak mıyım? Lanet olsun bencilliğin anası ki bir hastalığına! Bir başkası için acı çekmeye devam edelim!

Dört saat önce, ölgün ve incinmiş bir halde yığılıp kaldığı koltuktan kalktığında vakit gece yarısına yaklaşıyordu. Kapı çalınmış, bir ulak karton bir kutu ve bir pusula getirmişti. Kutunun içinde balolarda giyilen kukuletalı bir giysi ve siyah saten bir maske vardı. Pusulada Laurent’ın kalemin-den çıkmış şu sözler yer alıyordu: *Senza veder, senza parlar.*

Görmeden ve konuşmadan... Bu bulmaca ne anlama geliyordu? Sıradan bir gösteriyle kafasını karıştırmak için kendisini maskeli baloya mı davet ediyordu? Onu görmeden sevmeyi mi denemek istiyordu? Bu bir şairin fantezisi mi, yoksa bir çapkının hakareti miydi?

Kutuyu geri gönderen Thérèse yeniden koltuğuna oturdu; ama zihnini kaplayan endişe düşünmesine fırsat vermiyordu. Bu kurbanın yolunu şaşırp cehenneme yönelmesini engellemek için elinden geleni yapması gerekmiyor muydu?

— Oraya gidip onu adım adım izleyeceğim. Benim dışındaki hayatını görüp değerlendireceğim. Bana anlattığı iğrençliklerin gerçekliğini, kötülüğü içtenlikle mi, yoksa yapmacıklı bir tarzla mı benimsediğini, gerçekten sapkın zevkle-

ri olup olmadığını ya da kendini avutmaya mı çalıştığını öğreneceğim. O ve yozlaşmış çevresi hakkında bilmek istemediğim her şeyi, anılarından ve zihnimden tiksintiyle uzaklaştırdığım her şeyi öğrendiğimde, belki de onu bu sefaletten uzaklaştıracak bir çare bulabilirim.

Laurent'ın kendisine gönderdiği ve şöyle bir göz attığı saten giysiyi hatırladı. Birini, Napoli kumaşından dalgalı bir giysi alması için gönderip, bir maske taktı, saçlarını özenle gizledikten sonra, Laurent'ın bu kostümle kendini tanımaması için elbisesine rengârenk kurdeleler ilaştırdı. Ardından bir araba çağırıp tüm kararlılığıyla tek başına baloya gitti.

Oraya daha önce hiç gitmemiştir. Maskeyi katlanılmaz ve boğucu buluyordu. Sesini değiştirmeyi hiç denememiştir ve kimse tarafından tanınmak istemiyordu. Sessizce koridorlarda süzülürken, yürümekten yorulduğunda تنها bir köşeye çekiliyor, birinin kendisine doğru yaklaştığını fark ettiğinde yoluna devam ediyormuş gibi yapıyordu, böylece bu hareketli kalabalığın ortasında yalnız ve özgür kalmayı, ummadığı kadar kolay bir şekilde başarıyordu.

Opera balesinde dans edilmeyen o dönemde, tek kıyafet değişikliği siyah kukuletalı giysiydi. Bu yüzden bu türden diğer toplantıların curcunalı danslarına oranla belki de ahlaka daha aykırı düşüncelerle meşgul olan bu kasvetli ve ciddi kalabalık, en azından dışarıdan bakıldığında bütünü itibariyle daha görkemli ve saygın bir görünüm sergiliyordu. Ardından, ara sıra gürültücü bir orkestra, adeta baloyu düzenleyenlerin polisle girdikleri tartışmada, kalabalığı yasağı delmeye teşvik ettiklerini belli edercesine dizginsiz kadriller çalıyor, ama kimse bu tahrike kapılmayı aklından geçirmiyordu. Siyah kalabalık, o gürültülü ortamın sonunda fantastik bir şekilde patlayan tabancanın bile bu iç karartıcı şenliğin havasını bozmaya yetmeyeceğini gösterircesine yavaşça yürümeye ve fısıldaşmaya devam ediyordu.

Thérèse bu görüntünün etkisiyle, birkaç saniye boyunca nerede olduğunu unutup hüznü düşler dünyasına daldığını zannetti. Laurent'ı arıyor, bulamıyordu.

Paris'in maskesiz ve balo kostümü giymemiş tanınmış simalarının bulunduğu fuayede rastgele bir tur atıp oradan ayrılmak üzereyken, bir köşede isminin telaffuz edildiğini duydu. Geri döndüğünde, onca sevmiş olduğu adamın, ses tonları duyularının yorgunluğundan ve ruhlarının acısından kimi zaman yumuşayan kimi zaman da sertleşen maskeli iki kızın arasında oturduğunu gördü.

— Demek, nihayet eşsiz Thérèse'ini terk edebildin? diyordu biri. İnanmak istemesen de seni İtalya'da aldattığı söyleniyor.

— Mutlu rakibini uzaklaştırdığı günden beri, bundan kuşkulandırmaya başladı, diye karşılık verdi diğeri.

Yaşamının acıklı romanının bu tür sohbetlere malzeme olduğunu ve dahası Laurent'ın ne söylediklerini bilmeyen bu kızlara, duyduklarına aldırmadan, öfkelenmeden başka şeylerden söz ederek yanıt verdiğini gördüğünde yüreğinde derin bir sızı hissetti. Thérèse, onun dostu bile olmadığını asla aklına getirmemişti. Ama şimdi bundan emindi! Orada bekleyip dinlemeye devam ederken buz gibi akan terinin maskesini yüzüne yapıştırdığını hissetti.

Yine de Laurent bu kızlara herkesin dikkatini çekebilecek hiçbir şey söylemiyordu. Gevezelik ediyor, dedikodularıyla eğleniyor, onlara düzeyli yanıtlar veriyordu. Entelektüel kapasiteleri hiç de gelişkin olmayan bu kızlar karşısında iki üç kez eliyle hafifçe gizleyerek esnedi. Bununla birlikte, bu grubun içinde görülmeye aldırıyor, kendisine kur yapılmasına izin veriyor, can sıkıntısından olmasa da yorgunluktan esniyor, zarif, keyifli ve sevimli bir ifadeyle, onlarla kibar çevrelerin kadınlarıymışçasına, hoş anılarını paylaştığı samimi ve ciddi dostlarıymış gibi konuşuyordu. Thérèse'in orada beklediği on beş dakika boyunca Laurent'ın sırtı kendisine dö-

nüktü. Oturduğu kanepenin karşısında sırsız aynadan yapılmış kapalı bir kapı vardı. Dış koridorlarda gezinen gruplar bu kapının önünde durduklarında, giysiler ve maskeli balo kıyafetleri donuk bir zemin oluşturuyor ve cam Thérèse farkında olmadan görüntüsünün yansıdığı siyah bir aynaya dönüşüyordu. Laurent, ona ait olduğunu düşünmediği ve ara sıra dikkatini çeken bu görüntünün hareketsizliği karşısında giderek endişelenmeye başlamıştı. Karanlık aynadaki bu silueti arkadaşlarına gösterdi.

— Bu maskeyi ürkütücü bulmuyor musunuz? diye sordu.

— Demek seni korkutuyoruz?

— Hayır, siz değil, şu saten parçasının altındaki burunla-rınızı görebiliyorum, ama kime ait olduğu tahmin edilemeyen, tanımadık birinin ısrarla bana sabitlenmiş yüzü beni sıkmaya başladı, ben buradan gidiyorum.

— Yani bizden sıkıldın öyle mi, diye karşılık verdi kızlar.

— Hayır, balodan sıkıldım. Burada insanın içi daralıyor. Kar yağışını izlemek ister misiniz? Ben Boulogne ormanına gidiyorum.

— Ölmeye mi niyetlisiniz?

— Evet! Ölmek isteyen var mı? Benimle geliyor musunuz?

— Tanrım, hayır!

— Benimle maskeli balo kıyafetleriyle Boulogne ormanına gelmek isteyen var mı? dedi sesini yükselterek.

Kara silüetli bir grup yarasalar gibi etrafında toplandı.

— Bunun karşılığında ne vereceksin? diye sordu biri.

— Portremi yapacak mısın? diye sordu diğeri.

— Yaya mı, yoksa atla mı? dedi bir üçüncüsü.

— Kişi başına yüz frank, diye karşılık verdi Laurent. Yalnızca ay ışığının altında, karın içinde yaya olarak gezinti yapmak için. Nasıl görüldüğünüzü merak ettiğim için sizi uzaktan izleyeceğim... Kaç kişi geliyor, diye ekledi birkaç saniye sonra. On kişi mi, on kişi bile yok. Olsun, haydi gidelim!

Üçü aralarında şunları konuştular:

— Cebinde beş parası yok. Zatürreeye yakalanmamıza neden olacak, hepsi bu.

— Gelmiyor musunuz? Geriye yedi kişi kalıyor! Bravo, gizemli bir sayı, yedi temel günahı anımsatıyor! Tanrı'ya şükür! Canımın sıkılacağından endişeleniyordum, ama işte beni bundan kurtaran bir buluş.

— İşte, dedi Thérèse, bir sanatçı fantezisi!.. Bir ressam olduğunu hatırlıyor. Henüz her şey bitmiş sayılmaz.

Bu fantastik düşüncenin hayata geçirilip geçirilmeyeceğinden emin olmak için, bu garip kalabalığı sütunlu girişe kadar izledi; ama soğuğun en kararlıları bile geri dönmek zorunda bırakması üzerine, Laurent bu işten vazgeçmeye karar verdi. Fikrini değiştirmesini, bunun yerine kendilerine bir gece yemeği ısmarlamasını istiyorlardı.

— Kesinlikle hayır! dedi, iffetli kadınlar gibi bencil ve korkak davranarak kaybettiniz! Kendime yaraşan dostların yanına gidiyorum.

Ama çevresindekilerin onu yeniden fuayeye götürmesiyle, genç dostlarıyla ve bir grup hafifmeşrep kadınla rezil projeleri de kapsayan koyu bir sohbete daldı. Bu görüntüyü tiksintiyle izleyen Thérèse içinden artık çok geç olduğunu geçirerek oradan ayrıldı. Laurent bu sefih yaşamı seviyordu, artık onun için hiçbir şey yapamazdı.

Laurent gerçekten de sefih yaşamı seviyor muydu? Hayır, köle boyunduruğu ve kırbacı sevmezdi; ama yüreksiz ve tedbirsiz davrandığı bir gün, kendi hatasından dolayı özgürlüğünü yitirdiğinde, köleliğe ve onun bütün sıkıntılarına alışır, bu sözcüğün Zeus'un köleleştirdiği kişilerin ruhunun yarısını aldığı o eski dönemlerdeki derin anlamının hakkını verirdi.

Bedenin köleliği zaferin korkunç meyvesi haline geldiğinde, Tanrı yenik düşmüş kişiye merhametle yaklaşıyordu; ama sefahatin lanetli çemberiyle kuşatılmış olan ruhsa, asıl

ceza o koşullarda gerçekleşiyordu. Artık Laurent bu cezayı hak ediyordu. Kendini özgür kılabilirdi, Thérèse ona ruhunun yarısını vermeyi göze alsa da, o bu fırsattan yararlanmamıştı.

Eve dönmek için arabaya binerken, kendini kaybetmiş gibi görünen bir adam yanına sokuldu. Bu Laurent'di. Thérèse'i fuayeyi terk ederken kapıldığı dehşeti elinde olmayan bir jestle dışa vuruşundan tanı mıştı.

— Thérèse, dedi ona, baloya geri dönelim. Oradaki tüm erkeklere, "Hiçbirinizin hayvandan farkı yok!" ve tüm kadınlara, "Hepiniz alçaksınız!" demek istiyorum. O ahmak topluluğa ismini, kutsal ismini haykırmak, tüm hakaretleri, tüm aşağılamaları üzerime çekerek ayaklarının dibinde yuvarlanmak istiyorum! Bu ikiyüzlü kalabalığın önünde, tıpkı ilk Hristiyanların, tövbekârların gözyaşlarıyla arınmış, şehitlerin kanıyla yıkanmış putperest tapınaklarında yaptıkları gibi günahlarımı yüksek sesle itiraf etmek istiyorum...

Bu taşkınlık Thérèse onu evinin kapısına bırakana kadar sürdü. Genç kadın, içkiyi fazla kaçırmayan, bilinci yerinde olan ve maskeli balodaki kızlarla güzel güzel sohbet eden bu adamın kendisini görür görmez, ölçüsüz bir tutkunun pençesine düşmesine anlam veremiyordu.

— Sizi çıldırtan benim, dedi. Az önce size benden aşağılık bir kadını mışım gibi söz edildiğinde hiç tepki vermiyordunuz. Sizin gözünüzde intikamcı bir hayalete dönüştüm. Size kötölükten başka bir şey yapmadığıma göre bir daha görüşmeyelim.

XIV

Yine de ertesi gün yeniden bir araya geldiler. Laurent ona, kardeşçe sohbet ederek, dostça ve huzurlu bir gezinti yaparak geçirecekleri son bir gün için ricada bulundu. Birlikte Botanik Bahçesi'ne gidip ulu bir servinin altına oturdular, ardından labirente çıktılar. Hava yumuşamış, karlar erimişti. Güneşin solgun ışıkları leylak renkli bulutların arasından süzülüyordu. Tomurcuklar özsuyuyla dolgunlaşmışlardı. Laurent bir şairdi ve o gün yalnızca bir şair ve dalgın bir sanatçı gibi görünüyordu. Tavırlarına derin, alışılmadık bir dinginlik hâkimdi. Vicdanının sızısını, arzularını, umutlarını dile getirmiyor, yalnızca bazen çocuksu bir neşeye kapılıyordu. Kendisini şaşkınlıkla izleyen Thérèse, aralarında her şeyin bitmiş olduğuna inanamıyordu.

Sonraki gün korkunç fırtına gelmekte gecikmedi, hiçbir nedeni, bahanesi yoktu, yaz göğünde, yalnızca bir gün önce hava güzel olduğu için yaşanan bir fırtınadan farksızdı.

Ardından günler geçtikçe her şey kararmaya başladı. Adeta kıyamet gününün karanlıklarında sürekli şimşekler çakıyordu.

Bir gece, çok geç saatte, kendini kaybetmiş bir halde Thérèse'e geldi. Nerede olduğunun farkında olmadan, ona tek bir söz bile etmeden salondaki sedirin üzerinde sızıp kaldı.

Atölyesine geçen Thérèse, kendini bu işkenceden kurtarması için tüm kalbiyle, umutsuzca Tanrı'ya dua etti. Cesare-tini yitirmiş, katlanacak gücü kalmamıştı. Gece boyunca ağ-layarak Tanrı'ya yakardı.

Kapının çalındığını duyduğunda gün ağarıyordu. Catherine uyuyordu, Thérèse kapıyı çalanın fazla kaçırıldığı için geç kalmış ve evini şaşırmış biri olduğunu düşündü. Kapı üç ke-re daha çalındı. Thérèse giriş kapısına inen merdivenin kü-i-çük penceresinden dışarı baktığında, giysilerinden hali vakti yerinde olduğu anlaşılan, yukarı doğru kaldırdığı yüzü bir meleş andıran on, on iki yaşlarında bir çocuk gördü.

— Ne var, küçük dostum? diye sordu. Gideceğiniz adre-si mi şaşırdınız?

— Hayır, diye yanıtladı çocuk, beni buraya getirdiler; Matmazel Jacques'ı arıyorum.

Aşağı inip kapıyı açan Thérèse büyük bir heyecanla ona baktı. Onu daha önceden görmüş gibiydi ya da tanıdığı ama ismini hatırlayamadığı birine benziyordu. Çocuk da şaşırmış ve tereddüt içindeymiş gibi görünüyordu.

Bir şeyler sormak için onu bahçeye götürdüğünde, çocuk yanıt vermek yerine:

— Demek Matmazel Jacques sizsiniz? diye sordu titreyerek.

— Benim çocuğum; benden istediğiniz nedir? Sizin için ne yapabilirim?

— Beni yanınıza almalı ve dilerseniz bana sahip çıkmalı-sınız!

— Ama kimsiniz?

— Kont ***'ın oğluyum.

Çılgılık atmamak için kendini zor tutan Thérèse'in ilk tep-kisi çocuğu itmek oldu; ama aniden bu yüzün, geçenlerde annesine göndermek üzere aynaya bakarak çizdiği yüze, ya-ni kendisine benzerliğiyle şaşkına döndü.

— Bekle! diye haykırdı çocuğu titreyen kollarının arası-na alarak. İsmi ne?

— Manoel.

— Ah! Tanrım! Peki annen kim?

— Bunu size hemen söylememem tavsiye edildi! Annem... önceleri Havana'da yaşayan Kontes *** idi; beni hiç sevmiyor, sık sık, "Sen benim oğlum değilsin, seni sevmek zorunda değilim," diyordu. Ama babam beni seviyor, hep, "Sen benim oğlumsun, annen yok," diyordu. Babam on sekiz ay önce öldüğünde kontes bana, "Sen benim oğlumsun, benimle kalacaksın," dedi. Bunun nedeni babamın ona benim kendi oğlu olduğumu kabullenmesi koşuluyla para bırakmasıydı. Yine de beni sevmiyordu, ben de onun yanında çok sıkılıyordum. O sıralarda, Birleşik Devletler'den gelen Mösyö Richard Palmer kontesten beni istedi. Kontes bunu kabul etmeyince, Mösyö Palmer bana, "Seni öldü zanneden gerçek annene götürmemi ister misin, seni gördüğüne çok sevinecek," dedi. Cevabım, "Evet, elbette!" oldu. Sahilde oturduğumuz için Mösyö Palmer gece bir kayıkla geldi, sessizce kalkıp ona eşlik ettim, birlikte büyük bir gemiye yaklaştık ve büyük denizi aştıktan sonra, işte buradayız.

— İşte buradasınız! dedi çocuğu göğsüne bastırırken bedeni kendinden geçmişçesine sarsılan Thérèse. Onu kucaklayıp alnına ateşli bir öpücük kondururken, "Palmer nerede?" diye sordu.

— Bilmiyorum, dedi çocuk. Beni buraya kadar getirip, "*Kapıyı çal!*" dedi, sonra onu hiç görmedim.

— Onu bulalım, dedi Thérèse, fazla uzaklaşmış olamaz.

Ve çocukla birlikte koşarak, onun annesi tarafından tanınıp tanınmadığından emin olmak için biraz uzakta bekleyen Palmer'a yetişti.

— Richard! Richard! diye haykırdı henüz تنها olan, ama kalabalık olsa da aynı şeyi yapacağı şekilde ayaklarına kapanan Thérèse. Siz benim *Tanrım*sınız!..

Sevinç gözyaşlarına boğulmuş bir halde çılgınca kendinden geçerken daha fazlasını söyleyemedi.

Palmer onu Champs-Elysées ağaçlarının altına oturttuğunda, yatışması, kendini toparlaması ve oğlunu boğulma tehlikesiyle karşı karşıya bırakmadan kucaklamayı başarması için en az bir saat geçmesi gerekti.

— Şimdi borcumu ödedim, dedi Palmer. Bana umut ve mutluluk dolu günler yaşattınız, bunu karşılıksız bırakamazdım. Size sevgi ve teselli bulacağınız bir yaşam sunuyorum, çünkü bu çocuk adeta bir melek ve ondan ayrılmak bana çok zor gelecek. Onu bir mirastan yoksun bıraktım, bu yüzden karşılığını ödemem gerekiyor. Karşı koymaya hakkınız yok; giderlerinin düzenli bir şekilde karşılanması için tüm tedbirleri aldım. Cebinde bugünü olduğu kadar geleceğini de güvence altına alacak parası var. Elveda Thérèse! Sonsuza dek dostunuz olarak kalacağımdan emin olun.

Palmer hayırlı bir iş yapmanın mutluluğuyla uzaklaştı. Laurent'ın uyuduğu eve ayak basmak istemeyen Thérèse, bir araba tutup oğluyla kahvaltı etmek üzere küçük bir kafeye gitti ve oradan bir aracıyla Catherine'e talimatlarını ilettili. Gün boyunca uzun bir yolculuk için gerekenleri satın almak üzere Paris sokaklarını arşınladılar. Akşam, Catherine gün boyunca hazırladığı valizleri getirdi. Thérèse çocuğunu, mutluluğunu, huzurunu, emeğini, sevincini, yaşamını Almanya'da gizlemek üzere yola çıktı. Laurent'ın kendisi olmadan ne yapacağına aldırmadan bencil bir mutluluk yaşıyordu. O bir anneydi ve anne âşığı bir daha geri gelmeyecek şekilde öldürmüştü.

Bütün gün uyuyan Laurent tek başına uyandığında, kendisine bir akşam yemeği hazırlamaya gerek duymadan gezintiye çıkan Thérèse'e lanetler okudu. Catherine'i de göremeyince şaşırıp sövgülerine devam ederek dışarı çıktı. Başına gelenleri anlaması için birkaç gün geçmesi gerekti. Thérèse'in evinin kiraya verildiğini, eşyaların sandıklara yerleştirildiğini ya da satıldığını görüp, haftalar, aylar boyunca

kendisinden tek bir mektup bile alamayınca umudunu yitirdi ve kendini avutmaya karar verdi.

Thérèse'e bir mektup ulaştırabilmeyi ancak bir yıl sonra başardı. Bahtsızlığından dolayı onu suçluyor ve eski dostluk ilişkilerini yeniden kurmayı öneriyordu; ardından tutkusunu dile getirerek satırlarına şöyle son veriyordu:

“Buna bile değmeyeceğimi senden daha iyi biliyorum, çünkü sana lanetler okudum ve seni kaybetmiş olmanın umutsuzluğuyla kendimi iyileştirebilmek için umutsuz bir kişinin çabalarını sergiledim. Evet, kendimi, kişiliğini ve davranışlarını farklı bir şekilde değerlendirmeye zorladım; senden nefret edenlerle birlikte aleyhinde konuştum ve seni tanımayan kişilerin senin hakkında söylediklerini keyifle dinledim. Sana sen yokken bile oradaymışsın gibi davrandım! Peki neden orada değildin? Beni terk etmemen gerekiyordu; çıldırırsam bu senin suçun... Ah! Ne bahtsızım, senden nefret ederken sana hayranlık duyduğumu, tüm yaşamımın seni sevmek ve sana lanet okumakla geçeceğini hissediyorum... Ve benden nefret ettiğini iyi biliyorum! Ve seni öldürebilirdim! Ve burada olsaydın, ayaklarına kapanacaktım! Thérèse, Thérèse, demek acıma nedir bilmeyen bir canavara dönüştün, öyle mi? Ah! Bu iflah olmaz aşkın bu tatmin olmamış öfkeyle birlikte verdiği ceza ne korkunç! Tanrım, sevmek ve nefret etme özgürlüğüne kadar her şeyi kaybetmek için ne yaptım?”

Thérèse'in yanıtı şöyleydi:

“Sonsuza dek elveda! Ama bana karşı bağışlamadığım hiçbir şey yapmadığını ve bundan böyle de bağışlamam gereken hiçbir şey yapamayacağını iyi bil. Tanrı bazı dehaları fırtınalarda çalkanmaya, acılar içinde yaratmaya mahkûm eder. Seni karanlıklarda ve aydınlıklarda, soyluluğun

ve zaaflarında, kaderin kurbanı olduğunu ve çoğu insanla aynı kefeye konmaman gerektiğini anlayacak kadar gözlemledim. Cezan olarak tanımladığın acıların ve kaygıların belki de ünün ve görkemli bir yaşamın koşullarıdır. Onlara katlanmayı öğren. Mutluluk idealini tüm gücünle arzulasan da, ona ancak düşlerinde sahip olabildin. İşte çocuğum, bir sanatçı olduğuna göre, düşlerinin senin gerçekliğinin, yeteneğinin, yaşamının ifadesinden başka bir şey olması mümkün mü?

“İçin rahat olsun, Tanrı sevemediğinden dolayı seni bağışlayacaktır! Gençliğinin tek bir kadınla geçmemesi için seni bu tatmin edilmez özlemlere mahkûm etti. Senin asıl kız kardeşlerin ve âşıkların, gelecek yüzyıllarda eserlerini hayranlıkla izleyecek kadınlar olacak.”

George Sand (1804-1876): Asıl adı Amandine Aurore Lucile Dupin olan yazar, babasının ölümü üzerine çocukluğunu babaannesinin kırdaki malikânesinde geçirdi. On üç yaşında gönderildiği manastırda üç yıl kaldı. Kır yaşınının pastoral ve manastırın mistik izleri pek çok eserine yansdı. George Sand adını ilk kez 1832'de yayımlanan Indiana adlı romanında kullandı. Toplumsal kurallara karşı çıkan kadın kahramanını savunduğu bu eseriyle kısa sürede ün kazandı. Daha sonraki eserleriyle özgürlük sorununu sadece kadınlarla ilgili olarak değil, daha geniş bir toplumsal bağlamda ele aldığı gösterdi. Unutulmayan romanlarından biri olan Thérèse ve Laurent'da ünlü şair Alfred de Musset ile yaşadığı aşkı konu aldı.

Volkan Yalçın Toklu (1961): Saint-Joseph lisesinde okudu. 9 Eylül Üniversitesi Tıbbi Biyoloji ve Genetik bölümünü bitirdi. Uzun yıllar kitapçılık yaptı. Fransızca ve İngilizceden çeviriler yapıyor. Eserlerini çevirdiği yazarlar arasında Jules Verne, Helene De Witt, Alan Snow, Richard Maltby Jr., Lyman Frank Baum, Charles Perrault yer alıyor.

KDV dahil fiyatı
12 TL